

Upprit frå årsmøtet i Vestmanna­laget 14. mars 2002 kl. 18.00 på Bryggens Museum, Bjørgvin

Møtet opna med at Ludvig Jerdal las minneord yver tri lagslemer som var avlidne sidan førre årsmøte; Asbjørn Veland, Louise Meidell Barth og Ola Lileskare.

Før punkt 1 vart det eit ordskifte um kven som hadde røyserett. Stjorni hadde dagen før møtet godkjend alle innmelde og registrerte medlemmer. Ved registrering før årsmøtet viste det seg at fleire nykomande hadde greidd ut årspengar so seint at melding ikkje hadde nådd stjorni på godkjenningmøtet kvelden før. Desse kravde å få røysta.

Lars Bjarne Marøy kravde at alle som hadde greidd årspengar, skulde hava røyserett. Harald Trefall meinte at ein må halda seg til lovi, som segjer at nykomande skal vera godkjende av stjorni.

Olav Torheim viste til reglane for røyserett slik dei vart praktisera på årsmøtet 2001.

Vincent Færavaag og Bjørn Tormod Ringdal fekk røyserett, avdi dei hadde vore lagsfolk tidlegare.

Formannen, Jon Askeland, viste til gjeldande Log fyre Vestmanna­laget frå 1925, som klårt segjer at nykomande skal vera godkjende av stjorni, og avviste kravet um røyserett for dei som ikkje var godkjende.

Dette ordskiftet tok 45 minutt og det var høg temperatur.

Framlegg til ordstyrar: Jon Askeland og Harald Trefall.
Jon Askeland vart vald med 64 røyser mot Trefall 29.

Det var fleire framlegg til teljekorps. Stjorni hadde peika ut Arnulf Hjelmtveit og Leiv Flesland.

Framlegg til skrivar: Frøydis Lehmann, Anders Mo og Kjetil Aasen
Frøydis Lehmann var vald med 58 røyser. Anders Mo og Kjetil Aasen fekk 34 røyser.

Jarle Bondevik og Einar Ådland vart valde til å skriva under uppritet.

Sak 1 Godkjenning av innkalling og saklista.

Det kom framlegg frå Dag Hagen Berg um at arbeidsplan for laget skulde inn som sak 3, etter årsmeldingi.

Framlegget fekk 36 røyser. 56 røysta mot, og framlegget fall.

Sak 2 Årsmelding

Formannen Jon Askeland la fyrst fram ein tidsplan for møtet. So las han, etter ynskje frå lyden, upp heile årsmeldingi.

Det vart eit langt ordskifte etterpå. Dei fleste innleggi galdt Vestmannen og Halldor O. Opedals fond. Desse hadde ordet:

Ludvig Jerdal, Leidulv Hundvin, Olav Torheim, Klaus Johan Myrvoll, Helge Liland, Harald Trefall, Dag Hagen Berg, Jon Askeland, Hallvard Bergwitz, Johannes Gjerdåker.

Det vart levert 3 framlegg. Sjå vedlegg.

Framlegget frå Ludvig Jerdal um Vestmannen vart vedteke: 56 røyser for, 33 mot.

Framlegget frå Olav Torheim um VEstmannen vart ikkje vedteke: 34 røyser for, 57 mot.

Framlegget frå Harald Trefall um Opedalsfondet vart ikkje vedteke: 29 røyser for, 54 mot.

Årsmeldingi vart vedteki med 61 røyser mot 27.

Jon Askeland la fram ein bunke av siste utgåva av Vestmannen, redigert av Jostein Krokvik.

Bunken vart straks kværsett av ein av dei nykomande utan røyserett. Lars Bjarne Marøy hindra Sissel-Anny Hjelmtveit fysisk då ho prøvde å stogga "bladtjuven"!

Sak 3 Rekneskap for Vestmannalaget, Fritz Monrad Walles fond, Bladet Vestmannen, Henrik Krohn og hustrus legat.

Bjarne Storheim las rekneskapen for Vestmannalaget. Rekneskapen vart godkjend. Hallvard Bergwitz oppmoda stjorni til å senda ut rekneskapane saman med sakspapiri. Dette var formannen samd i: Stjorni burde leggja vinn på å senda ut rekneskapane saman med innkallingi.

Sigbjørn Huun las rekneskapen for Fritz Monrad Walles fond. Rekneskapen vart godkjend. Rekneskapen for Bladet Vestmannen var ikkje revidert, m.a. avdi revisor var burtreist. Rekneskapen vil verta lagd fram på lagsmøtet 18. april.

Jon Askeland greidde ut um stoda i Henrik Krohn og hustrus legat: Inneståande ved årsskiftet er kr 39.914,-.

Sak 4 Val

Val av formann. To framlegg: Jon Askeland og Vincent Eye Færavaag

Det var 89 røysteføre. Askeland fekk 58 røyster, Færavaag 29.

Val på stjernalemer:

Framlegg frå Jon Askeland: Frøydis Lehmann, Sissel-Anny Hjelmtveit, Bjarne Storheim, Trygve Lande.

Framlegg frå Klaus Johan Myrvoll: Sigbjørn Huun, Harald Linga, Vincent Færavaag, Inga Gjerstad.

Jon Askeland let lyden vita at han ikkje vilde vera formann i eit kløyvd styre.

Det vart gjeve 91 røyster, 3 var blanke og 2 vart forkasta.

Lande	59 røyster
Lehmann	57 røyster
Hjelmtveit	57 røyster
Storheim	57 røyster
Huun	30 røyster
Linga	29 røyster
Færavaag	28 røyster
Gjerstad	27 røyster

Lehmann, Hjelmtveit, Storheim og Lande var soleis valde til nye stjernalemer.

Val av varamenn:

Framlegg: Jo Gjerstad, Sveinung Ones og Rasmus Kjellevoid.

Desse vart valde.

Sak 5 vart utsett sidan klokka no gjekk mot 2230. Lovbrigdeframlegg frå Harald Linga og Sigbjørn Huun kjem opp som sak 18. april.

Melding: Svein Indrelid fortalde um planane um å laga eit Per Sivle-lag. Jens Brekke i Vik tek mot innmeldingar.

Erling Berstad underheldt med hardingfelespel før årsmøtet og i uppteljingpausane. Det vart og sunge frå Vestmannalaget sitt songhefte. Millom sak 3 og 4 var det matøkt.

Skrivar

Upprit frá framhaldande árásmóte í Vestmannalaget
Torsdag 18. apríl 2002 kl. 2100
Í Bryggens Museum, Björgvin

34 meðlemer mótte.
Sigbjörn Huun og Trygve Lande vart vald til á skriva under denne delen av árásmóteuppritet.

ETTERSÝNSMENN

Marhaug hev bede seg friteken som ettersynsmann for rekneskapan til Vestmannalaget.
Leidulv Hundvin og Audun Kristiansen vart samrøystes valde til nye ettersynsmenn.

REVISOR

Asbjørn Litlere vart samrøystes vald til revisor for Fritz Monrad Walles fond.

FANEVAKT 17. MAI

Haldor Slettebø og Jon Askeland

TUFTEKALLEN

L. Hundvin, H.Linga, A. Hjelmteit, E. Lehmann, Sveinung Ones

RÁDSMENN Í BYGDELAGSNEMNDI

Jon Askeland, Finn Vabø og Ludvig Jerdal

DET NORRØNE GRØNLANDSLAGET

Arne Holm, Leidulv Hundvin og Ludvig Jerdal

KYRKJENEMNDI

Ellen Vabø og Ingebjørg Gilberg

MÁLSMENN TIL STYRET Í IVAR AASEN-TUNET

Svein Kvamsdal

Vara: Kjell Inge Bjørke

REKNESEKAPEN FOR VESTMANNEN

Rekneskapan er ikkje ferdig ettersedd.

Framlegg frá Ludvig Jerdal: Rekneskapan skal leggjast fram på fyrste vanlege árásmóte.
Dette vart vedteke mot ei røyst.

FRAMLEGG TIL NYE LOVER/VEDTEKTER FOR VESTMANNALAGET

Harald Linga greidde ut um framlegget frá mindretalet.

Røysting:

Ynskjer endring av vedtektene: 6 røyster

Ynskjer ikkje endring: 22 røyster

Fråhaldande: 2 røyster

Fire av dei frammótte var ikkje lenger tilstades.

Frøydis Lehmann

Skrivar

Underskrive av:

Vestmannalaget og målsaki

DEBATT

Av Ole Barthorn

Vestmannalaget er ein like erkebergensk institusjon som pervekorsken og fiskeripart. Og i dette laget - tidsskriftet til Bergens Tidende og det eldre midlaget som søga kjennar - mest frå fyrste stund skildet mellom bymanna og strål, mellom seg og lag, mellom fiskarar og folk, mellom yrkeskreft og utøvning. Vestmannalaget er både ein sekkpung-kasse og eit midlag - slik var det i Krohn sine dagar og slik var det i Aasen sine dagar og slik var det i Jørgensen sine dagar og slik var det i Ludvig Jerdal og Henrik Krohn sine dagar. Ikkje kann og med minn lausn vilje og så denne kombinasjonen har vore til meins for målsaki.

Men i norsk kultursagn. Vestmannen hev også arbeid med kultur og miljøvern - lengre før slikke ord vart teke i bruk. Og hadde det ikkje vore for pionerane i laget, hadde dei neppe Håkonshallen eksisterert som det praktbygget det er.

Dette tradisjonarrike laget vil no ein flokk med yngre miljøfolk - som for ein stor del er heimehyrrande i andre luter av landet - setja under administrasjon og styra etter eit avgrensa målrettingsprogram. Men på det siste årsmøtet møtte vanlege lagfolk mannjamt fram og fekk hindra at det tilreisende tuska til seg bladet at laget og gjorde vestmennene til busmann i sin elgen heim.

Når det er sagt, vil og understreka at Vestmannalaget sjølvsagt - no som i tidlegare tider - vil arbeida for målsaki. Det stend då i vedtektene for laget, og ein trenn ikkje leggja fram karkis arbeidsprogram eller budsjett på årsmøtet for å kemma løss opp til dette kravet. Men det stend også i vedtektene at det som er med i laget skal «fremja det som kann vera til gagnad, gaman og bane fyre målsaki og samlaget». Denne regelen vart det nok synda

ikke so rømlig med på årsmøtet 14. mars.

So til røystrøttan. Mellom flokken av langvestramte var det ei mindre gruppe som hadde svarte lagspenner assosiert at det ikkje hadde kome melding um innbetaling til kassavarsel. I vedtektene stend det at «Nykommande skule vera innkomne av eit lagsmann og vedteke av stjórn». Stjórn godkjende alle nykommande som me hadde fengne melding um dagen for årsmøtet. Me var med andre ord so innøskommande som vedtektene tillet oss å vera. På den andre side vilde det ikkje hatt innverknad på det val og vedtak som var gjorde um alle frammatte hadde fenge røystrøtt til det var fleirebitt for stort.

Bladet Vestmannen hev det vore strid um i det siste men ingen av dei som er i styret trasker å leggja ned bladet. Tvært imot hev me både Jostein Krokvik um å hjelpe oss med å få til vidare bladdrift - og etter råd frå hønsen, sende me ved årsskiftet ein fyrespurnad til ein av hønsensmennene til den tidlegre bladstyrar um å stå ansvarleg for bladet. Det svarer me fekk, gav oss ikkje serlige vover um vilje til

samarbeid med Vestmannalaget. For oss er det avgjerande at styret hev kontroll yver økonomien, at aktivitetane i laget yvne att i bladet og at Krokvik - so lengt han trasker det - får spela ei rolle i bladet. Då kann kanskje andre tingar taler må gamle høgler og koma opp med oppslagsstær på nas, som diverte samstarar diring med summen av innkomne bladsponer i 2001.

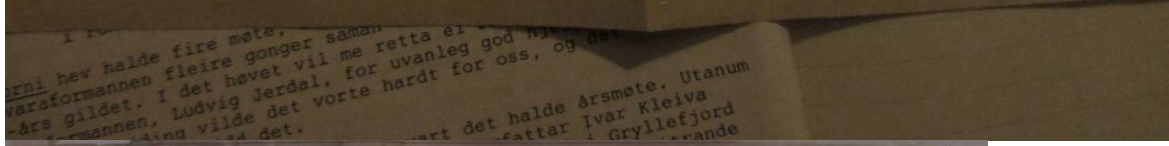
Norsk Bokredningslag si eit so mange tiltak som vestmennene hev sett ut i livet. Gustav Indrova var ei drøkkraft i både Vestmannalaget og Bokredningslaget. Det same hev vore tilfelte med Ludvig Jerdal og Conrad Clausen. Det er etter mitt vil litt av eit kunststykke Myrvoll gjev seg i kast med når han diktar opp motsetnader mellom desse to lag. På 1900-talet var Vestmannalaget sjølv bokutgjevar og synte for å få ut lære og leseverk på Aasen-målet. I dag er det Bokredningslaget som fører vidare tradisjonen med bokutgjeving på klassisk nynorsk mål.

Hev Aasen samarbeidet var det også vestmennene som skapte i 1965. Eg tykkjer dette formann Myrvoll

skilte seg ut i utgjevingen av Kvæden og den stund som Vestmannalaget var i 1965 og som gjev at det vil ikkje berre hevare bakene i det Vestmannalaget, men den laget sjølv gjerdet utgjerdet.

A litta med stridslagar um at det vore berre i lagene som på målsaki som ei røynd, land soge. Stridslaget er det i laget med gamle lag i mellomstid og midtstid og i laget med Vestmannen for å vovera med laget til Bokredningslaget - slik er det som rykte seg i våre forhand. Bladet Vestmannen er så det beste uttrykket som hev for å samstundes skilje um betjone som har gjeve seg ut.

No, målsaki er med sin betjone erklæring og fremsjette. Det er ikkje i vedtektene, det er i yrket, ikkje i laget, ikkje i laget, ikkje i laget. Det er både i yrket og i laget. Målsaki er å opne ut hønsens menn. Vestmannalaget vil både legge desse tradisjonene, så det som hev det nye skilje for med utøvning vil til å kemma med utøvning og kultur, utøvning og kultur, utøvning og kultur i laget.

Strilar øyder bergensk kulturarv

DEBATT

Av Ole Barthorn

Det var all vit trykka på 1900-talet. Den sentralnemmen ottum skilplagt var Henrik Krohn, ein klok og vitig mann. Som eit minne etter Krohn stann olverik Krohn og Hustru i Laget til fremme of Målsagen eller det norske Maals Governance. Laget for legatet fekk «hønsige stadfesting 15de December 1900».

I laget stend det at legatet skal ha ein hovudstift og at denne hovudstift skal ikkje må s... røyast, men gjerst verberande min tilgode Trykt, so som det til lag. Tid er fastsett fyre offentlege Legatmidlag.

Stjorn i Vestmannalaget skal i. Bruka det særvisse Rentor av Legatmidlag og den Maaten ho fins høvede til å fremja Målsaki og Attørrelsing av det norske Maale.

Hønsereken for legatet skal kvart år legast fram for Stiftsdirektøren i Bergen, som skal verja gjensiddig på den måten som er fastsett for offentlege legatrettskip, he me i bok.

Det er jurnvis ikkje høvd for at Vestmannalaget kann verja ned jaad. I so tilfelte skal den stule stjórn voppra kven som skal stida med legatet i samharvi med den lagt sora er sett for legatet. Legatet skal allid vera eit minne um målsagn og Henrik Krohn, hevd det desatun.

Korleis styrt so den noverande stjórn i Vestmannalaget med Henrik Krohn og hustru Legat?

Det gjeng kjort fram av årsmøtet i Vestmannalaget for 2001. 2001. «Eva Henrik Krohn og Hustru Legat er det yverført for 40 000,- til Norsk Bokredningslag til utgjeving av bok um Henrik Krohn».

Sommern er i fyrste omgang gjeven som ei rentedrift lin. s. he me det i årsmøtting for Vestmannalaget. Det vil i penstent, rentor og hovudstift, er sett han lei utgjeving frå Norsk Bokredningslag.

Det er liten grunn til å tru at pengane vert utdøndle med den noverande stjórn, for stjórn

skilte seg ut i utgjevingen av Kvæden og den stund som Vestmannalaget var i 1965 og som gjev at det vil ikkje berre hevare bakene i det Vestmannalaget, men den laget sjølv gjerdet utgjerdet.

A litta med stridslagar um at det vore berre i lagene som på målsaki som ei røynd, land soge. Stridslaget er det i laget med gamle lag i mellomstid og midtstid og i laget med Vestmannen for å vovera med laget til Bokredningslaget - slik er det som rykte seg i våre forhand. Bladet Vestmannen er så det beste uttrykket som hev for å samstundes skilje um betjone som har gjeve seg ut.

No, målsaki er med sin betjone erklæring og fremsjette. Det er ikkje i vedtektene, det er i yrket, ikkje i laget, ikkje i laget. Det er både i yrket og i laget. Målsaki er å opne ut hønsens menn. Vestmannalaget vil både legge desse tradisjonene, så det som hev det nye skilje for med utøvning vil til å kemma med utøvning og kultur, utøvning og kultur, utøvning og kultur i laget.

Heider i namnet ...

DEBATT

Av Ole Barthorn

Ludvig Jerdal kjem med eit svar til røog i Bergens Tidende 26.4.03. Til konstatering av at Henrik Krohn og Hustru Legat no er tømt for pengar, hev han inkje å leggje mot. Men hev kann få inntrykk av at han tykkjer det kunde vera heilt på sin plass. Han skriv at Jostein Krokvik er høvdforlagmann i Vestmannalaget og at dette er det fyrste større bokverket um vestmannalagsskiparen Krohn og at Krohn og Krokvik er mellom dei fremste idealistane som søga kjennar i arbeidet for norsk mål og kultur.

I beste fall hev Jerdal trivst å kemma med ein slags løynd argumentasjon, men kva rolla spelar det for saki at Krokvik er heider-

slagsmann i Vestmannalaget? Spørsmålet er ennø: Er det å heidre Henrik Krohn å bruka upp det legatet som er knytt til namnet hans og er det i det heile løynd? At Krohn var ein stor idealist, burde vera eit argument for det motsatte. No må me konkludera med at Krohn er ein gløynd målmann og at ulovlege og uvirdige nedleggjing av Krohn legatet skal føra han lenger ned i gloymsla. Det som Krohn verkeleg hadde vore ein mann folk hadde vurdert for, hadde det vore mogleg å reisa pengar til bok um han fram å minn hald ein gjennom å øyda hans eige legat.

Jerdal stadfester det og skriv: at Krohn legatet er tømt, men noko argument kjem han ikkje med. Derimot held han fram med å driva omklekking. Eg uttala Krohn legatet som bergensk kulturarv,

likke som den bergenske kulturarven, slik som Jerdal hev det til. Med «bergensk kulturarv» meiner og einast at Krohn legatet er ein bergensk kulturarv til liks med mangt anna. Lenger framme hev Jerdal skulda meg for å ein nedsettjante mate. Eg vilde berre slå fast ei kjensgjerning i det høvd, men det kann vera at det vart for sterkt, kanskje strilennemngi ikkje er so vanleg lenger etter som Bergensmålet breidder seg på yver um landet sitt? Finast trivst i laget vil kanskje helst kallast bergensarar?

Jerdal kritiserer rulla mi som bladstyrar i bladet Målsagen. I motsetnad til Vestmannen, som Jerdal sammlikar oss med, fylger Målsagen redaktørplakaten aktivt. Me hev opna for fleire motlegg og er opne for ordskifte. Me hev mange ulike skribentar. Målsagen er saksorientert og tek avstand frå skjeldordbruken som ein kann finna i Vestmannen. Jerdal forpreisar Norsk Bokredningslag som hev til fyrsmål å gjeva ut baker på klassisk norsk.

Det er vortit å merkja seg korleis Jerdal hev operert i høvd til dette forlaget. I betre høvd hev Jerdal fungert som forlagskonsulent for manus frå Jostein Krokvik. Krokvik hev premta rosaende uttalar av betjone i Vestmannen skrivne av Ludvig Jerdal, og han hev sett inn store lysingar for dei same bøkene med lovord og bilde av han sjølv. Det hev, so langt eg kjennar til, ikkje hendi at Vestmannen hev høvd eksterne bokmeldingar til bokredningslagsbøkene. Det vilde vel vera for risikabelt, av di nokon kunde koma til å kritisera eller peika på mindre heldige sidor ved bøkene.

Etter det tilfodi me kjennar frå prenteverket, skal Krohn-bok ha kosta kring 200.000 kroner.

I tillegg til Krohn legatet hev Fritz Monrad Walløe fengi løynt ein litar sam. Men kven hev deket dei røstende 100.000 kronene?

Det hev me ikkje høvd noko um. Men me fær vone at det var nokon, for bøkene til Norsk Bokredningslag sei so diring at dei all tid må vera fullfinansierte og heit yverfinansierte. Når ein ser på korleis den alljande stjórn i Vestmannalaget steller med legatet til skjøren av laget, må ein undra seg yver korleis ettermede yver andre vestmenn vil vora. Høvdsvord og høvdsetnemningar for me hevra sam og sam, men det er ein høvd i namnet og ikkje i gjørd.

Årsmelding
for arbeidsbolken april 2004 - februar 2005

Stjorni:

På årsmøtet den 18. mars 2004 vart Jon Askeland vald til formann. I stjorni vart desse med: Sissel-Anny Hjelmtveit, Frøydis Lehmann, Bjarne Storheim og Trygve Lande. Til varamenn vart valde: Jo Gjerstad (1. varamann), Sveinung Ones (2. varamann) og Robert Willanger (3. varamann). Stjorni skipa seg med Sissel-Anny Hjelmtveit som nestformann, Frøydis Lehmann som skrivar og Bjarne Storheim som kassastyrar.

Andre tillitsombod i laget:

Ettersynsmenn for rekneskapen er: Leidulv Hundvin, Audun Kristiansen og Skjalg Halmøy
Rekneskapsstyrar for Fritz Monrad Walles fond: Leiv Flesland
Fanevakt: Jon Askeland, Haldor Slettebø og Paul Borge
Bladstjorn for Tuftekallen: Arne Holmin, Harald Linga, Leidulv Hundvin, Nils Aksel Mjøs, Sveinung Ones, Arnulf Hjelmtveit og Henning Henriksen

Målsmenn:

Rådsmenn til Bygdelagsnemndi: Sissel-Anny Hjelmtveit, Jorunn Haukås og Finn Vabø
Det norrøne Grønlandslaget: Arne Holm, Leidulv Hundvin og Bjarne Storheim
Kyrkjemenndi: Ellen Vabø og varamann Ingebjørg Gilberg
Ivar Aasen-tunet: Svein E. Kvamsdal og varamann Kjell Inge Bjørke

Vestmannen:

Bladstyrar for Vestmannen: Kjell Kjerland
Rekneskapsførar: Helge Liland og ettersynsmann: John Arthur Marhaug

Heiderslagsmenn:

Heiderslagsmenn i 2004 var: Inger Indrebø Eidissen, Oslo; Leidulv Hundvin, Fyllingsdalen; Arild Haaland, Bergen; Ellen Jensen, Århus; Honoria Jerdal, Bergen; Jostein Krokvik, Fiskåbygd og Eigil Lehmann, Fana. Inger Indrebø Eidissen døydde 15. mars 2004.

Møte og samkomor:

Vestmannalaget hev i arbeidsbolken skipa til 7 opne møte (5 av dei på Bryggens Museum), eit festmøte og ei utferd til Færøyane. Frammøte på lagsmøti hev vore jamtyver svært godt, med millom 40 og 50 personar på kvart møte. Stjorni hev vore samla til 5 stjornarmøte.

Torsdag 6. mai. Færøy-kveld ved Elsebeth Reines Hals. Fyredragshaldaren let oss få uppleva livet på øysamfundet vest i havet gjennom ord, tonar og ljusbilete. Møtet var denne gongen i Gimle.

Tysdag 27. juli - måndag 2. august vart det skipa til utferd til Færøyane i samarbeid med Hordaland Sau- og geitealslag. Sniavur Joanesarson var kjentmann og turleiar og sytte for at me alle fekk ei einståande oppleving av færøysk natur, kultur og folkeliv.

Torsdag 23. september vart det halde Sivle-kveld i samband med hundradårs-minnet. Formannen i Sivle-laget, Jens Brekke, fortalde på levande vis um diktarens liv og lagnad. Skodespelaren Oddbjørn Hesjevoll las frå *Vossa-stubbar* ("Ei feit steik").

Torsdag 18. oktober var det Hovden-kveld. Leidulv Hundvin teikna eit makelaust fint portrett av diktarpresten. Tuftekallen var ved Gunnar Gilberg.

Torsdag 18. november. Det tillyste programet um Kaffi og kultur, med m.a. Herman Friele, laut utsetjast. I staden heldt Otto Dyrkolbotn eit fyredrag um politisk yvervaking i Nordhordland.

Torsdag 9. desember. Jolemøtet vart halde i Bergens Skipperforening. Forfattaren Erling Gjelsvik fortalde levande og morosamt um Ludvig Holberg. Tuftekallen var ved Leidulv Hundvin, og Arild Haaland fekk i oppdrag å runda av ei uneleg bordseta.

Torsdag 27. januar 2005. Fyredragshaldar: Professor Asbjørn Aarnes. Emne: "Olav Nygard, liv og diktverk". Ansvar for Tuftekallen: Arnulf Hjelmtveit. Møtestad Sandviken Seniorcenter.

Torsdag 17. februar Fyredragshaldar: Professor Narve Bjørge. Emne: "7. juni 1905" Tuftekall: Sveinung Ones.

Lager

Vestmannalaget hev lager av bøker og anna tilfang i Fabrikkgata 7. Eigar er Bodoni Hus og lageret deler me med Norsk Bokreidingslag, Nord- og Midhordland Sogelag og Vestlandske Mållag/Norrønalaget Bragr.

Eiga

Laget hev luter i Det norske teatret og i Norsk Bokreidingslag. Etter nyteikningi hausten 2003 er Vestmannalaget no den største luteigaren i forlaget. Laget stjornar Henrik Krohn og hustrus legat, og sameleis Fritz Monrad Walles fond for norsk målreising og måldyrking. Det siste hev ei tid vore verdsett til kr 600.000. Målarstykket "Kong Olav kristnar i Gudbrandsdalen" (av Nils Bergslien) heng i resepsjonen hjå Hotell Hordaheimen. Laget eig eit målarstykke av Sigurd Wigdal, og nokre andre målarstykke, bøker og gåvor hev vore lagra hjå Ludv. Jerdal. Vestmannalaget eig dessutan ei bysta av Jon Sigurdson og ei av Arne Garborg (gåva frå Arild Haaland).

Økonomi

Stjorni gjorde i 2004 vedtak um fylgjande utetlingar frå Fritz Monrad Walles fond:
- Norrøna-steinen på Sletta: kr 10.000,- (Tiltaket hev tidlegare fenge studnad frå heiderslagsmennene Arild Haaland og Eigil Lehmann)
- Byste av Klaus Hansen i Dreggen: kr 10.000,- (gjeld oppføring, Solveig Runshaug og Arild Haaland vil bera kostnaden med støyping).
- Norsk Bokreidingslag: tilskot til bøkene *Dikt i samling* av Olav Nygard og *Dikt i samling* av Aslaug Laastad Lygre: kr 30.000.
- Meland Mållag: tilskot til nynorsk songhefte til bruk i barnehagar: kr 3000,-
Attåt dette hev det vorte yverført driftsmidlar til Vestmannalaget etter vedtak.

Laget hev fenge tilskot frå Halldor O. Opedals fond i 2004 (tilskotet galdt 2003) på kr 7000,-.

Vestmannalaget er med i desse samskipnadene:

Ivar Aasen-sambandet: er landssamskipnaden vår.

Vestlandske Mållag: er fylkeslaget for Ivar Aasen-sambandet i Hordaland.

Bergen Sentrum Folkeakademi: er lokallag av Hordaland Folkeakademi og arbeider med å syta for studnad til møteverksemd i organisasjonar som Vestmannalaget.

Bygdelagsnemndi: vart skipa i 1939. Vestmannalaget hev vore med sidan då. Dei aktive bygdelagi og bondeungdomslagi er med i nemndi.

Håkonshallens Vener: med einskildmedlemer og lag til medlemer.

Kyrkjenemndi: hev skipa til 3 nynorske gudstenestor det siste året.

Ivar Aasen-tunet: er eit senter for nynorsk skriftkultur i Ørsta/Hovdebygdi. Innskotskapitalen på kr 10.000, som Vestmannalaget betalte inn for for fleire år sidan, gjev laget rett til ein målsmann i samskipnaden.

Jon Askeland

Sissel-Anny-Hjelmtveit

Frøydis Lehmann

Bjarne Storheim

Trygve Lande

Tuftekallen hev fylgt Noregs Mållag med interessa. Mållaget hev arbeidt med og arbeider med å forma ut nytt prinsipp-program. Dryftingsemni i mållaget er kor stor vekt ein skal leggja på dialekt kontra normaltalemål,um ein skal arbeida for nynorsk til einaste riksmål og i kva andre saker enn dei reint målpolitiske mållaget skal engasjera seg i.

Tuftekallen reknar normaltalemålsspursmålet for eit ovviktugt prinsipielt punkt. Utan evna og vilje til å normera talemålet sitt endar altfor mange målbrukarar med å verta utsett for eit dialektrov. Bokmålet fær køyreretten,medan nynorsken må retta seg etter vikeplikti.

I prinsipp-programmet til Vestmannalaget heiter det at : " Me meiner det er rett mot oss sjølve og mot alle å gjera det som gjerast kann til å berga norskdomen,og me trur at alle nordmenn hev same skyldnaden til å vera med på det. Norskdomen er uløysande knytt til det norske målet. Difor må nordmennerne ikkje for nokon pris sleppa dette målet ned." Det vert vist til idealet frå dei norrøne måli når standarden for det norske målet vert sett. Det er målrøktarsynet som er Vestmannasynet. Det er normaltalemålssynet som skal til.

Vestmannalaget vil dessutan understreka den nasjonale reisingi som ligg i målet. Norskdomen i Vestmannasynet er knytt til at me er norske i kraft av det norske målet. Øyder med norskdomen gjennom å øyda målet vårt vert me mindre medvitne både andsynes oss sjølve,men òg andsynes andre.

Vestmannalaget arbeidde heilhuga mot samnorskideologien. Samnorskideologien sette statsteknokratismen yver den vitskaplege fridomen til å forska etter si eigi yvertyding. Vestmannalaget trengst til å fremja åndsfridom og toleranse. Når ein kar i Språkleg Samling kunde segja at han ikkje hev noko i mot i-målet,berre i mot alle dei som brukar det. Då trengst det eit Vestmannalag som ser meir romslegt på nynorske målbrukarar. Når ein målmann snakkar um landsdelssvik i målvegen når ein nyttar høgnorskformer då treng me Vestmannalaget til å legitimera desse formene i bøker og blad. Når ein annan målmann siterar Bjørnsson som sa at "Dannelsen udgår fra Vestmannalaget" for deretter å segja at sidan hev daningi gjenge ut av Vestmannalaget. Då treng me lysingi for Vestmannen i Dag og Tid,slik at kven som helst kann få sjå at daningi framleis finst i Vestmannalaget.

Når folk hev spått at Vestmannalaget skulde koma til å døy i meir enn 40 år av di det berre er gamlingar i laget. Då treng me alle dei gamle og nye medlemene som trufullt møter upp på møte etter møte,og som etter kvart må vera rusta til tennene med kunnskapar både um høgnorsken og nynorsken,men òg um dei mest mangslungne ting elles.

Me trengst som ei motvekt når kjende målmenn som Gustav Indrebø og Nikolaus Gjeldsvik vert sette i breidd med diktatorar som Stalin og Hitler. Dei same som trekkjer inn diktatorane vil kunna forsvara samnorske yvergrep frå statlege rettskrivingsnemnder,Språknemnd og Språkråd med at dette hev ført til demokrati i målvegen.

Gjeldsvik og Indrebø som kjempa for åndsfridom og toleranse skal stemplast av målteknokrat og andre for å vera autoritære og reaksjonære. Medan dei statlege målteknokratane hev skapa ei målstoda som hev gjort Noreg til eit fyregangsland.

Dialektrovet frå den norskdanse bokmålssida er derimot eit prov på noko heilt anna. Det er eit prov på at Noreg ikkje hev meistra det som m.a. Færøyane, Island, Israel og Finland hev greidt,nemleg å reisa eit eige nasjonalmål. I Noreg hev inntrengjarspråket dansk vorte tilflikka til

eit slags opphøgd normaltalemål for ein elite. Dette er ein raritet. I alle land ein kann tenkja seg vil inntrengjarspråket normalt verta ståande ubrigda, medan det heimlege språket vert uttrengt. Alternativet er at heimespråket vinn.

Det er ovlegt viktig at me ligg vinn på å dyrka språket vårt munnleg og skriftleg. På bokmålssida gjer folk dette stødt og jamt. Men so vil kritikarane segja til oss det er meir enn målet som skal til for at me skal vinna fram med målsaki. De vestmenn er so opphengde i målformer at de gjev blaffen i å driva praktisk målarbeid. Alle som kjenner litt til Vestmannalaget veit at dette ikkje er sant. Ei onnor sak er det at me maktar å gjera mykje mindre enn me gjerne vil.

Me vestmenn vil yvertyda folk um at dei kann vera fulltrygge på det norske målet. Når intellektuelle nynorskbrukarar byrjar å vakla på det dei meiner er forsvarleg å få gjennomført då stend Vestmannalaget fast. Me let oss ikkje knebla av det som er politiske korrekt eller av det som er rådande tidsstraumar. Kvar gong nokon vågar å halda på det norske målet i norskdanske møtelydar vinn med ein siger. Kvar gong det norske målet vert rekna for det vanlege bruksmålet gjeng me fram eit steg. Kvar gong med gjev det norske målet køyreretten er me og målrørsla på rett veg. Det norske målet kann ikkje gjerast til ein kasteball innanfor politiske og idehistoriske rørslor. Men både politiske og idehistoriske tilnærmingar kann gjeva den einskilde målmannen kveik til å nytta målet.

Vestmannalaget trur ikkje at det er råd normera ordtilfang frå statleg hald. Ord må dyrkast. Difor må me halda fram me å få fram det norske målet fram gjennom folkeboksamlingar og bokhandlarar. Me må dyrka talemålet vårt i lag og lyd. Me meiner at mållaget må stella seg avvisande til å lata språkrådet få tura fram med statsterrorisme og åndstyranni. Det er på tide at folk byrjar å tenkja. Det er når folk skynar at det må drivast målrøkt og setjast målkrav andsynes bokmålspressa og at feige bladmenn som ikkje tør å nytta nynorsk i alt dei skriv må oppmodast og tilskundast. Det er då målsaki gjeng fram. Folk må verta misnøgde med det rådande tilstandet fyrr dei gjer organisert motstand.

Det nynorske normaltalemålet er med på å reisa motstand. Nynorske ord og former reiser motstand. Det var den organiserte motstanden frå nynorskald som fekk staten til å slå inn på samnorsklinja. Denne tyningslina må pressast attende. Målrørsla må dyrka målet og aldri lata staten få styra med slike ting. Tuftekallen skulde her ha sagt noko um korleis han ser på ordskiftet i mållaget. Vestmannalaget og Tuftekallen stend fritt og frie vil me vera. Noregs Mållag er bunden både av tradisjon og av ulike meiningsfraksjonar. Likevel vonar me at mållaget vil føra ein meir norskmålsvenleg politikk i tidi som kjem.

Lars Bjarne Marøy

Bergen 17. januar

Gode lagsfolk og andre med interessa for laget vårt. Vel møtt til ein ny møtebolk i Vestmannalaget. År 2000 er slutt og møteverksemd i vår tek til att den 25 januar 2001. Programmet for vårhalvåret vert fylgjande :

Torsdag 25 januar klokka 19.00 på Bryggens Museum,

Talar vert Harald Jarl Runde. Runde er Norsk telemuseums representant på Vestlandet. Emnet han skal tala yver er: bergensar - telepioner i Skandinavia.

Torsdag 22 februar klokka 19.00 på Bryggens Museum,

Vincent Eye Færavaag vert talar. Færavaag hev i mange år vore aktivist i målrørsla. Han vil taka upp det klassiske spursmålet: kvifor skal me driva målreising?

Torsdag 15 mars klokka 19.00 på Bryggens Museum,

Amund Børdahl vert talar denne kvelden. Børdahl er stipendiat i latin. Han vil taka upp kva historisk posisjon latin hev havt og kva rolla latinen hev havt for språkutviklingi.

Torsdag 19 april

Talar vert Arne Holm. Holm hev i fleire år vore Islands konsul i Bergen. Holm er godt kjend med Islands saga og vil gjeva oss ei innføring i denne saga som tek til for meir enn 2000 år sidan. Tittelen på fyredraget vert "Glimt frå Islands saga".

Nye lagsfolk kann teikna seg på samkomone. Lagspengane er 150 kr,- i året. Me bed dei som fær dette skrivet taka vare på det, og sameleis at dei set av desse kveldane til lagsmøti. Det er hugnadsamt å koma saman, og dei som møter kvar gong fær ein heilskap i møteverksemd i som dei vil ha gleda av.

Med venleg helsing frå Vestmannalaget.

Lars Bjarne Marøy, formann.

Saklista for stjernarmøtet i Vestmannalaget 1 mars 2001

1 Formannen og skrivaren hadde samla saman oppriti frå fyregående møte og dei vart utdelte. Stjorni ser gjenom dei, og godkjenner dei på neste stjernarmøte.

2 Formannen hadde tidlegare fenge brev frå formannen i Halldor O. Opedals fond der det vart slege fast at noverande målsmann frå Vestmannalaget var for gamal til å sitja i fondet. Hundvin hadde i brev til formannen hevda at det hadde hendt fyrr at folk hadde sete yver aldersgrensa. Lovi opnar likevel ikkje for dette. Bjørn Tormod Ringdal vart vald til ny målsmann for Vestmannalaget etter Leidulv Hundvin.

3 Formannen la fram årsmelding. Det var nokre få merknader til årsmelding i som vert retta.

4 Formannen og kassastyren orienterte um og dryfte stoda for rekneskapane for Vestmannalaget og Fritz Monrad Walles fond. Dei tok sikte på å skunda fram arbeidet med å få rekneskapane ferdige. Rekneskapen for Fritz Monrad Walles fond var ferdig for andre halvår frå Huun, rekneskapen for fyrste halvår er levert til revisor Marhaug av Leiv Flesland.

5 Norsk Målsoga. Formannen orientere um arbeidet med Norsk Målsoga. Han hadde havt kontakt med prenteverket og kunde oppløysa at 1000 eksemplar av målsoga vil kosta 250 000 kr. Vestmannalaget vil halda fast ved dei 35 000 til målsoga som fyrr er løyvde, men som gjekk inn att av di boki ikkje kom ut til nyttår. Det var ikkje kome nokon ny søknad frå

Norsk Bokreidingslag so løyvingi kunde ikkje takast upp på nytt.

6 Tilbod um sal av eigedomsdal i Grønnestølen. Formannen orienterte um fyrespurnad um kjøp av tomt. Ringdal og Marøy ser på saki.

7 Lovarbeidet. Stjorni samla seg um dei fleste paragrafane. Formannen, skrivaren og Harald Linga slutfører arbeidet.

Bjørn Tormod Ringdal, skrivar

Etter årsmøtet 16. mars hev eg møtt mange utfordringar. Det hev vore mange medlemer som hev kontakta meg og sagt at dei hev fenge greida på tilhøve ved årsmøtet som dei ikkje likar. Vestmannalaget hev no vorte interessant for ulike grupper som ynskjer at laget skal engasjera seg på felt der laget ikkje hev markera seg fyrr. Me er i vokster. Medlemsflokkjen fær nye og unge lagsfolk. Då må det verta skilde syn.

Eg hev arbeidt for at det skal verta ryddigare former kring laget. Eg vil at det skal leggjast fram arbeidsprogram og budsjett for årsmøtet, slik at årsmøtet kann verta ein stad der medlemene fær høve til å uttala seg um kva laget skal meina. Ein ting som det ikkje hev vorte gjort noko med er lagsvedtekter og valnemnd. Eg skynar det slik at dette er noko mange medlemer i laget ynskjer at det skal verta orden på. Difor må det verta ei viktig oppgåva for styret å syta for at desse tingi kjem på plass. Kontakten millom styret, valnemndi og medlemene må òg verta betre.

Fritz Monrad Walles fond hev kome i brennpunktet her. Det er interessa for kva pengane til Walles fond skal gå til. Sjølv er eg kritisk til å løyva pengar til tiltak som ikkje gjeng beinveges til laget. Det er vedtekter til Fritz Monrad Walles fond. Dei segjer at fondet skal fremja målreisingi. Innanfor råma av det fyremålet kann ein løyva pengar til kulturelt arbeid. Her kann det vera skilde meininger. Ein må spyrja seg kva som er fyremålet med Vestnorsk utvandrarsenter, og um senteret vil fremja målreisingi. Personleg hev eg halde att her. Det er andre prosjekt som eg meiner er vel so viktige for Vestmannalaget. Ikkje minst å nå ut til nynorskbrukarar på nye umkverve og samla dei gjenom Vestmannalaget. Vestmannalaget hev eit godt vervepotensial.

Det vert hevda at det kjem fram ufjelge ting i brevet frå dei 13. Det gjer det nok delvis av di Vestmannalaget ikkje hev skipa seg etter god organisasjonsskikk. Arbeidsprogram, budsjett

og vedtekter hev ikkje kome på bordet. Og me hev ikkje havt nokor valnemnd. Då hev det vore mykje upp til kvar einskilds skjønn kva som skal gjerast. Det fører ikkje til at medlemene fær styra Vestmannalaget. Dette er det mange som reagerar på.

Valet var gyldig vert det sagt. Det er greidt nok. Problemet er at mange medlemer hev reagert på at dei ikkje fekk høve til å segja sitt um dei tvo kandidatane. Det er det fulle høve til å gjera no.

Det vert sagt at eg hev for mykje makt. Eg er formann i fleire lag. Til det er det å segja at eg ikkje hev vorte utfordra når eg hev yverteke daude lag eller sovande lag og freista å få liv i dei att. Her er det ingen som hev sagt seg interesserte i å kritisera meg. Eg hev vore uppteken av sakene og av tingi som skal gjerast og av å tena medlemene sine interessor so godt eg hev makta. Eg hev ikkje tenkt på å skaffa meg personleg makt. Hadde eg gjort det, vilde det vera meiningslaust å arbeida med mange av dei tingi eg hev arbeidt med og for. Eg ser på meg sjølv som ein tenar for målreisingi og ikkje som ein herskar.

Sissel-Anny vilde yvertaka med ei grunngeving som me konstruerte upp. Det tykkjer eg strid med den idealismen som eg stend for. Eg kann ikkje identifisera meg med ei slik tenkjing. Skal nokon ting avgjerast, fær det gjerast slik at kven som helst som vil, kann gjera seg upp si meining i saki. Eg kann ikkje vera med på å lura undan motsetnader som finst. Det er betre å få dei fram.

Stjornarmøte i Vestmannalaget måndag 10. juli.
Stad: Kontoret til Vestmannalaget i Torgegården.

1 Stjorni vedtok å sletta dei gamle konfullmakter for Vestmannalaget.

Stjorni vart orientert um at Halldor O. Opedals fond no var komen i ein rettsleg prosess med Leiv Flesland og at Leiv Flesland nekta å levera frå seg rekneskapsvedleggi til fondet, jamvel um han ikkje hadde oppgåvor i fondet lenger og hadde fenge oppsegjingsbrev. Stjorni vart likeins informert um at Leiv Flesland ikkje hadde autorisasjon og registrering som rekneskapsførar og at han difor ikkje høve til å føra rekneskap i næring. Likevel opererte Flesland med eige rekneskapsfirma.

Stjorni tykte det vart brysamnt å ha ein kontohavar som hadde so mange tvilsame drag ved seg.

Stjorni vedtok difor å sletta kontofullmaktene til Leiv Flesland for Fritz Monrad Walles fond.

Nye kontofullmakter vart gjeve til formannen, Lars Bjarne Marøy, og rekneskapsføraren, Sigbjørn John Huun.

Huun og Marøy fekk òg kontofullmakter til høgrentekontoen til Vestmannalaget.

2 Stjorni dryfte utviklingi i Halldor O. Opedals fond. Styreformann Dag Hagen Berg i Opedalsfondet var til stades og orienterte. Berg hadde sendt brev til formannen og vist til vedtektene i Opedalsfondet og peika på at Leidulv Hundvin ikkje oppfylte dei kriteriumi som vedtektene sette for ein målsmann. Hundvin er yver 75 år. Og det stend i lovene at aldersgrensa er 75 år. Rettsleg sett kann ein ikkje fråvika desse vedtektene. Det er grunn til å visa respekt for vedtektene dimeir av di Opedal let til å ha tala med advokat fyrr han sette opp vedtektene.

Stjorni meinte det var rett at Hundvin no trekte seg og at det vart vald ein ny målsmann. Stjorni vedtok å senda eit brev til Hundvin der han uttala seg um saki, um han ikkje svara vilde han automatisk kunna reknast som løyst frå vervet. Um ikkje skulde saki takast upp på ny.

Bjørn Tormod
Ringdal

Upprit – stjernarmøte i Vestmannalaget 30. august 2001

- Stad:** Romansk Institutt, Øysteins gt. 1, 5. høgdi (Jon Askeland)
- Frammøtte:** Jon Askeland, Sissel-Anny Hjelmtveit, Frøydis Lehmann, Harald Linga, Bjarne Storheim, Sigbjørn John Huun
- Kopi til:** Jon Askeland, Sissel-Anny Hjelmtveit, Frøydis Lehmann, Lars Bjarne Marøy, Harald Linga, Bjarne Storheim, Sigbjørn John Huun, Bjørn Tormod Ringdal

Møtet tok til klokka 17.00

1. a. Upprit for stjernarmøtet 28. juni 2001

Burtsett frå ei namneuppretting var det ingen merknader til uppritet.

b. Upprit for årsmøtet 28. april 2001

Formannen delte ut uppritet og hadde elles ingen merknader til innhaldet. Eventuelle merknader frå andre stjernalemer lyt fyrehavast på neste stjernarmøte.

2. Program for hausten – utsending/kunngjering

Uppdatering med merknader:

- 20. september: *Garborg-kveld*. Sveinung Time m/evt. Liv Marit Aksnes talar.
Tuftekall: Leidulf Hundvin
- 18. oktober: *Strilar i sivil motstandskamp* - Sjur Dyrkollbotn (14 år).
Dryfting etterpå: *Lov for Vestmannalaget*.
- 15. november: *Indrebø & norsk målsoga*. Oddvar Nes talar.
Tuftekall: Nils-Aksel Mjøs (Islandsferd)

- 13. desember: *Folkemusikktradisjonar frå Hordaland og S&Fj*. Reidun Horvei m/ . fylkesmusikarane. (Ingen kostnad for Vestmannalaget)
Tuftekall: Gunnar Gilberg vert kontakta av formannen.

Til januarmøtet 24. januar hev formannen avtalt med Kjartan Fløgstad um å tala um temaet "Løyndemål".

Haustrprogrammet skal sendast ut innan 8. september. Saman med utsendingi skal girotalongar leggjast ved for dei som ikkje hev betalt lagspengar inneverande år.

Aksjon:

1. Utsending av haustrprogrammet – arbeidsykt Strandkaien 4 torsdag 6. september – *Jon og Sissel-Anny*
2. Kunngjering i BT laurdag 15. sept. (merk annonseformatet) evt. andre media for fyrste lagsmøte - *Jon*

3. F.M. Walles fond

a. Rekneskap for 2000

Rekneskapsførar Sigbjørn John Huun gjekk gjennom samordna og revidert rekneskap for 2000 som syner eit årsyverskot på kr. 7.136.

Aksjon: Sigbjørn førebur framleggjing av rekneskapen på fyrstkomande lagsmøte.

Stjorni dryfta avkastningi for likvide midlar i fondet.

Aksjon: Sigbjørn førebur framleggjing av alternativ plassering av midlane.

b. Fyresegner

Etter dryfting av testamentet til Fritz Monrad Walle gjorde stjorni fylgjande vedtak:

Paragraf 5 i fyresegnene for Fritz Monrad Walles Fond for norsk målreising vert endra attende til ordlyden vedteke av stjorni av Vestmannalaget 10/11-1981. Dette medfyrer at dei 2 siste setningane i §5, "Midlar kann og nyttast til kulturelt arbeid på breidare grunnlag. Men då berre etter at saki hev vore til dryfting og røysting på eit lagsmøte", fell burt.

c. Godtgjering for rekneskapsfyringi

Under dette punktet forlet rekneskapsfyrar Huun møtet.

Formannen gjorde framlegg um at rekneskapsfyringi skulle godtgjerast, særskilt ut frå alt arbeidet dette medfyrer og arbeidet med oppjusteringar o.s.b. ein ser koma. Godtgjering var og tilrådd av revisor Marhaug. Kronor 7.500,- lik godtgjeringi for 2000 vart fyeslege. Sissel-Anny heldt fram at argumentet for å skifta rekneskapsfyrar siste året var å få ned utlogorne og at denne godtgjeringi dermed burde vera mindre.

Vedtak: *Rekneskapsførar Sigbjørn John Huun løyver kr. 5.000,- i godtgjering for år 2001.*

Denne summen skal justerast upp for år 2002.

4. F.M. Walles fond -utetlingar

Søknad frå Norsk Bokreidingslag um tilskot til Norsk Målsoga:

Finansieringsplan for utgjevingi var lagt fram av Jon som formann i Norsk Bokreidingslag. Deretter sa Jon seg ugild og forlet møtet under fyrehavinga. Frøydis, nestleiar i Norsk Bokreidingslag, vart sitjande.

Stjorni var samde um at sjølv um tilskotet det var søkt um, kr. 65.000,- , skreid langt yver den normale årvisse summen av utetlingar, umlag kr. 20.000,- , var dette tiltaket so viktug for målarbeidet at ein kunne taka frå grunnstolen i fondet.

Vedtak: Vestmannelaget løyver kr. 65.000,- til utgjevingi av Norsk Målsoga. Pengane vert løyvde når fyrste opplaget av bokverket er ferdig trykt, men under føresetnad av at dette er gjort innan 31. desember 2001.

Søknad frå Arne Holm, konsul for Island, um kr. 15.000,- som gåve til døypefont i Reykholtkyrkja på Island:

På fyrre møtet vedtok stjorni å løyva pengar til fyremålet, men utan at summen vart fastsett. Formannen heldt fram at søknader um utetlingar til Island er sjeldne og at ein burde gjeva heile søknadsummen. Harald fyneslo å gå inn for ein lægre sum ettersom ein med dei vedtekne løyvingane i år ville tæra hardt på grunnstolen til fondet.

Vedtak: Vestmannelaget løyver kr. 10.000,- til døypefonten i Reykholtkyrkja når denne er ferdig og oppført i kyrkja.

5. Rekneskap for Vestmannen

Rekneskapen er til fyrehaving hjå revisor. Saka held fram på neste møte.

6. Heiderslagsmenn – helsingar

Det vart vedteke å heidra desse med blomehelsing eller liknande på runde dagar som kjem:

Alv Askeland – 90 år (Sissel-Anny fylgjer upp)

Nils Haukås – 90 år (Jon)

Jostein Krokvik – 75 år (Jon)

Eigill Lehmann – 95 år (Jon)

7. Nytt songhefte

Sissel-Anny delte ut framlegg til nye songar. Saka må utsetjast til neste møte. Innspel kan sendast Sissel-Anny pr. e-post.

8. Ymse

- Sigbjørn yverleverte rekneskapsvedleggi for 2001 til Bjarne (rekneskapsfyrar for Vestmannelaget). Ajourført medlemsliste pr. 28. april (årsmøtetidspunktet) til nytte for utsending av purringar av medlemspengar skal ettersendast.

- Jon ordnar med bankkontofullmakt for rekneskapsfyrrar.
- Jon etterrøkjer saksdokumenter (årsmelding) for Opedalsfondet utgjevne til årsmøtet.
- Neste møte: Fyrste veka i oktober (formannen kjem attende med dato).

Møteslutt umlag klokka 19.30
Harald Linga, skrivar

Upprit – stjernarmøte i Vestmannalaget 30. august 2001

Stad: Romansk Institutt, Øysteins gt. 1, 5. høgdi (Jon Askeland)
Frammøtte: Jon Askeland, Sissel-Anny Hjelmtveit, Frøydis Lehmann, Harald Linga, Bjarne Storheim, Sigbjørn John Huun
Kopi til: Jon Askeland, Sissel-Anny Hjelmtveit, Frøydis Lehmann, Lars Bjarne Marøy, Harald Linga, Bjarne Storheim, Sigbjørn John Huun, Bjørn Tormod Ringdal

Møtet tok til klokka 17.00

9. a. Upprit for stjernarmøtet 28. juni 2001

Burtsett frå ei namneuppretting var det ingen merknader til oppritet.

b. Upprit for årsmøtet 28. april 2001

Formannen delte ut oppritet og hadde elles ingen merknader til innhaldet. Eventuelle merknader frå andre stjernalemer lyt fyrehavast på neste stjernarmøte.

10. Program for hausten – utsending/kunngjering

Oppdatering med merknader:

- 20. september: *Garborg-kveld*. Sveinung Time m/evt. Liv Marit Aksnes talar. Tuftekall: Leidulf Hundvin
- 18. oktober: *Strilar i sivil motstandskamp* - Sjur Dyrkollbotn (14 år). Dryfting etterpå: *Lov for Vestmannalaget*.
- 15. november: *Indrebø & norsk målsoga*. Oddvar Nes talar. Tuftekall: Nils-Aksel Mjøs (Islandsferd)
- 13. desember: *Folkemusikktradisjonar frå Hordaland og S&Fj*. Reidun Horvei m/ . fylkesmusikarane. (Ingen kostnad for Vestmannalaget)
Tuftekall: Gunnar Gilberg vert kontakta av formannen.

Til januararmøtet 24. januar hev formannen avtalt med Kjartan Fløgstad um å tala um temaet "Løyndemål".

Haustprogrammet skal sendast ut innan 8. september. Saman med utsendingi skal giroalongar leggjast ved for dei som ikkje hev betalt lagspengar inneverande år.

Aksjon:

3. Utsending av haustprogrammet – arbeidsykt Strandkaian 4 torsdag 6. september – *Jon og Sissel-Anny*
4. Kunngjering i BT laurdag 15. sept. (merk annonseformatet) evt. andre media for fyrste lagsmøte - *Jon*

11. F.M. Walles fond

a. *Rekneskap for 2000*

Rekneskapsfører Sigbjørn John Huun gjekk gjennom samordna og revidert rekneskap for 2000 som syner eit årsyverskot på kr. 7.136.

Aksjon: Sigbjørn førebur framleggjing av rekneskapen på fyrstkomande lagsmøte.

Stjorni dryfta avkastningi for likvide midlar i fondet.

Aksjon: Sigbjørn førebur framleggjing av alternativ plassering av midlane.

b. *Fyresegner*

Etter dryfting av testamentet til Fritz Monrad Walle gjorde stjorni fylgjande vedtak:

Paragraf 5 i fyresegnene for Fritz Monrad Walles Fond for norsk målreising vert endra attende til ordlyden vedteke av stjorni av Vestmannalaget 10/11-1981. Dette medfyrer at dei 2 siste setningane i §5, "Midlar kann og nyttast til kulturelt arbeid på breidare grunnlag. Men då berre etter at saki hev vore til dryfting og røysting på eit lagsmøte", fell burt.

c. *Godtgjering for rekneskapsfyringi*

Under dette punktet forlet rekneskapsfyrrar Huun møtet.

Formannen gjorde framlegg um at rekneskapsfyringi skulle godtgjerast, særskilt ut frå alt arbeidet dette medfyrer og arbeidet med oppjusteringar o.s.b. ein ser koma. Godtgjering var og tilrådd av revisor Marhaug. Kronor 7.500,- lik godtgjeringi for 2000 vart fyreslege. Sissel-Anny heldt fram at argumentet for å skifta rekneskapsfyrrar siste året var å få ned utlogorne og at denne godtgjeringi dermed burde vera mindre.

Vedtak: Rekneskapsfører Sigbjørn John Huun løyver kr. 5.000,- i godtgjering for år 2001. Denne summen skal justerast opp for år 2002.

12. F.M. Walles fond -utetlingar

Søknad frå Norsk Bokreidingslag um tilskot til Norsk Målsoga:

Finansieringsplan for utgjevingi var lagt fram av Jon som formann i Norsk Bokreidingslag. Deretter sa Jon seg ugild og forlet møtet under fyrehavinga. Frøydis, nestleiar i Norsk Bokreidingslag, vart sitjande.

Stjorni var samde um at sjølv um tilskotet det var søkt um, kr. 65.000,- , skreid langt yver den normale årvisse summen av utetlingar, umlag kr. 20.000,- , var dette tiltaket so viktug for målarbeidet at ein kunne taka frå grunnstolen i fondet.

Vedtak: Vestmannalaget løyver kr. 65.000,- til utgjevingi av Norsk Målsoga. Pengane vert løyvde når fyrste opplaget av bokverket er ferdig trykt, men under føresetnad av at dette er gjort innan 31. desember 2001.

Søknad frå Arne Holm, konsul for Island, um kr. 15.000,- som gåve til døypefont

i Reykholtkyrkja på Island:

På fyrre møtet vedtok stjorni å løyva pengar til fyremålet, men utan at summen vart fastsett. Formannen heldt fram at søknader um uttelingar til Island er sjeldne og at ein burde gjeva heile søknadsummen. Harald fyreslo å gå inn for ein lægre sum ettersom ein med dei vedtekne løyvingane i år ville tæra hardt på grunnstolen til fondet.

Vedtak: Vestmannalaget løyver kr. 10.000,- til døypefonten i Reykholtkyrkja når denne er ferdig og oppført i kyrkja.

13. Rekneskap for Vestmannen

Rekneskapan er til fyrehaving hjå revisor. Saka held fram på neste møte.

14. Heiderslagsmenn – helsingar

Det vart vedteke å heidra desse med blomehelsing eller liknande på runde dagar som kjem:

Alv Askeland – 90 år (Sissel-Anny fylgjer upp)

Nils Haukås – 90 år (Jon)

Jostein Krokvik – 75 år (Jon)

Eigill Lehmann – 95 år (Jon)

15. Nytt songhefte

Sissel-Anny delte ut framlegg til nye songar. Saka må utsetjast til neste møte. Innspel kan sendast Sissel-Anny pr. e-post.

16. Ymse

- Sigbjørn yverleverte rekneskapsvedleggi for 2001 til Bjarne (rekneskapsfyrrar for Vestmannalaget). Ajourført medlemsliste pr. 28. april (årsmøtetidspunktet) til nytte for utsending av puringar av medlemspengar skal ettersendast.
- Jon ordnar med bankkontofullmakt for rekneskapsfyrrar.
- Jon etterrøkjer saksdokumenti (årsmelding) for Opedalsfondet utgjevne til årsmøtet.
- Neste møte: Fyrste veka i oktober (formannen kjem attende med dato).

Møteslutt umlag klokka 19.30

Harald Linga, skrivar

Upprit – stjornarmøte i Vestmannalaget 16. oktober 2001

Stad: C. Sundts gate/ Statens Hus

Frammøtte: Jon Askeland, Frøydis Lehmann, Harald Linga, Bjarne Storheim, Sigbjørn John Huun, Bjørn Tormod Ringdal (tilstades under sak 1). Revisor Marhaug var tilstades på fyrehaving under sak 1-4.

Kopi til: Jon Askeland, Sissel-Anny Hjelmtveit, Frøydis Lehmann, Lars Bjarne Marøy, Harald Linga, Bjarne Storheim, Sigbjørn John Huun, Bjørn Tormod Ringdal

Formannen hadde kalla inn til møte i lokali i C. Sundts gate kl. 17.30. Det synte seg at lokali der var upptekne, men Sigbjørn Huun makta å få det til slik at stjornarmøtet kunne haldast i Statens Hus. Formannen sa seg leid for at han på fyrehand ikkje hadde sjekka at lokali i C. Sundts gate

var ledige.

Møtet vart sett kl. 18.15.

Formannen sa seg leid for at han på fyrehand ikkje hadde sendt ut sakspapir på fyrehand slik stjorni hadde bede um.

17. Målsmann for Opedalsfondet

Formann Askeland gjorde framlegg um å underkjenna vedtak frå stjornarmøtet 1. mars 2001. På dette stjornarmøtet vart det konstatert at Leidulv Hundvin diverre ved eit mistak vart vald til målsmann frå Vestmannalaget. Stjorni hadde handla i god tru då Hundvin vart peika ut, men etter at Dag Hagen Berg i Opedalsfondet hadde peika på at dette var brot på dei fyresegnene som Opedal sette upp og at fyresegnene var sette upp med rettsleg bindande kraft, kunde ikkje stjorni vera i god tru. På møtet var det heilt klårt for stjorni at sedvanen i fondet ikkje kunde gå fyre det som var lovi. Stjorni kom då til at det måtte peikast ut ny målsmann. Stjorni peika samrøystes ut Bjørn Tormod Ringdal til målsmann for Vestmannalaget ut den perioden Hundvin var vald for. Formann Askeland gjorde no framlegg um å setja Leidulv Hundvin attende i vervet.

Askeland hevda at styreformannen i Opedalsfondet, Dag Hagen Berg, brukte pressmiddel mot stjorni for å få vedteki utnemningi av Ringdal. Askeland la fram eit 7-sidors notat um Opedalsfondet, der det var referert og sett fram ei rad påstandar um verksemd i Halldor O. Opedals fond. Det vart millom anna hevda at Dag Hagen Berg hadde handla kritikkverdig, serskilt då han løyste tidlegare forretningsfører i Opedalsfondet Leiv Flesland frå oppdraget med å føra rekneskap for fondet. Askeland syntte til at Vestmannalaget ved tvo tidlegare høve hadde brote fyresegnene for fondet ved å peika ut målsmenn som var eldre enn 75 år, og hevda at det dermed var sedvane for å sjå burt frå fyresegnene på dette punktet.

Huun, Linga og Ringdal avviste påstandane til Askeland um at Dag Hagen Berg hadde nytta pressmiddel mot stjorni korkje fyre eller etter stjornarmøtet 1. mars 2001. Huun lasta formannen for at han la fram vedtaksframlegg og eit notat på sju sidor i ei sak utan på fyrehand å gjeva stjornarmedlemene noko slags varsel og utan å gjeva stjorni høve til å fyrebu tilsvar på påstandane i notatet som Askeland delte ut under møtet. Huun gjorde soleis framlegg um å utsetja saki.

Linga hevda at fyresegnene i Opedalsfondet var klåre, og eit ein ikkje kunne setja fyresegner og lover ut av spel ved å bryta dei mange nok gonger og deretter visa til sedvane. Linga meinte og at denne saki galdt Vestmannlaget si handheving av fyresegnene til Opedalsfondet, og at Hagen Berg si stjorning av Opedalsfondet ikkje var sakssvarande for å gjera seg upp ein meining um vedtaket av 1. mars 2001.

Huun sitt framlegg um å utsetja saki vart vedteki.

18. Rekneskapen for Vestmannen

Revisor John Marhaug syntte til lagsmøtet 18. oktober der revisormeldingi for rekneskapen, men ikkje sjølv rekneskapen vart lagd fram. Marhaug sa at han ikkje hadde utført nokon kritisk revisjon, men heller ein usikker og skjematisk revisjon. Han påpeika at det var viktige manglar ved forretningsførsla, men at rekneskapsfører Liland ikkje kunne lastast for dette. Som døme på manglande oppfylgjing og kontroll

vart nemnd justering av bladpengar, mangelfulle påføringar på utsende postgirotalongar for bladpengar og utbetaling av mangelfulle fakturaspesifikasjonar frå "Nytrykk".

Formannen delte ut eit 6-sidors brev frå Jerdal datert 12. oktober 2001 um bladet Vestmannen og Vestmannen-rekneskapen for år 2000.

Aksjonar:

- 1) Instruks og retningslinor for forretningsførsla skal arbeidast ut av revisor John Marhaug innan 1.november.
- 2) Formannen kallar inn rekneskapsførar Liland til neste stjernarmøte etter at instruksen frå Marhaug er distribuert til stjorni.
- 3) Formannen sender brevet frå Jerdal til redaktør Marøy og bed Marøy vurdere brevet.

19. F.M. Walles fond

Revisor Marhaug melde i frå at han ville fullføra revisorjobben for rekneskapsåret 2001 for FMW fond og Vestmannen, men at han etter det vilde slutta i revisorvervi. Marhaug understreka at det var viktugt at festekontraktane låg fyre for kvar tomt og tilrådde at Vestmannalaget tok denne kostnaden. Han synte til at tidlegare forretningsførar Flestrand hadde havt ei mangelfull oppfylgjing av uteståande krav. Marhaug meinte òg at det var uheldig at tidlegare forretningsførar hadde teke seg godtgjering utan at han på fyrehand hadde fenge godkjenning for godtgjeringi av stjorni.

Revisor Marhaug meinte vidare at FMW fond skulde registrerast i Brønnøysund-registeret etter at det var registrert som anten privat stifting eller næringsstifting.

Aksjon: Forretningsførar Huun fylgjer opp registreringsrutinane.

20. Upprit

a. Årsmøteuppritet for 2001.

Stjorni tok uppritet til vitring, men Frøydis Lehmann ytra at uppritet var uturvande langt og deltaljrikt.

b. Uppritet for stjernarmøtet 30. august.

Det kom merknad til punkt 3.c der stjorni hadde meint at godtgjeringi for forretningsførsla for FMW fond skal *justerast* for år 2001, men at ordlyden "justerast upp" likevel kunde stå.

5. Lageravtale

Formannen kom med framlegg um at lageret til Vestmannalaget (3/15) skulde flyttast til til Kronstad saman med Nord- og Midthordland Sogelag (4/15) og Norsk Bokreidingslag (8/15). Talet i parentes utgjier brøken av leigesummen for lageret. For Vestmannalaget kjem årleg leige på kr. 3.000,-.

Vedtak:

Stjorni vedtok å gå inn for leigeavtalen i hopehav med Nord- og Midthordland Sogelag og Norsk Bokreidingslag der utlogone for Vestmannalaget utgjør kr. 3.000 pr. år.

Aksjon:

Formannen undersøker um stoda for branntryggjingi av lokalet og um branndør eller andre gogner må monterast. Verdfulle dokument og originalar skal plasserast og tryggjast i Vestmannalaget sin bankboks inntil vidare.

6. Lokalet i C. Sundts gt. 28

Lokalet som Vestmannalaget leiger hjå Nei Til EU hev vorte lite nytta, og formannen slo frampå å avvikla leigetilhøvet. I uppseiingstidi (6 mnd.) må lagnaden til den nye kopimaskina avgjerast, men ei millombels løysing kann vera å plassera ho i lageret på Kronstad.

Vedtak:

Vestmannalaget segjer upp leigetilhøvet Nei Til EU i C. Sundts gt. 28.

7. Lovarbeidet

På lagsmøtet 18. oktober er det i haustprogrammet kunngjort at det skal vera ordskifte um lovarbeidet.

Aksjon:

Harald Linga innleider um lovarbeidet på lagsmøtet.

8. Godtgjering til tidlegare forretningsførar i FMW fond Leiv Flesland

Formannen meinte at for å få tilhøvet til tidlegare forretningsførar Flesland ut av verdi, måtte det økonomiske oppgjeret med Flesland no avsluttast og for det arbeidet han hadde utført for perioden januar-mai 2000, trass i at det er gjeve kritiske merknader til forretningsførsla.

Vedtak:

- a) *Leiv Flesland fær til utbetaling den fakturerte summen, men utan at det skal betalast moms slik det er sett fram krav um.*
- b) *Godtgjering for forretningsførsla for perioden juni-desember 2000 som utført av Sigbjørn John Huun skal takast upp på neste stjernarmøte.*

9. Ymse

- "Lause trådar": Til neste lagsmøte lagar skrivaren til ei lista yver saker som er vedtekne, men ikkje oppfylgde og ikkje er fullførte. Denne lista, oppdatert, skal gjennomgåast på stjernarmøti.
- Godtgjering for rekneskapsføring i Vestmannalaget skal diskuterast på neste stjernarmøte.

- Sigbjørn Huun understreka at det på lagsmøti måtte gjerast klårt for fyredragshaldarane på fyrehand kor lang tid dei hadde til rådvelde (45 minutt), og at møtestyraren, formann Askeland, måtte handheva dette under møtet.

Møteslutt umlag klokka 21.00
Harald Linga, skrivar

Avisstoff knytt til Vestmannalaget

Intervju Jerdal og Marøy

Dei tek deg på ordi

Bergens Tidende

18 Jul 1999 4:00

1561ord

Forfatter: STRAND ERIK RICHTER

Ludvig Jerdal (91) har fått sin arvtakar: Jyplingen Lars Bjarne Marøy (28) frå Møhlenpris. Truleg ville det ha vore ein enklare jobb for han å vinna att venstrekøyring og tiende til kyrkja. Vestmannalaget har gått i språklege motbakkar i 130 år

no. Ludvig Jerdal har vore formann i førti av dei. Som ein høgnorskens bondehær har vestmennene svore motstand mot alle annlestenkjande.

Det vil seie nesten heile kongeriket.

No er ein 28-årig, tidlegare bokmåls-gut frå Møhlenpris, vald til formann for stjorni og heile laget. Landets eldste mållag går sprekt, om enn noko baklengs, inn i eit nytt årtusen.

- Eg skal vedgå at me er i mindretal, men eg har ikkje mist motet for det, seier 91-åringen Jerdal. Han syner dermed fram den viktigaste evna han kan læra frå seg til den unge arvtakaren Marøy. Ver sta som fanden sjølv. Gjev ikkje opp.

Tid for målmisjon Nye kostar er ofte dei best eigna til å få vekk gamalt støv.

Marøy har ei klår programfråsegn.

- Målrørsla er på mange måtar for veik i dag, seier den ferske formannen til den gamle. - Ho er for knytt opp til bokstavstrid, sosialisme, distriktpolitikk, frigjeringsideologi... Me må opna opp målrørsla for nye grupper.

- Men korleis vil du gjera det?

- No spør du vanskeleg, bryt Jerdal inn, som for å hjelpa ei frende i naud.

Marøy veit kva han vil, men ikkje heilt korleis han skal få det til.

- Me må få folket i tale. Me må ut i gatone.
- Som misjonæranne?
- Ja. um so er. Me må spyrja deim: Koffor ikkje nynorsk?
- Sa du "koffor"?
- Oi. Ja, eg gjorde visst det. Ein liten glipp.
- Det skal vel vera "kvifor".
- Ja, det skal jo det.
- Du knotar litt, du.
- Ja, eg er ikkje flink nok enno.

Om Lars B. Marøy knotar, er det kan henda ikkje så rart.

Han er ein fersking i høgnorsk.

Han er oppvaksen på Møhlenpris, og seinare på Laksevåg.

Ikkje mange i-endingar å høyra, der.

- Det hende då eg gjekk siste året ved vidaregåande skule.
- På den tidi las eg mykje nynorsk litteratur, og vart sers fascinert av målet. Men den vanlege nynorsken var ikkje heilt den rette for meg, og eg byrja jakta på mitt eige mål. Det fann eg i Vestmannalaget.
- Og vart frelst?
 - Yvertydd. Det gjekk vel eit halvt års tid frå eg vart yvertydd til eg praktiserte nynorsken fullt ut.

Ein plass for tradisjonar

- Ein kaffi, takk, med masse sukker og masse fløyte, tingar Jerdal ved disken. Vi er i Kaffistova til Ervingen. Vestmannalaget bruka helda sine månadlege medlemsmøte i Kaffistova, før dei flytta til Kafé Gullstolen på Bryggemuseet.
 - Varm sjokolade til meg, takk, seier Marøy, som det sømar seg ein unggut.
- Visst har han mykje å læra. Men han er i rute. Han sparar til Ivar Aasen-skjegg, og det heile.

Dagens spesial på Kaffistova er rjomegraut med spekemat og kringle. Her sel dei óg "patent" til sjuogtredve kroner.

- Veit du ikkje kva patent er? svarar kokken vantru då eg spør.
- Nei. Orsak.
- Vel, det er egg og bacon. Vil du ha det?
- Nei takk. Berre kaffi. Eg berre lurte, svarar eg, og skjemst litt. Du kan ikkje bløffa deg til plass ved stambordet på Kaffistova. Her heng korkje utskjeringar eller åkle på veggane, men atmosfæren røper likevel at dette er pusteholet til stril og bonde i ein travel by. Samstundes har dei montert blått lys på do, for at dei narkomane ikkje skal finna blodåra sine og setja sprøyter der inne. Tida krev sitt.

Ord frå ei svunnen tid

- Det heiter seg jo at det er gamlingane som styrer, seier Ludvig Jerdal. Han heller den kaffien som har hamna på fatet oppi kruset igjen.
- Han takka for seg som formann i 1991. Då tok Leidulv Hundvin over. Marøy

byrja i april i år.

Dei kjem frå to skular, Jerdal og Marøy. Den gamle, og den ikkje fullt så gamle. Frå sidane i medlemsbladet Vestmannen les Ludvig Jerdal diktet "Blík-fjóm i kveld-klåra", skrive av dikteren Hans Henrik Holm:

"Or gardmoldi dreg vi grøda; blid sæla frå høgdi drys.

Stødt mot òvmod er trøyst i møda um rygdi frå myrkni rys." - Han der er ikkje god å lesa, kjem det frå Marøy.

-Joooo... Eg vil no ikkje segja det..?

- Du må arbeida med han, i alle fall.

- Jo, men det er forståeleg. Fin skaldskap.

- I ei ideell verd, ville alle tala og skriva slik som deg, Jerdal? spør vi.

- Nei, det vilde ikkje ha vore naturleg. Eg vil ha flest mogleg høgnorsktalande. Men eg tykjer bergensarar bør få halda på sin dialekt. Me må berre ikkje stella oss slik at dette språket vert ukjend for oss. For framtidi.

Det endar i bokmål Ordet "fundamentalist" står ikkje i Ivar Aasens si ordbok. Ikkje "fanatkar", heller.

- Me er ikkje fundamentalistar, men i målsaki stend me for det fundamentale, seier Marøy.

Jerdal grip ordet for å djupa ut. Dei pratar i munnen på kvarandre no.

- A-en har yverteke fullstendig, og so og segja skove i-en ut. Og det er me imot. Og infinitiv på e, det et óg um seg i nynorsken. Eg ser det mest utrulege. Det endar i eit utvaska bokmål.

Marøy er samd, og legg til:

- Me må luka ut det som me hev teke frå tysk og dansk, og i staden binda oss meir upp mot islendsk og færøysk.

- Har du nokre døme? spør eg.

Han tenkjer seg om. Han har mange døme. Som alle "anbeheitelsene", ord som vert samansett av utanlandske preposisjonar. Og kvifor skal vi nytta ord som "volleyball" og "offside"?

- Kva med "fløgball", og "rangstoda"? Me må vurdera dei, i alle høve, synest eg.

Og så var han ute or soga

- Dette høyrer soga til, seier Ludvig Jerdal stundom som svar på vankunnige spørsmål. Då tenkjer han på krønika "Vestmannalaget 110 år", som han sjølv har vore med å skriva. På side 127 finn ein følgjande:

"Maalrørsla fekk som ein stur i seg daa dei fyrste fylgjesveinarne, romantikarane, tok til aa falla i fraa. Men det varde ikkje lenge fyrr ho tok seg upp att. Og daa paa eit tryggare grunnlag." - Har du aldri vore nær ved å gje opp, Ludvig Jerdal?

- Nei, det hev eg ikkje. Det var nokre år eg var ottefull for heile nynorskens framtid, men ikkje no lengre. Norsk Målungdom hev gjeve meg ny von. Eg hev tru på folket vårt.

Marøy nikkar, og veit at han må freista å innfri. Han har tida for seg, og

metodane klare.

Høgnorsk i cyberspace

- Me må huka tak i unge aktivistar over Internett og få dei til å sjå målet, seier Marøy, og syner at tida ikkje står i ro i målrørsla. Han nyttar mykje tid framfor datamaskinen sin.

Skriv du nynorsk på web'en, held han deg under oppsyn. Då er du potensiell målkjempar. Men Jerdal har ikkje konvertert til cyberspace.

Han gjer det nok truleg heller aldri.

- Kor gamal er eigentleg den der skrivemaskinen din, Jerdal, spør Marøy. Og han veit han er litt frekk når han gjer det.

- Å, den... Han er kjøpt i Norheimsund, av ein seljar for Jørgen J. Lien, det er ein "Smith Premier Junior" ifrå 1935.

Og han gjeng den dag i dag. Ein gong måtte eg til reparatør. Det var noko som hadde stogga. Men det vart ordna, og no treng eg jo berre skifta fargeband stundom. Eg trivst så godt med han, seier Jerdal, og tømmer kaffikruset.

Fotografen gjer seg klar.

- No lyt me hema og fjelga oss fyrr han skal fotografera oss, seier Marøy. Han leikar med målet sitt, og det gjev han stor glede. Han smiler.

- Ja, me må ikkje sjå så pessimistiske ut, seier Jerdal, og presser fram eit smil, han óg.

- Er du optimist, då? spør Marøy.

- Ja, i grunnen er eg vel det, svarar Jerdal.

PARAGRAF 4: "Alle lagsmänner ljota kjenna seg tilskylde at gjera, kvat dei kunna, til å fremja dat, som kann vera til Hugnad, Gaman og Bate fyre Samlaget". Så no veit du kva du har å gjera. Det står i saga.

RØYND OG UNG: Ludvig Jerdal (t.v.) kan truleg læra Lars Bjarne Marøy ein ting og to om Ivar Aasen. Men Marøy har kunne nok til å kjempa for målet når Jerdal ein dag er ute or saga.

ERIK RICHTER STRAND HELGE SKODVIN (foto) erik.strand@bergens-tidende.no

Striden i 2000

Bergenssongen på nynorsk

ONSDAG 19 JANUAR 2000

Eg tok min nystemte sitar i hende,
Sorgi tok ende på Alrekens topp.
Tenkte på vetar, um dei skulde brenna
og bjoda mannskap mot fienden upp,
kjende då freden vart gladvær i åndi
og greip til min sitar med leikande handi.

Vyrdlege, gamle gråskalla bergi,
de som femner min fedrane-by,
de som mot mang ein toreslått verjar
og som bryt sund elektriske sky!
Fager er dalen. De ringar meg inn,
og våren og dalen oppkvikar mitt sinn.

Herifrå dårande syner eg skodar :
Ålrekstadvatnet, den sletta so blå,
Nygards- alleens lauvprydde bogar,
derunder velkledd vane å gå.
Derikring marki ei festpynta drakt,
det gull i det grøne i blømande prakt.

Tett ved meg Ålrekstads duble sletta,
kongeborgi eingong og brukfør i strid,
ven av naturen, um fyremun vil tretta
med sjolve Nygard, -den fremste i flit.
Der sprang frå Svartedik skumande å.
Der såg eg mylnehjul onnuge gå.

Der seg eg skogen av mastens høge,
handlande stovor med svingande flagg.
Vippebom ser eg seg trottug å bøygja,
trottug å lyfta. - Tangentane- slag
på dette handels-klaver gav musikk.
Og varor frå skutone dansande gjekk..

No tek eg vatn or den springande kjelda
der ogso gamletidi kjempeætt drakk
når dei helsa sitt fedrelandds velde.
Sverdet og slira med same då stakk.
ve den, slik song dei, slik syng eg og,
«den niding som sverd imot fødeland drog!»

Freden, å , Bjørgvin, reiret ditt verne !
sumaren kryne kvar åker med mat !
Elden og sverdet, spar oss so gjerne !
Havet deg opne sitt grøderikt fat !
Då millom bergi, dei sju, skal du stå
når du nybaka kjøpstad i lutfi må gå.

Eg drakk den skål som meg Ålreken skjenkte.
Drikk den same, de som hev vin !
Kvar som med kjærleik på fødeby tenkte,
let denne skål tale og vera sin.
Lukke til Bjørgvin, - vårt fødeland kjær !
Gjev allting må bløma, burtlengst og nært !

Etter Johan Nordahl Brun.

S.H.

PÅ I-MÅL: Slik ser den ut, versjonen Lars Bjarne Marøy, leiar i Vestmannalaget, har lagt ut til diskusjon på Internett. Den prøvoserer både bokmålsfolk og nynorsksfolk...

«Nystemten» på nynorsk provoserer

Vestmannalaget har publisert ein erkenynorsk versjon av bergenssongen «Nystemten». Det fell ikkje i god jord, heller ikkje hjå alle målfolk.

Av Kyre Styve
kyre@strilen.no

– Det er nesten som ei fornærming å koma med ein slik versjon, seier erkebergensar og Høgre-veteran Roald Stigum Olsen med eit smil.

Songen, som byrjar med «Jeg tok min nystemte sitar i hendes», har vorte kjend som eit av dei meir sentrale symbola på Bergen og den bergenske folkesjela. No har Vestmannalaget funne ein versjon i arkivert stilt som bryt ein heil del med originalversjonen. Songen er omsett til konservativt nynorsk med i-endingar i ekte Ivar Aasen-ånd. Heller ikkje sarnamna har fått vore i fred; Ulriken heiter her Alreken.

– Ein kan jo mora seg, men å ha denne som ein offisiell versjon el-

NEI: Eldbjørg Valle meiner at «Nystemten» må ha si opprinnelege språkdrakt.

ler i det heile å ha to versjonar, er heilt utenkjeleg. Bergenssongen er nesten som ein nasjonalheilagdom, seier Stigum Olsen.

Han meiner at Vestmannalaget sin versjon fungerer best som ein morosam illustrasjon av konservativt nynorsk.

– Det vert som om ein skal ta songar frå ulike, spesielle miljø og kludra med dei, seier Roald Stigum Olsen til Strilen.

Omsettinga har skapt kraftig

debatt blant målfolket etter at den vart sendt ut på ei diskusjonsgruppe på Internett.

– Eg tykkjer ikkje noko om å endra språkform på ein slik song. Kva om ein hadde kome med «Mellom bakkar og berg» på bokmål? spør Eldbjørg Valle, som i mange år har vore aktiv i Noregs Mållag.

– Songen betyr ganske mykje for mange folk, og då tykkjer eg at dei skal få ha den i fred. Eg vil lesa Ivar Aasen på nynorsk og Knut Hamsun på det språket han skreiv på, seier Valle til Strilen.

Det er formann i Vestmannalaget Lars Bjarne Marøy som har funne songen i arkivet og sendt den ut på Internett.

– Det var mest som eit «saturs». Men eg ser ikkje noko problem med å ha ein slik versjon i tillegg til den vanlege, seier han.

Omsettinga er underskrive med «SH», men Marøy veit ikkje kven som skjular seg bak den signaturen.

– Men den var skriven på gammalt papir, så den er ikkje av nyare dato, seier Marøy til Strilen.

-Jeg tar «Nystemten»

Davyen bare smiler av erke-nynorsk Bergens-sang

Sang til Bergen

«Eg tok min nystemte utar i hande
Sjøtt tok vane på Ålreken fopp»
Freske på vete som dei skalle brotta
og kjoda munnslap med fender sopp,
kenda di henda var glad i åndi
og gress på min litar med leilande handi.

Hvordige gunde på skalle bery,
de som fender min feilene-å
de som mangt ein tørrvilt serjar
og som brøt med skallede ål!

Fager er dolen, De reiser meg inn,
og voren og dolen spekkelbar mitt ston.

Hvordt du runde øyer og skodar:
Livskadmetet, den slekta so bil,
Nynords-allema lausvrydde høyr
kenderer veldede: rane å pl.

Dens, my markis er fagerinta drukt,
der full er: rane i hennand prukt.

Tert end meg Ålreken duble slekta,
i hennand engang og brudler i strid,
der spekkelbar min hennand, og voren
og voren og dolen spekkelbar mitt ston.

«Brann spiller ikke i brunt, man lager ikke parkeringsplass på Fisketorget og man tukler ikke med «Nystemten», fastslår en smilende Davy Wathne.

MARTIN VOLDHEIER, ERLING GJELSVIN, ROLF BERTZEN, FRODE RAMMUSSEN, GUNNAR STALLESEN, MARTIN SMITH SVERTSEN

For bergenspatrullen skalve ikke å ta bestmannslaget i lørdag, er Bergensangens på svensk held åvrigt.

«Skulle man ut, så hadde dette vært en provokasjon, mer TV2-programmer»,

STOPPEN HALV
Det var i går det ble kjent at midlertidig bestmannslaget hadde kommet opp med en erke-nynorsk versjon av Johan Nordahl Bruns tekst til «Nystemten». Slik åpner den: «Eg tok min nystemte utar i hande...»

«Jeg har stor sans for at man i Bergen, fatter både godt og lyst, tenner på det er greit at «Nystemten» får være som den er».

NOEN POSITIVE
Frode Rammussen, leder for erke- og bergensere var blant de som positive.

«Tilbake, omløst. Det var innmætt og flott synes jeg. Helt fabelaktig, man kan ikke bare ha en versjon - Bergen er jo full av stier! Og innholdet taper seg etterhvert ikke, slik er «Nystemten» Rammussen fast.

«Formålet i bestmannslaget blevde et denne versjonen kan være med på å gjøre forståelsen også for originalen».

Helt enig, det tror jeg også.

Bergensere og stornormen forfatter Gunnar Stallesen gir også sanger.

«Den var jo klargjull og fargerik, «Nystemten» er jo oppgjordelig stervt i et helt annet miljø og vi overbevare sannst. Men jeg har ingen anfølelser til denne, det er en smaken og flott tekst, som Stallesen, og minner om».

«Vi må være klar over at dette klinger ganske litt med det man snakket her i landet for 1000 år siden, og hadde det ikke vært for danskene så hadde vi alle snakket en blanding mellom svensk og islandsk!»

Bjørn O. Mørch Larsen og Hege Fagerheim

Der sag og nylendhjul omvæge på

Betre fram, Bergens, du handela-are, rettende arnar kring og landle skaf! Derst høfjerna gelter med gjeda rustar i var sinmar til duble lag. Derst gir skop so vide sin lend. Der kjøpet der sel, der handlar kvar mann.

Der var eg skopen av mestena lagge, handlande stover med mangande flagg. Fjoggeom ser eg seg vortap å bergja, vrotap å litta - Torbjornane - slag på dette handela-klovet gar musik: Og voren fri skatone slandene gjokk.

No tek eg vots or dem springande kjelde der agro gamle tid kjem peest drukk mdr des helus att feitelands veide. Sverdet og alup med same di stikk. Ve den, slik song den, slik sng eg og, «den ridning som peest smat ledeland dimt!»

Frede, å, Bjergren, voret ditt verne! Sunnaren kryne kvar dier med vat! Elden og sverket, spar on so gjerne! Hæret deg open sitt gaderikt fut! De mellom berg, dei øya, skal du stå når du nybaka kjøptatt i luft må gå.

Eg drukk den skål som meg Ålreken skjenkte.

Skulle man ta dette alvorlig, ville det være en ren provokasjon.

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrigt, det er en ren provokasjon».

«Det er ikke åvrig

går kveld er helt på linje med originalen, jeg...

– Gjør forståelsen dypere

– Jeg tror forståelsen av originalen kan bli dypere, sier leder i Vestmannalaget Lars Bjarne Marøy.

Det er laget hans som har funnet frem til den oversatte versjonen på erkenynorsk.

– Når de opprinnelige ordene blir erstattet av de

gamle, skjønner man kanskje bedre hva som menes.

– Hvordan kan en ultranynorsk versjon av byens nasjonalsang gjøre det?

– Jeg mener det, men det får være opp til enhver å bedømme. Og for all del, jeg har ikke tenkt å gå til felttog mot originalen – dette er

ikke ment som noen krig, sier Lars Bjarne Marøy.

Da han fant en nynorsk versjon av «Nystemten» sendte han den som en morsom mail til sin venner. Da ble spøken straks mer alvor.

Og dermed er Vestmannalaget i vinden som aldri før.

– Dette er ikke noen ny

variant, men versjonen er interessant fordi den gir en annen tilnærming til bergenspatriotismen, og tingen ville vel være bedre enn det?

HEGE FAGEHEIM

LATTERMILD: – Brann spiller ikke erkenynorsk versjon av «Nystemten»

VESTMANNALAGET

(skipta 21. januar 1868)

21.01.2000 BA

Nynorsk «Nystemten»

Forsvarerne av det utdoende språklige påfunnet til Ivar Aasen - den såkalte nynorsken er tydeligvis like desperate som forsvarerne av latin en gang var. «Nystemten» på summorsk-esperanto? Ja, ja - de skal få for originaliteten da... summer en norsksyngende bergenser fra tjukkeste sentrum.

Nynorsk nystemt

- Det var med ekte fryd jeg leste om nylanseringen av Nystemten på nynorsk og med tilsvarende ømtfelse jeg leste Davy Wathnes (bildet) krasse kritikk. Som forbilde for mange unge burde han se seg for god til dette. Jeg har selv mange venner som til daglig taler nynorsk, uten å føle seg noe mindre bergensk av den grunn. Når Wathne viser så lite åpenhet for nynorsk er det min mening at han bør teke seg om litt bedre før han uttaler seg. Han kan såre mennesker. Skjerp deg, summer en hissig ung mann fra søndre bydel.

BA 26.01.2000
GARFIELD

24.01.2000

Nystemten 1

- Jeg ser at Ivar Aasen-fanatikerne har oversatt Bergenssangen til nynorsk. Hvorfor ikke la sorgen forlate dem på Ulrikens topp? Klyng dem opp i masten! summer BA-abonnent.

Nystemten 2

- Nå er det honen pille meg nok, summer en rasende middelaldrende herre i Hødden.

- Først kommer et snobbete fruentimmer fra Island og nekter oss å avsyngne bysangen ved en høytidelig anledning. Deretter opplever vi at noen organiserte striler skjender sangen ved å oversette den til strilemål, freses det fra Mulen.

- Vi lar striler og bønder få bo i vårres by, og de får glede seg over byens skjønnhet og Bergensernes varme. Takken er at de krenker et av våre kjæreste eier. Lurer på hva strilene hadde sagt hvis vi oversatte «Millem Bakkar og Berg utmed Havet» til «Mellem Gater og Smau innved Torget»? avslutter den oppgitte hoddegutten.

Nystemten 3

- Jeg ble helt forferdet da jeg leste å på gaten forleden. Hvordan kan bergensere med respekt for seg selv si at Nystemten skal synges på nynorsk fordi Hordaland er et nynorskfylke? og enda verre var hun som sa at siden det var en bergenssang skulle den synges på bokmål! Alle må jo skjønne at dette er en sang for Bergen, derfor skal den synges på bergensk, summer en bergenser med respekt for seg selv.

Issje tukl me' «Nystemten»

Laurdag 22.01.2000 Strilen

Ein skal saktens vera veldig varsam med å ta æra for noko som helst her i verda. Men det er sterkt fristande å trekkja litt på smilebanda av oppstyret kring den noko konservative omsetjinga av

Sett
frå
side 2

Av Svein Tore Havre

«Nystemten», som leiar Lars Bjarne Marøy i Vestmannalaget har gjort kjent for allmogen. Blodtrykket i bergens-gatene steig til uante høgder etter at radio-stasjonar og Bergens-avisa gjorde i-målsver-sjonen av bergensar-ane sin nasjonalsong til allemannseige. Men, som vakne lesarar vil vera klar over: Strilen var først med saka. Det verkar alltid litt inspirerande på journalis-tar når andre media «tek» sakene våre. Og det kom slett ikkje som noko over-rasking på oss her i redaksjonen at dette ville vera den viktigaste saka i BAs ny-hende-bilete dagen etter Strilen hadde presentert den.

Kanskje vert Lars Bjarne Marøy tillagt litt for ambisiøse motiv. Det var nok ikkje meininga å starta nokon «krig» (i målpolitisk forstand) mot det bergensar-ane reknar som sin eigen «nasjonal-skatt». Var det det, var handlinga temme-leg naiv. Då hadde sikkert saka hamna i Stortingets spørjetime igjen. Der har «Nystemten» vore før, så det er ikkje noko bagatell det handlar om her. Men denne gongen var nok ikkje trusselen særleg reell. Vestmannalaget har ikkje noko særleg målpolitisk gjennomslags-kraft i det heile. Og som ei saksopplys-

ning til Bergensavisa og deira «ekspertpa-nel»: Versjonen som Marøy la fram for folket, er like langt borte

Strilen arbeider etter Vår varsom-plakaten sine regler for god præssekikk. Om nokon meiner seg ramma av urettmessig omtale, oppmodar me desse til å ta kontakt med redaksjonen.

Presse- og faglige utvalg er ein klage-organ oppnemnd av Norsk Presse-forbund som handtalar klager mot pressa i presseetiske spørsmål. Adressa til PPU er: Rådhuget, 17, pb. 46 Sentrum, 0101 Oslo, Tlf. 22 40 50 40, fax: 22 40 50 55.

«Nystemten» lansert på erkenynorsk, Bergens-kjendisene engasjerer seg:

- IKKE RØR NASJONAL-SKATTEN VÅR!

SALSPAKAT: «Bergenskjendisene engasjerer seg», skreiv Bergensavisa på førstesida torsdag. Kanskje burde det heller stått at «Bergensavisen engasjerer bergenskjendisene...» (Faksimile av førstesida på Bergensavisa torsdag 20. januar)

frå moderne liberalt nynorsk som den er frå bokmål eller bergeisk for den del.

Men dette er ei sak som vekker patrio-ten i bergensarane. Bergensavisa leita øvst på hyllene for å finna kompetente kommentatorar, og i ekspertpanelet finn me både Ingmar Ljones, Erling Gjelsvik, Frode Rasmussen, Gunnar Staalesen og Martin Smith-Sivertsen, berre for å nemna nokre. Kommentarene må vel seiast å vera som forventa:

- Hehehehehe!
- Hohohoho, oioioio!
- Å, hildrande du!

(Dømet i midten er frå Frode Rasmussen sin kommentar. Han er overveldande positiv til omsetjinga, og kommentaren har truleg nokså domine-rande ironiske innslag). Marit Voldsæter frå «Kvinner på Randen» meiner versjo-nen liknar ei islandsk drikkevis (utan å nemna kva) og kallar versjonen absurd. Davy Wathne átvarar mot å tukla med nasjonalskatten. Martin Smith-Sivertsen meiner ein like gjerne kunne oversett «Nystemten» til vietnamesisk, mens his-

torias første kvinneleg bergensordførar, Anne-Grete Strøm-Erichsen, nyttar hø-vet til å fortelja at det sikkert ikkje er noko i veien med nynorsken.

Så langt eg er kjent med, var songen som i dag vert rekna som ein bergensk nasjo-nalskatt skriven av presten Johan Nordahl Brun på første halvdel av 1800-talet. Den kan dermed ikkje ha vorte skriven på det me i dag kallar bokmål. Den opprinneleg språkdrakta er sikkert dansk. Det betyr at teksten må vera om-sett minst ein gong før, sikkert utan til-svarande reaksjonar i dagspressa...

Men bevaremegvel. Me tuklar ikkje med «Nystemten». Den vil aldri verta offisielt sunge på konservativt nynorsk i-mål. Bergensarane kan framleis stemma i med strofa «Eg tok min ny stemte sitar i hende» (slik mange bokmålsbrukande bergensarar garantert sikkert vil uttala det).

Og så kan dei etterpå undra seg på om det var nynorsk eller bokmål dei nettopp song...

5

PÅ BYEN

Hva synes du om bergens-sangen på nynorsk?

TINA BJARKØ
29 år, Sandviken
– Ettersom fylket hovedsakelig består av nynorsktalende må det vel være greit å synge den på nynorsk.

KRISTIN NESET
26 år, Loddefjord
– Nei, det synes jeg er helt fjernt. Bergenssangen er bergensk og skal derfor synges på bokmål.

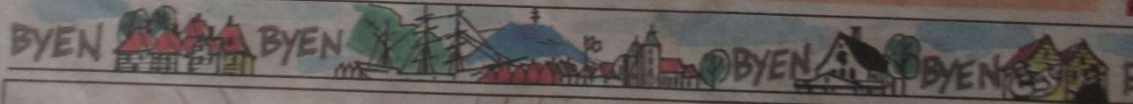
JENS ANDERSEN
18 år, Loddefjord
– Det er fabelaktig! Spesielt siden niks målet vårt er nynorsk.

EVA KLØVE
15 år, Voss
– Det må vel egentlig fortone seg ganske komisk. Jeg synes overhodet ikke at det er noe gale.

RENATHE SANDBERG
14 år, Voss
– Personlig mener jeg at sangen ville være mye flottare på nynorsk.

Med nystemt

Bergenstrubadur Fred Ove Reksten har noe så sjeldent som to eksemplarer av citharen. Og kanskje kan han snart bruke dem til å fremføre Nystemten.

Fred Ove Reksten pakker opp instrumentkoffertene sine, står fire minutter på hvert instrument og legger brytidelig sine to strålehorn på bordet. For en citharist ligger på et bord, gjerne av stein, girmer typon med skuff stoler.

«Det blir resonanskassen, forklarer Reksten. München Hoyot Wünsch står det på den ene citharen. Den koster 30.000 kroner og er laget i den legendariske musikkverkstovet Muckenkirchen.

Den andre citharen er hundre år gammel. Den fikk han i gave fra Wlen bruderyesen og er en unikere utgave for «hjemmebruk».

«SLEKKET Å JUKSE»
Det er helt sløkket at man må spille med gitar eller mandolin når vi synger Nystemten.

«Det er helt sløkket at man må spille med gitar eller mandolin når vi synger Nystemten, svarer Reksten. Han er en av de få som har både en moderne og en gammel cithar. Den gamle er hundre år gammel. Den fikk han i gave fra Wlen bruderyesen og er en unikere utgave for «hjemmebruk».

«Nå er temaet der ligner veldig på deler i Nystemten, opplyser Reksten.

STAENDE INVITASJON
Det er mange år siden Fred Ove Reksten begynte å interessere seg for citharen. I den forbindelse fikk han et stipend av Finer Stadel og de fikk gjøre ettersyn av Sostrene Hagein for å reise rundt for å finne ut mest mulig om dette instrumentet. Det har han gjort. Men da han kom hjem, ble det ikke mye hjelp å få. Han måtte venges. Han trenger en pedagog for å lære å spille det skikkelige. Det finnes ingen i Norge.

Fred Ove Reksten har kontaktet en spesialist USA, Janet Stedal. Hun er citharpedagog og leder for en stor cithar-klubb i USA.

Den tjenen er en underavdeling av en verdensomspennende cithar-organisasjon. Men ingen fra Norge er med her.

«Like noen fra Bergen heller», Fred Ove Reksten innser

selvsagt at nå må det opprettes en egen bergensavdeling!

Han ønsker å besøke Janet Stedal for å ta noen timer, ta det hele opp på video, og bruke minuttene slik at han kan begynne å øve hjemme i Bergen med den rette teknikken.

Hå har snakket med Janet Stedal. Hun er svært glad for at en bergenser ønsker å lære seg dette instrumentet.

Han er hjertelig velkommen til å ta timer hos meg, sier hun til BA. Hun understreker at det ikke er gjort i en håndvending å

traktere cithar. Cithar er et komplisert instrument og man blir ikke utlært i løpet av noen timer. Men med en musiker som Reksten som kjenner musikk og frakterer flere instrumenter, er det nok med noen timer hos meg, sier Stedal.

FÅR INGEN STETTE
Vere for riktig vesentlig som Reksten har like 25.000 kroner som nå til for å redde dette.

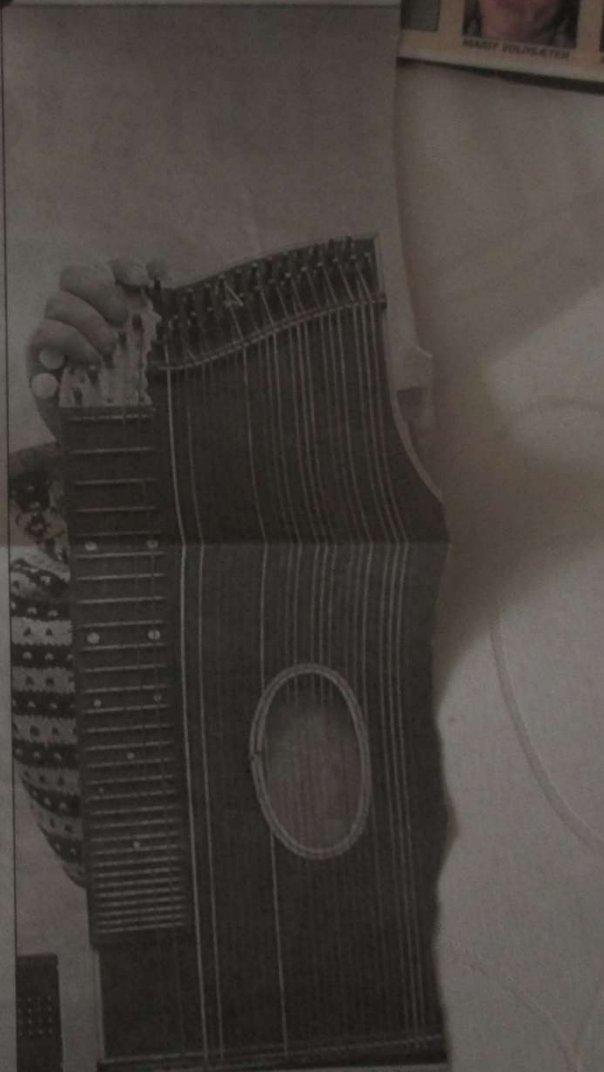
I 1991 så daværende ordfører Berget Martin Olsen at «det er en oppgave for hele byen at Fred Ove Reksten lærer å spille cithar».

Såles den gang har trubadur Reksten bare fått avslag på alle søknadene om støtte for å gjøre nettopp dette. To ganger har Reksten skrevet søknad til de rette instanser i Bårdneset om å få støtte til å lære instrumentet. Svaret var nok sånn som at «det var et moment løst, men på grunn av økonomi...». De gangene har han ikke fått noe svar i det hele tatt.

Fred Ove Reksten er klar som et egg til å reise. Og er innstilt på øve alt han makter for å lære dette på kortest mulig tid. Janet Stedal er klar til å ta i mot ham. Bergenserne ønsker cithar for å kunne avsyngre Nystemten i nødvendige former.

Da skjønter jo alle BÅ-leserne hva som skal til.

TOVE GULBRANDSEN OG SVEIN KLØVIG (FOTO)

CITHAR-TRUBADUREN: Glad han får videopet, svarer Stedal. Fred Ove Reksten

– Seks strenger?

Vil du ikke hvor mange strenger er en cithar har, sier du? Politikerne vet det ikke, de heller. Men en ting er alle enige om: Det er et folkesjåv at Nystemten må avsynges sammen med en cithar.

ARNE SORTEVIK (FRP)

«Er det, er det og god. Jeg er sikker på at det som alle mener er og ingen er så sikker på. Det er en ting er alle enige om: Det er et folkesjåv at Nystemten må avsynges sammen med en cithar.»

MONICA MELAND (H)

«Cithar» er en gammel instrument med seks strenger. Det er en ting er alle enige om: Det er et folkesjåv at Nystemten må avsynges sammen med en cithar.»

Cithar i hende

Hva du i Hænde?

USA for å lære seg å spille på citharens 40 strenger.

«Hva kan Nordermenn like er det noen som vet hva er faktisk folk i Hænde de de serget lengst. Og på Lånkeens Kopp?»

I 1770 gikk Johan Nørst til Brøn Hænde for å lære seg å spille på cithara. Han hadde vært i Bergen og hadde lært seg å spille på cithara. Han hadde lært seg å spille på cithara. Han hadde lært seg å spille på cithara.

I Hænde – Med Peder Nørst. Citharen var en viktig del av den gamle kulturen. Den var en viktig del av den gamle kulturen. Den var en viktig del av den gamle kulturen.

MANGE NAVN

Kjent navn som citharen er blant annet i Norge. Den var en viktig del av den gamle kulturen. Den var en viktig del av den gamle kulturen. Den var en viktig del av den gamle kulturen.

I Hænde ble det en viktig del av den gamle kulturen. Den var en viktig del av den gamle kulturen. Den var en viktig del av den gamle kulturen.

FOLDKOMMER

Citharen er et viktig instrument i den gamle kulturen. Den var en viktig del av den gamle kulturen. Den var en viktig del av den gamle kulturen.

TROND TYSTAD (AP):
– Cithar er et stringinstrument fra Middeltiden. Antall strenger? Fem. Det er det vanligste om 10-15 strenger? Nei, foren. Men en ting er sikkert: Det må være et folkemusikinstrument i Nysletten avhengig av med cithar!

INGMAR LJONES (KRF):
– Citharen har lagd opp til syv durer med kanskje 10-15 strenger på hver. Så kanskje 70 strenger? Den kan gi over til med seg. Vi akte i Bergen i 1732, men kan nok bli på slutten av 1800-tallet. Det kunne vært et eneste pluss med cithar i hende i Kulturbyen, også av en egen kan tradisjon instrumentet.

RADHILD HEIDE (SV):
– Men du kan det har alle strenger? Jeg vet at strekket har enkle. Kanskje kommer den derfra? Og kom til Norge på slutten av 1800-tallet? – Satt en del av den bergrunde kulturen var det viktig å vite fremtidsinstrument som er knyttet til Bergens kulturen.

«Hva kan Nordermenn like er det noen som vet hva er faktisk folk i Hænde de de serget lengst. Og på Lånkeens Kopp?»

I 1770 gikk Johan Nørst til Brøn Hænde for å lære seg å spille på cithara. Han hadde vært i Bergen og hadde lært seg å spille på cithara. Han hadde lært seg å spille på cithara.

I Hænde – Med Peder Nørst. Citharen var en viktig del av den gamle kulturen. Den var en viktig del av den gamle kulturen. Den var en viktig del av den gamle kulturen.

Ny-Nystemten ble «underslått»!

Adjunkt Sverre Hausberg heter mannen som har oversatt «Nystemten» til nynorsk. Eller som hans språkvariant vert kalla i visse krinsar, hognorsk/hjølhornålet. Han er som rimeleg å venta mellom veteranane i Vestmannalaget.

Hausberg har navnet frå Osterøy, og fylles snart 93 år. Han var i går

ikkje tilgjengeleg for kommentar fordi han ligg på sjukehus med lungebrann.

Diktet skulle stått på trykk for fleire år sidan. Men det sytte den dåverande formann i Vestmannalaget, Leiduly Hundvin, for at det ikkje vart noko av.

Hausberg sende meg diktet og skreiv at han ville eg skulle la det gå vidare til bladet «Vestmannen». Men som den konservative målmann eg er, slg eg meg

ikkje syn med å etterkoma ynksjet. Eg meiner me skal ikkje fitla med åndsverk som Johan Nordahl Bruns «Nystemten». Det er akkurat like gale, og kunne seia utisk eller uestetisk, å setja om frå bokmål/dansk til nynorsk, som andre vegen.

Men so er eg også eit pertentleg menneske. Difor kasta eg ikkje manuskriptet, men la det i Vestmannalagsarkivet. I 1998 gjekk eg av som formann, og gav

mappa til etterfylgjaren min, Lars Bjarne Marøy. Med det var det gjort. Omsetjinga kom på nettet og sidan i avisen.

Men det er då ei god omsetjing med malm i? Endå bergensaren Gunnar Staalesen seier det er «klangfullt og fargerikt»?

Det hjelper ikkje. Det skal ikke titlast med åndsverk, seier eg.

Hausbergs dotter, Magnhild Fristad i Askvoll, seier til BA at

ho ikkje kjende til at faren hadde attidakta det gamle meisterverket.

Han har alltid skrivt mykje, helst om historiske emne, men eg trur ikkje det har komme så mange dikt frå hans hand. No gjev meg til å lese hans nye «Nystemten».

Sverre Hausberg var folke- og framhaldsskulelærar i heile sitt vokste liv.

SVEINUNG ONES

Kvinne til topps i Vestmannalaget

Sissel Anny Hjelmtveit vart torsdag vald til formann i stjorni for Vestmannalaget i Bergen.

Det er fyrste gong sidan Noregs eldste mållag vart skipa av ei kvinne i brodden.

- Det er stort at spinnesida endeleg vinn fram i ein gamal

mannsbastion, seier Sissel Anny.

Ho har site som varaformann siste året, og torsdagen nådde ho til topps etter tenkeframlagg og kvass debatt. To røyster skilde henne og motkandidaten, Lars Bjarne Marøy (11-9) som har hatt formannsbodet sidan årsmøtet i fjor.

Sissel Anny er frå Seim i Lindås, og har vore målmann frå tidleg ungdom. I to år var ho skulemållskrivar i Noregs Mållag ('92-'94), ho har vore aksjonaleiar for skiping av nynorskklassar i Bergen (Møhlenpris og Krohnengen) og Oslo. Frå '94 til '96 var ho konsulent og førstekonsulent i Norsk Språkråd.

I dag er ho tilsett i Broadcast Text i Bergen og steller med oversetjing.

SVEINUNG ONES

SISSEL ANNY HJELMTVEIT er fyrste kvinne som toppleiar i Vestmannalaget.

FOTO: MORTEN WANNIK

FREDAG 14. APRIL 2000

Storm i Vestmannalaget

Stormflagene reid Vestmannalaget i går.

Av SVEINUNG ONES

På umframnt årsmøte gjorde Jerdal-fløyen reint bord. So no vert det gjerne havblikk i laget.

Som fyrste kvinne i ombodet vart Sissel Anny Hjelmtveit for ein måned sidan vald

til formann i stjorni. I går vart ho vraka.

Då kvad Sissel ein stubb, so avviste ho ein ny runde som styrelem under Lars Bjarne Marøy i formannsvervet.

Det same gjorde radværingen Bjarne Storheim.

Men det sokk i salen då tidlegare formann og nær Jerdal-medarbeidar, Leidulv Hundvin, ein mild mann, kveste i:

«Nei, eg hev ingen alternative framlegg. No gjeng eg.»

So gjekk han.

Eit av Jerdal-argumenti mot Sissel Anny var at dersom ho skulle sitja i stjorni, ville ikkje stjorni få ro. Millom anna treng dei få ro for tiggingi frå Utvandrarsenteret på Sletta, vart det sagt.

Val med angrefrist

Sissel Anny Hjelmtveit fekk ein kort periode som sjef for Vestmannalaget. Det tok under ein måned frå nord-hordlendingen vart valt til leiar til ho vart kasta. To leiarval på fire veker er

**Sett
frå
side 2**
Av Svein Tore Høyve

ikkje kvardagskost i organisasjonslivet. I denne saka ser det ut til at Vestmannalaget har praktisert ein framgangsmåte som bør vera eit sterkt argument i samfunnsdebatten om å fornya demokratiet.

Eg kjenner saka berre frå Bergens Tidendes spalter, men slik fortonar den seg for meg: 16. mars skulle Vestmannalaget velja ny leiar. Sitjande leiar Lars Bjarne Marøy var innstilt til attval. Like før valet skulle gjerast, fremja Karstein Stene benkeforslag om at Sissel Anny Hjelmtveit burde får vervet. Etter valet sat Hjelmtveit att med flest røyster, og var dermed valt til den første kvinnelege leiar nokon gong i Vestmannalaget. Det i seg sjølv er ein ikkje liten terskel å passera...

No vurderte fleire i Vestmannalaget tida moden for å passera fleire tersklar i denne saka. Tretten medlemmer skreiv brev og kravde nytt ekstraordinært årsmøte. Dei kalte det heile eit kupp, og hevda at benkeforslaget frå herr Stene kom for seint, slik at mange av medlemmane hadde forlete møtet før valet. Verdt å understreka er det at ingen nokon gong har påstått at det skjedde noko ulovleg i samband med valet av Hjelmtveit. Likevel vart det altså omval,

PFU

Strilen arbeider etter Vær varsom-plakaten sine regler for god presseskikk. Om nokon meiner seg ramma av urettmessig omtale, oppmoder me desse til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens faglige utvalg er eit klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund som handterer klager mot presse i presserettske spørsmål. Adresse til PFU er: Rådhusgt. 17, pb. 46 Sentrum, 0101 Oslo. Tlf. 22 40 50 40, fax. 22 40 50 55.

og der tapte Hjelmtveit. Dermed er Lars Bjarne Marøy igjen leiar i Vestmannalaget.

REKORDHALDAR: På ein måned har Sissel Anny Hjelmtveit sett to rekordar i Vestmannalaget. Ho vart den første kvinnelege sjef i laget, og ho sette rekord i kort regjeringstid.

Framgangsmåten er ikkje berre spesiell, den er også oppfinnsam. Tenk om norske veljarar kunne hatt tilsvarende «angrefrist» i samband med kommune-, fylkestings- og stortingsval. Som kjent er heimesitjarane den største veljargruppa. Den er så stor at den kan skapa store forandringar i eit kvart politisk val, dersom veljarane i denne gruppa nyttar røysteretten. Normalt vert det påstått at dei som ikkje deltar i valet, i praksis støttar «vinnaren». Det er sjølvstøtt den enkelte sitt eige val og ansvar om han vil nytta røysteretten. Ei normal oppfatning er vel at dette også gjeld lag og organisasjonar.

I Vestmannalaget er det ikkje slik. Der kan dei som har gått heimatt før valet, skriva brev og forlanga omval. Tenk om heimesitjarane ved stortings-

vala kunne gjort det same. Tenk om heimesitjarane etter valet kunne gripa til pennen og forlanga omval, fordi dei ikkje var til stades då det ordinære valet vart halde. Krevja omval fordi dei var misnøgde med utfallet av eit val dei ikkje hadde deltatt i.

Vestmannalagets praktisering av reglar for val kunne sikkert vere ein hjelp på vegen mot fleire engasjerte sjeler i politikken også. Ein hadde kanskje kjent seg litt meir verdifull om ein kunne protestera mot eit lovleg stortingsval - og faktisk vorte tatt på alvor.

Det ville vorte eit heidundrande demokrati. Men det er nok best for samfunnet at Vestmannalaget har einereitt på denne praksisen. Me andre får finna oss i at skal røystene våre telja, får me innfinna oss når valet skjer.

Stene vil selja lokale suvenirar

Av Livar Aknes

■ ■ ■ Når fleire og fleire turistar kjem til Nordhordland og Gulen, bør dei verta tilbydd produkt som viser eigenarten i distriktet. Det meiner ei arbeidsgruppe, som ser eit mål i å ta vare på gamle handverkstradisjonar.

■ ■ ■ - Strilane har mange verdifulle tradisjonar å ta vare på, og her finst produkt som kan utviklast som suvenirar til den aukande tu-

riststraumen, seier Karstein Stene, som er initiativ-

takar til Prosjekt Strileprodukt. Saman med kunsthandverkarar, reiselivsfolk og andre har han dei siste månadene jobba med ein ide om å få i stand eit prosjekt som skal utvikla idear til suvenirprodukt med røter i det lokale.

- Både innanfor tekstil, treskjerjing, dreiling og smedarbeid har me lokale produkt som heilt sikkert kan verta attraktive suvenirar, og som kan produserast lokalt, seier Stene til Strilen.

■ ■ ■ - Me ser for oss at produkta kan seljast på turistmål som Lyngheisenteret, Vestnorsk Utvandringssenter og Bjørn West-museet. Også reiselivsverksemdene bør vera interesserte i desse produkta, meiner Stene. Han trur distriktet vil få ein aukande turiststraum i åra framover, og dermed skalle marknaden vera aukande. Det kan og gje arbeidsplassar lokalt i produksjonen av suvenirane.

■ ■ ■ Men Stene har og eit anna siktemål. Han ønskjer at ein gjennom prosjektet skal få læra opp unge i dei gamle handverkstradisjonane slik at dei ikkje vert borte.

- Viis ikkje det snart vert gjort noko, er det ikkje lenger folk som kan læra frå seg dette, påpeikar han.

Prosjektgruppa har valt eit arbeidsutval, som i tillegg til Stene er sammansett av Rune Mellingen, Bjørg Storheim og Geir Styve.

■ ■ ■ Initiativtakarane bak prosjektet håpar no å få Regionrådet med på å oppretta ei prosjektleiartstilling som kan jobba vidare med ideane.

- Dette er eit arbeid som ikkje kan gje-

SYNSPUNKT:

- Både innanfor tekstil, treskjerjing, dreiling og smedarbeid har me lokale produkt som heilt sikkert kan verta attraktive suvenirar, og som kan produserast lokalt, seier Karstein Stene.

ELDSJEL: Karstein Stene har vore eldsjel bak ideen om å utvikla strileprodukt som kan seljast som suvenirar i distriktet.

rust berre på frivillig basis. Ein må ha nokon som kan arbeida systematisk med ideane over tid, i alle fall eitt år, seier Stene. Arbeidsgruppa har semlt ei orientering til Regionrådet, og på sist møte der vart det bestemt at gruppa skal få leggja fram ideane sine for næringsutvalet under Regionrådet.

STRILAN

for
ten-
ald
ere
ene
gen
erde
nnen
eni,
erta

dvik

akte
og

da for
år for

vik hev hug
Aasen i

Amerikafeber på Sletta

SLÅR PÅ STUKTROMMA: Fylt venstre transformator for utvandringssenteret Olav Steinar Nantvedt, styremedlem Oddmund Skjeltvik, Torbjørn Eide på kulturby Bergan, prosjektleder Sissel Anny Hjeltnes og styremedlem Arvidere Tjøstevik, som kan presentere eit vidvakk program for publikum i samband med neste års dobbeltjubileum.

Med eit tett program som skal vara i 6 dagar, satsar Vestnorsk utvandringssenter stort mot neste års dobbeltjubileum.

til seint 4 tidrommet frå den Amerikanske grunnlovsdagen 4. juli fram til 9. juli. Også kulturby Bergan 2000 er med på prosjektet som samarbeidsparter.

Det største trekkplasteret under feiringa vert nok framføringane av skodespelet Amerikafeber. Dette skodespelet skal visast 4 gonger i løpet av dei seks dagane, og til framføringa skal det byggast ein amfiteater på Sletta. Amerikafeber er skriven av Johannes Heggland, som mellom anna har skriven Mastraspeliet og andre spel om Håkon den gode. Handlinga i Amerikafeber utspelar seg i ei lita bygd på Vestlandet kring 1850, ei tid då utvandringstrongen herja i folket. Speliet omhandlar spenningsmomentet det å reisa ut og det å verta vertende i Noreg. I tillegg til skodespel innskeld

programmet mellom anna godstener, slektsgranskning, semi-

nar om utvandring, gospelkveld, kulturkveld, utvandring-

bankett og søvking av fleire monument.

Får ekte Wild West-fengsel, skulestove og lærarbustad

I samband med feiringa skal også tre nye bygningar innlemast i utvandringssenteret, ei skulestove, ein lærarbustad og ein utvandarhus. Alle desse bygningane er komne til Sletta, men førebels er det berre skulestova som er sett opp. Utvandringssenteret har også fått ein postkontor, eit legekontor, ein handhandel og ikkje minst eit vakkert fengsel frå vilt vesten. Fengselet har to celler og kjem ifrå byen Elisabeth i Minnesota. Og ettersom dette er

ein utvandarby, reknar ein med at det har vore mang ein inndemann innom dørane i fengselet.

Bygningane i seg sjølv er gratis for senteret, og det som tek på seg arbeidet med å reisa bustad og den siste og heita hennar bygningane, må sjølv betala reisa. Utvandringssenteret ønskjer også å sjå om dei får realisert ei millenniamsreise med båt frå Sletta til Amerika. Dette skal vere ei bilreise som skal noesta opp

traha i samband med utbytinga.

Reisane skal omme planen starte på Sletta 4. juli, gå nedover nasjonalveg, mellom anna med stopp på Tvedestrand der Olav Steinar Nantvedt, styremedlem og styreleder, skal bli. Deretter går turen vidare til Færevær, Skotland, Island, Grønland og New Foundland, før båten tek sving oppover dei Amerikanske øyane og endar opp i Duluth i Minnesota ein gong utpå høsten.

Av Kristin Kallstad Skjeltvik

Det er 175 år sidan den første utvandringa til Amerika, og 1000 år etter at Leiv Eiriksson oppdaga kontinentet. Det må naturleg nok feirast på Vestnorsk utvandringssenter på Radøy. Sjølv og veit, er me dei einaste som feirar 175 års jubileet, kan ordleiar i Radøy og styremann for utvandringssenteret, Olav Steinar Nantvedt, fortelje. Skal me tru artangerane, vert det litt av ei feiring. Seks dagar med tempakka program frå tidleg

INNKALLING TIL UMFRAMT ÅRSMØTE I VESTMANNALAGET 2000

Til lagfolk i Vestmannalaget

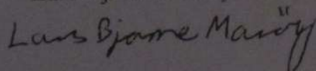
Bergen 31 mars 2000

Stjorni i Vestmannalaget ved formannen hev fenge eit brev med 13 underskrivarar. Me legg ved brev og dokumentasjon frå underskrivarane. Me tri som er stjornarlemer i Vestmannalaget er kjende me at det er reist sterk kritikk mot Sissel Anny Hjelmtveits framgangsmøte i samband med posten val på årsmøtet 16. mars i dette brevet. Me tykkjer det er rimeleg at desse tilhøvi vert klårlagde, slik at det ikkje vil gå rykte og verta skapt misstemning i laget

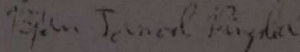
Me kallar difor inn til umframt årsmøte i Vestmannalaget 13 april på Bryggens Museum. Det ordinære årsmøtet tek til klokka 18.00. Det vert avslutta, og det vert deretter halde umframt årsmøte.

- 1 Godkjenning av innkalling og saklista.
- 2 Bakgrunnen for innkallingi.
- 3 Ordskifte
- 4 Val

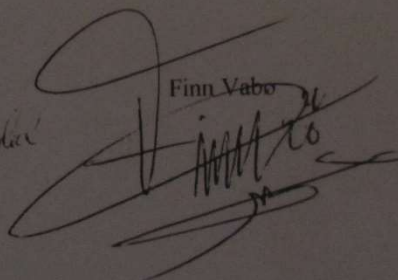
Lars Bjarne Marøy

Bjørn Tormod Ringdal

Finn Vabo

Til stjorni i Vestmannalaget, Bergen.

På årsmøtet i Vestmannalaget 16. mars vart formannen Lars Bjarne Marøy, kasta og Sissel Anny Hjelmtveit vart vald i staden. Ho fekk 11 røyster og Marøy fekk 9 røyster. Tvo dagar etter, laurdag 18. mars stod ei melding um dette valet i Bergensavisen. Der vart det slege fast som ei historisk hending at det gamle Vestmannalaget for fyrste gong hadde fenge ei kvinna til formann.

Den store ålmenta som las dette måtte koma i stor undring. 20 hadde røysta, og formannen var kasta. So lite er altso Vestmannalaget no, tenkte sume.

Dei som var att på årsmøtet då valet kom opp som siste sak vart ikkje mindre undrande. For dei opplevde eit kupp som vart kjend fyrst då valet kom opp. Godt og vel helvti av dei framømte hadde gjenge frå møtet då kuppet vart kjend. Det var då langt yver vanleg møtetid på Bryggens Museum, og formannen hadde måtta spyrja vaktmeisteren um løyve til å nytta Kafe Gullskoen so lenge at møtet kunde verta ferdig.

Og fyrst då kom sensasjonen. På siste stjernamøtet fyre årsmøtet hadde stjorni samrøystes samtykt i at Lars Bjarne Marøy skulde taka attval til formannsumbodet. Men på fyremiddagen 14. mars, då årsmøtet skulde haldast, fekk formannen brev/epost frå Sissel Anny Hjelmtveit som skreiv at det vilde koma benkeframlegg um henne, og at ho hadde sagt seg viljug til å vera formannskandidat. Ho vilde stilla til formannsvalet.

Då formannen melde um dette på årsmøtet, kom det sterke motlegg frå sume av dei som var att på møtet. Det vart sagt at benkeframlegget kom for seint for stjorni hadde samrøystes stelt seg bak attval på Marøy. Dette vart avvist av Leiv Flesland med at det var ein demokratisk rett å ha fleire kandidatar å røysta på. Men um det er demokratisk å ha fleire kandidatar å røysta på kvifor melde ikkje Hjelmtveit seg tidlegare ? Istadenfor gjekk ho ut mot styretilrådingi. På møtet hevda ho at Marøy ikkje hadde spurt um det var andre kandidatar, og ho drog soleis i tvil at han vilde ha andre kandidatar. Marøy sa klårt frå på møtet at det hadde vore heilt greidt med fleire kandidatar, um dei var melde inn i rimeleg tid og etter gjenomgang i stjorni.

Det var tydeleg at dei som var for Hjelmtveit ikkje vilde ha fram bakgrunnen for benkeframlegget. Sissel Anny Hjelmtveti vart oppmoda um å grunngjeva kvifor ho vilde kasta formannen som hev site i berre eitt år, og ho vart spurd um kva program ho hadde når ho på denne måten var formannskandidat. Ho svara ikkje på noko av dette. Det kom derimot nye innlegg der det var hevda at det var ein demokratisk rett å ha fleire kandidatar å røysta på.

Karstein Stene som var mannen bak benkeframlegget var gjengen frå møtet. Men Leiv Flesland som er løna tillitsmann i Vestmannalaget, yvertok for Stene. Han minna um at det var oppmoda um skriftleg røystring. Dei som var med flokken kring Hjelmtveit sat då samla i salen, og dei vann valet fordi helvti av lyden hadde teke på heimveg, utan å ana kva som var i gjære.

Bakgrunnen

I dagane fyre årsmøtet hadde det hendt ting som vekte undring hjå mange lagsfolk. På eit møte hadde stjorni etter sterk tilskunding frå Hjelmtveit løyvt 8000 kroner til ein minnestein yver utvandringi til Island og Færøyane m.m.. Steinen skal reisast på Sletta i Nordhordland. Vestnorsk Utvandringssenter, 5127 Sletta på Radøy vil reisa steinen og hadde søkt Vestmannalaget um tilskot.

Og etter det vedtaket kom neste framstøyt frå Sissel Anny Hjelmtveit. I brev dagsett 8. mars 2000 bad utvandringssenteret inn til eit "dryftingsmøte" um minnesteinen. Møtet skulde haldast på kaffistova til Ervingen tysdag 14. mars, 2 dagar fyre årsmøtet i Vestmannalaget. Brevet var underskrive av Asbjørn Odd Ystebø og Sissel Anny Hjelmtveit. Det var tydeleg at ho hadde forma det, og ho hadde sendt det. Det var stila til Vestmannalaget ved stjorni i Vestmannalaget, og til desse lagsmennene i Vestmannalaget: Ludvig Jerdal, Eigil Lehmann, Leidulv Hundvin, Arild Haaland, Arne Holm og Kjartan Rødland. Brevet gav sterke lovord til Vestmannalaget og fyregangsmennene der, me vil samarbeida med desse ressurspersonane um monumentet, og me vil at Vestmannalaget skal visa att i monumentet, både med utforming og med namnet på laget, heitte det.

Dertil stod det i brevet at Vestmannalaget hev førebels løyvd kr. 8000. Den setningi bar bod um at det vilde koma nye søknader. På møtet vart tvo av dei innbedne so rause at den eine gav 5000 kr. yver bordet, den andre gav 8000 kr.

Gamalt kyrkjefond i Bergen

Sissel Anny Hjelmtveit og Asbjørn Odd Ystebø styrde møtet for Vestnorsk utvandringssenter. Hjelmtveit greidde ut um minnesteinen, saman med Asbjørn Odd Ystebø. På spursmål vart det opplyst at ho no fungerte som sekretær for senteret. Senteret hadde vanskar med å skaffa pengar til minnesteinen, og Hjelmtveit og Ystebø vilde vita um finansieringskjeldor. Hjelmtveit spurde um det var andre institusjonar i Bergen som det kunde sendast søknad til. Ein av dei frammøtte opplyste at kyrkjenemndi forvaltar eit fond som dei gamle vestmennene i biskop Peter Hognestad si tid samla inn, med tanke på å reisa ei kyrkja for målfolket i Bergen. Det fondet kunde brukast til minnestein på sletta, vart det sagt. Sissel Anny Hjelmtveit protesterte ikkje på denne planen. Ein må spyrja seg kvifor Utvandringssenteret vender seg til ideelle lag på denne måten. Finn dei ikkje andre pengekjeldor ?

Hjelmtveit og Utvandringssenteret

Asbjørn Odd Ystebø er mannen som no i nokre år hev søkt Vestmannalaget um tilskot til dei tingi som er stelt i stand på Sletta. Han hev fenge nokre løyvingar òg. Kvar gong er pengane tekne frå Fritz Monrad Walles fond som er eit fond for målreising og måldyrking. Med det upptaket som no langt på veg er gjort frå Utvandringscenteret er det klart at centeret er ute etter meir pengar, og at vonene um tilskot vilde auka dersom Sissel Anny Hjelmtveit vart ny vestmannalagsformann. Ho er no skrivar og pressekonsulent i Vestnorsk utvandringscenter. Dokumentasjon på dette kann finnast i bygdebladet "Strilen". 20. desember 1999 hadde Strilen ein heilsides reportasje med tittelen Amerikafeber på Sletta. Eit bilete synte styremedlem Ystebø og pressekonsulent Hjelmtveit og ordføraren på Radøy som er styreformann for Utvandringscenteret.

I mars hadde Hjelmtveit medverka sterkt til at Vestmannalaget ved stjorni løyvde 8000 kr. til Utvandringscenteret. Det må vera heilt klart at ho var ugild i stjorni for Fritz Monrad Walles fond i denne løyvingssaki. Den som representerar søkjaren og er personleg involvert i det prosjektet som skal gjennomførast kann ikkje vera med på å fyrehava søknaden og å påverka utfallet av søknaden.

Karstein Stene og benkeframlegget

Kven er so mannen med benkeframlegget til årsmøtet, Karstein Stene ? Karstein Stene hev møtt på einskilde møte i Vestmannalaget, men hev ikkje teke ordet når saker hev vorte dryfte. Men bladet Strilen fortalde 17. november at Karstein Stene er opphavsmann til Prosjekt Strileprodukter. Han vil utvikla souvenirprodukt med røter i det lokale, og det skal seljast slike produkt til turistar i distriktet. Millom turistmåli i distriktet nemnde han Vestnorsk utvandringscenter i intervjuet med Strilen. Me øygnar no bakgrunnen til at han vilde ha Hjelmtveit til formann i Vestmannalaget. Då kunde Vestmannalaget nyttast som støttespelar. Det vilde fremja salet for Stene.

Det må heller ikkje vera unemnd at denne framgangsmåten frå Hjelmtveit og Karstein Stene mot formannen kom like framfyre årsmøtet i Vestmannalaget, då formannen Lars Bjarne Marøy hadde teke på seg å gjera ferdig tvo forseinka nummer av bladet Vestmannen, etter at bladstyrar Krokvik på ny vart råka av hjarteskjukdom og måtte segja frå seg bladstyrarstillingi. Marøy hev ikkje fenge tilbod um fast tilsetjing i dette umbodet. Midt i det hardkøyet som dette førde med seg kom brevet frå Hjelmtveit og deretter skulde han kastast. Han hadde arbeidt for at Vestmannalaget skulde engasjera seg sterkt målpolitisk, men han hadde ikkje ivra nok for Vestnorsk Utvandringscenter til at dei tvo vilde ha han.

Å kasta ein formann etter eitt år er uvanleg og serleg når formannen hev gjort ein stor innsats for laget. I dette tilfellet galdt det dimeir ein mann som er formann i Vestlandske Mållag som er den fylkessamskipnaden som Vestmannalaget er med i. Marøy hev gjort ein stor innsats med å få skipa nye lag og byggja ut lagslivet i dei einskilde lagi i Vestlandske Mållag. Dertil tok han på seg strevet med å reisa oppatt Norsk Bladmållag. Eit lag som hadde lege nede i 20 år. Det vart hevda at Marøy vilde få for mykje makt med det nye bladstyrarumbodet, men det er ingen som hev hevda dette tidlegare med dei umbodi han då hev teke på seg. Ein må spyrja seg um kvifor dette hev vorte so viktig no.

Konklusjon

Det tradisjonsrike Vestmannalaget kann ikkje leva vidare med ein formann som hev vunne valet fordi hennar tilhengjarar visste at dei måtte sitja att til slutt skulde dei få henne vald. Dei som var til stades fekk dimeir ikkje vita noko um bakgrunnen for at Marøy skulde kastast. Det kann då umogleg vera demokratisk at ein ikkje veit kva grunnlag ein kastar ein formann på. Endå mindre demokratisk er det at ein ny formann vert vald utan at viktige tilhøve um vedkomande fær koma fram i dagen. Valet vart gjort med eit kupp. Dei fleste av dei som ingen ting visste um Hjelmtveits manipulasjonar var gjengne heim fordi dei ikkje ana kva som var i gjerdom. Kuppet lukkast, og bakgrunnen for det er so uhyggjeleg at me krev at stjorni kallar inn til umframtårsmøte. Dato for umframtårsmøtet må verta 13 April etter at det ordinære årsmøtet er avslutta. Det må gjerast for å berga Vestmannalaget.

Møtet må ha ei sak: Val, saman med utgreiding um kvifor det vert halde nytt møte. Heile posten val på saklista må takast oppatt, ikkje berre formannsvalet.

Bergen den 29 mars 2000

Sigbjørn John Huun

Sigbjørn John Huun

Harald Linga

Helga Hirth

Jenny Evjenth

Inger Indrebo Eidissen

Salmund S. Jarane

Torodd Losnedahl

Randi Magnussen

Kjetil Vandvik

Honorja Jerdal

Louise Meidell Barth

Egil Ellingsen

Anne Torgjerd Bakken

Amerikafeber på Sletta

SLÅR PÅ STØTTRUMMA. På venstre styrelsesmann for utvandringssektoren Olav Steinar Næmtrøvi, styretollen Oddmund Skjelvik, Tom Lundnes på kulturby Bergen, pressesannskildner Arne Hjeltnes og styremedlem Adolph Trybo, som kan presentere eit rikholdig program for publikum i samband med neste års dobbeltjubileum.

Med eit tett program som skal vara i 16 dagar, satnar Vestnorsk utvandringssektor stort mot neste års dobbeltjubileum.

Av Kjetil Kvaløyd Skjerve

Det er 175 år sidan den første utvandringa til Amerika, og 1000 år etter at Lene Friskens oppdaga kontinentet. Det må naturleg nok ferast på Vestnorsk utvandringssektor på Sletta.

- Skjøft og vilt, er me det einaste som ferast 175 års jubileet, kan medlemar i Radey og styreforum for utvandringssektoren, Olav Steinar Næmtrøvi, fortelja.

Skal me tru arrangementa, vert det litt av ei feiring. Seks dagar med tettepakka program frå tidleg

til sein i tidsrommet frå den Amerikanske grunnlovsdagen 4. juli fram til 9. juli. Også kulturby Bergen 2000 er med på prosjektet som samarbeidspartnar.

Det største trekkplasteret under feiringa vert nok framføringane av skodespelet Amerikafeber. Dette skodespelet skal visast 4 gonger i løpet av dei seks dagane, og til framføringa skal det byggjast eit amfiteater på Sletta. Amerikafeber er skriven av Johannes Heggland, som mellom anna har skriven Mønstre og andre spel om Håkon den gode.

Handlings i Amerikafeber utspelar seg i ei lita bygd på Vestlandet kring 1850, ei tid då utvandringsstrøymen berre i folkert. Spillet omhandlar spenninga mellom dei å reisa ut og det å verta verande i Noreg.

I tillegg til skodespel inneheld

programmet mellom anna gudstjenester, siktigranskong, seminar om utvandringa, gospelkveld, kulturkveld, utvandrings-

Får ekte Wild West-fengsel, skulestove og lærarbustad

I samband med feiringa skal også tre nye bygningar miltensmann i utvandringssektoren, ei skulestove, ein lærarbustad og eit utvandringskontor. Alle desse bygningane er komne til Sletta, men førebels er det berre skulestova som er sett opp. Utvandringssektoren har også fått eit postkontor, eit leppekontor, ein landhandel og ikkje minst eit vakkerle fengsel frå vilt seuten. Fengselet har to celler og kjem frå byen Ellsworth i Minnesota. Og ettersom dette er

ein utvandringsby, reknar ein med at det har vore mange ein nordmann innom dørene i fengselet!

Bygningane i seg sjølv er gratis for sektoret, og det som tek på seg arbeidet med å reisa bust og demontera og bringa innom bygningane, må sjølv betala reisa. Utvandringssektoren ønskjer også å søk om det får realiserast ei millionundersøking med båt frå Sletta til Amerika. Dette skal vere ei ekspedisjon som skal reisa opp

bankett og avduking av fleire monument.

trådar i samband med utfeiringa.

Båtreisen skal etter planen starte på Sletta 4. juli, gå midlause nordkysten, mellom anna med stopp på Työväen, der Cleve Peterson, den første norske utvandraren, kom frå. Deretter går turen vidare til Færøysane, Shetland, Island, Grønland og New Foundland, før skipet tek turen oppover dei Amerikanske delstatane og endar opp i Detroit i Minnesota ein gong utpå hausten.

Stene vil selja lokale suvenirar

Av Livar Aksnes

■ ■ ■ Når fleire og fleire turistar kjem til Nordhordland og Gulen, bør dei verta tilbydd produkt som viser eigenarten i distriktet. Det meiner ei arbeidsgruppe, som og ser eit mål i å ta vare på gamle handverkstradisjonar.

■ ■ ■ - Strilane har mange verdfulle tradisjonar å ta vare på, og her finst produkt som kan utviklast som suvenirar til den aukande turiststraumen, seier Karstein Stene, som er initiativtakar til

SYNSPUNKT:

Prosjekt Strileprodukter. Saman med kunsthandverkarar, reiselivsfolk og andre har han dei siste månadene jobba med ein ide om å få i stand eit prosjekt som skal utvikla idear til suvenirprodukt med røter i det lokale.

- Både innanfor tekstil, treskjering, dreining og smedarbeid har me lokale produkt som heilt sikkert kan verta attraktive suvenirar, og som kan produserast lokalt, seier Karstein Stene.

- Både innanfor tekstil, treskjering, dreining og smedarbeid har me lokale produkt som heilt sikkert kan verta attraktive suvenirar, og som kan produserast lokalt, seier Stene til Strilen.

■ ■ ■ - Me ser for oss at produkta kan seljast på turistnål som Lyngheisenteret, Vestnorsk Utvandringssenter og Bjørn West-museet. Også reiselivsverksemdene bør vera interesserte i desse produkta, meiner Stene. Han trur distriktet vil få ein aukande turisttraum i åra framover, og dermed skulle marknaden vera aukande. Det kan og gje arbeidsplassar lokalt i produksjonen av suvenirane.

■ ■ ■ Men Stene har og eit anna siktemål. Han ønskjer at ein gjennom prosjektet skal få læra opp unge i dei gamle handverkstradisjonane slik at dei ikkje vert borte.

- Viss ikkje det snart vert gjort noko, er det ikkje lenger folk som kan læra frå seg dette, påpeikar han.

Prosjektgruppa har valt eit arbeidsutval, som i tillegg til Stene er sammansett av Rune Mellinge, Bjørg Storheim og Geir Styve.

■ ■ ■ Initiativtakarane bak prosjektet håpar so å få Regionrådet med på å oppretta ei prosjektleiarstilling som kan jobba vidare med ideane.

- Dette er eit arbeid som ikkje kan gje-

ELDSJEL: Karstein Stene har vore eldsjel bak ideen om å utvikla strileprodukt som kan seljast som suvenirar i distriktet.

rast berre på frivillig basis. Ein må ha nokon som kan arbeida systematisk med ideen over tid, i alle fall eitt år, seier Stene. Arbeidsgruppa har sendt ei oriente-

ring til Regionrådet, og på sist møte der vart det bestemt at gruppa skal få leggja fram ideane sine for næringsutvalet under Regionrådet.

Presse:
Birkis 2, 5902 Isdalstun
Elev: 56 34 30 30,
redaksjon:
34 30 31
annonse: 56 34 30 32

Afsettsgrøring av stoff og
annonse for vidare repro-
duksjon er ikkje
inkludert utan etter avtale.
Bladprisen: kr. 690,
halvkr.: kr. 370,
kr. 190

Annonsepriser:
Ann. side: 740 øre pr. linje
tekst, 1020 øre pr. linje
i side fr. med. kr. 1000 -
St. ann. 870 øre pr. linje
Tillegg for farge:
100 øre pr. linje

PRIVATTELEFONAR:
Redaktør
Stein Rune Hauve
Tlf. 55 24 17 78 (P)
Redaksjonssjef
Hans E. Storheim
Tlf. 56 35 25 03 (P)
Kontorassistente

Kjenneth Ø. Mørnes
Tlf. 56 16 69 62 (P)
Bott Inger Bjørnsli
Tlf. 56 17 94 13 (P)
Helga Sivert Helleseth
Tlf. 56 30 20 63 (P)
Kjarte Spæe
Tlf. 66 81 78 22 06

Marknadsvedlegg
Marknadsjef
Håvi Løbel Vågnes
Marknadsrådgiver
Cynthia Strømme
Lillian Sævi
Gørthe Hansen
Tlf. 56 30 20 63 (P)

Vestmannalaget
v/stjorni
v/Ludvig Jerdal
v/Eigil Lehmann
v/Leidulv Hundvin
v/Arild Håland

Andre:
Arne Holm (Islands konsul i Bergen)
Asbjørn Ones
Kjartan Rødland

Sletta/Bergen, 8. mars 2000

MONUMENTET "NORRØNAFOLKET DET VIL FARA"

Vestnorsk utvandringssenter på Sletta på Radøy hev i emning å setja opp eit monument over det norrøne samkvemet som hev vore mellom Noreg, Island, Grønland, Færøyane, Orknøyanne og Shetland i meir enn 1000 år. Utvandringssenteret ynskjer med dette monumentet, som får overskrifta "Norrønafolket det vil fara", å stadfesta dette samkvemet her på våre kantar.

Utvandringssenteret på Radøy er drive på friviljug basis. Senteret hev ikkje skuld, men heller ikkje midlar, difor vender me oss til Vestmannalaget for å be om hjelp og tilskot til å få reist dette monumentet. Få hev lengre røynsle og betre kjennskap til norrøntradisjonen enn nett Vestmannalaget og føregongsmennene der. Me veit at mange av medlemene sit inne med sjeldsynte kunnskapar om den norrøne historia, både med omsyn til norrøn folkevandring, språk og kultur. Utvandringssenteret vil gjerne samarbeida med desse ressurspersonane om monumentet, og ynskjer at Vestmannalaget som ein norrøn tradisjonsberar skal visa att i monumentet både med omsyn til utforming og med namnet på laget.

Monumentet er kostnadsrekna til kr 40.000 (stein, inskripsjon og oppsetjing). Vestmannalaget hev førebels løyvd kr 8 000. Avduking av monumentet er sett til laurdag 8. juli 2000 (sjå festivalprogrammet som ligg ved).

Vestnorsk utvandringssenter bed dykk med dette også inn til eit drøftingsmøte om minnesteinen (bautasteinen) på **Ervingen kafe tysdag den 14. mars kl. 1600**. Der vil me leggja fram ei førebels skisse over utforminga av steinen. Me vonar de vil sjå seriøst på denne oppmodinga, og bed om å få ringja dykk for å få vita om vil hjelpa oss med å få reist dette monumentet.

Med helsing
for Vestnorsk utvandringssenter

Asbjørn Ystebø
(tlf. denne veka: 57 74 81 83
eller 57 75 24 00)

Sissel-Anny Hjelmteit
Sissel-Anny Hjelmteit
(tlf. 55 30 77 40 arbeid
tlf. 56 35 08 18 heime)

Adr: Vestnorsk utvandringssenter
N - 5127 SLETTA

Telefon/phone:
(+47) 56372000

Bank:SpareBank 1 Vest, N - 5120 MANGER
Konto/account: 3636 50 64029
Swift: Spa no bb

-----Opprinnelig melding-----
Fra: hjelmtveit <hjelmtveit@c2i.net>
Til: LARS BJARNE MARØY <lbrmaroy@c2i.net>
Dato: 16. mars 2000 10:06
Emne: SV: Årsmøtet

Gode Lars Bjarne

Eg rakk ikkje å senda ut uppritet til andre enn Bjarne Storheim i går. Resten tenkte eg å levera ut på årsmøtet i kveld.

Difor rettar eg opp sak 11 og 13, men ikkje sak 16. Det stemmer ikkje heilt med det faktiske. Me må ta dette opp i stjorni og handsama alle innkomne søknader om løyving/løyvingar grundig, slik at dei som søker kan få svar. Det har ikkje vore handsama andre søknader om løyvingar i denne arbeidsbolken.

Elles meiner eg at Jerdal ikkje kan ta opp løyvingi til monumentet på Radøy under årsmeldigi, då løyvingi ikkje er nemnd i årsmeldingi.

Men vil han bråka på årsmøtet, so er det ingen som kan stogga han. Eg kan ikkje gå ut og seia noko om løyvingi. Det får Bjarne Storheim gjera. Han tok det opp. Dersom Jerdal tek denne løyvingi opp i kveld, må det vera som mistillit til stjorni. Eg trur ikkje me skal vera redde for at han får noka stor støtte. Eit styre må tola kritikk. Alternativet er å heile tida gjera og rådføra seg med dei nådelause. Men ta det med ro, det går sikkert bra. Og hugs: Det er ikkje dødeleg, uansett.

Men ei anna sak eg gjerne vil samarbeida med deg om, og ev. førebu deg på: er formannsvervet i Vestmannalaget. Eg har fenge førespurnad om eg stiller som formann dersom det vert benkeforslag på meg i kveld. Og eg har sagt "ja". I fjor sa eg nei fordi eg hadde så mykje på meg, men eg lova å hjelpa deg dette året. Og det meiner eg at eg har gjort. Eg ynskjer å spela med opne kort no og, og spør deg:

Er det mogeleg at du kan vera varaformann dette arbeidsåret og hjelpa meg som formann? Grunngevinga for årsmøtelyden må då vera at
- du har teke på deg redaktørandsvaret for Vestmannen og får mykje arbeid med det
- og at eg trekte meg i fjor og gjekk inn for deg fordi eg hadde mykje på meg då.
No har eg betre tid og større mot.

Kva seier du? Tenk litt.

Eg ser det som ein stor føremun dersom me kan verta samde innbyrdes om dette, slik at alle kan gå ut og inn med æra, og ikkje øsa opp årsmøtet i denne saka. Om eg vert formann, treng ikkje planane våre eller arbeidet vårt verta endra på.

Dersom du absolutt ikkje vil trekka deg (for eitt år)

Avisinnlegg fyre og etter årsmøtet

"Kupp" i Vestmannalaget

Bergens Tidende
9 Apr 2000 4:00
61ord
Forfatter: MJØR, KJERSTI

Sterke skuldingar om kupp og inhabilitet har ført til bitter leiarstrid i

det tradisjonsrike Vestmannalaget. - Eg føler meg trakassert, seier nyvald leiar, Sissel-Anny Hjelmtveit. No hevdar 13 medlemmer i eit brev til styret at "valet vart gjort ved eit kupp". Styret har kalla inn til ekstraordinært årsmøte torsdag, og resultatet kan bli omval.

SIDE 37

"Føler meg trakassert"

Bergens Tidende
9 Apr 2000 4:00
399ord

- Hårreisande! Dette er fri fantasi og eventyr, hevdar nyvald leiar Sissel-Anny Hjelmtveit, og siktar til skuldingane i brevet som er sendt ut til samtlege medlemmer i Vestmannalaget. - Eg føler meg trakassert, og veit ikkje om skaden kan rettast opp att.

Iallfall trur eg ikkje at eg klarar det sjølv, seier ho til BT. Det var dagen før årsmøtet at Hjelmtveit fekk førespurnad om ho ville stilla opp, dersom ho vart lansert som motkandidat til sitjande formann, Lars Bjarne Marøy. Ho ynskjer ikkje å gå konkret inn på striden, men tilbakeviser på det sterkaste påstandar om kupp og inhabilitet.

"Berre sprøyt"

- At halvparten av møtelyden var gått frå møtet då det var val, er berre sprøyt! Det var toppen fem. Eg har dessutan fått det skriftleg frå Vestnorsk Utvandrarsenter at eg ikkje har arbeidd som sekretær eller hatt verv ved senteret, men eg har fungert som pressekontakt i visse saker.

- Stiller du på det ekstraordinære årsmøtet neste veke?

- Sjelvsagt gjer eg det.

- Dersom Lars Bjarne Marøy blir vald til leiar igjen, kjem du til å godta det?

- Dei kan velja kven dei vil, eg bøyer meg for det. Fleirtalet må bestemma, slik som sist. - Ynskjer du å fortsetja som leiar etter dette?

- Ja, eg stiller gjerne opp, men det blir opp til årsmøtet å velja.

"Underhaldningsverdi" Karstein Stene, mannen som stilte benkeframlegget, er oppgitt over det omtalte brevet.

- Det har stor underhaldningsverdi, men det er trist at eit lovleg val skal enda

opp som underhaldning, seier han til BT.

- Føler du deg uthengt?
- På ingen måte!
- Kvifor kom du med benkeframlegget?
- Det var på tide med fornying.
- Men Marøy hadde jo berre site som formann i eit år?
- Det betyr ingenting, det er heilt legalt å kome med benkeframlegg.
- Kvifor ville du erstatta Marøy med Hjelmtveit?
- Det vil eg ikkje kommenterara. Det treng ein heller ikkje gjera når ein kjem med benkeframlegg.
- Tek du sjølvkritikk for at motkandidaten vart lansert i seinaste laget?
- Nei, det tek eg ingen sjølvkritikk for.
- Kva hvis det ekstraordinære årsmøtet vil ha Marøy tilbake?
- Hvis fleirtalet vil ha Marøy, er det greitt for meg, seier Stene.

Skuldingar om "kupp"i Vestmannalaget

Bergens Tidende

9 Apr 2000 4:00

567ord

Forfatter: MJØR KJERSTI

**Skjedde det eit regelrett kupp då Vestmannalaget valde ny leiar i mars?
Dette skal medlemene drøfta på eit ekstraordinært årsmøte torsdag.
Resultatet kan bli omval.**

16. mars i år var ein historisk dag i Vestmannalaget: For fyrste gong i mållaget si 132 år lange historie vart ei kvinne vald til formann. Med 11 mot 9 røyster vart sitjande formann, Lars Bjarne Marøy, kasta av årsmøtet, og ved benkeframlegg vart nestleiar Sissel-Anny Hjelmtveit vald til leiar i landets eldste mållag.

Men like etter årsmøtet mottok styret eit brev frå tretten medlemer i laget, der kom det fram så sterke skuldingar om kupp og inhabilitet at styret har valt å senda brevet vidare til samtlege 122 medlemer i Vestmannalaget, og kalla inn til ekstraordinært årsmøte 13. april. Dersom fleirtalet ynskjer det, blir det omval same kveld.

"Valet var eit kupp" I brevet vert det mellom anna hevda at benkeframlegget frå medlem Karstein Stene kom for seint, og at Hjelmtveit vann, fordi halve årsmøtet inkje hadde forlatt møtet: " ... dei vann valet fordi helvti av lyden hadde teke på heimveg, utan å ana kva som var i gjære".

At Hjelmtveit vann på denne måten, kan ikkje laget leva vidare med, heiter det i brevet, og vidare at "valet vart gjort med eit kupp". Derfor ber dei tretten om ekstraordinært årsmøte for å "berga Vestmannalaget".

Skuldingar om inhabilitet Men det er ikkje slutt med dette. Brevskrivarane rettar også kritikk mot at det ikkje kom noka grunngjeving for benkeframlegget, og spekulerer i kva motiv Hjelmtveit og Stene må ha hatt. Det vert hevda at styremedlem Hjelmtveit heilt klart var ugild, då Vestmannalaget løyvde 8000 kroner til ein minnestein til Vestnorsk Utvandringscenter, fordi Hjelmtveit er skrivar og pressekonsulent for senteret, vert det hevda. Om Stene, som eig eit souvenirfirma, står det at han ville ha Hjelmtveit til leiar, fordi han då fekk ein støttespelar både i Vestmannalaget og utvandringscenteret, der han var interessert i å selja produkta sine.

"Noko muffens"

- På siste styremøte før årsmøtet var alle samde i at leiaren skulle stilla til attval. Når nestleiaren ikkje seier ifrå om at ho er motkandidat før på sjølve årsmøtedagen, er det noko muffens, meiner Sigbjørn J. Huun, ein av dei som har underteikna brevet.

- Men valet gjekk likevel rett føre seg?

- Valet var lovleg, men folk var ikkje klar over at det var komen ein ny kandidat til leiarvervet. Støttespelarane til den dåverande leiaren hadde gått frå møtet, seier Huun, som ynskjer omval torsdag.

- De vil ha Marøy tilbake?

- Ja. Han har gjort ein kjempejobb, og lagt liv og sjel ned i Vestmannalaget.

"Var sjokkert" Og Lars Bjarne Marøy vil gjerne ha leiarvervet tilbake:

- Ja, eg er formannskandidat, for å seia det sånn.

- Er du samd i at dette er eit kupp?

- Ja, ting kan tyda på det. Det var merkeleg at det kom benkeframlegg så seint, og eg var sjokkert over det som skjedde.

- Var valet er ugyldig?

- Det overlet eg til medlemene å ta standpunkt til. Men her er det eigentleg spørsmål om kva som er god og sømeleg skikk.

KJERSTI MJØR kjersti.mjor@bergens-tidende.no

Striden i Vestmannalaget

Bergens Tidende

13 Apr 2000 4:00

189ord

Forfatter: RINGDAL, BJØRN TOMOD

Eg er medlem i stjorni i Vestmannalaget, og reagerar sterkt på utspeli frå Sissel-Anny Hjelmtveit i Bergens Tidende søndag 9 april. Hjelmtveit hev ikkje i den tid ho hev sete i styret teke upp Vestnorsk utvandrarsenter som

eit tiltak Vestmannalaget skulde engasjera seg i, ikkje eingong under ymseposten på styremøti. I sakspapiri frå formannen er det minst tvo gonger sendt ut arbeidsprogram, utan at Hjelmtveit hev meldt inn noko punkt um

utvandrarsenteret som ei sak for Vestmannalaget.

Stjorni ved formannen fær so ei innkalling til eit møte der Vestnorsk utvandrarsenter ved Hjelmtveit oppmodar Vestmannalaget ved ei rad einskildmedlemer til å samla inn pengar til eit monument på utvandrarsenteret. Her vert det oppfatta som at styret stend bak, men stjorni fekk ikkje høve til å uttala seg um inkallingi. Fondsstyret i Fritz Monrad Walles fond som er identisk med stjorni i Vestmannalaget hev løyvt 8000 kronor til utvandrarsenteret, men ikkje forplikta seg til å løyva meir pengar.

Dersom Hjelmtveit meiner at Vestmannalaget skulde engasjera seg meir i utvandrarsenteret, kunde ho vel ha teke dette opp på årsmøtet?

Bjørn Tormod Ringdal

Merkelig "fornyar" i Vestmannalaget;

Bergens Tidende

13 Apr 2000 4:00

851ord

Forfatter: JERDAL LUDVIG|

Merkelig "fornyar" i Vestmannalaget Endelig ein "fornyar" som vil kveikja nytt liv i gamle organisasjonar. Han heiter Karstein Stene og er mannen bak "benkjeframlegget" og kuppet i Vestmannalaget. Han hev lansert "Prosjekt Strileprodukter", og produktet

sitt vil han selja til turistar, m.a. på "Vestnorsk Utvandringsssenter" på Sletta der Sissel-Anny Hjelmtveit er pressekonsulent Og so forma han "benkjeframlegg" um henne til formann i det tradisjonsrike Vestmannalaget, Det er prisverdig av Bergens Tidende at bladet hev avslørt både Stene og formannskandidaten hans, i reportasjen bladet hadde no søndag 9. april.

Bladet spurde kuppmakeren um grunnane hans, og svari han gav var noko av det mest

inkjesegjande pjatt som hev vore å lesa i pressa.

"Føler du deg uthengt?" spurde intervjuaren. "På ingen måte!" svara Stene.

"Kvifor kom du med benkjeframlegget!" "Det var på tida med fornying." "Men Marøy hadde jo berre site som formann i eit år?" "Det betyr ingenting, det er heilt legalt å kome med benkjeframlegg." "Kvifor ville du erstatta Marøy med Hjelmtveit?" "Det vil eg ikkje kommentera. Det treng ein heller ikkje gjera når

ein kjem med benkeframlegg. "Tek du sjølvkritikk for at motkandidaten vart lansert i seinaste laget?" "Nei, det tek eg ingen sjølvkritikk for." Dette må vel vera rekord for inkjesegjande bakgrunn for eit kupp. Men han segjer det då best sjølv når han svarar at "det betyr ingenting" ("betyr" er den nye nynorsken som Stene truleg vil ha inn i Vestmannalaget). For han segjer òg at det er "på tide med fornying"!

Det er radt utruleg at ein slik mann kan ha havt fantasi sjølv til å koma med eit "benkjeframlegg".

LUDV. JERDAL

Steile frontar i Vestmannalaget

Bergens Tidende

14 Apr 2000 4:00

453ord

Forfatter: KJETLAND TURID

- Dette var eit leit møte. Vestmannalaget vert ikkje det same heretter, sa Lars Bjarne Marøy då han etter mest tre timars hissig debatt vart gjenvald som formann på ekstraordinært årsmøte i går kveld. Marøy fekk 31 røyster, medan motkandidaten, Sissel Anny Hjelmtveit, som

vart vald til formann på årsmøtet 16. mars, fekk 23. Då røystene var talde opp, gjekk Hjelmtveit fram og song to linjer av eit stev som begynte slik:

Kvifor heve du skikka deg slik so gutane ikkje vil ha deg.

Ho karakteriserte alt som har skjedd sidan årsmøtet 16.

mars som ein hekseprosess, sa nei til tilbodet om å framleis sitja i styret, og forlet møtet på Bryggens museum, på gråten:

- Ikkje på grunn av angrep, det var eg innstilt på. Men eg har meir problem med godord. Ein av dei som skreiv under på brevet mot meg, fortalde meg nett at han hade snudd i saka og røysta på meg, sa Hjelmtveit.

Fleire av dei som støtta henne, følgde med ut.

Vestmannalaget står no ved ein krossvegg. Eg skulle gjerne hatt med dei som no er gjenge, sa Marøy spakt og tydeleg utilpass, då det nye styret endeleg var på plass. Også styremedlem Bjarne Storheim trekte seg frå det nye styret:

- Eg har ikkje mage til å fortsetja, dette er så urett, sa han. Det ekstraordinære årsmøtet vart innkalt på bakgrunn av eit brev frå 13 medlemmer i Vestmannalaget, som meinte valet 16. mars var eit regelrett kupp, fordi benkeforslaget på Sissel Anny Hjelmtveit kom så seint på møtet at mange då hadde gått.

På møtet i går kom dei steile frontane i Vestmannalaget tydeleg til syne:

Ordstyraren hadde så store problem med å hindre at medlemmer spratt opp utanom tur og greip inn i debatten at Harald Trefall etter to og ein halv time til slutt tok over, "for å lede det brutalt".

Så lang tid tok det før møtelyden i det heile klarte å einast om at dei skulle røyste over sjølve innkallinga til "umframnt" ekstraordinært årsmøte kunne innkallinga godtakast. Deretter vart det omsider halde val på nytt styre.

Formann blir altså Lars Bjarne Marøy, og han får med seg Harald Linga, Sigbjørn John Huun, Bjørn Tormod Ringdal og Finn Vabø i styret.

AKTIV: Ludvig Jerdal var ein svært aktiv og til tider udisiplinert debattant på det ekstraordinære årsmøtet i Vestmannalaget i går. Han fekk til sist sin kandidat, Lars Bjarne Marøy, gjenv Vald.

TURID KJETLAND turid.kjetland@bergens-tidende.no

Striden i Vestmannalaget I; Striden i Vestmannalaget II; Ole Bakkebø var forfatar

Bergens Tidende

17 Apr 2000 4:00

829ord

17. april

Forfatter: HJELMTVEIT SISSEL-ANNY | LEHMANN FRØYDIS

Striden i Vestmannalaget II På fyrste årsmøtet i Vestmannalaget i mars i år ropa Ludvig Jerdal ut til ein forstøkt møtelyd, at "Noregs Mållag er då hovudfienden til Vestmannalaget". Ingen kan vel seia at Ludvig Jerdal sluker kamelar, men på andre årsmøtet i

laget den 13. april slukte kamelane, dvs. dei han karakteriserer som hovudfienden, han sjølv, utan at han i sin iver såg det. Han var so oppteken av å redda seg ut or klørne mine, at han redda seg inn i gapet til Noregs Mållag. For redningsmennene hans var ikkje trugne møtedeltakarar i Vestmannalaget, men mellom andre to styremedlemer i Hordaland Mållag, Mona Stormark og Astrid Olsen (den eine innmeld i Vestmannalaget same dagen), sentrale målfolk frå andre lokallag, m.a. Vincent Færevåg, ogso nyinnmeld same dag, og tidlegare sentrale tillitsvalde i Noregs Mållag, m.a. Dag Hagen Berg. Mona Stormark og Dag Hagen Berg gjorde ogso reint bord i Opedalsfondet laurdagen før med god hjelp frå Lars Bjarne Marøy.

Ja, slik kan det gå. Men eg undrar meg på kva den gamle dama i rullestol ville seia om ho visste dette. Ho vart trilla inn på årsmøtet, nettopp for å redda Vestmannalaget frå Noregs Mållag, som var eitt av ankepunkta Jerdal hadde mot meg. Han har prøvd å lura mange denne gongen, men no vil eg hevda at han lurte seg sjølv.

Slik framferd som han i lag med nokre ungdomar har vist siste månaden, sømer seg ikkje i eit gamalt heiderslag som Vestmannalaget. Det er ikkje dette trugne lagsfolk gjennom mange år vil identifisera seg med. Dei har kome på møta i Vestmannalaget fordi ein fredsæl mann som tidlegare formann Leidulv Hundvin har skapa ei romsleg, kulturell og god ånd i laget, med glede og song på det norske målet. Det var denne opne, glade ånda eg fann i laget, og det var denne ånda eg ville føra vidare. Der bergensar, strilar og andre kunne møtast på like fot. Det var slike positive verdiar laget var tufta på, og det er slike verdiar me framleis sårt treng til i ei elles krigersk verd.

Sissel-Anny Hjelmtveit, formann ein månad i Vestmannalaget Striden i Vestmannalaget I Det har vore skrive mykje om det som hender i Vestmannalaget om dagen. Meir treng skrivast.

1. Årsmøtet 16. mars var lovleg innkalla. Vedtak og val som var gjort på det møtet var lovlege.
2. Benkeframlegg kan ein levera til siste stund før valet. Det hender i alle lag, og seinast laurdag 8. april då Lars Bjarne Marøy var med på å kasta formannen i Opedalsfondet. Men då benkeforslaget mot Marøy i Vestmannalaget kom på

bordet, likte han det mindre.

3. Innkalling til ekstraordinært årsmøte kom ikkje frå styret, og var heller ikkje styrehandsama. Brevet med innkalling kom i nøytral konvolutt, utan Vestmannalaget-logoen, men underskrive av tre frå styret. Kvifor brukte ikkje brevskrivarane Vestmannlaget sitt papir? Var det ikkje fordi dei visste at styret ikkje var avsendar?

4. Klagebrevet mot Sissel Anny Hjelmtveit hadde berre ei underskrift, og i tillegg 12 maskinskrivne namn. På rabaldermøtet 13. april kom det fram at minst 2 av desse hadde fått namnet sitt på papiret utan å vera spurd.

5. Klaga mot Sissel Anny Hjelmtveit gjekk ut på at ho var ugild då Vestmannalaget løyvde pengar til bauta for Utvandringssenteret. Jerdal, som står bak denne prosessen, har sjølv site på begge sider av bordet, til dømes då han søkte om stønad til Norsk Bokreidingslag og etterpå løyvde pengar til dette frå Fritz Monrad Walles fond som Vestmannalaget styrer.

Var Jerdal ugild då?

6. Jerdal hevdar vidare at det er feil å bruka av Wallefondet til ein minnestein. Sjølv tykte han det var heilt i orden å ta frå same pengesekken til stolar og tropp i Urdi-huset. Kva er skilnaden? Er stolar og tropp meir norskdomsarbeid enn minnesteinen for utvandra nordmenn?

7. Eit møte som er ulovleg innkalla er ikkje vedtaksført.

8. Då det vart fleirtal for å godkjenna innkallingi til ekstraordinært årsmøte, viser det truleg at dei fleste i møtelyden var lite interessert i at alt skulle gå rett føre seg. Her rådde andre lover, kanskje dei som me kjenner frå Jante?

Ein urett vert ikkje rett sjølv om fleirtalet vil uretten.

9. Det rette styret i Vestmannalaget vart vald 16. mars 2000.

Det som var vald 13. april, må kunna kallast eit piratstyre.

Om skaden som er skjedd kan rettast opp att, er uvisst. Eitt er sikkert: År 2000 vert ståande som eit skammens år for Vestmannalaget. Korkje Jerdal eller Marøy vil hausta ære når den saga skal skrivast.

Frøydis Lehmann

Vestmannalaget i storm um styring

Bergens Tidende

26 Apr 2000 4:00

757ord

Forfatter: JERDAL, LUDV.

I starten på Den stille vika, måndag 17. april, var tvo kritikarar ute i debattspalta i BT um hendingane på det nye årsmøtet i Vestmannalaget, det som vart halde 13. april. Fru Frøydis Lehmann kom med kritikk i heile 9

punkt, medan fru Hjelmtveit m.a. skriv at eg hev freista å lura mange denne

gongen, men at eg lurde meg sjølv. Påstandet hennar er at eg hev samarbeidt med ungdomar, og at sovore ikkje sømer seg i eit gamalt heiderslag som Vestmannalaget. Til meg var det fortald at det som hende i styret for Halldor O. Opedals Fond ikkje skulde kunngjerast fyrebils. Og so opplyser fru Hjelmtveit at det i fondsstyret var tri mot tvo, og at Dag Hagen Berg frå Ivar Aasen-Sambandet vart ny formann i fondsstyret. Fru Hjelmtveit kjem til den merkverdige konklusjonen at eg lurde meg sjølv. På ingen måte; er svaret. Eg er ikkje i det styret og var ikkje på møtet, og eg fekk opplyst at vedtaki på dette styremøtet ikkje skulde gjerast kjende fyrebils.

No fortel fru Hjelmtveit at ho hev arbeidt med å føra god Vestmannalags-ånd. Det er nytt at freistnader på kupp skal ha med god ånd å gjera. Og det var grunnen til at nytt årsmøte vart innkalla 13. april, og at eit mangmennt årsmøte slo kuppet attende. Med 34 mot 18 røyster. Eg ser at fru Hjelmtveit skriv "formann i Vestmannalaget i ein månad" under navnet sitt. Det er ei original underskrift, som ho kan henda kjem til å bruka heretter.

Den andre kritikaren, Frøydis Lehmann, med sine 9 punkt, kjem med merkelege påstandar. Eitt påstand er at eg - i likskap med fru Hjelmtveit - skal ha vore ugild når Vestmannalaget løyvde pengar frå Fritz Monrad Walles Fond til bøker utgjevne av Norsk Bokreidingslag. Svaret er at eg aldri hev vore formann eller styresmann i Norsk Bokreidingslag, men at det laget er eit reidarlag som gjev ut bøker på Aasen-mål, altso i Fritz Monrad Walles ånd.

Eg sat aldri på "båe sidor av bordet", eg var berre med og gjennomførde det som Fritz Monrad Walle hadde slege fast i sitt ervebrev. Eg nemner dette, jamvel um eg tvilar på at fru Lehmann er i stand til å skyna det.

Av Lehmanns raritetsslutningar elles nemner eg påstandet hennar um at det styret som umframtårsmøtet 13. april valde er eit piratstyre. Det rette er at styret med fru Hjelmtveit til formann (frå 16. mars) var eit piratstyre, avdi helvparten av lyden var reist frå møtet då 11 lagsfolk valde henne. På møtet 13. april vart Lars Bjarne Marøy formann med 31 røyster, fru Hjelmtveit fekk 23. Dei hine fire i stjorni og dei tri varamennene vart valde samrøystes utan motlegg eller motframlegg frå salen.

Hev ikkje fru Lehmann lese um kjerringi i eventyret, ho som kunde karda svart ull kvit? Det må vera den freistnaden ho sjølv hev gjort når ho skriv um eit piratstyre.

Med stor undring las eg påstandet frå fru Hjelmtveit um at eg "slukte kamelar" den 13. april. Sitat: "Han var so oppteken av å redde seg ut or klørne mine, at han redde seg inn i gapet til Noregs Mållag." Her fær då fru Hjelmtveit slege fast at ho hev klør. Det var nok difor eg ikkje undra meg so mykje yver at ho skreiv forakteleg um "den gamle dama i rullestol som vart trilla inn på årsmøtet". Den

dama er ein velkjend og høgvyrd biletkunstnar. Ho heiter Louise Meidell Barth, er snar 95 år, er levande interessert i Vestmannalaget der ho hev vore med i mange år. Ho kjenner seg heime der.

Endå eitt punkt i fru Lehmanns innlegg må nemnast: Jerdal er imot å bruka av Walle-fondet til ein minnestein på Sletta; men han hev sjølv funne det i orden å bruka frå same pengesekken til URDI. Det er radt utruleg at fru Lehmann ikkje veit kva samband Vestmannalaget i ei årrekkja hadde med Urdi og dei tvo kunstnarane, Frida og Olav Rusti, som budde der. Urdi var ein heim for vestmänner, og ein heim for diktarar som Arne Garborg og Hans Seland og andre når dei vitja Bergen. Urdi er eit lysande namn i saga um Vestmannalaget. Frå ei tid då ingen lurde seg frem med benkjeframlegg på årsmøtet.

LUDV. JERDAL

Storlig forundret over kuppet

Bergens Tidende

10 May 2000 4:00

106ord

Forfatter: BARTH LOUISE MEIDELL

Jeg refererer til debattsiden i BT mandag 17. april angående striden i

Vestmannalaget. Til Sissel-Anny Hjelmtveits orientering kan jeg meddele at jeg av egen fri vilje tok bestemmelsen, og at jeg bestemmer selv hva jeg gjør. Jeg var storlig forundret over fru Hjelmtveits benkeforslags-kupp på årsmøtet i mars, og var med på henstillingen om nytt årsmøte. Som regel sitter jeg på en vanlig stol på møtene i Vestmannalaget. Ved et tilfelle ble jeg sittende i rullestolen som jeg lånte i Bryggens Museum denne gang.

Og jeg beklager at dette har forundret fru Hjelmtveit.

LOUISE MEIDELL BARTH

Vestmannalaget utsett for kupp?

Bergens Tidende

15 May 2000 4:00

1089ord

Forfatter: STENE KARSTEIN

Vestmannalaget har ca. 120 medlemmer og har den siste tid fått meir spalteplass i BT enn kva lagsstyrken skulle tilseia. Orsak likevel, kjære BT-lesar, lat no meg få ordet som kom med det, frå Ludvik Jerdal sitt syn,

skammelege benkeframlegget på årsmøte i laget den

16. mars d.å. på Sissel Anny Hjelmtveit til ny formann i styret, framføre Lars Bjarne Marøy.

Det er sanneleg ikkje til å kimsa av at ein mann som Ludvik Jerdal, nokre-og-nitti år gamal framleis har nok futt i seg til å laga so mykje oppstyr for lite, mange ville nok vore glad dei var so spræke sjølv i 60-årsalderen.

Men, er Jerdal ein god tapar?

Omtala årsmøte den 16. mars hadde styret sjølv kome med framlegg til Lars Bjarne Marøy som vidare formann, han hadde året før overteke rolla etter den svært gode og dyktige mann Leidulv Hundvin, som diverre sa frå seg attval i 1999.

Det eg, og fleire med, ottast for var at Ludvik Jerdal fekk styringa med Vestmannalaget att, ut frå at "nok er nok" sette eg fram benkeframlegget på annan formann.

Benkeframlegg er ein heilt vanleg form for å fremja kandidatar, men høvisk framferd i so måte vil ikkje Ludvik Jerdal finna seg i, må vite.

Dermed kom det ei innkalling i posten til medlemene om omframt årsmøte, dagsett til 13. april, dette var underskrive av 13 personar, unnateke formannen. Sigbjørn John Huun hadde likegodt åleine underskrive denne innkallinga, han hadde då vore medlem i Vestmannalaget i ca. 3 veker! Han vart sanneleg snart stovevarm, den karen.

Under det ulovlege omframt årsmøte reiste ein av dei som hadde fått namnet sitt påskrive krav om omframt årsmøte, og sa at han ikkje visste noko om dette.

Krav om omframt årsmøte var skrive journalistisk i form, usakleg og svært barnsleg i innhald, det vert berre gissing å freista tenkja seg forfattar!

Omframt årsmøte vart, som venta, ein "Polsk riksdag", rikeleg med underhaldning.

Striden i Vestmannalaget (les Ludvik Jerdal) har vore ikkje so liten pga. ei pengeyting til minnestein ved Vest Norsk Utvandarsenter på Sletta i Radøy.

Sigbjørn John Huun reiste seg i ordsiftet og sa at han arbeidde i SND og derfrå visste han at det vart kasta mykje gode penger etter dårlege prosjekt, han nemnde m.a. Utvandarsenteret på Radøy og Lyngheiseret i Lindås.

Ludvik Jerdal har i BT framstelt meg som suvenirseljar som vil selja suvenirar til dette senter, suvenirseljartittelen trur eg ikkje han har sett på meg med den gode meining, suvenirsalar har eg ikkje arbeidd med endå i mitt liv.

I innlegg i BT 13. april gjer han narr av dialekten min i nokre utsagn eg kom med til BT 09. april, og at "Det er radt utruleg at ein slik mann (eg) kan ha havt fantasi sjølv å koma med eit "benkjeframlegg".

At eg manglar fantasi er heilt nytt for meg, m.o.t. å tala min dialekt so kan eg fortelja at der er folk i Vestmannalaget, unge og gamle, som har øvd seg til eit kunstig vestmannaspråk, det høyrst ikkje heilt godt ut i året 2000.

Den unge Lars Bjarne Marøy er godt i gang i so måte.

Det er dette kunstige språk ein kallar for "knot". Knot på vestmannamål, nynorsk, eller riksmål/bokmåls talemål er ille.

Ludvik Jerdal kallar årsmøtet den 16. mars for "kupp", det er denne nemninga han set på benkeframlegget mitt. Det er Ludvik Jerdal som "karar svart ull til kvit" som han meiner at Sissel Anny Hjelmtveit gjer. I sin kronikk i BT for 26. april nemner Ludvik Jerdal nokre gamle damer. Kuppomframtårsmøtet til Ludvik Jerdal + kumpaner gjekk i Jerdals favør. Då Lars Bjarne Marøy atter kom på formannstolen, etter dette ulovlege møtet, som Jerdal regisserte, forlet svært mange årsmøtesalen, kven som kom inn i styret interesserte oss slett ikkje lenger.

Det kom framlegg på Sigbjørn John Huun som styremedlem, han reiste seg og sa at han det ville vera, dersom han fekk med seg Linga. Om det vart slik veit eg ikkje.

Det var då møtt fram nyinmelde skriftlærde både frå Vestlandet og rikshovudstaden, som kom for å hjelpa Ludvik Jerdal + kumpaner med kuppet, so det burde kunna vera ei god geografisk spreing i styret for den del.

Ein findressa kar kom frå rikshovudstaden, gjekk på talarstolen og sa mykje, men ingen forsto kva han snakka om.

Det vart meg fortald at han hadde sin arbeidsstad i eit departement, ja, slik høyrdest det ut for på talemåten.

Men då eg kom til utgangen, etter Jerdals-kuppet, saman med Sissel Anny Hjelmtveit og Frøydis Lehmann, sat det to ærverdige eldre damer der, såg på Sissel Anny Hjelmtveit og spurde.:

"Ja, men er det ikke du som er formann, da? Det trodde jeg." Det er so underleg kva ein får med seg på ulovsmøter.

Det Ludvik Jerdal stellte i stand sjølv m.o.t. "omframt årsmøte", ja det var sanneleg kupp, men eg ventar ikkje at herr Jerdal tek dette på seg.

Eg gjev meg ingen von om å vinna noko ordskifte med Ludvik Jerdal, det må då ogso vera heilt utan interesse utafør dei innvigde, sjølv er eg førebudd på eit "tryneslag" av Jerdal om han får spalteplass i BT.

I likheit med mange medlemmer i Vestmannalaget må eg seia at eg ikkje er målmann, det tvilar eg på at dei bergensarmedlemene som er med er heller. Eg gjekk inn i Vestmannalaget fordi eg trudde at kulturtiltak var ein del av arbeidet.

Minnesteinen til Vest Norsk Utvandrarsenter, og Ludvik Jerdals handlingar viser noko anna.

Ludvik Jerdal skriv i eposet til nytt omframt årsmøte, om meg at eg har vore på ein del møter i Vestmannalaget, men utan å taka ordet.

Nei, "Tale er sølv og taushet er gull" og i dei fleste lag har me med den sokalla "møteplagaren" kven det enn måtte vera.

Sjølv om eg ser opp til Ludvik Jerdal for å stå på i sin alder, må eg avslutta med å seia.:

"Nu hvil deg borger, det har sannelig mange fortjent."

Vestmannalaget i framtidi

Bergens Tidende

22 May 2000 4:00

355ord

Forfatter: MARØY LARS BJARNE

Vestmannalaget hev halde umframnt årsmøte. Nokre faktiske kjensgjerningar må slåast fast i samband med det. Det ordinære årsmøtet vart ikkje avslutta i mars, difor var eg formann fram til det framhaldande årsmøtet som skulde vera i april. 13 medlemmer kravde i eit brev av 29. mars umframnt årsmøte. På

bakgrunn av brevet meinte eg og tvo andre medlemmer av stjorni at det måtte kallast inn til umframnt årsmøte.

Innkallingi vart mykje umdiskutert på det umframnte årsmøtet. Argumenti for å godkjenna innkallingi var millom anna at Sissel-Anny Hjelmtveit var skulda for å vera ugild i ei løyvingssak til Vestnorsk utvandringssenter og at framferdi kring valet 16. mars var uheiderleg. Det vart òg hevda at formannen hadde kompetanse til å kalla inn til umframnt årsmøte. Dessutan vart det lagd vekt på at eit fleirtal i stjorni (3 av 5) hadde gjenge inn for det. Eg hev tiltru til at dei som var til stades på det umframnte årsmøtet var i stand til å vurdera desse argumenti på ein objektiv måte.

Det vart nytta yver 2 timar til ordskifte fyrr det vart røysta yver innkallingi. Det var skriftleg røysting yver innkallingi. Røysterresultatet synte 34-19 for godkjenning. Formannsvalet vart so teke uppatt. Utfallet vart 31 for Marøy og 23 for Hjelmtveit. Etter denne røystingi valde Hjelmtveit å trekkja seg frå styret. Nynorsk normaltalemål eller Vestmannamål er kunstige språk og knot på slike mål er ille, hevdar Karstein Stene. Han hevdar soleis at det er ille at eg snakkar nynorsk. Eg hev lært meg til å nytta normalisert nynorsk m.a. i Vestmannalaget. Eg kann ikkje forstå at det er ille. Det hev snarare vore ei viktig sak for laget. At eg er samd med Jerdal på dette punktet og når det gjeld rettskrivingsyn, tyder ikkje at Jerdal avgjer korleis laget skal drivast når eg er formann.

Eg vil oppmoda medlemene i Vestmannalaget til å samla seg um å tenkja på målpolitikk og på kva laget skal gjera i framtidi.

Lars Bjarne Marøy

Om målet i Vestmannalaget

Bergens Tidende

22 May 2000 4:00

262ord

Forfatter: LANDE TRYGVE

I eit innlegg om Vestmannalaget i BT 15. mai skriv Karstein Stene: "...der er folk i Vestmannalaget, unge og gamle, som har øvd seg til eit kunstig vestmannaspråk, det høyrest ikkje godt ut i året 2000".

Målet som Karstein Stene kallar "vestmannaspråk", er den klassiske nynorsken som har røter i dialektane våre og er dyrka fram av Ivar Aasen, A.O.Vinje, Garborg og Gustav Indrebø. Lyrikarane Olav Nygard og Olav H. Hauge heldt såleis den klassiske nynorsken for sitt naturlege mål. Klassisk nynorsk er som alle andre kultur- og standardmål "kunstig" i den forstand at ein må læra målet for å kunna meistra det. Det er ikkje råd med det: Til og med dialektane må lærast - både før og etter år 2000. Skal tru om ikkje jamvel Karstein Stene har måtta læra seg sin eigen lokale dialekt?

Jammen skulle det då ha vore moro å ha vore til stades og høyrt på!

Elles har Karstein Stene rett i at Lars Bjarne Marøy, Ludv. Jerdal og andre opplyste medlemmer i Vestmannalaget talar, snakkar og skriv på denne gode standard-nynorsken.

Sidan det ikkje finst tilbod om opplæring i klassisk nynorsk i skulen, må me andre læra oss målet sjølve. Norsk Bokreidingslag her i Bergen hjelper gjerne til med å skaffa folk ordlister og formlærar, skrivne av den kjende målmannen Lars Eskeland. Dessutan har bladet Vestmannen mykje godt stoff på klassisk nynorsk.

TRYGVE LANDE

Frå benkeframlegg til krig mot Vestmannalaget

Bergens Tidende

24 May 2000 4:00

598ord

Forfatter: LUDV. JERDAL

n debatt Av Ludv. Jerdal Karstein Stene, mannen med benkeframlegget um Sissel-Anny Hjelmtveit til ny formann i Vestmannalaget, melde seg ut or

laget då eit sterkt fleirtal på nytt årsmøte vraka framlegget hans. Men han gav ikkje upp, det syner

innlegget hans i BT 15. mai. Det er lenge sidan noko so ufjelgt og hatefullt heve stade på prent. I tillegg er det so inkonsekvent at debattanten ikkje er merksam på det. Han skuldar meg for å ha laga "so mykje oppstyr for so lite", endå han tykkjer at eg er for gamal. Og so kjem han sjølv med nye salvor, um sitt eige benkeframlegg og um det møtet der han vann med knapp margin og det møtet der han tapte mot eit sterkt fleirtal. Då var det ikkje lenger eit lite spursmål. Det var brått vorte so stort at han må øsa seg upp i eit sinne som konkluderar med at han er "fyrebudd på eit "tryneslag" av Jerdal om han får spalteplass i BT." Nei, benkeframlegg-mannen Karstein Stene skal få ha trynet sitt i fred for meg. Eg plar ikkje nytta tryneslag i dryftingar eller ordskifte, eg hev ingi trening i so måte. Men eg finn det nærsagt utruleg at ein mann som fortel at han gjekk inn i Vestmannalaget fordi han trudde at kulturtiltak var ein del av arbeidet, no ventar seg eit "tryneslag", og han skriv: "I likheit med mange medlemmer i Vestmannalaget må eg seia at eg ikkje er målmann". Han tvilar ogso på andre i so måte.

Det er godt at soverne utsegner kjem. For dei syner klårt nok at dei 13 lagsfolki som krov nytt årsmøte hadde rett. Planen med benkeframlegget frå Stene var at nye krefter skulde yvertaka eit tradisjonsrikt lag som hev merkt seg ut i det norske kulturlandskapet. Det bør gjeva noko å tenkja på for dei lagsfolki som no hev gjenge ut med skriv som stydjer denne forunderlege benkeframlegg-mannen, som altso heller ikkje er målmann. Stene er elles - merkeleg nok - uppteken av målbruken - endå han ikkje er målmann. Konklusjonen Stene no kom til i BT-artikkelen var at umframtårsmøtet var eit "kuppumframtårsmøte" og eit "ulovsmøte" som eg hadde stelt i stand. Eg var ikkje underskrivar på oppmodingi um møtet, og eg styrde ikkje møtet. Men eg sa mi meining, saman med mange andre. Og Stene fornærmar det store fleirtalet som sa møtet lovleg i røystingi. Det vart - skriftleg - 34 ja-røyster mot 18 nei-røyster. Det var ingen diktator som tok avgjerdi, det var lagsfolk i Vestmannalaget, og deihev røysterett.

Tvo av deim var komne eins ærend frå Oslo for å berga det gamle laget sitt mot oppløysing. Eg synest at det var godt gjort. Benkeframlegget frå Stene førde i allfall til at Vestmannalaget no vert kvitt pengetiggingi frå Vestlandske Utvandrarsenter. Det var på tide.

Karstein Stene er ikkje so nøgjen med namnebruken som ein bør vera når ein vil skjella ut ein motstandar. Han kallar meg Ludvik Jerdal. Og for å vera fullviss på at ingen av lesarane skal tru at han meinte ein annan enn den meir enn 90 år gamle mannen som han skjellar ut, so bruka han det namnet på meg heile 15 gonger i det forunderlege utspelet sitt.

Eg nyttar difor høvet til å opplysa han um at eg i heile mitt lange liv hev heitt og

framleis heiter Ludvig Jerdal

Vestmannalaget og Utvandringssenteret

Bergens Tidende

26 May 2000 4:00

588ord

Forfatter: HUNDEVIN LEIVDULV

Som tidlegare formann i Vestmannalaget i godt og vel åtte år, gjer det meg vondt å sjå den striden som laget no er oppe i. Eg trudde i det lengste at eg skulde halda meg borte frå nokor skriving, då eg meinte at eg hadde sagt det eg vilde på det siste årsmøtet i laget.

Men då eg kom til å lesa eit intervju i Dag og Tid med journalist Ludv.

Jerdal - tidlegare formann i Vestmannalaget gjennom 40 år - kan eg ikkje lata det vera.

Dersom dei ordi eg no vil gje att er Jerdal sine ord, er dei usanne. Eg siktar då til desse:

"Nyleg tuska dei til seg 8000 kroner til ein minnestein, som ikkje har noko med Vestmannen (her meiner han sjølv sagt Vestmannalaget) å gjera i det heile, og det var det som låg bak innkallingi til nytt årsmøte." Då arbeidet med reisingi av Utvandrarkyrkja på Sletta tok til, bad eg min gode ven Asbjørn Ystebø om å søkja Vestmannalaget etter litt midlar. Det vart gjort, og stjorni i laget ytte då ein sum. Det var ei liti, men god og kjærkomi hjelp i byrjingi.

Då det no skal reisast eit minnesmerke i høve av at det er 1000

år sidan Leiv Eiriksson si ferd til Vinland, og like eins 1000 år sidan

kristendomen kom til Noreg, fekk laget vårt tilbod om å få namnet sitt på minnesteinen, mot ei økonomisk yting.

Stjorni i Vestmannalaget såg dette som ein heider for laget, og løyvde kr 8000.

(Summen burde sjølv sagt vore kr 10.000.) Då Asbjørn Ystebø kom attende frå ei amerikaferd etter det siste årsmøtet i laget, og fekk høyra om tilburden der,

skreiv han straks til formannen i Vestmannalaget fylgjande:

"Me har forstått at stjorni i Vestmannalaget samrøystes har løyvt kr 8000 til reising av monument ved Vestnorsk Utvandringssenter på Sletta. Dette har vorte trekt inn i den striden som no går føre seg i Vestmannalaget.

Under slike omstende kan me ikkje ta imot pengane." Som lesarane vil sjå har ikkje Vestmannalaget betalt ut ei krone av denne løyvingi, og mottakaren vil heller ikkje taka imot pengane etter dei ufjelge påstandane som er sette fram.

Vestmannalaget har alltid vore romsleg og framsynt, og vore med når viktuge tiltak skulde setjast ut i livet. Eg minner om atterreisingi av Håkonshalli i åri 1886-1895, Ivar Aasen si Ordbok, den nynorske Bibelen og salmeboki, Snorremonumentet, Frida og Olav Rusti sitt hus, Urdi, dei fyrste kappleikane på hardingfele m.m.

Kva er det no som gjer at laget tverrsnur? Tek det til å verta lågt under taket i det gode, gamle Vestmannalaget?

Har me ikkje lenger dei store syner som fedrane våre hadde? Det er no vel aldri idealismen som kverv inn, og bokstavtrældomen som skal taka yver og råda grunnen?

På laget sine vegner skjemmest eg! Og eg vil som gamal ombodsmann i laget be om orsaking for dei uhøviske ordi som er skrivne mot Vestnorsk

Utvandringssenter på Sletta.

Reis sjølve dit ut og sjå kva dei strevsame nordhordlendingane har greidd med stor dugnad og eigeninnsats, og små midlar. Det er eineståaende i ei tid då dei fleste er opptekne med å krevja, i staden for å yta.

Eg bøygjer meg i undring og age!

n debatt Av Leidulv Hundvin,formann i Vestmannalageti åri 1991-1998

Vestmannalaget vann rettskrivingsstriden Bygdelagsnemndi, samarbeidsorganet for bygde- og bondeungdomslag i Bergen, hadde lovsak og rettskriving på saklista si på årsmøtet denne gongen.

Nemndi vilde taka ein omfattande revisjon av lovi for nemndi, og eit framlegg til brigde låg fyre. Styret i nemndi hadde og tilrådd at lovi skulde formast på ny rettskriving, etter "læreboknormalen" frå 1959. Den lovi som gjeld er på 1917-rettskriving og vart vedteki i skipingsåret for nemndi, i 1939.

Alle lagi var bedne um å koma med merknader, og serleg var det spaning um rettskrivingsformi. Vestmannalaget hadde på sitt årsmøte gjort vedtak um at laget vil gå ut or Bygdelagsnemndi ifall lovi vert umskrivi til ny rettskriving. Det vart ei lang dryfting um denne saki på årsmøtet. Formannen Eldbjørg Gunnarson styrde ordsiftet. Ho la fram styret sitt syn, og dryftingi var sakleg

og roleg. Alle paragrafar i lovi vart vurderte, og mange av dei vart brigda. Etter den gjennomgåingi kom sjølve målpursmålet upp. Formannen var sterkt uppteken av at rådsmedlemene frå lagi skulde segja si meining. Og dei fleste sa at dei skyna Vestmannalaget som ser det som eit prinsippspursmål å halda uppe den målbruken som hovdingar som bankmannen Aders Skåsheim og professor Gustav Indrebø nytta i 1939. Det var dei som skreiv utkastet til lovi. Og formannen kunde slå fast at eit samla årsmøte ikkje ynskte ny rettskriving, dei vilde ikkje missa Vestmannalaget i nemndi.

Styret vil no til eit nytt møte leggja fram lovi til endeleg vedtak. Det er sjeldan ein opplever so sakleg ein rettskrivingsdebatt som den rådet i Bygdelagsnemndi gjennomførde.

Ludv. Jerdal

Ring Bergens Tidende

Bergens Tidende

14 Apr 2000 4:00

71ord

Reaksjon mot språkbruk Gunvor Jenssen og flere andre reagerer på språkbruken i Bjørn Tormod

Ringdals innlegg i BT i går om striden i Vestmannelaget. Ikke bruk ordet stjorni, skriv så vi forstår, er det klare budskapet Støtte til Ludv. Jerdal
- Det som Ludv. Jerdal skreiv i avisa i går var kloke ord, seier ein alversunding. Vestmannelaget må halda på tradisjonen sin, meiner innringaren.

Brev frå Torleiv Konglevoll

Eidsvågneset 3, juni 2000.

Herr Bjørn Tormod Ringdal .

Eg kjenner veldig lite til Dykk , men eg er flau når eg les i B.T. Dykkar innlegg om striden i Vestmannalaget og at De er med i stjorni der .Det er eit gamaalt ord som segjer at « det lest alltid ei visa for den som kveda vil» Slik også her, men det må ha ei meining .

Dei som er oppegåande og leseføre etter å ha lese innlegg og notat frå Frøydis Lehmann, Sissel - Ann Hjelmteit , Eigil Lehmann og nå sist LeidulvHundvin så må det vera klårt at den kritikken mot fru Hjelmteit er grunnlaus. Går det verkeleg ikkje an å innrøma dette ?.

Lat oss for all del vera ærlege å innrøma at det er både sunnt og klokt mange gonger å ha ulikt syn i ei sak , og benkeforslag er litt av kvardagen . Mange såg vel at med Lars Bjarne Marøy som formann så var framtida for Vestmannalaget ikkje så god .Då var det berre rimeleg at det kom eit benkeframlegg all den tid laget ikkje har valnemnd. At andre såg det onnorleis og ikkje likte resultatet er ikkje å kritisera . Men det høyrer med til vårt demokrati å godtaka lovleg val . Å høyra på pratet om kupp er til å grina av p.gr.benkeforslag . Kor mange gonger har ikkje den gamle journalisten Jerdal vore vitne til det ?

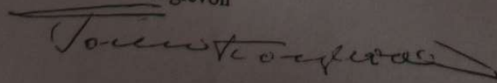
Når ikkje dette gjekk var det å prøva seg med nytt årsmøte. Alt førearbeid med dette er ukorekt . Berre 3 av styremedlemene har skrive under . Men det verste er at 12 maskinskrivne namn skal vera alibi for ei liste på 13. Fakta er at det er berre ei underskrift . Ingen andre stader i vårt land nyttar det å leggja fram ei slik liste og fortelja at det er 13 som har skrive under .

Altså er det siste årsmøtet ingern ting verd og det må vera flaut å vera med på lasset .

Det er heilt klårt som Eigil Lehmann skriv at den rette formannen i Vestmannalaget heiter Sissel Ann Hjelmteit . Dei som meiner noko anna må ha flau smak i munnen. Eg vil segja det så sterkt at å vera medlem av denne stjorni er det same som å gå i gjestebod når ein veit at maten er stolen .

Det er mange som ynskjer ei god framtid for Vestmannalaget men det må skje med ærlege midlar .

Torleiv Konglevoll

Eidsvågneset 21. mai 2000.

Herr Lars Bjarne Marøy.

Eg viser til mitt brev frå 8. d. m. der eg gav mitt syn gjeldande og på ein høvisk måte, meiner eg, gav deg det einaste rådet du har bruk for no, nemleg å retta deg etter årsmøtet og det valet som vart gjort den 16. mars. Eg vonar du har tenkt over dette og sett den umogelege stoda du er vorten ført opp i av visse personar. Endringane den 16. mars vart det same styret, berre den skilnad at Sissel - Anny Hjelmtveit vart vald til formann istaden for deg. Det må ein tola i eit demokratisk styresett når det er gjort på rett måte. Det naturlege ville då vore at du vart nestformann og både du og Vestmannalaget kunne sett framtida ljost i møte. Ingen ærleg person vil ha god nok rygg til å ta på seg å vera formann i eit val som er kome istand på ein ulovleg måte. Det vonar eg du vil skyna utan å rådføra deg med andre personar som umogeleg vil deg og Vestmannalaget vel.

I ettertida er du kjend med kva mange av dei som går på tilskipingane i laget meiner om dette. Ikkje minst burde det vega kva Eigil Lehmann meiner om dette årsmøtet og som vert å tilføra protokollen.

Eg veit ikkje om du i det siste har tala med fru Hjelmtveit, men sisst eg tala med ho hadde ho ikkje høyrte frå deg, noko som ho hadde venta.

Ver så snild og ordna opp slik eg oppmodar deg til! Ta ein telefon til Sissel - Anny Hjelmtveit og Vestmannalaget kan verta som før. Eg skulle tru og vona at inst inne er det det du ynskjer.

Lukke til!

Med helsing

Torleiv Konglevoll

Eidsvågneset 8. mai 2000.

Herr Lars Bjarne Marøy .

Etter det vonde møtet i Vestmannalaget 13. april sa ein vyrd norksdomsman at Vestmannalaget ikkje lenger kan kallast for eit seriøst lag . Det same kan vel henda du sjølv var inne på med dine sluttord i flg. B.T . at Vestmannalaget ikkje vert det same her etter. Du har nok medverka til dette sjølv om andre har hatt og ville ha regien . At ein mann som Ludvig Jerdal kunne tillata seg med slikt ordbruk var både udisiplinert og frekt . Her burde vel klubba vore på plass , men du innrømde vel for alle og fekk tiltale frå andre at møteleiinga var dårleg og mangelfull. Det som er vanleg når ein opna eit « årsmøte » er å spyrja om det er noko innvendingar mot innkallinga . Her kom dette spørsmålet etter 3 timar og berre det fortel ikkje så lite. Å tapa ei sak det høyrer med til livet og kven gjer ikkje det ender og då ? Då gjeld det ha hovudet klårt men her mangla det alt hos Jerdal Det er berre tullprat å hevda at det var eit kupp å koma med benkeframlegg . Det skjer tidt og ofte på demokratisk vis , noko som Jerdal som gamal journalist nok har opplevt mange gonger , men som her var einaste halmstrået han og andre såg når det ikkje gjekk deira veg . Vidare er det klinkande klårt at innkallinga til ekstra ordinert årsmøtet ikkje var gyldig og at det var berre ei underskrift av dei 13 som var noko verd . Det må berre vera i Vestmannalaget at slike maskinskrevne underskrivarar meinar kan ha noko verd . Det nyttar i alle fall ikkje andre stader å koma med noko slikt , noko som eg har god nok røynsle frå forretningslivet i over 40 år og meste tida som leiar. Det som gjer at eg sender dette brevet er at mange med meg synest verkeleg synd i deg og dei krefter som står bak og vil påverka deg . Som ein sa . Marøy er Jerdal sin hustrul . Det bør du ikkje vera - du er for ung til det . Som Frøydis Lehmann skriv så vil korkje Jerdal eller Marøy hausta ære når soga skal skrivast . Truleg og naturleg nok vil ikkje Jerdal lesa ei slik soga, men det kan du resikera . Ta difor til vitet og snu i tider . Innsjå at møtet den 16. mars var fullt lovleg og at du på ingen måte er valdt til noko formann for Vestmannalaget. Det må vera flaut å kalla seg for formann i dette laget på slik uverdigg måte dette er gjort på . Rett nok ser eg at Jerdal i sitt siste innlegg i B. T. hamrar laust med det ein kan kalla pissprat . Slik vil det vera når andre argument manglar. Tenk over kva som var sagt på møte på ein sers uverdigg måte . Du har eit å gjera for å koma ut av dette med æra og det er å gjeva styringa over til dei som vart vald på møtet 16. mars .

Som du gjerne veit er eg oppvaksen på nabogarden der både bestefaren og mor di kom i frå . Bestefaren din var ein mykje respektert mann i mi heimbygd og var ofte på vitjing i vårt tun . Han delte synet med far min i mangt , m. a. aktiv i fråhaldsarbeid og i Noregs Ungdomslag . Eg kan ikkje tenkja meg at han ville lika det miljøet du no er blitt offer for.

Du får orsaka skrivet mitt, men eg vonar du skjønar at eg vil både deg og Vestmannalaget det aller beste.

Med helsing

Louise Meidell Barth
Nubbebakken 26
5018 BERGEN

Bergen, 11. mai 2000

Jeg viser til BT onsdag 10. mai angående orienteringen Deres om møtet i Vestmannalaget.

Jeg beklager så meget hvis jeg har såret Dem med det jeg skrev i BT. Det var ikke på noen måte meningen min. Men jeg oppfattet det slik, da jeg stod på talerstolen i Vestmannalaget og sa at jeg ønsket å samarbeide både med Noregs Mållag og Norsk språkråd med tanke på å få en seriøs påvirkning på språkutviklingen, at De da reagerte på at jeg ville samarbeide med Noregs Mållag. Hvis jeg oppfattet dette feil, beklager jeg så meget. I alle fall beklager jeg om jeg har såret noen, det ønsker jeg absolutt ikke, da jeg vet hvor vondt det gjør, jeg er selv blitt mye såret den siste tiden.

Jeg har kjempet for nynorsken gjennom Noregs Mållag, og jeg har også vært språkkonsulent for nynorskseksjonen i Norsk språkråd og sett det strevet de har med krav fra alle hold. Jeg har alltid lagt vekt på å arbeide åpent og ærlig. Det har faktisk vært noe av det jeg har lagt mest vekt på i livet mitt. Derfor tok jeg da også kontakt med Lars Bjarne Marøy tidlig på formiddagen om det benkeframlegget som ville komme på meg, men han misbrukte denne tilliten jeg gav ham. Og følgene ble store, ikke minst for meg personlig som nå har fått Jerdal som uvenn. Det ønsker jeg ikke noe menneske.

Men Dem ønsker jeg en god sommer og må bare få uttrykke min beundring for en flott dame!

Med vennlig hilsen

Sissel-Anny Hjeltnes
Sissel-Anny Hjeltnes

5101Eidsvågneset 21. des 2000.

Fr. Mona Stormark .

Etter eg i heile mi tid har ytt pengar til norske måltiltak og som aktiv forretningsmann brukt nynorsk i lysingar over heile Vestlandet har eg litt vond samvit når her ligg giro-blankettar på kr. 600-700 urørde. Orsaka er det som hende med Vestmannalaget nå sissst vår då reaksjonære krefter motsette seg at Vestmannalaget kunne overleva etter Jerdal si tid. Då tenkjer er mykje på det Leidulv Hundvin har prøvt å få til gjennom mange år og fått nye folk inn som kunne få Vestmannalaget framover og få nye medlemmer til laget . Du veit sikkert kva som hende når fru Hjelmtveit vart vald til formann, noko som Jerdal ikkje kunne tola. Så påropte dei seg at 13 stk. bad om nytt årsmøte o.s.v. Faktisk så var det berre 1 underskrift , dei andre var berre skrivne med maskin slik at Gud og kvar mann kunne vera der. Å kalla det for kupp er så dumt at det knapt kan takast ålvorleg . Det hender i alle samanhengar at det er lov med benkeforslag.

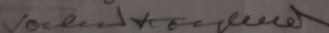
Under den utrenskinga som Jerdal sin hustræl, iflg . Eigil Lehmann ,Leif Magne Marøy tok føre seg er det fortald meg at forslaget om å kasta Hans Sørbo i Opedalsfonnet vart gjort av deg . Mange meinar , slik det er fortald til meg ,at dette var stygt gjort og dermed støtta dei reaksjonere i laget som står langt frå målsynet som etter mi meining har noko framtid. Tenk berre på Trefall og andre jyplingar som nå kom inn i styret . Jerdal sa nemleg på årsmøtet: Me kan då ikkje velja fru Hjelmtveit til formann ,ho er med i Noregs Mållag som er hovudmotstandaren vår! Sterkare kan det ikkje seiast om folk som er med i Noregs Mållag .

Eg kjenner ikkje deg og difor meinar eg at eg ikkje skal tru på rykter , men bed om at du fortel kva som hende og kvifor. Det føler eg reinast . Eg kan ikkje tru at du som styremedlem i Hordaland Mållag støttar dei som ser Noregs Mållag som hovudmotstandar.

Lat det vera sagt , eg kan nok tola at det vert snakka om stjørni i V.M, dersom dette er viktig , men ånda frå Jerdal ser eg som lite god.

Det kjem eit nytt år og giroblankettane frå meg og andre kan bli liggande inn til vidare. Kopi av dette brevet går til formannen H. M.

Med helsing

Torleiv Konglevoll

Furubotn 6.

VESTMANNALAGET

(skipa 21. januar 1868)

Vestmannalaget
Fritz Monrad Walles fond
v/Lars Bjarne Marøy
Eliasmarken 14
5163 LAKSEVÅG
tlf. 55 34 33 77

Bergen 1. desember 2000

Leiv Flesland
Fleslandsvegen 132
5258 BLOMSTERDALEN

Dykkar tilknytning til Fritz Monrad Walles fond

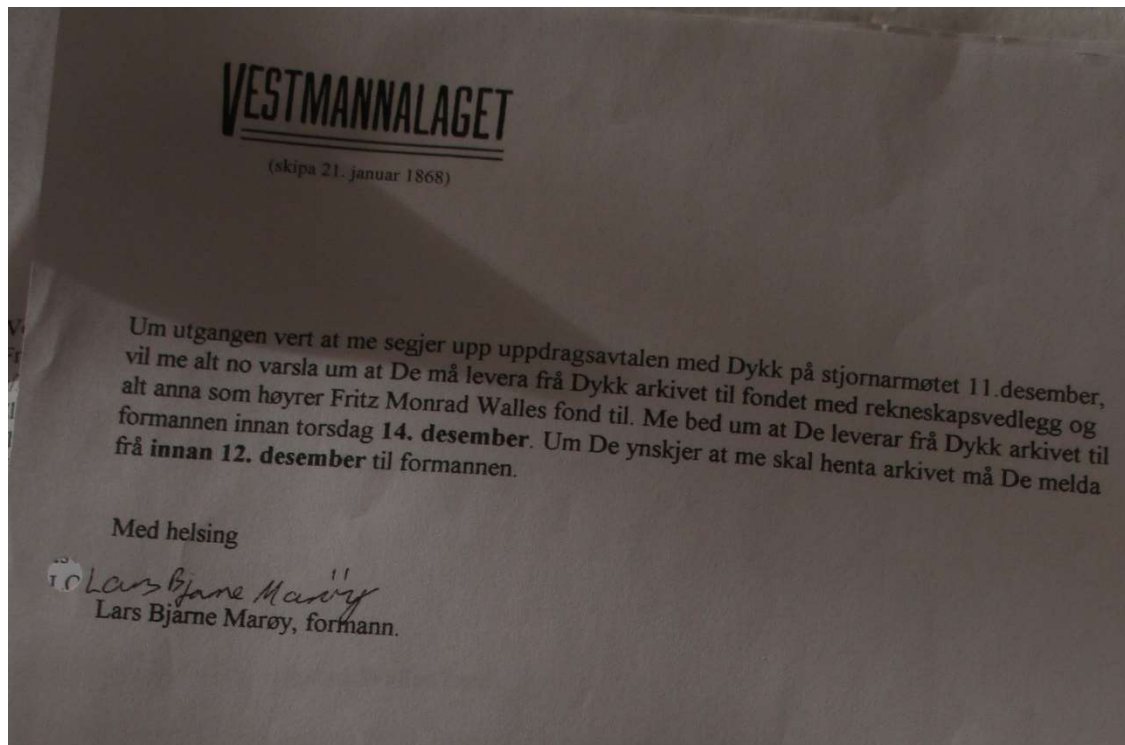
Eg viser til mitt brev av 25. september 2000. Etter at det hadde gjenge 14 dagar utan svar, skreiv eg på nytt 16. oktober 2000. Det hev ikkje kome noko svar på dette brevet. Postkontoret i Blomsterdalen kann dokumentera at De hev henta brevet frå 25 september. De hev fenge fleire varsel på brevet av 16. oktober, utan at De hev henta det. Um De kann forklåra kvifor De ikkje hev henta brevet, bed me um at De gjer det skriftleg, snarast råd.

Stjorni i Vestmannalaget som òg stjórnar Fritz Monrad Walles fond hev i stjórnarmøte 30. november kome til at me reknar Dykkar tilhøve til Fritz Monrad Walles fond som eit oppdragstilhøve.

Me ser ikkje noko haldepunkt, og me kjenner ikkje til noko tilhøve, som underbyggjer at De hev eit arbeidstilhøve til fondet. Styret er heller ikkje kjent med at det skal liggja fyre noko serskilt krav til oppsegjing/avvikling av det oppdraget De hev havt for fondet. Slik situasjonen no ligg fyre ser ikkje styret seg tent med at De lenger skal ha noko oppdrag for fondet. Difor ynskjer styret å segja upp/avvikla avtalen.

Dersom De meiner at det ligg fyre eit arbeidstilhøve som må bringast til opphøyr etter dei fyresegner som gjeld for slike, eventuelt at De meiner det ligg fyre ei anna form for avtale med serskilde fyresegner for opphøyr/avvikling, må De møta fram til møte med underteikna og stjorni: **Fredag 8. desember, klokkeslett: 18.00. Møtestad: Gimle, Kong Oscarsgt 18, 2 høgdi.** De hev høve til å ha med advokat/rådgjevar.

Um De ikkje kjem på møtet 8. desember, legg stjorni til grunn at oppdraget Dykkar kann avviklast utan vidare og fyreset i samsvar med styrevedtak at avtalen då vil verta rekna som uppsagt. Stjórnarmøtet vårt vert halde 11. desember. De vert då løyst frå alle oppgåvor som De måtte ha havt for Fritz Monrad Walles fond frå 11. desember.

BTVal og strid i Vestmannalaget

Bergens Tidende

5 May 2001 4:00

330ord

Forfatter: JERDAL LUDV.

Vestmannalaget synest vera delt av tvo stridande flokkar, dei som hev styrt laget i det siste året og ein fraksjonsflokk som hadde samla seg til årsmötet no laurdag 28. april. Fraksjonen greidde å kasta formannen Lars Bjarne Marøy, men sigeren vart ikkje fullstendig, for den gamle formannen

og ein til av den gamle stjorni vart attvalde. Men den fraksjonen som tapte i fjor fekk formannen og tvo andre i stjorni.

Årsmötet tok seks timar og likevel vart det ikkje tid til heile den uppsette sakslista. Ei stor sak um lovbrigde for laget kom ikkje fyre.

Rekneskapan for bladet Vestmannen var ikkje ferdig, regneskapan for Fritz Monrad Welles Fond hadde revisoren ikkje godkjent, så det måtte venta. Men eit årsprogram for laget fekk fleirtal, endå opposisjonen freista å stogga formann Marøy då han gjorde greida for framlegget, som klårt understrika kva slags lag Vestmannalaget er: Det er eit lag som skal fremja målreisingi på det grunnlaget

som Ivar Aasen la, og halda uppe det norske målet som samhöver best med det norrøne grannemåli på Island og Færøyane.

I nokre saker synte det seg snart at frakjsonsflokken var den sterkaste. Då det kom til val, gjorde formannen Lars Bjarne Marøy det klart at heile stjorni stillte til attval, og deretter kom Arnulf Hjelmtveit med framlegg um fyrsteamanuensis Jon Askeland til ny formann. Jon Askeland sigra med 20 røyster, Lars Bjarne Marøy fekk 16. Deretter kom Arnulf Hjelmtveit med framlegg um fire nye stjornarmenn. Skriftleg røystring synte at kandidatene fekk millom 19 og 14 røyster. Tvo frå den gamle stjorni, Lars Bjarne Marøy og Harald Linga, fekk 19 røyster, Sissel-Anny Hjelmtveit og Frøydis Lehmann fekk 18 røyster. Dermed hev opposisjonen tri og den noverande stjorni tvo i den nye stjorni. Fyrste veramann høyrer til opposisjonen, dei tvo andre til den gamle stjorni.

LUDV. JERDAL

2002

BTRaritetetskabinettet

[Bergens Tidende](#)

16 Mar 2002 4:00

184ord

Det finst knapt meir villstyrige årsmøte og generalforsamlingar her til lands enn det Vestmannalaget og Brann plar mønstra.

Det finst knapt meir bokstavtru presteskap enn dei som målber kvinnesynet i den ortodokse delen av bauekorpsrørsla.

Bergensarane kan hissa seg opp til dei høgaste høgder over dei mest bagatellmessige småting.

Bergen står i Brann, og nåde den som står i noko anna.

Den snurrige byen har plass til dei løgnaste folk. Bergen er sær nok til å dyrka særingane. Bergen er storby nok når bergensarane er i humør til det.

Når Bergen blir landsbyaktig småskoren, når bergensarane blir innskrenka og heimespøta, når den fordummande nyurbanismen blir importert usortert, oppattygd og oppattspydd, når Bergen blir for trong, slår Bergen attende: Så lenge Vestmannalaget er liv laga, så lenge bauekorpsa marsjerer, så lenge Brann lagar bruduljer, så lenge bergensarane hylar mot månen, så lenge vil

Bergen vera nokke forr seg sjøl.
Kjusa oss som bur her.

BTVestamannalaget på kokepunktet

[Bergens Tidende](#)

15 Mar 2002 4:00

1008ord

Forfatter: LUNDE, ÅDNE

Truleg kom ingen fysisk til skade under årsmøtet i Vestmannalaget i går

kveld.

ÅDNE LUNDE FRED IVAR UTSI KLEMETSEN (foto) Adne.lunde@bt.no

Det var i alle høve sant fram til klokka 20.50, då BT måtte forlata kampplassen.

Då hadde debatten rasa i tre timar, og vestmennene var framleis på første punkt i saklista: Ordskifte rundt årsmeldinga.

Kafeen i Bryggens museum var fylt til siste plass, og stemninga som i ein trykkkokar.

Kampen om røysteretten Det kokte alt før møtet. Ei stor gruppe ungdommar var komne over fjellet frå Oslo. Men det var ikkje berre å koma her og koma her.

Berre dei som er godkjende av stjorni (styret) får røysta. Diskusjonen går høgt.

- Korleis kan de berre endra reglane!

En ung mann ropar sint mot formann Jon Askeland, Sissel-Anny Hjelmtveit og Frøydis Lehman. - Slik er det, svarar dei.

På veg opp mot møtesalen blir BT kontakta av begge sider i striden utan å bli særleg klokare på realitetane i saka. Og injurielovgjevinga hindrar oss i å formidla det som kom fram i desse samtalane. Men vi forstår at mykje er gale.

Formann Askeland har fått kjenna på stemninga, og opnar møtet med desse

orda: - Her i laget er det ikkje ei ulempe å vera motstraums, eller å gå i utakt.

Men det spørst kor mykje utakt vi skal tola! Så gjev han ordet til Ludvig Jerdal, som skal seia minneord over avlidne vestmenn. Alle reiser seg, og dei argaste uvenene nyttar høvet til å skula olmt på einannan.

Arild Haaland på sidelinja Så brakar ordskiftet om kven som har røysterett laus. Frontane er klare.

Lars Bjarne Marøy tek ordet, seier at alle som har kvittering bør få røysta.

- Elles veit eg at eg er ein person som er lite omtykt her. Eg har trekt meg frå stjorni, seier han alvorstyngd.

- Hva sier loven om denne saken, seier Harald Trefall, som meiner at styret tolkar feil.

Unge Olav Torheim tek ordet og meiner å finna støtte i referatet frå årsmøtet i

fjor.

- Kranglefant, kvesser Arild Haaland frå sidelina.

Jon Askeland meiner det må bli som stjorni har avgjort.

Ungdommane tek kraftig til motmæle. En av dei ropar at då er jammen Askeland også ulovleg vald som formann.

- Det er det fleire som er, seier Askeland roleg.

- Har du tenkt å ødelegge møtet, ropar Arild Haaland til ein ungdom som har hatt ordet.

- Ja, er det kontante svaret.

Austmenn mot vestmenn Betre blir det ikkje når det skal veljast tellekorps. Det kjem framlegg om to studentar ved Universitetet i Oslo, "som er friske i hovudet og gode til å telja".

- Skal austmenn telja røyster i Vestmannalaget??? Det reiser seg ei bølge av protest. En plass må det då setjast grenser. Johannes Gjerdåker tek ordet og minner om at Vestmannalaget har hatt tradisjon for å femna heile landet.

- Alle dei som rettar blikket vestover mot Island kan kalla seg vestmenn, ropar ein.

Så skal det veljast ordstyrar. Her blir Harald Trefall lansert som ein ungdomens kandidat mot Jon Askeland. Det byrjar å bli litt tungt for ein stakkars bladfyk å sjå frontane, men pytt sann - dei er der like vel.

Askeland - ein Mugabe?

Når Askeland har fått røystene sine ropar ungdommane på røystetalet, men får det ikkje.

- Gå hem og tørk dokkar bak ørene, brøler Arild Haaland.

56 for Askeland, 29 for Trefall. Styrketilhøvet er klarlagt. En av ungdomane mumlar at det er like godt å gå i protest. Andre meiner det er betre å vera der og forsvara seg. Frå talarstolen vert Vestmannalaget samanlikna med Mugabe og Zimbabwe.

Det vert ikkje betre då referent skal veljast. I ordskiptet vert styret likna med politbyrået i den siste Sovjetstat. Frøydis Lehman vert vald med 58 mot 34 røyster.

Etter ein opphissa runde om laget treng ein arbeidsplan, (Ny røysting 36-56) gjer Jon Askeland framlegg om at gemyttane skal dempast med ein song.

Så var det årsmeldinga Vestmannasongen ljomar medan delegatane samlar krefter.

Så er det årsmeldinga. Etter som Jon Askeland les skjønar vi at kampen står om to saker: Lars Bjarne Marøy si rolle som redaktør av bladet Vestmannen og ein målsmann i Opedalsfondet som er vorten eldre enn reglane tillet.

Ludvig Jerdal er den første som grip ordet. Han rosar det sitjande styret, og går til åtak på Marøy. Marøy forsvarar seg, er skaka, og meiner Jerdal er feilinformert..

Kritikken mot møteleiinga hardnar frå den tapande part.

- Sludder og vås, ropar Arild Haaland frå sidelina.

Det tilspissar seg då ein bunke av siste utgåve av Vestmannen vert lagt fram. Ungdomane meiner det er ei ulovleg "piratutgåve". Ein av dei rasar fram og riv med seg heile bunken frå bordet.

- Vi har ikkje fleire, ropar Sissel-Anny Hjelmtveit, og freistar å stogga han.

Ungdomen blir for rask og sterk og føyser henne til sida. Han deler ut nokre blad, men nektar fresande å gje dei til "fienden".

Eit forsvar for ungdomen Jon Askeland freistar å innføra to minutts taletid, men blir sterkt irettesett av ein gamal heidersmann, som meiner Askeland er ein fare for demokratiet.

- Kom deg ned på plass! Brøler Arild Haaland frå stolen sin.

Johannes Gjerdåker frå Voss får ordet for å forsvara ungdomen.

- Korleis skal det gå med eit lag som skuvar frå seg ungdomen?

Det har inga framtid. Har ikkje Bergen pensjonistlag nok? spør han.

Men han får ikkje svar, og då BT måtte gå var talarlista enno lang, temperaturen høg og blikka olme.

LITT RO: Ei roleg stund mellom stormane medan Ludvig Jerdal med ei hand på gåstolen, minnes avlidne vestmenn.

BTVestmannalaget og målsaki
[Bergens Tidende](#)

30 Mar 2002 4:00

712ord

Forfatter: MYRVOLL KLAUS JOHAN

DEBATT Av Klaus Johan Myrvoll, formann i Ivar Aasen-sambandet Vestmannelaget vart skipa 21. januar 1868 og er eldste mållaget i landet. Frå 1906 til 1962 sokna det til Noregs Mållag, men sidan 1965 hev det høyr

inn under landssamskipnaden Ivar Aasen-sambandet. Vestmannelaget hev framigjenom vorte kjent som talsmänner for bygdarkulturen, verjarar av den nynorske song- og salmeskatten og sterke motstandarar av statleg samnorskpolitikk. Arbeid for og bruk av hevdvunnen norsk, slik Ivar Aasen grunnlagde honom, hev vore ei kjernesak for laget.

Det seinste tiåret hev det kome til ein ny ættled målfolk i Vestmannelaget som legg grunnleggjande vekt på målreising, ordskifte og utetterrett arbeid. Dei vil arbeida for målsaki av eldhug, og vil fremja klassisk norsk på alle umkverve. Samstundes hev det bygt seg upp ein motstraum hjå lagsfolk som reknar målsaki for ei tapt sak. Dei tykkjer at Vestmannelaget kan vera ein hyggjeleg møtestad, men ser ikkje på laget som nokon stridsorganisasjon for Aasen-mål. Det er bakgrunnen for dei tvo flokkarne som hev stade fram på årsmøti i laget dei seinste tri åri, seinast no på årsmøtet 14. mars (jf. umtale i BT dagen etter).

Dei som hev sete med fleirtalet i stjorni sidan årsmøtet i 2001, Sissel-Anny Hjelmtveit, Frøydis Lehmann og Jon Askeland, hev millom anna sagt upp Lars Bjarne Marøy frå stillingi som bladstyrar i Vestmannen og stogga utgjevingi av bladet. Vestmannen kjem i eit opplag på 700, og hev i dei syttan åri bladet hev kome ut, vore eit kulturblad med vid synskrins. Stjorni hev ikkje lagt fram nokon planar for framleides utgjeving av Vestmannen. Nokre iduge ungdomar som hev arbeidt mykje med bladet i lag med bladstyrar Marøy, hev tilbode seg å driva det vidare, men stjorni hev berre skove deim frå seg. Stjorni hev helder ikkje vilja segja noko um kva Vestmannelaget skal arbeida for, og ho hev neitta å vedtaka arbeidsplan og budsjett for laget. På årsmøtet 14. mars kom dette til synes att. Då det vart gjort framlegg um at arbeidsplan og budsjett vart førde upp på saklista, gjorde formann Askeland, som attåt var ordstyrar, det klårt at han vilde røysta imot. Han lagde fram saki som at møtelyden skulde røysta yver um dei vilde hava "endå ei sak til på saklista". Framlegget vart røysta ned av fleirtalet i salen. Det at ho hadde fleirtalet med seg, utnytta stjorni rått. Fyre møtet byrja neitta ho fleire av dei frammøtte røysterett, jamvel um dei kunde leggja fram kvitting på at dei hadde lagt lagspengar. Grunngevingi var at stjorni ikkje hadde godkjent deim på stjornarmøtet dagen fyre. Med andre ord skulde det vera upp til stjorni sjølv å velja ut kven som skulde hava røysterett på årsmøte i laget.

Under punktet um årsmelding vart det fremja ein merknad um Vestmannen som gjekk ut på at årsmøtet sagde seg leidt for at bladet hadde vorte stogga, og oppmoda stjorni um å få det i gang att med ti nummer i året som fyrr.

Denne merknaden fekk ikkje fleirtal. I staden vart det vedteke eit framlegg frå Ludvig Jerdal som gav stjorni fritt høve til å leggja ned bladet um ho vilde det. Stoda for bladet er difor heilt i det uvisse etter årsmøtet.

Då møtet var lide fram til at ny stjorn skulde veljast, uttala Jon Askeland at han vilde hava ei "rein" stjorn, det tyder ei stjorn utan nokon frå mindretalet. Etter at han hadde vorte attvald til formann, gjorde han det klårt at han kom til å trekkja seg um han ikkje fekk det som han vilde. Når ein ser at tvo av dei nye han fekk med seg i stjorni, Trygve Lande og Jo Gjerstad, hev nær tilknytning til Norsk Bokreidingslag, der Jon Askeland er formann, må ein spyrja seg um kva for eit mål han hev med ei "rein" stjorn.

kreidingslaget?

Vestmannalaget er eitt av lokallagi i Ivar Aasen-sambandet, den landsfemnande samskipnaden som arbeider for hevdvunnen norsk. Etter vedtaki på årsmøtet 14. mars spyrst det um ikkje laget bør tenkja gjennom medlemskapen sin.

BTVestmannalaget og Ivar Aasen-Sambandet

[Bergens Tidende](#)

9 Apr 2002 4:00

967ord

Forfatter: JERDAL LUDVIG

DEBATT Av Ludv. Jerdal "Vestmannalaget og målsaki" var titelen på den artikkelen som formannen i Ivar Aasen-Sambandet, Klaus Johan Myrvoll, hadde i Bergens Tidende påskeeftan. Der vurderar han det velkjende årsmøtet i Vestmannalaget, og

han er serleg uppteken av at bladet "Vestmannen" må få halda fram. Han nemner at mitt framlegg um bladet fekk sterkt fleirtal på årsmøtet, medan "bergingsframlegget" frå Olav Torheim kom i mindretal.

Ivar Aasen-formannen fortel at nokre iduge ungdomar som hev arbeidt mykje med bladet i lag med bladstyrar Marøy hev tilbode seg å driva vidare, "men stjorni hev berre skove deim frå seg". Desse ihuga ungdomane, dei fleste austfrå, var med på årsmøtet og hadde mange innlegg. Dei var onnuge ogso i tidi fyre årsmøtet, og målet var klårt nok: Dei vilde yvertaka bladet, og dei vilde ha den avsette bladstyraren Lars Bjarne Marøy med seg.

Det undrar meg noko at formannen i Ivar Aasen-Sambandet ikkje kjem nemnande inn på orsakene til at Marøy vart uppsagd. Bladet vart vanstyrd i hans tid, frå 2000 og til no. Vestmannalaget er utgjevar av Vestmannen. Det er laget sitt blad, og då stjorni etter sterke oppmodingar frå lagsfolk og tingarar kom med krav til bladstyrar Marøy um rekneskapar og um andre opplysningar, so svara han ikkje. I staden kom han med spørsmål til stjorni. Sidan år 2000 hev han styrt bladet. I den tidi hev det vore tri årsmøte i Vestmannalaget. I laget sitt eige blad Vestmannen hev det ikkje stade ei lina um dei årsmøti. Tvo samskipnader som Vestmannalaget er med i - Vestlandske Mållag og Ivar Aasen-Sambandet - hev halde årsmøte i Bergen.

Det einaste som vart nemnt i bladet um dei årsmøti var namni på dei som vart valde til styre og andre oppdrag. Ikkje eit ord um kva årsmeldingane fortalde um arbeidet i dei tvo lagi. Tidlegare hadde Vestmannen mange meldingar um kva Vestmannalaget og dei tvo andrelagi arbeider med.

I staden fekk me no eit blad med rotute yvergangar av lange artiklar, utan titlar som synte yvergangen til andre sidor i bladet. Og sume av artiklane var på eit anna mål enn det som er Vestmannen og Klaus Johan Myrvoll sitt mål. Tilmed lange artiklar med a-endingar og e-infinitiv fekk plass.

Vestmannen var eit umtykt blad i Jostein Krokviks bladstyrartid. Mange sende gåvor til bladet, fordi dei var takksame. No hadde det minka mest heilt.

Då Marøy vart sett til bladstyrar 4. september 2000, lova den stjorni der han då var stjore at det skulde sankast lysingar til bladet. Fram til årsmøtet no, 14. mars 2002, er det ikkje sankt ei einaste. Det er gløymd.

Bladet er tomt for lysingar. Det hev minka sterkt på innbetalte bladpengar, og gåvene er burte mest heilt. Det teikna til stort underskot i 2001; men bladstyrar og forretningsførar hadde ingen rekneskap ferdig til årsmøtet.

Med bakgrunn i sovore vanstyre, både i bladstyring og forretningsførsla, sa stjorni upp bladstyraren. Og den flokken som vilde berga Marøy kom i mindretal på årsmøtet.

Grunnane til dette kjem ikkje Ivar Aasen-formannen serleg inn på. Han gjer det til ei målsak, og det er det ikkje. Det er ei sak um dugløysa og vanstyre, ei sak som me burde ha sunge ut um tidlegare enn me gjorde.

Medarbeidaren som BT hadde på årsmøtet måtte gå då møtet var halvferdig. Difor veit lesarane av bladet lite um kva som hende, og inkje um røystingane. Mitt framlegg um Vestmannen vart vedteke med 56 mot 33

røyster. Det byggjer på at Vestmannen høyrer heime i Bergen og at det er Vestmannalaget sitt blad, me gjev det ikkje ifrå oss; men me er nøydde til å vurdera både innhald i bladet og økonomien.

Nokre tal frå røystingane fortel klårt nok um kven som var i fleirtal. Til møtestyrar vart det gjort framlegg um formann Jon Askeland og um Harald Trefall. Askeland vart vald med 64 røyster, Trefall fekk 29. Årsmeldingi vart godkjend med 61 mot 27 røyster. Askeland vart attvald til formann med 58 røyster, motkandidaten Vincent Eye Færavaag fekk 29. Langt yver 100 var med

på årsmøtet; men berre innpå 100 hadde røysterett.

Ved formannsvalet kom det framlegg um attval av Jon Askeland, og frå opposisjonen kom det framlegg um Vincent Eye Færavaag. Han bur på Stord, og det gjev grunn til undring at mindretalet måtte heilt til Stord for å finna ein formannskandidat. I fjor heldt Vestmannslaget 7 møte og festar, og 14 stjernarmøte. Det er lang veg, og reisetid, millom Stord og Bergen. Og formann på Stord må vera noko av det mest upraktiske som tenkjast kan.

Vestmannalaget bør ha ein formann som kan råkast i Bergen eller i nærleiken av Bergen. Men Færavaag var viljug. Det gav han ord for i ein programtale.

Merkeleg nok. For Færa-vaag er ogso formann i mållaget på Stord. Og det mållaget er ikkje med i Vestlandske Mållag og Ivar Aasen-Sambandet, men i Hordaland Mållag og Noregs Mållag.

Kan formannen i Ivar Aasen-Sambandet opplysa um me hev fleire sovorne konstallasjonar (medlemskap både i Noregs Mållag og i Ivar Aasen-Sambandet)? For Vestmannalaget er med berre i Ivar Aasen-Sambandet.

Og då laget gjekk ut or Noregs Mållag i 1963, vedtok det samrøystes den 18. februar 1963 ei "Vestmannafråsegn". Den prinsippfråsegni gjeld framleis, og ho er klår nok.

Vestmannen ein mannsalder på etterskot

Det er no 15 -20 år sidan den store striden i Vestmannalaget bar til, frå 1999-2004. Personleg hev eg lagt dette bak meg for lenge sidan og gjenge vidare. Det er difor rart å lesa korleis ein som tydelegvis ikkje hev gjort det skriv.

Når ein vert skulda for å gjeve bladet Vestmannen eit underskot på 100 000,-, so lenge etterpå at ein hev tilbakevist slik skuldingar, verkar det nesten tragisk. Det meste av dette underskotet kom seg dimeir av striden sjølv. Når det ikkje var råd å få kravt inn bladpengar på forskot, so måtte det gjeva seg utslag i store summar.

Når eg fekk Olav Torheim til å læra seg å setja upp Vestmannen, lønlaust, so var han ikkje god nok til bladstyrar til å yvertaka Vestmannen, ikkje Klaus Johan Myrvoll, heller, eit av dei store flogviti på språkvitskapleg og språkpolitisk hald. Nei. Ingen av dei var gode nok.

Men Bodoni Hus hev knappast gjort oppsettet av Vestmannen lønlaust. So når idealistar freistar å få det beste ut av dei midlane som fanst og itillegg vert motarbeidt, då øyder det eit blad, men når ein må ha kommersielle krefter til å gjera jobben, so er det greidt.

Ja, dette er lenge sidan. Eg unnar Vestmannalaget og Askeland alt godt. Noko samarbeid oss imillom trur eg ikkje det kann vera von um. Me er forskjellige, og eg parafraserer noko Hundvin, gamleformannen sa um i-mål og a-mål. Eg aksepterer fullt ut dei som vil noko anna enn meg, men eg vil helst gjera det eg vil, for det tykkjer eg er best.

Lukka til med målarbeidet i framtidi, Jon Askeland, hadde me havt von um at du vilde ta på deg formannsvervet den gongen eg stelte til val, so hadde eg aldri stelt. Hadde Sissel Anny Hjelmtveit stelt til val og vunne valet i 1999, vilde me ha havt eit mykje rikare liv baa tvo. Men det vart som det vart, og det lyt me leva med kvar på vår kant.

For orden skuld legg eg ved svarinnlegget frå Bergens Tidende når det gjeld Vestmannen. Det stod vel i april 2002.

Lars Bjarne Marøy

Forfatter:

LARS BJARNE MARØY

DEBATT

Av Lars Bjarne Marøy Etter årsmøtet i Vestmannalaget hevdar Bergens Tidende 15. mars at eg hev vore ein våpendragar for Ludvig Jerdal. Eg kann ikkje sjå at eg kann reknast for det. Eg hev arbeidt for målreising på mitt eige grunnlag.

Ludvig

Jerdal hev sume tider studt meg i organisasjonsarbeid og lagsarbeid, og me hev vore samde um i-målet. Avisa meiner at Ludvig Jerdal tok eit generaloppdrag med meg på årsmøtet, men dei som hev vore på nokre møte i Vestmannalaget og i Vestlandske Mållag der eg hev vore formann, kunde knappast merka nokon skilnad i kritikken frå Jerdal. Kritikken frå Jerdal var høgst ordinær.

9. aprilprentar Bergens Tidende eit innlegg av Ludvig Jerdal. Jerdal kjem her med ei rad påstandar um arbeidet mitt som bladstyrar for bladet Vestmannen og grunnar til at eg vart uppsagd. Fleire av dei er range eller svært misvisande.

1. Jerdal segjer at eg ikkje hev kome med svar til stjorni i Vestmannalaget når det gjeld økonomien til bladet. Det er rangt. Det stemmer at eg samstundes kom med spørsmål til stjorni um korleis ho vilde driva Vestmannen vidare.

2. Det hev ikkje kome opprit frå årsmøti i Vestmannalaget i 2000 og 2001 i Vestmannen. Det stemmer. Det er derimot ingen som hev ynskt å få inn slike opprit i Vestmannen. Det er heller ingen som hev ynskt å få inn skriftleg tilfang frå lagsarbeidet i Vestmannalaget. Det er heller ingen som hev kome med skriftleg tilfang frå lagsarbeidet i Vestmannalaget. Det heng saman med at Ludvig Jerdal slutta å skriva til bladet i 2001.

3. Jerdal hevdar at han fekk eit blad med rotute yvergangar då eg vart bladstyrar. Det stemmer at nokre nummer var rotute, men det fekk eg greidt opp i, og det var ikkje mange nummer det galdt. Det hang saman med oppsetjingi hjå prenteverket. Det var fyrst då dette var greidt opp i og bladet såg betre ut, at eg vart uppsagd.

4. Summe av artiklane var på a-mål og med e-infinitiv, hevdar Jerdal. Dei som vil, kann blada attyver i årgangane av Vestmannen som er offentleg tilgjengelege ved fleire kulturinstitusjonar og sjekka opp um det var fleire stykkje på a-mål i mi tid enn i Krokviks tid. Eg trur ikkje det let seg ettervisa.

5. Bladet vart tomt for lysingar, hevdar Jerdal. Han hevdar dessutan at den stjorni der eg var formann hadde lova å sankta lysingar. Det er ikkje heile sanningi. Stjorni hadde lova å sankta inntekter i form av lysingar og andre inntekter. Det vart òg gjort ein del arbeid i den leid. Millom anna fekk Vestmannen ei løyving frå Norsk kulturråd på 10.000 kroner i 2001. Diverre vart ikkje økonomiarbeidet fylgt opp av den nye Askeland-stjorni i 2001.

Den einaste rekneskapan den nye stjorni so langt hev sett seg i stand til å leggja fram er rekneskapan for 2000. Lysingsinntektene for 2000 kom inn på konto nokre fåe dagar inn i 2001, difor hev Jerdal fenge det fyre seg at det ikkje

kom lysingsinntekteri 2000. Lysingar hev det vore heile tidi, og inntektene vil koma fram når stjorni legg fram rekneskapen.

6. Jerdal hevdar at det hev minka sterkt på innbetalte bladpengar. Han segjer dimeir at gåvone til bladet er "burte mest heilt". Um tingartalet er det vanskeleg å verta vis. Det er av di Vestmannen hev havt tradisjon for å starta innkrevjingi av bladpengar året fyre bladpengane tek til å gjelda.

Gåvone hev gjenge litt ned, men hev ikkje minka mest heilt. I 1999 vart bladpengane for år 2000 kravde inn tidleg. Det vil segja at det var færre som svara bladpengar for år 2000 enn i 1999. Det vil segja at talet på innbetalingar var kunstigt høgt i 1999 og kunstigt lågt i 2000.

Bladpengar for 2002 vart det uråd å krevja inn av di stjorni ikkje vilde avklåra framtidi til Vestmannen. Stjorni legg vekt på at inntektene frå bladpengane hev gjenge ned i rekneskapsåri då eg var bladstyrar. Dette er grunngevingi for å segja meg upp. Det er openbert at bladpengane gjeng ned når dei vert innkravde på ein slik måte at ein kunstig stor del for det eine året kjem inn året fyre eller ikkje kann krevjast inn i det heile.

7. Det stemmer ikkje at rekneskapsføraren og bladstyraren ikkje hadde rekneskapen ferdigtil årsmøtet. Det som stemmer er at revisoreni laget reiste på ferie fyre årsmøtet og ikkje kom attende tidsnok til at rekneskapsføraren kunde leggja fram rekneskapen for han.

Med andre ord er Jerdals påstandar anten range eller misvisande.

Heilt til slutt vil eg koma med nokre merknader til nokre påstandar formann Jon Askeland kjem med i BT 12. april. Han hevdar millom anna at det er viktig for stjorni at ho hev kontroll yver økonomien til Vestmannen. I mi tid som bladstyrar var det vedteke budsjett for Vestmannen, og det var styrande for meg og Vestmannen. Ingen i stjorni gjekk inn på nokon revisjon av budsjettet. Det er viktig for stjorni at Jostein Krokvik "får spela ei sentral rolla i bladet", segjer Askeland. Det hadde stjorni aldri signalisert til meg, fyre formann Askeland vilde setja inn Krokvik som ny bladstyrar, utan formelt å ha sagt meg upp. Askeland gjev inntrykk av at tingartalet hev vore på kring700.

Det stemmer ikkje. Det hev lege kring 400 i mange år og hev minka lite eller inkje.

Våpendragarane i Vestmannalaget er Jon Askeland og Ludvig Jerdal. Dei strider ikkje med blanke våpen.

Det er med sorg eg konstaterar

[Bergens Tidende](#)

31 Mar 2008 4:00

330ord

Forfatter: LARS BJARNE MARØY, tidlegare formann i Vestmannalaget

at HARALD TREFALL

er burte. Trefall vart 82 år. Han var ein svært sentral person i striden kring Vestmannalaget i åri 2000 til 2002. På tvo årsmøte var han ordstyrar, og han jobba heilhuga for laget med ynskje um at det skulde koma til eit forlik millom dei tvo partane i striden, men sjølv tok han dei tunge taki i ungdomsstyret som tok makti etter det umframme årsmøte i 2000 og sat fram til 2001. Han var ein trugen varamann som møtte på kort varsel og alltid hadde sers god orden i sakspapiri. Rettferdssansen var sterk og nådelaus. Når nokon prøvde seg med lureri, sa han definitivt frå um kva han meinte. Det var fleire som fekk merka det. Personleg var han den fyrste til å uttrykkja studnad til meg og dei unge i laget etter kuppet i mars 2000. Den studnaden varma meir enn alt anna, og eg kjem aldri til å gløyma dei gode ordi hans den gongen. Som bergensar var ikkje fyrstevalet til Trefall nynorsk, men han kunde nytta godt nynorsk mål, um han vilde. Når dei vinstre-radikale i NMU og andre stader meinte at Trefall sverta målsaki, må ein segja med å venda ordi til ein av dei: "Det er berre til å rista på hovudet av". Trefall gjorde sitt ytste for å ikkje trekkja inn ålmenpolitikk i Vestmannalaget. Men då han ein gong fekk spursmålet frå ein fyredragshaldar: "Kva meiner du at du hev vunne med å skipa ditt eige politiske parti." Då kom svaret kontant: "Eg hev vunne min eigen sjølvrespekt." Meir komisk var det då han på eit møte spurde Ludvig Jerdal: "Kvifor vilde du ha meg med i Vestmannalaget." Jerdal svara: "Eg hev alltid lika deg. Eg vil ikkje kalla deg ein fargeklatt, men du er ein fargerik person." Det er ein talefør, intelligent og sterk person som hev fare frå oss. Minni etter han vil vera der.

MINNEORD

Torleiv Konglevoll. Sentral på årsmøte i 2001. Sende ei rad kritiske brev til deltakarar i Vestmannalagsstriden.

Aktiv medspelar og rådgjevar

[Bergens Tidende](#)

21 Mar 2003 4:00

688ord

Forfatter: ALF KNAG

jubilant På storgarden Konglevoll i Lindås vart TORLEIV KONGLEVOLL fødd 21. mars 1923. Mora til Torleiv kom frå Telemark, mens faren var av gamal Lindås-slekt. Torleiv vart den yngste og fjortande i barneflokk. Tolv av syskena vaks opp. Både far og son var aktive med i fråhaldslag, mållag og

frilynde ungdomslag. Dette grunnlaget har truleg prega sonen gjennom livet. Torleiv måtte som dei andre borna ta del i arbeidet på garden. Skule vart halde to gongar veka gjennom alle dei sju skuleåra. Etter folkeskulen fekk Torleiv praktisk røynsle som mjølkekontrollør i Fana.

I 1943 gjekk han først på Hesthamar jordbruksskule før han fekk høve til å gå på Fana Folkehøgskule i 1944, eit skuleår som han ofte syner til. Handelsskule tok han i 1945.

Torleiv fekk etter dette året høve til å prøve seg som kremmar i Austevoll der han fekk butikkpraksis. Lukka ville at han på kaien der vart kjend med ei jente, Karen, som han seinare vart gift med. Dei har delt strev og glede saman i alle åra sidan, saman med born og barneborn.

I 1947 vart Torleiv tilsett hos A/S Kullberg & Co, eit svensk firma som dreiv med sal av landbruksmaskiner. Då dette selskapet slutta av, danna Bernt Arstad og Torleiv i 1961 firmaet A/S Arstad og Konglevoll. I 1978 blei namnet endra til A-K Maskiner. Etterkvart fekk dette firmaet til sal av traktorar og jordbruksmaskiner over heile landet. Hovudkontoret var på Kløfta, med eigne avdelingar i Bergen, Førde, Vik i Sogn, Ørsta, Hokksund, Stange, Vinstra, Trondheim og Leknes i Lofoten. Det hadde jamvel óg forhandlarar over heile landet.

Torleiv Konglevoll var avdelingsdirektør med ansvar for vestlandsavdelingane.

Lokala ein rådde over i Bergen hadde etterkvart vorte for små og lite tilfredsstillande. I oktober 1978 tok dei derfor i bruk eit nybygg i Åsane og firmaet hadde ein sterk posisjon i landsdelen.

Torleiv Konglevoll var sjølv ein god kjennar av Vestlandsjordbruket og såleis ein god støttespelar for bøndene. Som selgjar var han ikkje nøgd før kunden sjølv meinte at handelen var god også for han. I yrket sitt reiste han vidt og breitt omkring og fekk venar mange stader, både i inn- og utland. Torleiv var avdelingsdirektør og samstundes aksjonær i firmaet A-K-Maskiner. I 1992 pensjonerte han seg og nokre år seinare selde han seg ut av firmaet..

Som aktiv pensjonist har han sett store spor etter seg i lokalmiljøet. Her skal det særleg synast til medverknaden ved opprettinga av Kulturhuset i Eidsvåg. Det er ikkje truleg at Kulturhuset hadde vorte redda for ålmenta, om ikkje Torleiv og dei andre eldsjelane og medarbeidarane hadde tatt på seg denne dugnaden. I dag er huset i bruk heile veka til aktivitetar som musikk, dans, leikarring og sosialt samvære for yngre og eldre.

Gjennom livet har Torleiv Konglevoll vore ein aktiv medspelar og rådgjevar i mange typar av lag, faglege, mållag, sogelag, kulturelle, idrettslege og politiske. Det er særleg i Venstre at han har sett spor etter seg både før og etter splittinga på Røros. Han støtta Garbo-gruppa og var aktiv med i gjenreisinga av partiet i Bergen og Hordaland. I mange år var han og

leiar av Åsane Venstre. Det må og nemnast at han har vore ein ihuga "grasrot-medarbeidar" når det galdt lokal spreining av argument frå Nei til EF/EU-rørsla.

Torleiv Konglevoll er ein sær sars omgjengeleg kar med kontakt i mange lag i folket og over store delar av landet. Han er ikkje redd for å seie frå om det han meiner. Han har ikkje vore redd for å ta i eit tak for å få noko gjort. Difor har han også sett spor etter seg mange stader. Ikkje minst har han sett spor etter seg hos skrivaren som ønskjer han god betring og lukke til med dagen.

ALF KNAG

Minneord

[Bergens Tidende](#)

24 Sep 2003 4:00

682ord

minneord Norskdomsmannen, vinstremannen, bondeungdomslagsmannen og fråhaldsmannen TORLEIV KONGLEVOLL, Eidsvågsneset, er død, godt og vel 80 år gamal. Torleiv var fødd på garden Konglevoll i Lindås, og foreldri var Nanna og Anders Konglevoll. Garden ligg høgt og fritt med vid utsyn, og tankane som

vart tenkte i heimen var nasjonale, og i Grundtvig og folkehøgskulen si ånd. Sjølv om dei økonomiske tilhøvi ikkje var betre der enn i andre heimar i slutten av 30-åri, fekk Torleiv seg ein vinter på Fana Folkehøgskule. Faren hadde i sine unge år gjenge på folkehøgskulen i Sogndal, og dette sette sine merke både på han og etterkomarane hans livet ut.

Torleiv var yngstemann i ein syskinflokk på 14, der 12 av deim voks opp og vart gode samfunnsborgarar kvar på sin stad. Nasjonalkjensla fylgde dei alle, og like eins vyrnaden for den norske songskatten vår.

Under krigen gjekk Torleiv på Hjeltnes Hagebrukskule på Hesthamar i Hardanger, og seinare tok han handelsskulen. Etter drengjejobb i Ulvik vart han mjølkekontrollør, og straks krigen var over reiste han til Storebø i Austevoll, der systeri og mannen hennar dreiv handel på kaien.

Etter ei tid kom han til farbror sin i Bergen, som var disponent i Kullberg Maskinforretning. Då farbroren la årane inn tok Torleiv over, og etter ei kort tid vart firmanamnet endra til Arstad & Konglevoll med desse to som eigarar, og seinare til AK-Maskin.

Overgangen frå hest til traktor med større reidskap vart dei nok til stor hjelp, men mest vart fagkunna og ærlegdomen i handel deira varemerke.

Serleg voks drifti her vestpå, so etter ei tid måtte dei flytta frå Bryggen og byggja nye lokale i Åsane.

Forretningi dreiv Torleiv til han var 70 år, då selde han seg ut. Men arbeidslaus var han so visst ikkje i pensjonisttida. No fekk han betre tid til å dyrka dei åndelege interessene sine, og han la ned eit stort arbeid både i Lions Club, partiet Vinstre, for Kulturhus i Eidsvåg, Bondeungdomslaget, Vestmannalaget - og for ikkje å snakka om motstandsarbeidet mot EU. Der var han kompromislaus.

Medan Torleiv var på Storebø fann han henne som skulde verta kona si gjennom 52 år, Karen Sjursen. Saman fekk dei fire staute born, og dei har auka lydane vidare slik at det no er 11 barneborn og fire oldeborn.

For halvtanna år sidan vart Torleiv råka av ein ålvorleg sjukdom. I lang tid låg han mest medvitlaus, og då han rådde med seg var han sterkt merkt av sjukdomen. Livsglad som han var vilde han gjerne få leva vidare saman med sine. Men slik vart det ikkje. Han fann seg i lagnaden. Han som alltid hadde vore sterk og rekt hjelpande hender til andre, måtte no taka imot hjelp sjølv. Den kraftige og sterke mannen vart bunden til sjukesengi, og måtte til slutt få hjelp til alt. Og Karen - kona hans - stelte han so og segja gjennom heile sjukdomstidi, slik at han fikk liggja i si eigi stove med utsyn over By- og Salhusfjorden, der båtferdsla gjekk framom. Borni og deira ektemakar var og til stor hjelp, og sameleis barneborni.

Berre dei siste par vikene han levde låg han på Røde Kors sjukeheim, der han sovna stille inn 31. august.

Torleiv vart gravlagt frå Eidsvåg kyrkje den 5. september, og fleire hundrad menneske fylgde han til jordi.

I takksemd for venskap gjennom eit heilt liv, like frå åri i barnefråhaldslaget som far hans dreiv, gjennom sju år i folkeskulen, på handelsskulen, og seinare til hans døyande dag, vil Torleiv verta sårt sakna. Men aller størst vert saknet for dei næraste, for Karen og borni og hudlydane deira, som har mist ein god og trugen mann, far, verfar, bestefar og oldefar. Me tek del i sorgi deira.

Me ynskjer fred og signing over alle dei gode minni me har etter Torleiv Konglevoll.

LEIDULV HUNDEVIN

Forfatter: LARS BJARNE MARØY, tidlegare formann i Vestmannalaget

tidlegare formann i Vestmannalaget i 8 år (1991-1999) er død. Hundvin vart 88 år. Han var fødd og upp-vaksen på Hundvin i Lindås. Sterke nasjonale og kulturelle interessor fekk han alt då han var barn.

Kjernesaker var målsak, fråhaldssak og gamal byg-dekultur. I ung alder for Hundvin til Bergen og fekk arbeidet sitt der. I Vestmannalaget fortalde han ein gong levande um møtet med byen og byfolki. Då Hundvin vart pensjo-nist hadde han arbeidt i 44 år med samferdsla i det som i slutten av arbeidstidi hans vart heitande BNR. Han tenestegjorde som avdelings-sjef i laget og i lang tid redigerte han meldingsbladet BNR-nytt. Hundvin vart med i Bondeungdomslaget med ein gong han kom til Bergen. Han var med på eit utal av møte og festar, og ei tid sat han i styret i laget. Etter kvart vart han aktiv i kristeleg verksemd og misjonsarbeid, i fyrste rekkja i Norsk Luthersk Misjonssamband. Han var òg ei eldsjel i kyrkjenemndi i Bergen og las teksti i nynorsk gudstenestor både på 17. mai og i andre høve.

Då eg kom med i laget var det Hundvin som fekk meg med både i blad-stjorni for Tuftekallen og i stjorni i Vestmannalaget. Personleg møtte eg studnad og hjelp frå Hundvin, og fekk òg stor tillit når det galdt tillitsumbod til dømes i Bygdelagsnemndi og som målsmann i den nemndi som stod attum Vestlandskappleiken i 1996. Og som sendemann til målstemnor. Det var òg i samarbeid med Hundvin og andre at det let seg gjera å få gjeve ut ei høgnorsk ordlista og grammatikk. Eit heilt naudsynt grunnlag for at arbeidet i laget skal kunna ha framgang.

Hundvin yvertok som formann i Vestmannalaget etter Ludvig Jerdal som hadde havt umbodet i 40 år. Det var ingi lett oppgåva, men Hundvin var ein ivrig og idug formann, og greidde å føra mykje av arven frå Ludvig Jerdal vidare. Det er mange som vil sakna Hundvin.

Eg vil minnast Hundvin med det fyrste verset i den songen han var so glad i:

Fager kveldsol smiler, yver heimen ned Jord og himmel kviler, stilt i heilag fred.

MINNEORD

minneord

Bergens Tidende Morgen 21.11.2003 side 22233 ordForfatter: RANDI SKEIE

- **JERDAL, MINNEORD**

Bergens Tidende - 07.11.2003 04:00

[Vis flere](#)

LUDVIG JERDAL; journalisten, organisasjonsmannen, målmannen, folkemusikkvenen, den markante kulturpersonen, har gått bort, 95 år gamal. Landslaget for spelemenn samla til årsmøte på Voss 8. november mintes heiderslagslemen med takksemd og stille.

Ludvig Jerdal var formann i Landslaget for spelemenn frå 1952 til 1961. I ni år var han fremste tillitsmann i samskipnaden vår. Han styrte laget med fast og god hand, og han fekk det til å vekse og gro ikring seg.

Dette var ei rik tid for Landslaget, og som takk vart **Ludvig Jerdal** utnemnd til heiderslagsmann under Landskappleiken i Bø i Telemark i 1975.

Ludvig Jerdal var formann for fleire kappleiksnemnder, også for Landskappleiken. Eg hugsar han best som leiar og programleiar for Vestlandskappleiken i Gimle på 70- talet, då eg sjølv var student i Bergen. Ein stolt mann med ordet i si makt, med stor forteljarevne og sikker kunnskap om spelemenn og slåttemusikk.

Ludvig Jerdal la all si kraft ned i arbeidet for norsk kultur, og framfor alt var han målmann.

Heilt til det siste var han engasjert i målsaka. Han var sitert i riksavisene no i haust i debatten om sidemålet i skulen. Han var mannen med meiningars mot.

Vi vil hugse **Ludvig Jerdal** som stridsmannen for den norske kulturarven.

Fred over minnet hans.

RANDI SKEIE LEIAR I LANDSLAGET FOR SPELEMENN

Eigil Lehmann

[Aftenposten](#)

14 Apr 2009 4:00

14

368ord

Forfatter: VIKSE KRISTIAN MAGNUS

Eigil Lehmann, Bergen, er død, 102 år gamal. Han let etter seg eit stort vitskapeleg og litterært livsverk.

Lehmann var fødd i Bergen i 1907. Han tok examen artium på Kristelig Gymnasium i Oslo, studerte teologi ved Menighetsfakultetet og var yngste presten i landet, då han vart uteksaminert 22 år gamal. Første prestestillinga var i Modum. I 1935 gifte han seg med lensmannsdattera Aslaug Ekanger frå Ostereidet, som han hadde møtt på gymnaset. Ho var då ferdig utdanna lege. Ho døydde i 1997.

I 1938 blei Lehmann sokneprest i Skjold, og Aslaug starta legepraksis i Haugesund og fekk seinare arbeid på sjukehuset der. I 1958 blei han res. kap. i Birkeland i Fana. Seinare blei Lehmann sokneprest i Nordås i Fana, og der var han til han gjekk av med pensjon 1976. Ved sida av prestekallet var Eigil Lehmann vitskapsmann, språkforskar og diktar. Han gav ut fleire diktsamlingar og skreiv mange salmetekstar. Lehmann var særleg interessert i gresk og hebraisk språk, og i norrøne språk. Han laga både islandsk og færøysk-norsk ordbok, og bibelordbok frå gresk til norsk og frå norsk til gresk. I 15 år på slutten av livet sitt arbeidde han med ei hebraisk-norsk bibelordbok.

Det som låg bak, var heile tida eit ynskje om sjølv å skjønna tekstane i Bibelen. Han skreiv sjølv eit «gamaldags» landsmål, og tykte brørne Gustav og Ragnvald Indrebø si bibelomsetjing frå 1938 var både den vakraste og rettaste. Men Lehmann var skeptisk til dei som tolka Bibelen bokstaveleg i eitt og alt. Kort sagt kan ein seia om han, at han var konservativ i målspråk og liberal i teologi. Han var heiderslagsmedlem Vestmannalaget og i Vestlandske Mållag, og ein av skiparane i Ivar Aasen-sambandet i 1965. Han var og heidra med Den islandske Falkeorden.

Lehmann var svært musikalsk, spela både klaver og fiolin og dirigerte kor. Han utarbeidde sitt eige notesystem som skulle gjera det lettare for kormedlemer å læra stemmene sine, og skreiv musikk, både til salmar og andre vers.

KRISTIAN MAGNUS

VIKSE

minneord

Bergens Tidende
15 Aug 2003 4:00
620ord

Forfatter: LUDV. JERDAL

Prosten, forfattaren og måldyrkaren ALV ASKELAND er død heime på Utne i Hardanger. Med han er ein sermerkt forkynnar, ein måldyrkar med stor kunnskap og ein forfattar av verdfulle bøker, gjengen burt. Siste åri hans var merkte av sjukdom, men han fylgde godt med. Han hev

gjenge ein stor innsats i mange organisasjonar, og sett merke etter seg.

Det var noko hjarteleg og ekte som sermerkta denne kunnige og dugande tenaren i kyrkje og kulturliv.

Alv Askeland vart fødd i Haugesund 6. oktober 1911. Han hev stade i fremste lina i arbeidet med å dyrka og verna arven etter Ivar Aasen. Sjølv var han ein måldyrkar som både munnleg og skriftleg var med i striden for å dyrka Aasen-målet og for å berga det imot oppløysing.

I preikor og i tallause fyredrag og festtalor, i bøker og i dikting hev han synt sin styrke. Og i samskipnader hev han havt mange tillitsyrke og synt sin arbeidsvilje og sine

kunnskapar.

Alv Askeland vart student i 1931, og tok teologisk embetseksamen på Menighetsfakultetet i 1938, og praktikum same året. Han var so ei stutt tid prostiprest i Hardanger og Voss, konstituert sokneprest i Ullensvang 1943, og forvist til Lillehammer i 1944. I 1945 vart han hjelpeprest i Tysnes.

Han vart sokneprest der i 1956, og i 1963 vart han ogso prost i Nordre Sunnhordland prosti. Askeland tok avskil ved aldersgrensa i 1978, og han og kona Sara busette seg på Utne.

Han hadde vakse seg saman med folket i prestegjeldet på ein eineståande måte, han var ein vensam og kontaktskapande mann, og arbeidssam.

Preikone og talane hans var alltid vel fyrebudde, og dei vart framførde på eit mynstermål. For han var både målkjennar og måldyrkar. Nokre gonger hadde han òg høgmessa på riksnettet, so folk i landet elles fekk høyra korleis eit haugesundsk bymål kan odlast til Aasen-høgnorsk.

I målreisingsarbeid var Alv Askeland aktiv heilt ifrå unge år.

Han var med i Noregs Mållag so lenge der var verande for folk som vilde dyrka målet. Då det ikkje gjekk lenger, var han med og skipa Ivar Aasen-sambandet. Her hev han gjort ein stor innsats. Han vart tidleg innvald i Norsk Måldyrkingslag (Akademi for det norske målet). Han var med og skipa oppatt Norsk Bokreidingslag i 1971, og var styreformann der i mange år. Han var med i styret for Halldor O. Opedals Fond for målreising og måldyrking, han var formann i Ivar Aasen-samlaget i Hardanger, han var i styret for Vestlandske Mållag, og i mange år var han formann i Kyrkjesogelaget for Bjørgvin bispedøme og med i redaksjonsnemdi for årboki som laget gjev ut.

På Tysnes var han åtte år med i heradsstyret, i skulestyret og i nemnder og styre. I prestemållaget i Den norske Kyrkja var han formann. Han bar fram tanken um eit bygdeuniversitet, og bygdeakademiet i Rauland og distriktshøgskulene er nok eit resultat av den ideen.

Askeland var lyrikar òg. Han hev skrive fine salmar som er komne i boki "Kyrkjeljod". Han hev òg umsett salmar frå andre mål. Millom bøkene hans er "Folkesuvereniteten, Stortinget og Grunnlovi", ei samling artiklar som han skreiv medan EU-saki var uppe for andre gong i 1994.

Alv Askeland er heidra for innsatsen sin. Han hev fenge Kongens Fortenstmedalje i gull, han er heiderslagsmann i Vestmannalaget, i Vestlandske Mållag og i Ivar Aasen-sambandet. Han er heidra med Honnørprisen frå Halldor O. Oppedals Fond for god måldyrking.

LUDV. JERDAL

minneord

Bergens Tidende

10 Feb 2003 4:00

416ord

Forfatter: LUDV. JERDAL

NILS HAUKÅS, Paradis, sovna stilt inn på Haukeland Universitetssjukehus 1. februar. Han var innlagd der for ein akutt sjukdom og var der i tri døger, so døden kom uventa. Med Nils Haukås hev Bergen mist ein av dei mange

norhordlendingar som i ung alder kom til byen og fikk arbeidet sitt, og som var med og skapte det rike kulturmiljøet som bygde- og bondeungdomsslagi tok seg av.

Nils Haukås var fødd i Lindås 21. juli 1911, og han vart 91 og eit halvt år.

Som so mange andre bygdegutar hadde han arbeidet sitt i byggje- og snikkarbransjen. Heime hadde dei gjerne gjenge på snikkarkurs og dei hadde vore på byggjearbeid. Når dei so hadde handelaget, gjekk arbeidet lett.

Nils Haukås bygde for mange år siden sitt eige hus i Natlandslia, det var då han fekk tilskrift til Paradis.

Heime i Lindås hadde han vore med i ungdomslaget, og i Bergen melde han seg inn i Bondeungdomslaget der han fekk mange oppgåvor. Han var med i leiklaget i ei årrekkja, og i pensjoniståri hev han og vore aktiv folkedansar i ringen i Pensjonistlaget i Fana som held øvingar på Nesttun.

I studieringen i Bondeungdomslaget og i spellaget var han og med. Og i Kyrkjememndi som skipar nynorske messor var han i leidingi i mange år, lengste tidi var han og klokkar på dei messone. Han var ihuga målmann og han fekk gode år i Vestmannalaget der han og var med i stjorni.

Vestmannalaget hadde utnemnd han til Heiderslagsmann.

Personleg var Nils Haukås ein godviljens mann. Han hadde mange vener, og dei lika seg ilag med ein mann som hadde so mange interessor og som åtte ein fin humor som skapte hugnad der han var med.

På snikkarverkstaden i Bergens Tidende hadde han mange arbeidsår fram til pensjonsalderen. Det var i dei åri BT heldt til i Nygårdsgaten.

Der visste dei at han hadde lett for å skriva høvesdikt og songar, og hen fekk mange oppdrag til årmålsdager og liknande samvær. Like ettertrakta songarskribent var han i Vestmannalaget der han hylla lagsfolk som skulde heidrast.

Helsa hans var ikkje god i dei par siste åri, og han døydde no ifrå kona Anna Sylvia og tvo døtrar og tri borneborn.

I lyd og lag vert det eit tomrom etter gledesprederen Nils Haukås .

LUDV. JERDAL

Eit brennande hjarta

Jubileum

«Det er landet og saga som kallar.» Når vestmenn og andre høglidar hundreårsminnet for **CONRAD CLAUSEN**, kunne dei knapt finne ein meir råkande tittel på minneskriftet.

JAN H. LANDRO
jan.landro@ttb.no

21. november er det hundre år sidan skulemannen, redaktøren, forfatteren, sogemannen, fredsaktivisten, kulturspreiaren, folkeopplysaren, organisasjonsmannen, mislmannen, folketalaren, forteljaren, kjølemestaren, livskunstnaren m.m. Conrad Gudrow Clausen seg diupens ljos i Tacoma, Washington. Når minnet hans i desse dagar vert heldra på ymse vis, er det eit tvanleg mangslange livsverk som på ny stig fram.

Ladvig Jerdal tek ikkje munnen for full når han i minneskriftet omtalar Clausen som «ein kulturtilstandsgjæver og ikkje berre for Askøy»-der han levde og verka det meste av tida. Han sag vidt og formåde vidt, men om dei nasjonale sanningane fann ein særlig resonansbøtt i han, var det nasjonale listiske heilt framsyd for den kvithåra humanisten og internasjonalsisten.

Auka lokalhistorisk medvit

«Vi skal bygga vår kultur på det som er norsk, men samstundes ha utsyn til kulturformer i andre land,» sa Clausen ved meir enn eitt høve.

Sjølv trekte han fram diktarar og andemennske frå andre språkområde og kulturar og var heile livet vidoopen for impulsar utanfrå. Det enorme arbeidet han la ned i Norges Fredslag har ikkje sitt perspektiv langt utover det heimlege og det nasjonale. Men alle lyt føla for eiga del, då der reiste Clausen i nærke mellomkrigskrigland og strand med foredrag og anti-krigsfilmen «Krigens sanne ansikt». Og etter krigen tok han på seg formannsvervet i Fredslaget i 25 år - for så å verta rådsresident det neste femten.

Var det noko Clausen mislika sterkt, så måtte det vera at folk kjende seg som mindremenn på grunn av dei heimlege kulturtradisjonane. Auka lokalhistorisk medvit kunne bøta på

HUNDREÅRSMINNE. -Lærer av yrke./Bokorm av faglitteratur/Foreningsmann med fredsmåle drag, -skreiv naboen og vennen Olav Lavik i ei poetisk hyllest til Conrad Clausen. I 1990 fekk Conrad Clausen riddarkrossen av Den islandske Falkeordenen. Her saman med Islands konsul Arne Holm.

slikt, meinte han. Lokal soge hadde alt oppteke han i mange år og resultatet i ei rad større og mindre artiklar til Clausen i 1960 tok til i det som skulle verta ein 34-argt formannsperiode i Nord- og Midthordland Sogelag.

På den tida låg mest all sogeleggsarbeidet nøde i bygdene nord for Bergen, men han arbeidde målmedvis

for å betra stoda og opprøydde overlag gode resultat. I 42 år var han og skriftstyrar for og trottig bidragsytar til årboka «Frå Fjon til Fusa». Lønlaus, sjølvvaagt, som det meste Conrad Clausen tok på seg på fritida.

Redaktøren

Han stod ikkje åleine, men ingen ein-

skildperson fortener meir ære for at Hakonarminnet vart reist på Seim i 1961 enn Conrad Clausen. Andre minnesmerke har han likevel lagt fundament til: Arne Bjerndal monumentet i Hosanger, Ragnvald Vængminnesmerket i Kvinnherad, Nygardssteinen i Mødalen og minnessteinen over botanikaren Olaf Hansen i Os.

Med lang frilansrøynde frå Bergens Arbeiderblad og mange år som bokmeldar i BT og Gula Tidend, var Clausen eit naturleg redaktørval då gode krefter på Askøy rett etter krigen meinte at kommunen måtte ha si eiga avis. På bladstyrarkrakken for Askøy Tidend sat han i 26 år, det gav han ende eit høve til å arbeida for folkeopplysingstanken.

Det viktigaste ei bygdovis kan gjera, meinte Clausen, er å tema dei positive kreftene i lokalsamfunnet. Men, som Anders Bjarne Fossen nemner i minneskriftet, måtte bladstyreren ender og då tola angrup. Ikkje berre av di avisa i altfor stor grad dyrka levemåten, skikkane og tradisjonane som høyrde det gamle Askøy til, men òg av di Clausens «forkjærighet for norron historie og Vesterhavsevne med Island i spissen, understreket proget avisen mer enn hjemlige hendelser i samtiden».

Målstrevaren

Målstrevest gjorde Conrad Clausen tidleg til sitt. Han var mellom skiparane av Askøy mållag og hadde ein, til han å vera, stutt formannsbok der. Men gjennom mange år gjorde han ein stor innsats i Vestmannalaget og Norromalaget Bragg. Og i alt han skreiv var Clausen ein språkmedviten målbrukar som klangfullt og frodig fekk ordet til å stiga fram i ein levande, stundom poetisk tone.

Versonen, dagbladjournalisten og forfatteren Fredrik Wandrup, gav Conrad Clausen eit vakkert ettermæle der han i minneskriftet fortel korleis verfaren «virket inspirerende med hele sin livsholdning; denne kommissionsjon av journalistisk iværksethet, universell kunnskapstørst og ukuelig livsgjode. Han var en gnistrende dynamo, midt i den kraftstasjonen av kulturelle impulser han hadde forvandlet hjemmet sitt til».

Tre tylar og ein målmann

Radio Røynda har Ivar Aasen som gud, og den standhaftige Ludvig Jerdal er hans representant på jord. Så berre let the game begin, lat leiken byrje.

PER MARFJØREN
ODDLEIV ARNESEN (foto)
per.mar@yveit.no

DEN NYNORSKE BEALY-SADDOM

Er blitt den største drammen i Norgessjasson. Et kvier på NRK i bokmålskompe.

Redaktøren sjelv Finn Tokvam, går under tvil med på å prøve å fortelle kva i hølske det er dei driv med i NRK P1a elles så såfjølge programmet, Norgessjasson.

Men det blir like vrient å forklare som ein for tidlig søsdag, frykter sjefer for den nynorske reality-radiosen.

Vi har tatt Tokvam med på kafé, der han kjemmer seg litt utplass utan selstkap om Velle-Ivar.

Uansett, velkommen til bypleierens hemm - Radio Røynda.

I RØYNDRA er Tokvam sjef. Men like viktig er makkeren hans på lufta - den oppkjøflege og uregjerlege Velle-Ivar. Saman presenter dei den nynorske realitit til hofsølge av *Snake On The Water* på støvveg med rymteboken innstilt på bossosno-va.

Rundt om i dette miljøet svarar også høndet Finn-Erik, som har singleliten i fjerde med *H* haug seg og elles ambisjonar om å få gitt ut dobbelt-kasset.

I Radio Røynda er Ivar Aasen den einaste paden, og målmannen Ludvig Jerdal (65) gjenstand for nasgeras hofdyking. Velle-Ivar slett veldsomt med rolla som kritisk, objektiv journalist å Jerdal for å tid tilblake skulle intervjua i Radio Røynda.

Med å ideatrænsk, antiautoritarisme form trassar Radio Røynda snart på den offisielle nynorson som eit fyrst, alvorstungt og tveig språk. Nynorsk, denne målferna som i generasjonar har vore eit opsr for frustrerte bokmålsleviar.

Eit sår Radio Røynda tiller seg så frydfullt å pille i. Når vi her landet tar dei for sjeivast på alle vett kva og *latte* er, så tar og dei for sjeivast at folk forstå kva og meiner når eg seier *kesj*. Trass alt har kost djupare røter i norsk språk enn café latte. I Røynda er det bokmål som er såsmåll, og vi ser med suveren forakt på den oppblaste makta, seier Tokvam.

Om han meiner alvor med opprøst. Vi prøver på ingen måte å ideallere nynorsk. På den andre sida harsellerer vi heller ikkje med nynorson, seier Tokvam. Radio Røynda er kompromisslaus, vi har ein klar ståstad og ei klar haldning. Vi prøver slett ikkje å gjere alle til laas.

JOURNALISTER VIKRAR Radio Røynda eit godt stykke utanfor dei mest opprøkka situas. Vi prøver ikkje å vere hysterisk dagsaktuelle, og snakkar heller med folk som interresserer oss, seier redaktøren. Det viktigaste er at dei har ei historie å fortelle, og mindre rolle spelar det om Velle-Ivar og eg er samde eller usamde med vedkommende.

Denne journalistiske metoden har

EN HEIT OG HANS DUBBLAR: Den 55 år gamle målmannen Ludvig Jerdal vegar seg på ingen måte då vi bad han ta fyrstasen på og bli med på fotografering saman med Røynda-troen. Her får han støtte på Finn Tokvam (vett-ave), medan Halvor Folgero og Odd Erik Lote (Sjengst-bok) knapt blarar å skjule kor imponerte dei er.

medført at eit variert gjestegalleri har dukka opp i radiosen, og det journalistiske arbeidet har tatt det underlegaste vendingar.

Utgangspunktet er oftest eit tema og eit intervjuobjekt, og så bygger vi saka rundt dette. Heller grunnleggende er at vi aldri prøver å drite ut intervjuobjekta våre, poengteier Tokvam.

Redaktøren ser på programmet sitt som motsatsen til Holmgang, der alt er spikra på ferdig, vordt er svart-kvitt og delaktarne er skikkere.

Tokvam svarar seg fram over kafebordet, prøver hardt å få definert den nynorske reality-radiosen.

Vi er det motsette av alle dei programma som fortel folk at «dette er maro, dero», Radio Røynda har dete lag. Vi får sagt mykje meir enn det vi eigentleg seier, for å sei det slik.

Tokvam stravar litt i desse utlegningane, slit med ein velutvikla angst for å bli pompes.

Velle-Ivar er ikkje embel og flat, og dei er ikkje gilt som kan forklarast. Om vi har hatt nokon sukassa, så er det fordi innalagga snakkar til folk, dei lærer at dette er detta eigen, noko som ikkje einstøver forestar alt av, seier han, og ser på at eg noterer. Vart og pompes no?

LETJARE ER DET å snakke om den ustabile Røynda-makkeren.

Velle-Ivar er blitt stadig viktigare. Han har blitt ei stemme som seier det eg eigentleg vil ha sagt, men ikkje kan seie.

På lufta er Velle-Ivar ei tynn, skarp stemme som fyrer laus kommentarar og undertrykt bønning frå sidelina. Fyren har vanskar med å få ting utna, er generelt misnag og ein trufast målmann.

Desutan lir han under seksuelle frustrasjonar. Her om dagen heldt han på å få ei dame til senag, men så dukka det opp gentilvis og diverse an-bebet-else-erd i vokabularet dennes, fortel Tokvam. Så Velle-Ivar misse heilt temninga, og cmtalar henne no berre som Mariann, det blei ke barmot.

Da norsk kontra internasjonal bønning var tema i Radio Røynda for nokre veker tilbake, vart Ivar så engasjert at produsenten berre måtte felle ut dei rysspegaga tiradane som bøtta fram.

Saman med Tokvam er Halvor Folgero sentral i det redaksjonelle arbeidet, og den musikklike motoren i Røynda-uttrykket er vokallisten i visepoppbandet Fabal, Odd Erik Lote.

Aller reality-sjeferar drivmer om å få gitt ut plata. Så også Tokvam.

Dermed oppstad bioproddet Finn-Erik, best kjent for slageren *Hjarda med H*. Den viste seg å ha ein heilt ovvotta crossover-appell, og oppdadd på same tid ein femmar på Dagblad-terningen, plassering på Norskoppren, plassert på dansband-topp, rotasjon på NRK P3 og omtale i vekobladet Her & Nå.

Vi er ikkje nøgde med berre ein singel. Så no er vi klar med titteloprett på det vi håpar skal bli ein ry dobbelt-kasset, fortel Tokvam. Låten heter *Froter Finnsag*, og den får premiere i det føreliggaste siste Radio Røynda som går på lufta no på tysdag.

AUTSTARA med at Tokvam påtok seg å lage ein advarslerie på Norgessjasson.

På den tida var reality-seriane noko nytt og høit, så eg tenkte at kvifor ikkje spele på toskeskapen i sjatvoren.

Det første gjestene var Tokvams sambydngar og namnebrar frå Flåm, ungkarne Øystein og Arne Tokvam. Dei hadde nyvornen status som riksdeildsar, etter å ha blitt loppa for sparepengar av to strippeskar som kom på dera.

Sidan har det blitt mer enn hundre episodear på det halvannan året som har passert. NRKs eigne tal viser at Radio Røynda blir høyrte av omkring ein halv million menneske kvar veke.

I år har Norgessjasson på Tyholt snart fått dei 20 Røynda-episodeane dei skal. Den siste - labofat i antil vidare - går på lufta i Norgessjasson førestommende tysdag.

Eg drøymmer om å avslutte med Erik Bakke, for å få opplara denne promille-historia der han visstnok ikkje forstod ein dert engelsk. Men alle veit at om det er nokon gong ein songing kan flyndne engelsk, så er det når han har to i promille.

Men det er ingen andre har konfunderert han med dette faktumet, seier ein hovutvandrare Tokvam.

Sjølvsagt er det slett i denne omgang, er han viss på at Radio Røynda vil halde

fram i ei eller anna form, norgessjasson-ler ikkje.

VI ER om høgedepunkt frå Røynda-historia. Tokvam tenker seg om, er innom ei rekke innslag, pratar om alt frå fotball-sjeferar som gjer seg kosebare til idaråd-sjeks presidentar som ikkje gjer det.

Men Tokvam meiner vi må ha med saka om den gongen det vart millitærkonflikt om ein drit på Vikafjellet.

Dette var omtrent på same tid som USA la fram sine fløteviser mot Irak. Ein fyr fram altså ein fort likte ved høyteveggen sin på Vikafjellet, kort tid etter at British Army hadde hatt øving i området. Han meinte dei engelske soldatane hadde gjort frå seg. Men British Army slo tilbake med at det såkkert var ein hundebrett. Det vart høftig ørdsiktig, til og med i svafiring og lortet enda opp avbildt i lokalavisa. Vi i Radio Røynda tok opp saka, og hjå oss måtte lokaltier-reporteren erkjone at bildet antolog ikkje var av den rette driten.

For de mange reaksjonar frå folk?

Tja. Ein 75-åring skreiv inn og meinte at NRK-leitinga mangla dæmmekraft som slapp oss på lufta. Og så fekk vi ein epost frå Aasen-tunet, som hadde fått reaksjon frå ei som klapp på at barneseriane bennar i Oslo vart modta fordi dei snakka Radio Røynda-dialekt. Dessutan ringar mange som vil vite meir om Velle-Ivar.

Finn Tokvam har fått nok av kaffil, og tar seg ei öl.

Kva med deg sjølv?

På døen på Logen i Bergen betrorde ein musikliten meg at han har så sidemål. Vi stod ved pissevoren. Eg såg på fyren og sa at samme her, det gjer eg også.

Slik svarer ein lundens gut fra Flåm. Attpått litt i ein søkendesokk på fem, halvlangt hok, rund i Øest, rund i kroppen. Den personifiserte Radio Røynda? Han ser ut i lufta, dette nærmar seg slutten.

Tyl, seier han. Det er favorittordet mitt. Ein heiderstimel. Det vil og bli kalls. Ein god tyl.

Minneord for Sigurd Sandvik som fekk meg inn i høgnørskken med dei fyrste rådgjevingane etter at eg hadde lese Gustav Indrebøs bøker.

Minneord: Sigurd Sandvik

Stavanger Aftenblad Aftenbladet 09.03.2004 side 25Seksjon: FolkSigurd Sandvik 263 ordForfatter: Hans Olav Tungenesvik

Les også

[Vis flere](#)

Eit av dei ruvande tre i skogen er borte. Høgskulestyrar ved Sunnhordland Folkehøgskule gjennom ein mannsalder, Sigurd Sandvik, la vandringsstaven ned sist torsdag, 90 år gamal. Sigurd Sandvik var ein idealist og ein kulturarbeidar av dei sjeldne.

Som pedagog og folkehøgskulemann gav han heile seg i det skuleslaget han elska. I tillegg hadde han omfattande interesser innanfor norskdomsarbeidet og lokalhistorie. Han hadde leiande posisjonar i Noregs Mållag og i **Vestlandske Mållag**. Han skreiv bøker om suldalsmålet, og han var ein aktiv deltakar i det offentlege ordskiftet, først og fremst om språklege og pedagogiske spørsmål.

Underskrivne hadde gleda av å læra Sigurd Sandvik å kjenna alt då han kom som ung lærar til Skånevik under krigen, og seinare har det vore ei glede å fylgja hans mangslungne arbeid til gagn for norsk ungdom, norsk språk og norsk kulturliv.

Sigurd Sandvik fylgde levande med i alt som galdt Sunnhordland Folkehøgskule like til det siste, og så seint som på årsmøtet for Sunnhordland Høgskulelag sist sommar, var han med i samtalen om notid og framtid for Sunnhordland Folkehøgskule.

Ved Sigurd Sandvik si side stod i alle år kona Kristine, som delte hans interesser og engasjement på dei mange felt. Ho lever framleis, og både ho og ein stor flokk av born, barneborn og oldeborn vil oppleva eit stort tomrom etter Sigurd Sandvik. Det vil svært mange andre av oss også.

Me lysar fred over Sigurd Sandvik sitt minne.

Hans Olav Tungesvik.
minneord

minneord

[Bergens Tidende](#)

22 Feb 1999 4:00

353ord

Forfatter: JERDAL LUDV.

Lektor Hartvig Barth, Straumsgrend, Bergen er død. Han var fødd i Bergen og vart nær 66 år. Med Hartvig Barth er ein framstående skulemann gjengen burt. Ein stor veneflokk hev mist ein personlegdom som det alltid var hyggjeleg å møta, ein mann med store kunnskapar og mange interessor,

ein sjarmerande samtalepartner, eit strålande menneske.

Hans gode evnor syntes seg tidleg. Han tok artium på Katedralskolen i 1952. Deretter var han med ein båt i utanriksfart i eit års tid, han kom til mange land og fekk sjå ein god del av vår store verd. Vel heime att drog han til Frankrike, og var i Tours i to år, millom anna for å læra fransk. So fylgde studietidi på Universitetet i Oslo. Han vart cand.philol. i 1963. Hovudfaget var geografi. Like etter embetseksamen vart han tilsett som lektor på Frydenberg høyere allmennskole, og i 1967 vart han lektor på Fredrikstad Handelsgymnasium.

Si lengste tid hadde han på Bergen Handelsgymnasium.

Han vart tilsett der i 1968, og han underviste i tysk og historie, men hovudfaget var geografi. I ein periode var han undervisningsinspektør, og han var rådgjevar frå 1976 til 1992, samstundes rektor og hovudlærar.

Rådgjevarstillingi på handelsgym var ei ny stilling, og Hartvig Barth var ein av dei som var med på å forma ut den stillingi.

Han vann seg eit namn for den innsatsen. Han var og hovudfag-eksaminator i geografi på

Norges Handelshøyskole. Hans siste år vart harde, merkt av sjukdom, av kreft. No byrja ein kamp mot sjukdomen. Han var i arbeid, men måtte inn på sjukehus innimellom. Lidingane var store, og for kona Karin som er frå Skåne og er lækjar i psykiatri, for dei fem vaksne borni deira, og for mor til Hartvig, den fine kunstmålaren Louise Meidell Barth.

Ætti er knytt til Rosendal i Kvinnherad, og der vart Hartvig Barths siste kvilestad. 30-40 noverande og tidlegare kolleger frå Bergen Handelsgymnasium var med på minnestundi i Rosendal, saman med mange andre.

LUDV. JERDAL

Jubilantar

Mannen med ordet og målet

Bergens Tidende

3 Oct 1998 4:00

899ord

Forfatter: RØDLAND KJARTAN

Det var ein varm seinsommarkveld. "Stord" sigla makeleg på blikkstilte sjø og skulle runda neset ved Utne. Frå høgtalaren i den vakre plysj-og-mahognysalongen kunne ein høyra ei vakker Sunn-hordlands-røyst: Det var Magne Rommetveit.

jubilant KJARTAN RØDLAND Det er mange år sidan no. Langruta som HSD hadde mellom Bergen og Odda er borte. Ved Marineholmen ligg "Stord", som no har fått romartal I bak namnet, og vonar på enno ei oppstode frå dei halvdøde.

Og Magne Rommetveit har vore pensjonist i mange år. Han fyller 80 år søndag 4. oktober.

Men det står til liv med emeritus-en, og han kan med godt samvit ta imot heider og ære for det han har gjort i livet.

I sommar var det Noregs Mållag som gjorde ære på han og ein annan god sunnhordlending, Ivar Eskeland.

Men den sommarkvelden, då ein enno ikkje hadde sett 1960-talet på kalenderen, var Magne Rommetveit på lun talefot med storparten av det norske folket. Dei hadde språkprogram i den gamle Fostervoll-radioen, og Magne Rommetveit fortalde så godt og truverdig om det merkelege som hadde ført fram til ord og vendingar i norsk mål.

Ven med alle Han likar ikkje substantiveringar, og velsigna vere han for det. Men Magne Rommetveit er ei sjølvmotseiing: Han han levd med, av og for målet i alle sine vaksne år, og likevel er det ingen som er sinte på han. For med Magne Rommetveit var det slik at han ikkje gjerne la seg opp i språkkrangel og målstrid, han berre dyrka dette målet som band landet saman og gjorde det godt å vera talande og skrivande nordmann.

Det er ikkje meir enn fem år sidan han sist slo eit vakkert bokbind rundt endå eit storverk. Då gav han ut synonymordboka "Med andre ord" i nynorsk utgåve, og det var ein harding som hjelpte han med det: Hallstein Laupsa frå Kvam, sjef i NKS-forlaget. Tre-

fire års arbeid, sa han den gongen til Odd Johan Holen på Oslo-kontoret til Bergens Tidende. Det var berre halvsant. Tok ein med likt og ulikt var det eit heilt vakse liv som låg bak.

Eg har samla på ord lenge, sa han den gongen i 1993.

Sjølvsagt måtte opphavet vera på Stord. Som son av lærar Oskar Rommetveit og kona Ingebjørg, fødd Stuve, fekk han det medfødde privilegiet å vera sunnhordlending, og få det milde talemålet som gjorde at ein måtte slita hardt for det, om ein skulle verta uven med nokon.

Då radio var mål Han rakk å ta artium krigsvåren 1940, men måtte venta heilt til 1947 før han vart cand. mag. - krigen kravde sitt. Cand.

philol. vart han tre år deretter, og så tok han stillferdig sin plass mellom alle dei gode folkeopplysarar som høyrde tida til.

Det var den gongen kringkasting var radio, og radio var mål, vakkert, normert og stilrett. Med Magne Rommetveit vart det kringkastingsarbeid på mange måtar, han var konsulent for nynorske programspørsmål og samstundes konsulent for nynorsk mål i både radio og fjernsyn. Den akademiske karrieren hadde han teke fatt på, først som hjelpelærer ved Universitetet i Oslo, så dosent og professor i språkvitskap. Sjølvsagt let han seg riva med i det nye målarbeidet, i Kringkastingsringen og i krinsen rundt det nye målbladet "Dag og Tid".

Og så samla han ord. Han sat i mange år i Norsk Språkråd, vart formann i nemnda for nynorsk fagspråk, og så arbeidde han med ordbøkene. Det var Norsk landbruksordbok, "På godt norsk" (i to bind) synonymordbok og nynorsk definisjons- og rettskrivingsordbok.

Mannekvinnesjået Treng ein å vita nytt om norsk mål, går det greitt å spørja Rommetveit. Han har registrert 1250 engelske lånord i norske tekstar, og han finn sjølv på norske og nynorske omsetjingar av engelske lånord, anten det er "leasing" eller "dragshow" - det siste vart til "mannekvinnesjå" - og det er då nett det det er!

Når han har høve til det, fortel han gjerne om korleis ein skal skriva betre bokmål: Då skal ein omsetja bokmål til nynorsk og så attende til bokmål. Det løyser opp mange flokar. Til dømes, seier Rommetveit, om Tolldirektoratet skriv at "forpassing kan tillates dersom varene kan ledsages av tollvakt", då kan ein ta turen om nynorsk og koma attende til bokmålet med same meininga slik: "varene kan sendes vidare til annet tollsted dersom tollvakt kan følge med". Så enkelt er det.

Då Magne Rommetveit kom med synonymordboka på 600 sider og med over 13.000 oppslagsord i 1993 (han var ein ungdom på 75

år den gongen), sa han at han ville arbeida vidare med stoffet.

Men først skal eg ha ein pust i bakken! sa han.

Den pusten har han ikkje fått tid til enno!

MAGNE ROMMETVEIT, stording og professor i språkvitskap, fyller 80 år søndag 4. oktober. Bildet er frå i sommar då han og Ivar Eskeland, også han stording, vart heidra av Noregs Mållag FOTO: DAG OG TID

75 år i dag

dagen i dag

19. juli er navnedag for Oddmund og Oddrun (Oddrun Valestrand, bildet). Oddmund er et ganske nytt norsk navn, også brukt på Island.

ord for dagen

innbliskhet utelukker i talentet, men komponer det.

Austmann i vesterveg

Jubilant

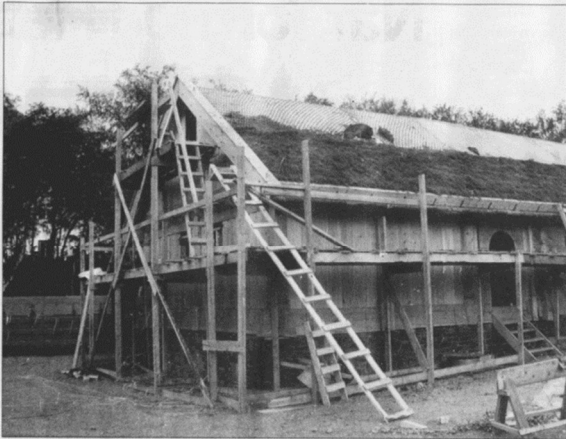
Han er rædismadur, og det har han vore sidan 1986. Det skulle ein ikkje tru om ein kar som er barnefødd i Nord-Fron i Gudbrandsdalen. Men ein rædismadur er konsul, og Arne Holm har vore det i Bergen så lenge at han snart kan kalla seg «doyen» også!

KJARTAN RØDLAND

Tysdag 16. juli fyller Arne Holm 75 år (Kjøpebakken 6, 5114 Tertnes). Ridder er han sjølvsagt også, ridder av den islandske Falkeorden. Den æra var det forsaetti Vigdis Finnbogadóttir som sytte for at han fekk, då ho var i Bergen i 1986. Ho skulle berre visst at ridderen så vidt hadde vorte varm i tøyet, det skulle koma meir i dra etter. Mykje meir!

Arne Holm kan trygt kalla seg austmann. Men Vestmannalaget har hatt ein traust og trygge vni i gudbrandsdalen. I år etter år var det slik at når vestmennene møttes i stjern, var det i finaste moterommet på Vestlandsbanken, og der sat banksjefen med til bords. Det var kanskje ikkje han som mest tok ordet, han høyrde helst på når Ludvig Jerdal og Conrad Clausen tok ordet og hødt på det både vel og lenge. Men han gjorde desto meir.

Pengar fekk han
Det var noko anna når

AUDUNARSTOVA som bel gjenreist på Island (fjor. avocno)

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Frå Smutthol til Teitur
Det har kanskje ikkje alltid vore like lett å salla islandsk sak i Norge, det var tringt då striden rassa om Smutthol og Smutthav og krig om tørskan. Men i Bergen har det alltid vore nok av trufaste islandsvner, og endå betre var det då Festspela i Bergen henta Bella som sjef og Brann fekk Teitur som trenar. Slik sett er det berre gull og glans med det å vera rædismadur i Bergen!

Det er no slik at det viktigaste i livet, det gjer ein utanom temepaktene. Men Arne Holm fekk då brukt bankutdanninga og sin juridiske embetskskamen. I 1961 vart han tilsett i Vestlandsbanken, fem år seinare vart han direktør i gamle A/S Arne Privatbank, så

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Arne Holm tok turen innom til folk han kjende – og det var stort sett dei fleste. Det tygde ikkje bra ik med han, han tala lågmalt og smilte gjerne. Men pengar ville han ha, og

Fornemmelse for stein

De lengste steinblokkene. Skilene kan prestere seg flyttet til Bergen for å løfte taket i byens besteste. Bård Breivik vil gjøre Torgallmenningen til en katedral.

Dette blir jaska flutt! Jeg er sikker på at om ett år er det ingen som vil huske Torgallmenningen slik den har vært tidligere, sier Bård Breivik. Trappene foran Sjømannsmonumentet er høgd ut av en 240 tonn svare granittblokk. De enkelte delene er meslet ned fra 78 til 22 tonn, men furene i den svenske oldingen henger fremdeles i høg. Ansiktslefferen til dronning Silvia kunne ikke gjort det bedre.

Bård Breivik har strukket steinen til kanten av hva som er fysisk mulig å frambringe det svenske grunnfjell. Torgallmenningen knaker i levene.

— Vi hadde løst en blokk på 340 tonn, men den knakk. — Stakkars svenskene. Den steingale fyren eller ikke magamål. Og han har ikke tenkt å gi seg med Torgallmenningen. På Oslo østkant venter en skulpturpark av vigelandske dimensjoner på gutten med gullnevene. I Oslo vil han ha arbeid i fem-seks år, om projektet omsider blir endelig svevhatt. En del svenske stein er all-plukket ut. Skilne skrumpet, bergenseren jaffer bergene i seg, blir for flott.

Ser du hvor godt det passer? Disse blokkene er høgd for hånd, og de er jeg ga meg mer press enn de blokkene som er sagt med maskin. Ser du? Vast ser jeg. Det er imponerende. Det er enormt. Og Bård Breivik i sitt dongerribukse og støvete jakke er en maskulin urkraft fra den fante omkring og dirigere og inspirerer og er arbeidskar. De arbeidetolkene som ikke lar seg trekke inn i vitallisten hans, minner i det minste sagt.

Du må henge i om du skal holde tritt med den karen!

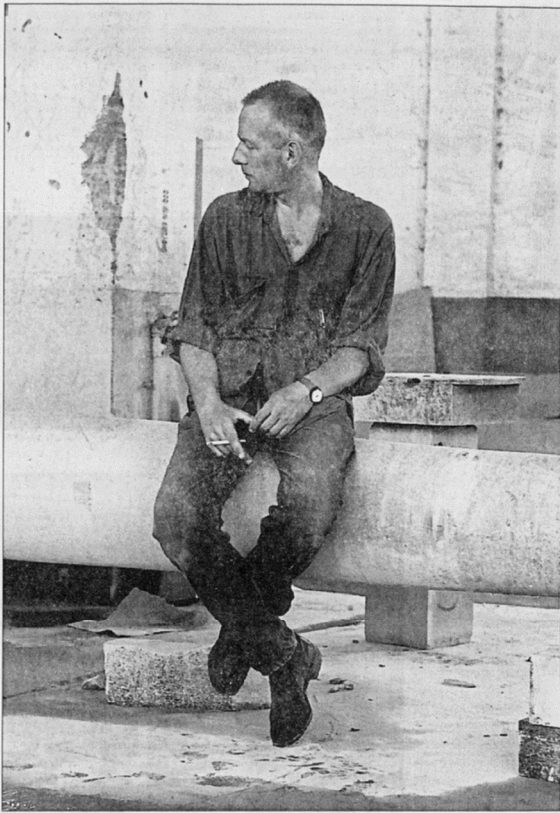
Helge faren, Thomas Breivik, er avkommet mer ungdommelig nå når han snart når femti enn da han var barn. Smågutten dette sjokolladen så rundt hånden at han selv ble stående tommunnet igjen, år-vingen leker med det svenske berg-trolene og vinner nesten alltid.

Men dimensjonene bedrar. — Når jeg gjør slike store ting, lengter jeg alltid etter å gå over til å arbeide i mindre format, sier breivikaren. — Nå holder jeg på med lakkarbeid.

— Han får det til å høres ut som brodering. — Den internasjonalt anerkjente skulptøren arbeider med all verdens materialer og et utall uttryksformer. Det sensuelle og det erotiske og så.

Adresser: Oslo, New York, Skåne, Stord. **Yrke:** Skulptør. **Alder:** 49 år.

Aktuelt: Vil gjøre Torgallmenningen til en katedral.

BÅRD BREIVIK HAR STRUKKET STEIN TIL KANTEN AV HVA SOM ER FYSISK MULIG.

portrett

De kvinner som har gått med i drag-saget har måttet leve med en økost. — Jeg arbeider alltid. Det er bare slik det er.

Når han må henge seg inn igjen, vil han være alene i stoledet. Kiler han søker tilflukt på barndommens land på Stord. Av og til åpner der og.

— Jeg har tenkt å bygge atelier på Stord. Det har vært mitt fasteste tilholdststed siden jeg var barn.

Han har tre atelier fra før: i Skåne, i New York og i Oslo. Kunsten er det all-oppløpende tuget. Mens han tjener granitt på Torgallmenningen, har han en prestisjefylt utstilling i Malmö for to år siden. For eksempel til Torgallmenningen blir sagt 17. mai neste år.

Og hvis Nye Carte Blanche våger seg utpå enda mer skrå bredder enn nå, kan danseselskapet nettses seg bak østet i multiskulpturen også kunne tenke seg å gjøre et stunt som scenograf igjen — noe med ballett, sier han.

Bård Breivik er både kunstner og entreprenør, følge faren, som synes det er en beundringsverdig kombinasjon.

— Det er meg han har vitallisten fra sier senior, kullingen fra Nordnes.

— Jeg har vitallisten både fra far og mor, sier skilnessebarndet, diplomaten, sjokolladefabrikanten, — jeg fikk med meg alle slags miljø oppvekst. Nest til tilbrakte jeg hos morfar og mormor, jeg er mer laksevåkagitt enn nordnougitt.

— Har du selv barn? — Hun er snart seks år. Det var fantastisk å få barn, få familie, ikke være alene lenger. Det gjorde noe med meg. — Kunstnerisk også?

— Jeg tror det jeg vet at jeg arbeider for mye. Jeg har tenkt på å ta et år fri. Reise rundt i Asia, for eksempel. Det er et veldig trekk i Asia.

Det er da også steinkvinner med kinesiske ynde som skal løfte taket i Breivikska-

tedralen, 24 høye, spinkle søyler med feminin schwung og individuell utforming oppunder glassstaket. Ynden er framkalt av kinesiske steinbegerer, de eneste som hadde kapasitet og kapabilitet til å tilfredstille katedralbyggeren.

Slike serier er ett av hans kunstneriske kjennetegn. — Det har kanskje noe med min oppvekst å gjøre at jeg uttrykker meg på denne måten.

Søyleretter er også katedralens kjennetegn. Og nåde de som våger å kalle Torgallmenningen for barbeiteallmenningen når søylene er kommet opp. Bård Breivik ble virkelig såret og vantroen over at Bergens Tidens kunstkritiker Siri Skjold Lezak tok barbeite i sitt tastatur. Skulptøren girer heler ikke å sveige at både hans arvefænder og folkevittigheten trøkket de ansøttiske lemmene til sitt bryst så snart de var umfangt.

— Det er bare pinlig, sier han. — Stakkars kunstkritiker om hun blir hengende ved disse beina.

Når måneden er omme, skal det bli syn for søgn. — Se på veggen! Kunstneren stiller meg opp på en av afdalsteikkene som venter på fundamentet for søylene.

— Søylene mine skal bli mye smaler enn dem du ser, de som Finn Berner har laget. I dag blir blikket holdt ned, jeg skal løfte det oppover, slik at du ser til toppen av søylene.

Lysst kommer til å spille en viktig rolle, med Finn Berners søyler kraftigere bølset mine. Og hele plassen blir renset, det blir enkelt og elegant. Torgallmenningen blir et sted der du kan sitte og se på stjerneshimelen midt i byen. Jeg er sikker på at Finn Berner sitter i himmelen og fryder seg!

Bård Breivik fryder seg slik at han vifter som en engel med hendene. — Skjønnst du hva jeg mener?

Jeg skjønner englefryden, men selv om engelen har medlidende, knallblå øyne

og klukkende latter, må jeg tilstå at jeg ikke helt ser for meg søylene hans. Og at glassstaket over er enda vanskeligere å feste for mitt indre blikk.

— Det er vanskelig å skjønne virkningen for vanlige folk. Arkitekter har det gjerne slik at de ser ting hele tiden og bare får uttrykket en liten del av det de ser. Kunstnere ser nesten aldri noe, men når vi først ser, må vi uttrykke det vi ser også.

Jeg har sett Torgallmenningen som katedral, flere ganger, men selv får meg blir det spennende å oppleve virkningen av glasset og aluminiumen over søylene. Det er dessuten første gangen så høye søyler blir festet med stag til en vegg.

— Føler du at du har måttet gå på akkord som kunstner, at du er blitt dekorator? — Kunstnerisk nærmer Torgallmenningen seg smertegrensen.

— Ikke desto mindre er det et dristig prosjekt?

— Jeg må virkelig berømme Bergen kommune og alle de andre partene som har rettet stå imot all motstand. Men jeg er også lei av å stå til rette for alle mulige folk, alle og enhver synes jo at de har rett til å mene noe om dette prosjektet, enten de har greie på hva de snakker om eller ikke. Det er slik det er i Bergen.

— Men det er jo pussig at bergenserne er så ekstremt opprørt av skulpturer og så lite opprørt av arkitektur?

— Jeg tror det har sammenheng med at arkitektene ikke våger å utsette seg for det som kunstnere må utsette seg for.

Bård Breivik våger til overmål. Han var bare 18 år da han debatterte og 29 år da han fikk sitt internasjonale gjennombrudd med den vidgjette årestillingen. Det førte til at han ble kalt til professor i skulptur i Stockholm, bare 32 år gammel. Et friskt pust vestra!

— Utstillingen hadde potensial i seg til at jeg kunne holdt på med å lage år i årevis. Det var da også flere medkunstnere som mente at jeg burde ha viderutviklet dette temaet. Men jeg ville ikke ende som årkunstner!

I stedet ble han en av de mest mangfoldige og mest produktive skulptørene i Norden, en av de beste også, mener mange kritikere, om ikke den beste, det er det også noen kritikere som hevder.

— Jeg var ikke noe skolebarn, jeg hadde det hendene. Men det er ikke bare talentet som skal til. Helge faren har hans eldste sønn også den utholdenheten og stidgheten som trengs. Thomas Breivik valgte selv å legge sine kunstneriske ambisjoner på høyden til fordel for lærer- og skribentgjerningen, og var ikke det som oppmuntret junior til å gå stå inn på kunstens dårlig betalte vei.

Moforestillingsene hjemme fra Norge kanskje som en oppmuntring, men Bård Breivik hadde også tid på sin side. Det var et svært kreativt miljø i Bergen i hans oppvekst, en direkte import av kulturimpulser, særlig fra Storbritannia og USA, som ikke ble sensurert fra Oslo.

— Det var en fordel ikke å bo i hovedstaden, hovedstadene har alltid så mange ambisjoner på vegne av hele landet. I Bergen var vi utsløvende og ambisiøse, det er kunstnermiljøene i Bergen alltid. Hvis ikke, har ikke byen noe kunstnermiljø å snakke om.

Oslo har vært fast boested de siste årene. Arbeidskarene har vært en flakkende sjel, med lange opphold i Asia og Sør-Amerika, alltid på jakt etter dyktige håndverkere. Gutten med gullnevene eier ikke ro i røven.

Når arbeidsdagen er slutt, vil han ha seilbil på Holbergstuen. Ettersom det er onsdag, skal det være fisk til middag i Bergen, og ettersom det er torsdag dagen etter, gleder han seg allerede til raspeballene før fiskesken er kommet på bordet.

— Jeg lengter alltid tilbake, like mye til Vestlandet som til Bergen, til været og naturen.

Jeg synes ikke jeg har noe valg. Jeg tar seilbil, jeg også. Bård Breivik har fornemmelse for mer enn stein.

TEKST: ASBLADEN KRISTOFFERSEN
FOTO: OGG E. NERBØ

småket i løbet, selv og guld og disse arbejder give utryk for en sikker smag og hel kultur vil det nye søne billedvekslingen da de kunstinteresserte i nor by.

Henry Sørensen gaar til arbeidet med en grundig og alsidig udnævnelse og en sjelden evne for udnævnelse. Jeg vil ogsaa gaar frem en visit i det nye lokale for at høre lidt nærmere om skoleens program.

Jeg har fraen selv ha ardet:

Det avgjænde for denne skoleaappaling er de utallige milekræ på materialer man gang på gang støter på, nemlig inden det dekorative område. Det være sig inden- eller uendørs, — en sofapute eller et birstaarn. Det som efter min mening først og fremst gjælder i det praktiske arbeide, er kjendelsen til alle anvendelige materialer for at kunne være istand til at vælge det rette. En nær hjælp i denne retning er ogsaa museetsamlinger, men da jeg gaar ut fra at det ikke nytter at gjøre selvstændige studier uden at kunne tegne, vil jeg gerne først og fremst lære at tegne efter gode gamle

ting under min udtelling. Det man lægger specielt vægt på at eleverne lærer at gi den stofflige virkning. På samme tid vækkes elevernes interesse og opmærksomhed for den gamle nationale kunst samtidig som der bevirkes dem et আপতt syn for hvad der er vakkert og rent i form og farve. Saa vidt muligt vil jeg ha eleverne utvare kompositioner i det virkelige materiale, uendørs at de henholdsvis før kjendelsen til olje, kalk- og freskolor. I den endelige udtelling mest benyttede.

— Jeg lærer at fraen er helt uden net elider.

«Ja jeg har faat min udnævnelse fra den i Skandinaviens kjendte billedlærer og sølvmed Jost Andersen i Kjøbenhavn.

Med hensyn på eleverne har han optaget et begrænset antal elever og disse kan da som ønskes fra fuld udnævnelse i højet.

Bergen, 12de januar 1923.

Sigurd Lundø.

Bergen og maalreisingen.

Uttalelser av Edvard Grieg og overlørge G. Armauer Hansen om maalsaken.

Av Eirik Hirsh.

II.

Hvad der særlig præger riksmaalsarbeidet her i Bergen, er dette at de, som lærer det opp, slet ikke er bergensere med rett og tradisjon, helt utslændinge, eller folk, hvis forældre er fra bygdene her ved. Dette fremtrer i en saa utpræget grad, at enhver maa bli opmærksom på det.

Ta f. eks. Bergens riksmaalsforening. Der har de mest fremtrædende formænd været utslændinger, som overlørse Vigander, direktør Haal, direktør Schnitler, kemiker Pihl og den nuværende hr. Stav. Jeg kan ikke erindre at ha set en eneste bergensere på formandspladsen. Det er ogsaa ganske selvfølgelig skellig, hvilke mænd riksmaalspartiet satte ind i skolestyret ved sidste valg. Det er for den overvejende del mænd av ovennævnte type.

Saa har vi noget som heter Lærernes riksmaalsforening. Den luttill fungerende formand som har sine aner på landet.

Tar vi saa for os dagpressens moter vi noget lignende. I »Bergens Aftenblad«, hettes hovedorgan og maalsakens ivrigste bekjæmpere, har der mig kjendte ikke siddet en eneste bergensere som hovedredaktør. Det skulle da være bladet første redaktør, premierisnant Sønerupff, hvis nationalitet det ikke lykkes mig at bringe på det rette. Og i nu gaar bladet straks i sin tidsaargang.

»Morgenavisens« er det vanskeligere at kontrollere, for der skifter det ansvarshavende saa ofte, at det er vanskelig for en utenforstående at følge med. Men baade Stilløff og Lyshøi var utenforstående, liksom er tilfældet med den nuværende redaktør.

Ser vi saa på et blad som »Annonce-Tidende« viser det sig at det var først da utslændingen redaktør Miehelt kom der, at bladet blev aktivt motstander i maalspørmaalet. »Arbeidets« nuværende redaktør er bergensere, men jeg har ikke lagt merke til at han har befattet sig stærkt med spørmaalet. Jeg forbigaar bladet medarbeider A. P.

Og »Bergens Tidende«, byens største og mest læste blad, har havdet venstres standpunkt i maalsiden uavkortet. Det samme var vistnok ogsaa tilfældet med »Bergenspostens« forsamlingssendingen. En flertal av redaktørerne i disse blad har været bergensere.

Det ovenfor anførte er nokaa karakteristisk, og især hvis man samtidig har klart for sig hvem der har været maalreisingens talenmed og lærere fra bergensere. Det har for største delen været typiske bergensere.

Delvis navn som hele byen idag ser op til og hylgater, og som har kastet glans over dens navn.

Jeg har i en tidligere artikel pavist hvorledes byen har stillet sig i politikk overfor maalløven fra 1882 til 1907 og i bevilgningsspørmaale. Jeg har dokumenteret at byens stortingsmand paa meget faa undtagelser nær, altid har holdt på den nationale linje uavkortet. Blant byens thugnæmd i denne tid finder vi oberst Krogh, statsfysik John Sparre, kjøbmand Gade, John Lund, Chr. Michelssen, assessor Prähl, kjøbmand Johan A. Meln, optikus Krohn, Josephin Grieg og Joh. Ludvig Mowinkel og som storsraad i 1907, direktør Lehmkühl. Alle disse er utprægede bergensere, fra de gjævste og mest indflydelsesrike slekter i byen.

Flere av disse var vel ikke maalmænd i almindelig betydning, men de var overlegne nok til at se sakens nationale og kulturelle betydning, og veien vi maa ga.

Men de dypeste og varigste merker satte de mænd som ryddet og grov grunden. Og her forestret byen en række fremtrædende mænd som med liv og sjæl tok skiv del i arbeidet. Her møter vi først ved ar 1800 maalgran skeren dr. med. Lauritz Halløenger. Hans »Norsk ordsamling« var længe den bedste kilde til kundskap om norske folkemaal. Senere i 1820 arene fik Bergen en ny maalgraner i sultamand Christie, et navn som har god klang i bergenssk kulturliv og norsk politikk. I 30 ar drev han paa med sit smaalarbeide. Hans store ord-bok ligger i manuskript paa museet.

Or alleerde for Ivar Aasen normal saa dagens lys, hadde mæand som dr. Jan Prähl (dødt 1921 i Holland), Henrik Krohn, Marius Nygaard, Georg Grieg, John Grieg, Georg Schelderup og Kristofer Janson tat selve maalreisingens arbeidet op. Det var alt sammen unge, begavede mænd som senere fik meget at si. Og i Vestmannlaget som stiftedes i 1868 fik de en fast samlingsplads. I og omkring dette samlet der sig snart en række yngre fremtrædende mænd. Der moter vi Waller Konow, Stend, Fredrik Walltem (redaktør i »Bergensposten«), John Lund, Alex. B. Grieg, J. A. B. Christie, W. H. Christie, Olav Paulsen, David Habel (redaktør i »Berg. Tid«), John D. Grieg, Ed. B. Giersten, Edv. G. Johannessen, Fr. Nygaard, Joh. D. Beyer, W. D. Krohn og Hjalmar Leberg.

Og Vestmannlagets arbeid ved gjennom arene har været

omfattet med interesse av den fremmede bergenske almenhet. Og bergenserne har næsten altid haft førerstillingen.

At en mæand som Ole Bull stod paa samme side er selvsagt. Da han i 1840 reiste det norske teater, var det ikke bare norsk lyttere han ville vore, men han ville ogsaa løfte norsk bondkunst og norsk bondemaal til høder og ære. Derfor valgte han ut de mest norske stykker til sit teater, som »Til søsters«, »Fjeldeventyret« og »Fjeldstenen av Wergeland«.

Han var altid med i Vestmannlaget naar han var hjemme. I 7de mai 1869 gikk han i prosessen for Vestmannlaget i opposition. Han la ikke skjul paa hvor han herte hjemme.

En anden bergenssk kulturmand skal heller ikke i denne forbindelse glemmes. Det er Edvard Grieg. Han stod vel ikke netop i maalmændskredken, men hvor hans hjerte var, viser følgende linjer til Arne Garberg:

»Sæle spraget er jo norsk. Det er deilig at sie et slikt sprag for os konsaspisere. Jeg kunde ønske at leve nogen dagligt senere, bare for at kunne være med og tale det norske maal, som jeg elsker med instinktlig magt. — Hvilken verdens av vellykket maalk!«

En noget lignende uttalelse kom han med paa en fest i Vestmannlaget for en del ar siden, ved en av »kapleikernes« paa hirdingevindin).

Ogsaa avdele overlørge G. Armauer Hansen sa med velvilje paa maalspørmaalet. I sine mange avisartikler kom han ofte ind paa saken. En gang skrev han bl. a.:

»Jeg kan ikke medgi at der oven tvang om der siges at alle mennesker i dette land her og skal kjende det norske maal. Det er jo mesteparten av befolkningssalossmaal, og denne mestepart er jo av vore idealistiske fedre paa Eidsvoll erkjendte ved sine folkets

*) Se Norsk Aarbok 1922, side 118.

TØI

indlevet i 1922 maa avhentes inden Januar Maanedes Udgang, da det ellers blir solgt.

WILH. KAHR'S
Kem. Farveri & Renseri

kyerne, og dan har faat den største magt i vort statslive.

En kultur-institution som Bergens museum har ogsaa vist at den har আপতt øie for maalreisingen og det nationale arbeide, noget det har tat i arv efter Christie.

I 1917 kom museets styre med forslag om et professorat i norsk maalgraner, efter at det hadde lagt saken frem for Vestmannlaget. I 1918 utnævnte det maalmændene overlørse Hansen til professor. Man kunde vistnok faat en fullt habil mæand i rikmaalmænden Amund B. Larsen, om det hadde villet. Men man tok ham ikke, til trods for at der er yderst faa maalmand i styret. Ikke netter jeg vet av det overlørge Armauer Hansen som kom med forslaget om professoratets opprettelse.

Stuttelig vil jeg bare nevne at det er under den nuværende teaterchef, utslændingen Ludvig Bergh Iohle, at »Den nationale scene« har stengt sine porter for landsmaalstykker. Om teatret i længden staar sig paa det, er en sak for sig. Og i Ole Bulls and er det ialfald ikke.

Jeg tror det skal være lykkelig for mig at pavise, at Bergen er sterkere knyttet til maalsaken, og at den har dybere røtter i befolkningen, end man skulde tro efter avisernes daglige dryp og at agitation fra utslændinge indflyttere.

Eirik Hirsh.

Beskattningen av faste eiendomme i Bergen.

Handelsstanden er misfornøiet med ligningsvæsenets skatteansættelser. Men ligningsvæsenet høvder at ansættelserne sker efter en rettferdigere gradering her end andetsteds.

I Bergens handelsforenings referat igaar uttaltes bl. a. følgende om faste eiendommens verdsettelse:

Ved det herværende ligningsvæsen befølges følgende regler m. h. faste eiendomme, som er ældre end 1916:

Enboliger skattetaksten ved sidste ordnere taksforretninger i 1916-18, verdsettentes til taksten 25 pct. Leie- og forretningsgaard, som staar under huseisnerens kontroll, verdsettentes til 10 gange bruttobleim, dog minimum til skattetaksten og maksimum større 25 pct.

Da disse vurderingsregler gir høiere verdier for formuebeskattningen end tilfældet er i andre byer, henstillet foreringen ifor til ligningsvæsenet at ændre sin fremgangsmatte og søke oppnaaid ensartede regler herom for det hele land.

Da der imidlertid ingen forandring er skedd heri, og da vor by efter indhentede oplysninger fremdeles beskattes trynne end andre byer, har foreringen gjengoptat denne sak og har nu henstillet til rikskattestyret at opprette felles regler for det hele land om eiendommens verdsettelse.

Vi har forelagt ovenstaende for kontorchef Heiberg ved ligningskontoret med forespørsel

Storsildfisket.

Fra Stokstund meldes, at en motorbaat kom ind igaar med 3 maal storsild, og imorges kom en anden motorbaat med 50 maal, som var fisket 12 kvartil NV. av Halten. Der er ikke saa mange fartere samlet i Stokstund, seen do som er der, seiler ut idag. Veiret er stille med sne; for saavidt skilte sistegetene være de bedste for en god fangst til natton. Nu er jo ikke maaltyet mere saa generende. En del storsild fiskes i vinter sammen med anden sild

forskjellige steds lange strænder; ja helt inde ved Sundkloven paa Nordmar blir det i juleken fisket nogen stamper egte storsild. — Soverer i vaarsildstrik tet har man ogsaa føling med silde; den egentlige vaarsild kommer først senere, saaledes at den man nu fisker her sydpas er av kvalitet som storsild.

Paa strækningen Solvik—Føle er der i de sidste dage fisket en del storsild. Den selges paa Tervet for ca. 60 ore pr. kilo.

Plagen De av Rotter?
Brak Rått
 og De blir helt kvitt rotter og mus paa 40 mat.
 Udvalgt for mennesker og huse.
 De farvelsaler i Kristiania meddelte at en av hans kunder paa Vasskollen kjøpte ropulvning og kjendit utredningsmiddelet, men han blev skuffet av resultatet. Han prøvte len RÅTTU og blev fornøiet over resultatet. Vi har ikke et så stort sortiment siden, så han faaer len larvskæret, larvskæret og paa de fleste apoteker. Hovedplads for Norge: M. Erlingrud & Co., Kristiania.

Bergen og maalreisingen.

Uttalelser av Chr. Michelsen i 1906 og 1907 om landsmaalsstil til artium.

Av Erik Hirth.

I. Hr. skoleinspektør Grøvd har reist offentlig klage mot C. B. Bugge, Joh. Ludw. Mowinkel og Bergens Tidende for at de har sveket det centrale i venstresak og latt «fintorsernes» komme for meget i forgrunden bli, a. maalsaken. Og nu ser man følgerne. Venstre er blit et litet parti paa 5 mand i bystyret. Jeg skal ikke blande mig store ind i denne strid den inuelle. De griet at svare lever for sig. Men siden hr. skoleinspektøren ikke står alene om disse sine synsmåter, vilde jeg gjerne vise hvad som har været venstrestandpunkt i maalsstilen i Bergen frem gjennom aarene, lige siden 1882. Både hr. inspektøren og mange, mange andre synes ikke at være fullt opmerkossomme paa den ting. Derfor lar man sig saa let rive med av heirelladens heirostele tale. Jeg skal ikke komme med talenmater, men dokumentere alt, således at ingen behøver at være i tvil om riktigheten av mine uttørelser. Det var i det gamle Bergensvenstres tid at de blev vedtatt alle disse maalvoerne som mange nu i det allerste av Blir saa forbitret paa. Men allikevel sætter man flot skylden paa venstre idag for det fædrene gjordt for 30-30 år siden. Bedre følger man ikke med. Og de gamle bergenske venstrestingraad stod næsten alltid fylket omkring maalsmandkravene. Der var ikke stor slinging i rakkten der. De visste hvad de vilde. Og disse aarene fra 1882 til 1906 regnes jo for at være venstres glanstid her i Bergen, som kjendit.

Til belysning av sillingen skal jeg ta hver enkelt avgjørelse for sig. I 1880 fremsatte Niels Juel m. fl. følgende forslag for Stortinget: «Regjeringen anmoder om at træffe forsendt forsling til at det norske folkesprog som skole- og offentlig språk tilstilles med ved almindelige skoleopgaver. Forslaget blev vedtatt 126 mat mot ca. 30 stemmer. Samtlige stortingensmed fra Bergen stemte for forslaget, tingmandene var: kaptein Krogh, stadsfysikus Sparre, kjømand Gade og John Lund. Dette var det første politiske fremstøt i maalsaken. Det er paa grundlag av denne stortingens beslutning maalfolket blit her arbeidet. Paa denne beslutning er det ogsaa at venstres program i de senere år har bygget i sprangsporsmaalet. I 1888 kom den nye folkelabeloven til avgjørelse i Odelstinget. Forslaget fra kirkekomiteen gik ut paa at alle barn skulde lære at læse begge maalemaal. Flere av venstres bedste maad i landet var vel gjeldende i 1888 blit medgjordt, og forslaget blev vedtøret med alle fra Bergen stemte for det, både Carl Berner, kjømand Johan Ameln, optikus Krogh og John Lund. I 1892 kom indtiltillit saken frem igjen. Men nu hadde indstillingen faat følgende form: Skolestyret bestoer av skoleens lærer- og leesebøker skal være avfattet paa landsmaalet eller det almindelige bokmaal, og i hvilken av disse maal elevenes skriftlige arbeider i almindelighet skal avfattes. Dog skal elevene lære at læse begge maal. Paa Bergensbanken sat den gang Chr. Michelsen, auditør E. C. Prahl, Krogh og John Lund. Alle sammen stemte for forslaget som ogsaa blev vedtatt. I 1890 kom forslag til ny seminarlov. Indstillingen gik ut paa følgende vedkommende norske pensum: «Skolebøker til bokmaalstilt og landsmalets lydform- og ordmålssætt samt setnings- og periordebyggingen, foruten at elevene skulde lære at læse begge maal. Indst. blev vedtatt med 42 mot 42 st. Blandt flertallet moter vi igjen de 4 bergensere: Optikus Krogh, Ameln, John Lund og Carl Berner. I 1894 kom regjeringen med proposition om fælles normaltid. Lovten var avfattet paa det almindelige bokmaal, men indstillingen fra vedkommende maad i Stortinget var paa nynorsk. Bergensbanken var tradisjonens tro og stemte samlet for indstillingen. Krogh, Prahl, sjunket Lørdrup og John Lund sat der. I 1896 kom proposition om utryk for de heiere almenskoler. Indstillingen fra kirkekomiteen var saalydende for de skriftlige opgaver vedkommende i norsk: «De skriftlige opgaver kan avfattes maad paa landsmaalet som det almindelige bokmaal. Dog skal elevene zives forsendt sekte i skriftlig bruk av det almindelige bokmaals. Forslagets første punktum blev vedtatt med 48 mot 33 st. i Odelstinget. Blandt flertallet moter vi Prahl og Berner. Dr. Bruncherst var blandt mindretallet. John Lund sat i Lagtinget og stemte for forslaget der. Assessor Prahl stemte endda til mot sidste punktum i indstillingen. I 1901 var lærerkoleloven under revision. Det blev fastst. at elevene selv kunde vælge i hvilken maad de vilde avfattet sine skriftlige eksamenopgaver, men det blev leevet en lit still i det andre maalføre. Ellers man kunde skrive en hovedtill i hvert av maalen. For dette den gang noksaa radikale forslag stemte bare Carl Berner. Overlærer Geismynden, kjømand Blidt og kjømand T. C. Lund stemte for minoritetens forslag til avgangsprove i norsk. Forslaget var saalydende: «Der gives to opgaver, hvor den ene kan besvares i landsmaalet. I 1907 kom Chr. Michelsen's regjering med proposition om landsmaalsstil til artium. Forstøret ministerebefeh selv sat ogsaa bergenseren statsraad Lehmkuhl i regjeringen. Bestutningens entelinge form blev saalydende: «Ved artium gives to skriftlige opgaver. Disse kan besvares maad paa landsmaalet som almindelig bokmaal. De eksaminandene som besvorer begge opgaver i samme sprøgforn, skal underkøntes en stilløpogve beskaemelse i sig til still av fortøllende eller skiltrende indhold i den anden sprøgforn. Men de første fem aarene kunde man nytte gjensføreling som stilløpogve. Stilen blev vedtatt med 62 mot 30 i Odelstinget. Mowinkel og socialisten Sæbø stemte med flertallet. Johan Røgge med mindretallet som holdt paa gjensføleessstil som stilløpogve, saavidt jeg husker. I Lagtinget var beslutningen enstemmig. Der sat bergenseren Joachim Grieg. Det kan være interessant i disse dage at se hvad en maad som Chr. Michelsen sa om landsmaalsstilen som det nu er slik jammer over. «Med henvis til undervisningen i norsmaal i skolerne er regjeringen ikke i tvil om at der saa skere ungdommen fyldestgjørende kundskaper baade i norsk landemaal og i norsk-dansk bokmaal, men uten at der ives nogen uberettiget tvang med henvis til den sprøgforna som der faller den enkelte naturligt at bruke i skolen. Men der saa kræves at enhver, som skal bestaa studenteksamen, godtgjøer ved en skriftlig prove, at han har kundskap i begge sprøgf. (Chr. Michelsen i 1906). «Der var i regjeringen likssom i denne forsamling og inden venstere fraktioner, som begge var enige om at nu var tiden inde til at ta et ordentlig løft i maalsaken. Hvor langt eller hvor kort man skulde gaa (lette stilt eller gjensføreling), derom var der ogsaa dissens. Maalsaken blev endelig løst ved et kompromiss gjennem et forslag fra rektor Horst, som Odelstinget vedtøt med stort flertal, og Lagtingets beslutning var enstemmig. Resultatet var i det følgende.

«Med henvis til undervisningen i norsmaal i skolerne er regjeringen ikke i tvil om at der saa skere ungdommen fyldestgjørende kundskaper baade i norsk landemaal og i norsk-dansk bokmaal, men uten at der ives nogen uberettiget tvang med henvis til den sprøgforna som der faller den enkelte naturligt at bruke i skolen. Men der saa kræves at enhver, som skal bestaa studenteksamen, godtgjøer ved en skriftlig prove, at han har kundskap i begge sprøgf. (Chr. Michelsen i 1906). «Der var i regjeringen likssom i denne forsamling og inden venstere fraktioner, som begge var enige om at nu var tiden inde til at ta et ordentlig løft i maalsaken. Hvor langt eller hvor kort man skulde gaa (lette stilt eller gjensføreling), derom var der ogsaa dissens. Maalsaken blev endelig løst ved et kompromiss gjennem et forslag fra rektor Horst, som Odelstinget vedtøt med stort flertal, og Lagtingets beslutning var enstemmig. Resultatet var i det følgende.

sentlige netop hvad regjeringen ønsket. (Chr. Michelsen i 1907). Ja, dette er Bergens og Bergens venstres standpunkt til vore maalvoer. Men helt fra 1884 til 1900 var det næsten ararvist stor maalsstrid om de saakaldte maalkorser. Ikke en eneste gang har jeg fundet at bergenserne stemte mot bevilgingerne til disse. Hvorledes det har været siden, vet jeg ikke saa nøie. Men dette viser klart hvilken retning man har fulgt i sin maalpolitik. Og de bergenske tingmand var altid i godt følge. Paa samme side stod altid Johan Sverdrup, Qvam, Steen, Konow (S. B.), Ullmann, Wexelsen, Blehr, Horst, Sivert Nielsen og Løvland. Men det bergenske heiere skal heller ikke i denne forbindelse glemmes, og heller ikke socialisterne og deres tingmand Sæbø. Alle var de med og bar frem landsmaalsstilen i 1907 under Chr. Michelsen's ferørskap. Og saaledes maatte tingmand staa i en saa national og frisinget liv som Bergen, i en stor tid En Christe og en Ole Ball hadde ikke levet her forgjæves. Naar skodden letter, ser kanske nogen hver at kursen var den rette. Det var i mange maater de samme maad som de gamle et langt liv var med og forberede eller sette i verk 1906 og sidste unionsmerket ut av wort sind. Skulde disse samme maad være saa rent mæreynte naar det gjaldt maalsunionen med Danmark og en saa stor, national og kulturel folkesak som tungmaalet? Ja, saa mæreynte at de bare gik endrø for særinteresserne! Erik Hirth.

Ølavgiften foreslaaes forhøiet, undtagen landsøl.

Men øllet vil ikke bli dyrere for forbrukerne. Der er i statsraad besluttet fremsat proposition om ølavgiften fra i tre juli 1922. Avgiften foreslaaes paalagt et av første skatteklasse med samme sats som nu, nemlig 3 ore pr. liter, og et av anden og tredje skatteklasse med henholdsvis 20 og 35 ore pr. liter mot nu henholdsvis 15 og 20 ore. Den foreslaende forholde sig til øllet og tredje skatteklassen et, som er ansaalt at ville indbringe en merinntøkt av 4-5 mill. kroner for næste termin, forsendt sautidig gjest gjeldende ogsaa i indølvørende termin fra den tid kongen bestemmer. Med henvis til forordningen bemærker finansdepartementet i sin indstilling, at socialdepartementet under handlen har oplyst, at prisene paa øl nu vil kunne nedkøttes med 5 ore pr. liter. Finansdepartementet finder da at burde tilraade, at prisreduktionen søkes utnyttet en tilsvarende avgiftsforhøielse for de to nævnte klasser et, da de mærværende finansstille forhøier gjest paakrævet at skaffe statskassen økede indtøkt. I forbindelse med forslaget om forhøielse av ølavgiften foreslaaes tølden for indført et forhøiet. Ølavgiften har for terminen 1921-1922 indbragt ca. 10,5 millioner kroner mot ansaalt 11 mill. og i de fire første maaneder av indølvørende termin er indkommet ca. 8,4 mill. mot ca. 3,3 mill. i samme tidrum ifjor. For næste termin opføres som indtøgt 50 mill. kroner. I 1921 er der fra ulandst indbrøgt 110,333 liter et til en told av kr. 41,736 og av malt 12,330,040 kg. til en told av kr. 622,432. Brændevinsavgiften, som for 1921-22 var ansaalt til 3 mill. kroner har i samme tidrum indbrøgt kr. 2,678,670.22.

Livet er en balansekunst.

Av dr. Frank Crane

Livets stil er en gang mellom to abnormiteter. At leve et forstandig, sunnt og normalt liv er som at spæcere paa en stram line. Ser man paa den ene side er der avgrunde, svimlende dyb, det forførelende skjendit. Paa den anden side er der det samme. Det er et meget traføende uttryk, naar vi betegner et menneske som abalansert. Hvor faa der er, som kan skue like ind i dødens tomhet, det uendelige, handlelse svølg og ikke bli grepet av panik. Likessa faa, som de som kan betinge fjødtropser, klarte til mastetoppene og ikke bli grepet av svimmelhet. Hvor faa der kan tenke paa Gud, det overvældende uendelige og ikke gripe fat i et avguds-billede, som en maad, som faller nedover fjøllkrænten, griper efter rotter og smaaqvist. Vi trænger paa grund av vor svakhet at replacere Guds blændende mysticism, med en liten komfortabel og herliggende overtro. Litt lokus nok, et tegn, en formel, et arvardigt og indholdløst symbol — livsdommel et bedre end den forstyrrende, overvældende virkelighet! Hvor vi pleier bygge for vore hittosmaa kunstige vissheter, fordi vi ikke kan forstaa, hvordan den mest vandre av alle sandheter kan være visshet. Nei den vel leder hen mot vaavidet, undtagen for de faa. La os henfalde om det klare hode, den ste balanse, den sterke hjerne og et aldrig svigtende herteleg, saa vi trygt og lykkelig kan vandre over svimlende avgunde, føle et sikre i mørket og skue frygtløt med i de svale som trækker til sig de svakere maad, saa vi smilende kan kysse dødens mund, naar vor time kommer og mote frygtløst det tørdnende: Derefter! La ingen østret røve Gud fra os! Min systue for klofer og overtro anbefaler. Laura Unttedt, Hans Haugegøste 16.

Våpendragarar i Vestmannalaget

• • • DEBATT
Av Lars Bjarne Marøy

Etter årsmøtet i Vestmannalaget hevdar Bergens Tidende 15. mars at eg hev vore ein våpendragar for Ludvig Jerdal. Eg kann ikkje sjå at eg kann reknast for det. Eg hev arbeidd for målreising på mitt eige grunnlag. Ludvig Jerdal hev sume tider studt meg i organisasjonsarbeid og lagsarbeid, og me hev vore samde um i-målet. Avisane meiner at Ludvig Jerdal tok eit generalluppgjer med meg på årsmøtet, men dei som hev vore på nokre møte i Vestmannalaget og i Vestlandske Mållag der eg hev vore formann, kunde knappast merka nokon skilnad i kritikken frå Jerdal. Kritikken frå Jerdal var hogst ordnær.

9. april prentar Bergens Tidende eit innlegg av Ludvig Jerdal. Jerdal kjem her med ei rade påstandar um arbeidet mitt som bladstyrar for bladet Vestmannen og grunnar til at eg vart uppsagd. Fleire av dei er range eller svært misvisande.

1. Jerdal segjer at eg ikkje hev kome med svar til stjorni i Vestmannalaget når det gjeld økonomien til bladet. Det er rangt. Det stemmer at eg samstundes kom med eit spursmål til stjorni um korleis ho vilde driva Vestmannen vidare.

2. Det hev ikkje kome opprit frå årsmøti i Vestmannalaget i 2000 og 2001 i Vestmannen. Det stemmer. Det er derimot ingen som hev ynskt å få inn slike opprit i Vestmannen. Det er heller ingen som hev ynskt å få inn skriftleg tilfang frå lagsarbeidet i Vestmannalaget. Det er heller ingen som hev kome med skriftleg tilfang frå lagsarbeidet i Vestmannalaget. Det heng saman med at Ludvig Jerdal slutta å skriva til bladet i 2001.

3. Jerdal hevdar at han fekk eit blad med rotute yvergangar då eg vart bladstyrar. Det stemmer at nokre nummer var rotute, men det fekk eg greiddt opp i, og det var ikkje mange nummer det galdt. Det hang saman med uppsotjingi hjå prenteverket. Det var fyrst då dette var greiddt opp i og bladet såg betre ut, at eg vart uppsagd.

4. Same av artiklane var på a-mål og med e-infinitiv, hevdar Jerdal. Dei som vil, kann blada attyver i årgangane av Vestmannen som er offentleg tilgjengelege ved fleire kulturinstitusjonar og sjekka opp um det var fleire stykkje på a-mål i mi tid enn i Krokviks tid. Eg trur ikkje det let seg ettervisa.

5. Bladet vart tomt for lysingar, hevdar Jerdal. Han hevdar dessutan at den stjorni der eg var formann hadde lova å sanka lysingar. Det er ikkje heile sanningi. Stjorni hadde lova å sanka inntekter i form av lysingar og andre inntekter. Det vart og gjort ein del arbeid i den leid. Milom anna fekk Vestmannen ei løvving frå Norsk kulturråd på 10.000 kroner i 2001. Diverre vart ikkje økonomiarbeidet fylgt opp av den nye Askeland-stjorni i 2001.

Den einaste rekneskapen den nye stjorni so langt hev sett seg i stand til å leggja fram er rekneskapen for 2000. Lysingsinntektene for 2000 kom inn på konto nokre fåe dagar inn i 2001, difor hev Jerdal fenge det fyre seg at det ikkje kom lysingsinntekter i 2000. Lysingar hev det vore heile tidi, og inntektene vil koma fram når stjorni legg fram rekneskapen.

6. Jerdal hevdar at det hev minka sterkt på innbetalte bladpengar. Han segjer dimeir at gåvone til bladet er «burte mest heilt». Um tingartalet er det vanskeleg å verta vis. Det er av di Vestmannen hev havt tradisjon for å starta innkrevjingi av bladpengar året fyre bladpengane tek til å sjeldra. Gåvone hev gjenge litt ned, men hev ikkje minka mest heilt. I 1999 vart bladpengane for år 2000 kravde inn tidleg. Det vil segja at det var færre som svarta bladpengar for år 2000 enn i 1999. Det vil segja at talet på innbetalningar var kunstigt hogt i 1999 og kunstigt lågt i 2000. Bladpengar for 2002 vart det uråd å krevja inn av di stjorni ikkje vilde avklara framtidi til Vestmannen. Stjorni legg vekt på at inntektene frå bladpengane hev gjenge ned i rekneskapsari då eg var bladstyrar. Dette er grunnrevjingi for å segja meg upp. Det er openbert at bladpengane gjeng ned når dei vort innkravde på ein slik måte at ein kunstig stor del for det eine året kjem inn året fyre eller ikkje kann krevjast inn i det heile.

7. Det stemmer ikkje at rekneskapsføraren og bladstyraren ikkje hadde rekneskapen ferdig til årsmøtet. Det som stemmer er at revisoren i laget reiste på ferie fyre årsmøtet og ikkje kom attende tidsnok til at rekneskapsføraren kunde leggja fram rekneskapen for han. Med andre ord er Jerdals påstandar anten range eller misvisande.

Heilt til slutt vil eg koma med nokre merknader til nokre påstandar formann Jon Askeland kjem med i BT 12. april. Han hevdar millom anna at det er viktig for stjorni at ho hev kontroll yver økonomien til Vestmannen. I mi tid som bladstyrar var det vedtatte budsjett for Vestmannen, og det var styrande for meg og Vestmannen. Ingen i stjorni gjekk inn på nokon revisjon av budsjettet. Det er viktig for stjorni at Jostein Krokvik «får spela ei sentral rolla i bladet», segjer Askeland. Det hadde stjorni aldri signalisert til meg, fyre formann Askeland vilde setja inn Krokvik som ny bladstyrar, utan formelt å ha sagt meg upp. Askeland gjev inntrykk av at tingartalet hev vore på kring 700. Det stemmer ikkje. Det hev lege kring 400 i mange år og hev minka lite eller inkje.

Våpendragarane i Vestmannalaget er Jon Askeland og Ludvig Jerdal. Dei strider ikkje med blanke våpen.

Nynorske, ev. sjakk, tema frå ulike delar av pressa

Vestmannalaget og målsaki

DEBATT

Av Klaus Johan Myrvoll, formann i Ivar Aasen-sambandet

Vestmannalaget vart skipa 21. januar 1868 og er eldste mållaget i landet. Frå 1906 til 1962 sokna det til Noregs Mållag, men sidan 1965 hev det høyrte inn under landssamskipnaden Ivar Aasen-sambandet. Vestmannalaget hev framjegenom vorte kjent som talsmänner for bygdarkulturen, verjarar av den nynorske song- og salmeskatten og sterke motstandarar av statleg samnorskpolitikk. Arbeid for og bruk av hevdvunnen norsk, slik Ivar Aasen grunnlagde honom, hev vore ei kjernesak for laget.

Det seinste tiåret hev det kome til ein ny ættled målfolk i Vestmannalaget som legg grunnleggjande vekt på målreising, ordskifte og uttetterrett arbeid. Dei vil arbeida for målsaki av eldhug, og vil fremja klassisk norsk på alle omkverve. Samstundes hev det bygt seg upp ein motstram hjå lagsfolk som reknar målsaki for ei tappt sak. Dei tykkjer at Vestmannalaget kan vera ein hyggjeleg møtestad, men ser ikkje på laget som nokon stridsorganisasjon for Aasen-mål. Det er bakgrunnen for dei tvo flokkarne som hev stade fram på årsmøti i laget dei seinste tri åri, seinast no på årsmøtet 14. mars (jf. umtale i BT dagen etter).

Dei som hev sete med fleirtalet i stjorni sidan årsmøtet i 2001, Sissel-Anny Hjelmtveit, Frøydis Lehmann og Jon Askeland, hev mellom anna sagt upp Lars Bjørne Marøy frå stillingi som bladstyrar i Vestmannen og stogga utgjevingi av bladet. Vestmannen kjem i eit opplag på 700, og hev i dei syttan åri bladet hev kome ut, vore eit kulturblad med vid synskrifts. Stjorni hev ikkje lagt fram nokon planar for framleides utgjeving av Vestmannen. Nokre iduge ungdommar som hev arbeidt mykje med bladet i lag med bladstyrar Marøy, hev tilbode seg å driva det vidare, men stjorni hev òrre skove deim frå seg. Stjorni hev helder ikkje vilja segja noko um kva Vestmannalaget skal arbeida for, og ho hev neitta å vedtaka arbeidsplan og budsjett for

laget. På årsmøtet 14. mars kom dette til synes att. Då det vart gjort framlegg um at arbeidsplan og budsjett vart førde upp på saklista, gjorde formann Askeland, som attåt var ordstyrar, det klårt at han vilde røysta imot. Han lagde fram saki som at møtelyden skulde røysta yver um dei vilde hava «endå ei sak til på saklista». Framlegget vart røysta ned av fleirtalet i salen. Det at ho hadde fleirtalet med seg, utnytta stjorni rått. Fyre møtet byrja neitta ho fleire av dei framømte røysterett, jamvel um dei kunde leggja fram kvitting på at dei hadde lagt lagspengar. Grunngevingi var at stjorni ikkje hadde godkjent deim på stjernarmøtet dagen fyre. Med andre ord skulde det vera upp til stjorni sjølv å velja ut kven som skulde hava røysterett på årsmøte i laget.

Under punktet um årsmelding vart det fremja ein merknad um Vestmannen som gjekk ut på at årsmøtet sagde seg leidt for at bladet hadde vorte stogga, og oppmoda stjorni um å få det i gang att med ti nummer i året som fyrr. Denne merknaden fekk ikkje fleirtal. I staden vart det vedteke eit framlegg frå Ludvig Jerdal som gav stjorni fritt høve til å leggja ned bladet um ho vilde det. Stoda for bladet er difor heilt i det uvisse etter årsmøtet.

Då møtet var lide fram til at ny stjern skulde veljast, uttala Jon Askeland at han vilde hava ei «rein» stjern, det tyder ei stjern utan nokon frå mindretallet. Etter at han hadde vorte atvald til formann, gjorde han det klårt at han kom til å trekkja seg um han ikkje fekk det som han vilde. Når ein ser at tvo av dei nye han fekk med seg i stjorni, Trygve Lande og Jo Gjerstad, hev nær tilknytning til Norsk Bokreidingslag, der Jon Askeland er formann, må ein spurja seg um kva for eit mål han hev med ei «rein» stjern. kreidingslaget?

Vestmannalaget er eitt av lokallagi i Ivar Aasen-sambandet, den landsfemnande samskipnaden som arbeider for hevdvunnen norsk. Etter vedtaki på årsmøtet 14. mars styrst det um ikkje laget bør tenkja gjennom medlemskapen sin.

Ordfører uten kjede

Bysidene fortalte om grunnen til at ordfører Ingmar Ljones møtte uten kjede på NHH i Breiviken. Han var ikke vertskap, derfor intet kjede. Nå minner Ludvig Jerdal Bysiden om at BT første i juni hadde et bilde fra Vestnorsk Utvandringsenteret på Sletta, Kadey. Der hadde Ljones kjede. Var ordføreren vertskap på Sletta? spur Jerdal.

BT 4. juni var Ingmar Ljones med veteraner på tur fra Torgutstikkeren til utvandringsenteret på Sletta. Han forteller: – Da vi gikk om bord på Torgutstikkeren var Bergen vertskap. Jeg bør derfor kjede da jeg ønsket velkommen om bord. Men etter ombordstigningen var jeg ikke lenger vertskap. Kjedet ble derfor tatt av ved Torgutstikkeren og brast tilbake til rådhuset. Så derom jeg er avbildet på Kadey med kjede på, må BT ha brukt et arkivfoto, sier Ljones.

På «BT hjelper deg» har prøvd å finne bildet som Jerdal viser til, men uten å lykkes. Vi skal ikke av det utleide at Jerdal husker feil, men heller innramme at også vi enkelte ganger har hatt fabelen av at ordfører Ljones er fætt med kjedet på. Og at vi derfor ikke alltid legger merke til det når han har det av. Som på ovenstående bilde. (Der det for øvrig ser ut til at Ljones selv sanner et eller annet...)

En modig utbygger

«I Bergen river de ikke hus for hus, men kvartal for kvartal» sa Riksantikvaren og pekte på dagens 60-årsjubilar, sivilingeniør OLE RAKNER.

Jubilant

KARI PEDERSEN
kari.pedersen@btl.no

Om det er sant, våger vi ikke skrive under på, men siden det er så riktig, velger vi likevel å bringe utagnet videre.

Ordet Rakner, uttalt med skarpe r og myndig røst, får alarmerne til å gå i de stille korridorane i Dronningensgate 13 i Oslo, der vokterne av vår felles fortid holder hus.

Omstridt

Den driftige Skansegutten har vært involvert i flere omstridte utbygginger i Bergen de siste årene: Holberggården på Nordnes, planene om ny Brann-stadion på Nygårdstangen og parkering i Floyfjellet, rivningen av Jonsvollskvartalet (der har Riksantikvaren sagt takk for sist ved å nedlegge forbud mot å rive Ekserserhuset) og nå siste Kjelstrup Oisens luksthus i glass og kobber i svingen ovenfor Bellevue.

Og for all del: At undertegnede kan sitte her og skrive fødselsdagsomtale om Rakner, med utsikt til Hotel Norge og Torgalmenningen, skal jubilaren ha sin del av æren (eller skylden?) for Ole Rakner hadde også en finger med i Krinkelkroken.

Bøyet nakken

Ingen skal kunne si at Ole Rakner har skydd strid. På 80-tallet la han seg endatil ut med sin tidligere nabo i Fjellveien, Ludvig Jerdal. Man får ikke ustraffet kunne omtale Jerdal som en «kverulant uten injurierende kraft». Jerdal dro Rakner for retten – og vant.

Noen år senere gikk Rakner selv til sak mot ledelsen ved Hor-

daland vegkontor – og fikk selveste Arild Eggen til ydmykt å bøye nakken.

Buekorps og Brann

Men Ole Rakner er mer enn omstridt. Han er omtykt, respektert, vennskjær og brennende engasjert. Ikke minst i Skansen Bataljon, der han var sjef i jubileumsåret 1960 og året etter. Turgæere har kanskje blitt ekspedert av Ole Rakner i Brushytten, der han i 18 år har tjent penger for buekorpsset sitt. At Skansen i sin tid fikk hånd om Brushytten, skal Rakner ha takk for. Han er for øvrig tildelt gamlekares heder, Helteborg-ordenen, for sin innsats for Skansen.

Bestefar (og Brann-supporter) Ole Rakner går fast på Brann Stadion med barn og barnebarn. Sønnen Ole Rakner eskorterer sin mor Dagmar i Grieghallen hver torsdag.

Faren Ole Rakner er også med når yngste datteren Charlotte, som går på Kristi Krybbe skoler, for eksempel selger kakor 17. mai.

Seileren Rakner er å treffe i Seilforeningen. Skiløperen Rakner på Geilo. Sivilingeniøren Rakner har dessuten på samvittigheten langt mer enn prosjektene som når førstesidene: Løvtakktunnelen, Frank Mohn Fusa, Oasen, Turnhallen osv. Rakner var med!

I dag driver Ole Rakner Siv. Ing. Rakner AS sammen med sønnen Tom Gerhard Rakner, i tett samarbeid med datteren Mette Rakner Kuhnles arkitektfirma Tippetue Arkitekter AS.

Det må åpenbart ha fortonet seg fristende å følge i farens fotspor tvers gjennom minefeltene i hjembyen.

OLE RAKNER fyller 60 år i dag torsdag 31. mai.
ARKIVFOTO. EGA SLUNDE

at et vedtak i Stortinget ser en ikke resultatet av før det har gått en tid og slik er det helt sikkert med denne saken også. Desverre er det ikke mulig å reversere prosessen igjen. En tapt arbeidsplass i prosessindustrien er borte for alltid.

Det som skjer nå er at prosessindustrien, som i svært mange tilfeller ligger lokalisert på steder med liten annen industri, kollapser og derved kommer tapet av arbeidsplassene til å ramme Distrikt-Norge hardest. Sammen med at ESA ikke godtar subsidiert næringsgrunn denne bestemmelsen og tilføyset til mange bygging. Det er med en sterk følelse av at en nok en gang ser på pressgrupper vingende frem en forordning som man ikke ser rekkevidden av.

Men er ikke dette typisk norsk?

Som en positiv bildesteier konstaterte at når prosessindustrien forsvinner blir det ledig ekraft på markedet sårt tilrettet offshore i stedet for gassutrustning på plattformene. Eller kanskje noe eksportert til utlandet? Det gir i alle fall ikke nye arbeidsplasser til erstatning for de tapte.

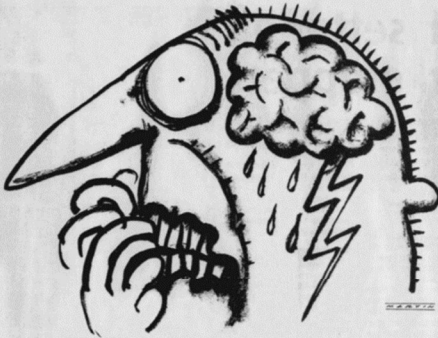
ANNE KRISTIAN ENDSSEN

På baksiden av cruise-medaljen

Med god utsett fra «Sjehuset» på Nordnes, og over til skolen er det med stor undring og forargelse å se hvor lite hensyn cruiseskipene tar til farlige og uønlige utslipp.

1. I går i det gamle russiske «Maxim Gor'ky»-inno, hadde fullstendig renvasjon av båtens «indre», noe som resulterte i at hele absolutt hele tidssområdet som lå på led ved kaien, nok det fra skorstenene med sort røyk og ask.
2. I dag er det «Costa Europa» - samme utbåning i time etter time. Dette gjør ikke med norsk cruisekip, og heller ikke med norske cruisekip.
3. Hvordan kan det da være tillatt for de utenlandske i time etter time. Dette gjør ikke med norsk cruisekip, og heller ikke med norske cruisekip.
4. Ved hovedsettet til kommunestyret for luftforurensning, får vi svaret: «Det er ikke stort vi kan gjøre med dette» - Og når vi kontakter Havnesevnet med «Sjehuset», skolen, får vi svaret at de befinner seg så langt i bygningen at det er vanskelig å holde kontroll av utslipp fra skipene, men de understreker at dette er helt uønlige! Kan dere gjøre noe med dette? Spør vi - nei, det må bli politiets sak, får vi til svar!
5. Så nå er det altså fritt frem, er det slik å forstå?

KARL MARTIN BERGE

ARTISTGUTTEN MARINA HALVÅREN

Eksamen og sensorarbeid preger landets universiteter og høyskoler for tiden, og dette aktualiserer noen problemstillinger, skriver Åge Diseth, universitetslektor, Institutt for samfunnpsykologi, Universitetet i Bergen.

Eksamen, sensor og kvalitetsreform

KRONIKK ÅGE DISETH

I en OECD-rapport ble norsk høyere utdanning på grunnutvalget kritisert for å vektlegge eksamen og kontroll på bekostning av undervisning og læring (OECD Thematic Review of the First Years of Tertiary Education - Norway Country Note, 1997). Det ble påpekt at utdanning ligner et sertifiseringsystem der universitetene må bruke store ressurser på sensor med nøyaktig gradert karakter. Samtidig har studentene relativt store juridiske rettigheter angående sensor og karakterfastsettelse, slik at universitetssystemet er tvunget til å gjøre sensorarbeidet på en nøyaktig og ressurskrevende måte. Til tross for de ressursene som brukes på eksaminering og sensor, ble det bemærket at studentene får lite tilbakemelding, samt at undervisningslaget var kort, mens eksamensperioden ble slag på nye tit.

EN NÅR FORESTÅENDE KVALITETSREFORM ved norske universiteter og høyskoler, som ivarettsettes ved UIB 1. juli 2002, kan betraktes som et svar på denne kritikken. Kvalitetsreformen innebærer bl.a. et forlengert studier (10 måneder) og tillegg assistierende direktør ved UIB. Sverre Spildås, vil de økonomiske forutsetningene for kvalitetsreformen i tillegg innebære at undervisningen kan bli mer klassestruktur, og at studentene i stor grad vil få karakterer på basis av innlevering og løpende vurdering av sine prestasjoner. Han fremhever i tillegg at systemet med ekstern sensor forsvinner, hvilket betyr at ressursene som tidligere ble brukt til sensurering nå kan benyttes til undervisning, samt at en ytterligere modulisering av fagene medfører at man slipper «gentagelsesundervisning» (Forskerforum 5/2002).

Denne «gentagelsesundervisning» finner vi i noen grad ved eksempelvis grunnfagstudiet i psykologi, der studentene opplever at ulike moduler inneholder elementer av gjentakelse, samt at innhol-

det motiv assosiert med eksamen påvirker studentenes læringsstrategi og resultat av læring i form av forståelse og eksamineresresultat (Diseth, 2002). Det er eksempelvis ikke noe problem å føle eksamen til en uforsvarlig affære, som kan vekke frykt og usikkerhet lang tid i forveien. Forskning har vist at slike negative emosjoner («frykt for feile») i en lærings situasjon er assosiert med reduksjon av det som skal læres, eller «papp», på godt norsk. En student som papper kan godt gjennom sentrale deler av pensum i en eksamenssituasjon, slik som definisjoner og forklaring av ulike begreper og fakta. Men langtidskunnskap for slik kunnskap er svært begrenset. Dessuten mangler gjerne en forståelse av mening og innhold i kunnskapen. Forståelse av mening innebærer at studenten kan sammenligne ulike ideer og hvordan hvortan forskningsresultater støtter enkelte teorier, men forkaster andre, når man ikke tilbake til en tilstand av manglende forståelse. Dette kan forklare hvorfor forståelse gir bedre langtidskunnskap, også for detaljert faktakunnskap.

DISERN MAN SKAL BENNYTTE LÆRINGSSTRATEGIER som gir forståelse av mening og innhold, forutsettes det at man er motivert av egeninteresse for faget, dvs. at man har en «indre motivasjon». Her er vi framme ved et interessant paradoks. Det er nemlig enkelt for en lærer å sette krav til studentene i form av eksamensprestasjon, innlevering og obligatoriske arbeider, obligatorisk tilstedeværelse ved undervisning, osv. Slike krav kan den enkelte underviser gjerne fremme med god støtte av utdanningsmyndighetene. Men det er langt vanskeligere å vekke studentens nysgjerrighet og stimulere til egeninteresse. Særlig dersom de formelle krav til studiefordring virker i motsett retning. Forsak på å innføre ytre incentiver for å oppnå indre motivasjon kan i praksis være en selvmodsigelse. Dette er sannsynligvis med annen forskning på området, som konkluderer med at studentene innstiller sine aktiviteter etter hva de oppfatter som krav til læring, og at disse kravene først og fremst er uttrykk i form av eksaminering og sensor, hvilket er tillegget til å fremme indre motivasjon.

kan også medføre tap av en akademisk frihet som i utgangspunktet stimulerer egeninteresse hos mange studenter. Universitetsutdanningen på lavere nivå ikke kanskje mer lik videregående skole, hvilket kan være en fordel for studenter som trenger lettere oppfølging og rutiner, men også en utmaning for studenter som nyter friheten i dagens system. Et system som tar hensyn til studentenes individuelle preferenser for læring, ville være det beste. Det betyr at «klasseromsundervisning» godt kan være et tilbud, men det skal svært tungtveiende grunner til å gjøre slik undervisning obligatorisk. Min egen erfaring fra embedsstudiet i psykologi, både som student og som lærer, tilsier et obligatorisk tilstedeværelse ved «klasseromsundervisning» kan være lite motiverende, både for lærer og for student. Det er ikke motiverende for en lærer å vite at en stor del av studentene er til stede uten å være engasjerte i det. Den enkelte lærer behøver heller ikke anstrenge seg for å bedre undervisningskvalitet, fordi studentene uansett møter opp når undervisningen er obligatorisk. Undervisningsansvarlig bør ha sitt til at studentene møter opp fordi undervisningen er god og relevant, og at de studentene som ikke møter opp foretrekker læringsmetoder i samsvar med egne preferanser. Ansvar for egen læring er ikke et tomt begrep, det må praktiseres, ikke minst på universitetsnivå.

EN ANNEN UTFORDRING ER Å UNGÅ å nye evalueringssystemer kan bli en ny form for «sertifisering» som erstatter gamle eksamener, men at de også blir en del av læringssystemet. Enhver sensor har en mening om hva studentene burde ha gjort for å oppnå bedre karakter, men denne kunnskapen er ikke nødvendigvis tilgjengelig for studentene. Dette medfører at studentene benytter tid og ressurser på å lete etter holdepunkter for hva som er en god karakter, fremfor å interessere seg for faget. Vi er tilbake til å bedømme studentenes prestasjoner, men kanskje ikke like flinke til å formulere hva som faktisk karakteriserer en god prestasjon, eller gi tilbakemelding om positive og negative sider ved prestasjonen. Sensor er en vurderings situasjon, og begrunnelsen for vurderingen bør i størst mulig grad være

Såpeserien om målsaka

● ● ● DEBATT

Av Ar Sigbjørn, lektor, Bergen

Kvar dag gler og meg til å åpne BT. Har det kanskje noen i mål saka siste døpet? Ei er BT av isat Nes-ten kvar dag kan ein lesa om trykt, heiderskrana målsmann som fevur i per-nen kjensleterke innlegg i avisa om smått og stort frå dei tilråkomme malla-ga på Vestlandet, då sær det vekkande Vestmann-laget, med postadresse Bergen, kikkje Berkm, som dei vevde målsmann eitong kikkje er einipge om kvar er. Sjølve kikkje BT sin storsakss «Kart-bok for Vestlandet» kan finne staden. Då kan sjelv eg forstå at det er vanske-leg å halde årmetate på denne staden, vnsar verk-ede at årsmøtelyden slept å iinga i helter. I BT kan ein lesa at det ber-rer er 10-15 påmeke til år-somt, så problemet synt kanskje kikkje uover-vinnleg.

Desse målsmennene (kikkje leverer i desse Vår-terid) har nå i feire år føert ein kamp for målsaka og seg sjelv gjennom desse kjenslefulle lesar-innlegg i BT. Ellers høyrer ein lite til dei, det er omrenten like stille som avhaldersysla og Indre-misjoneren er vorte. I des-sa lesarberet er det ut om sine kjensler for kvarand, nokon hørtar-te, andre næretat hørtar-fulle og vonbrøte. Dei er kikkje etil og nokom soko å daga, kikkje eitong kvam det eigentleg er seinve i tykkjet det som. Parodi-er er fullkomne, og BT gler oss all i det nye saka. Deira medlemsblad er ein ting dei kranglar fell om.

Men sidan BT dekkjer denne saka frå A til Z i nærast dokumentar-åpse-til, kan det hende at det kikkje er meir synn å gje ut medlemsblad i det heile, den vert på ein måte kan-skje smør på flekk. Eg fæl-ler nesten at eg kjenner dei alle, namn som Aske-land, Jerdal og Marøy er nærast mine favorittar i så måte, dei skriv nesten som om dei tala til meg di-rette.

Ein skulle tru at eit lag som kjemper i motivind for ei sak, ville prøve å stå saman, men dette gjer kikkje mållaga. Det sprerler alle sine problem, krang-ler og personmotsetning ut til det ganske Vest-land i sakt og høgløyt stil. PR-byrået deira er kan-skje av den billegse typen? For ei så viktig sak som målsaka er det katastro-falt at dei få mållaga som er engasjerte, sender dei signala ut til folk som dei gjer, Jerdal, Mar-øy og Askeland burde tenkt seg gradlitt om, tenner deira saksførelse målsaka? Eg veit å tru at det er målsaka dei kjem-par for, kikkje sine egne posisjonar og eige fram-brøt og det tilsynslig-tande virkar som om dei gjer, utan tanke på kva skade dei påfører sjelv saka, og kanskje sitt eige ommele blant folk. Så nå ventar eg i an-ning til årsmøtet i Berkm er halde. Kom alle seg fram? For Jerdal vegen sjelv utan karvok? Måtte dei ligga i leit? Kanskje det kikkje eitong kvam det eigentleg er seinve i tykkjet det som. Parodi-er er fullkomne, og BT gler oss all i det nye saka. Deira medlemsblad er ein ting dei kranglar fell om.

Nei til takstauke!

● ● ● DEBATT

Av Ar Sigbjørn, lektor, Bergen

Ein kan godt skjema at Gaia ikke er helt bil i disse dager. Ein takstauke, som selbepakt eigenleg miallsak, ser ut til å tvin-ge seg fram - dersom kikkje våre riksopplittkar er i stand til å heste opp del maulyngste milio-naire. Reduserte stant- skott gjennom et årlike har vinga Gaia til å auke busskassene, noko som har vere med på å redu-ere passasjeret. Men det lainga, viselig nok, let vere å seje opp billettri-ane ved siste krossveg, ferdv derte til at passas-jeret glett gikk opp. Vi eit skry-tebrevr (BT 6. juni) gjev in-formasjonsgjefen dimet til beste krossveit så-lupet har kome kundane i me- med utvida bussveigane. Men framleis står mykke nar det gøld å halde ruta. Dette skal og kome atterende til i ein ann- samnhang. Som einaste lokale busskisse, lag det eit stort ansvar på Gaia.

leg ber KvF på i skamme-kroken. Lovnaden om 25 prosent reduksjon i bil-lettaksen i løpet av stor-tingsperioden vil etter det første årret trugle endr- opp med 10 prosent tak- stauke. «Men og kol- lektivtransport er høst prioritet» - forkynner. KvF sin talsmann i finans- nemnda, Ingridet Sæ- forn, Primus motor under frioret no i haust, Ingar Ljones, seier at han har stitt på og på vart for kollektivtrafikken. Men resultatet har vorte mid- re om inngenting for Gaia som no vekkleg tryskjer å unngå takstauke.

Gaia har makta å smu- den negative treden. Ein takstauke no vil kunne få svært ubølgge følger. Eg er reddt for at mange då vil kome til å seie takk for seg til Gaia, sjelv om bom- pengssvaviffete ne aukar. Mer privatbilisme vil jo også føre til auke globale CO₂-utslipp, med alle dei negative følger dette vil få.

Gaia kjem til å ta den endelige avgjerda om tak-

Velger nynorsk for å slippe trenøsel

Bergens Tidende

4 Dec 1997 4:00

1098ord

Forfatter: EGELAND ÅSMUND

Foreldre ved Liland skole lar ungene gå i nynorskklasse fordi de andre klassene er overfylte. seksåringene TEKST: ÅSMUND EGELAND

FOTO: MARITA AAREKOL Siri Evjen, mor til Lars Kristian i 1a ved Liland skole, bad om at sønnen måtte få begynne i nynorskklassen. I denne klassen går det bare 14 elever, halvparten så mange som i de to andre førsteklassene.

- Jeg synes det er helt håpløst med 28 elever i en klasse.

Da skolen begynte i høst, bad jeg om at min sønn skulle få gå i nynorskklassen fordi denne klassen er mindre, sier Siri Evjen til Bergens Tidende.

Ønsker god opplæring - Jeg vet om flere foreldre som har gjort det samme.

Vi har snakket sammen om dette. Vi ønsker at ungene skal få best mulig opplæring. Det tror jeg er lettere når klassen er liten.

I små klasser får læreren lettere kontakt med hver enkelt elev, og elevene føler seg tryggere. Dessuten er 6-åringene så urolige og rastløse at det blir vel mye med 28 samlet på ett sted.

- Det var altså ikke målformen i klassen som var avgjørende for deg?

- Nei, det var klassestørrelsen. Men jeg ser det ikke som noen ulempe at sønnen min får nynorsk med på kjøpet, sier Siri Evjen.

Det største problemet På Liland skole er det tre førsteklasse. I 1a er det 14 elever. B- og c-klassen har 28 elever hver. Både foreldre, lærere og rektor mener at de store klassene som noen skoler strever med er det største problemet for seksåringene etter at Reform 97 ble innført i høst.

- Ja, jeg synes det er alt for mye med 28 elever i hver klasse. Min erfaring er at jo yngre elevene er, jo mindre bør flokken være, sier rektor Gyri Skre til Bergens Tidende.

Hun mener at alt over 20 elever i en klasse i småskolen er mye, selv om det er to lærere til stede.

- Jeg skulle ønske at alle klassene var på størrelse med nynorskklassen. 15-20 elever i hver klasse er etter min mening ideelt. Med 28 elever blir det problemer med plassen.

Det blir mye lyd, og mange elever som læreren må forholde seg til, sier Gyri Skre.

Står ikke i stil Hun erkjenner at skolene måtte bygges ytterligere ut hvis hver førsteklasse i landet ikke skulle ha flere elever enn 20.

- At det ikke er penger til dette, viser at ressursene ikke står helt i stil med de fine ordene i læreplanen som kom i forbindelse med Reform 97, sier hun.

Utdanningsminister Jon Lilletun har lovet at maks antall elever i en ungdomsskoleklasse fra høsten 1999 skal være 28, mot 30 i dag. Dermed kan en klasse i ungdomsskolen og en klasse i småskolen bli like store, vel å merke med den forskjell at det er en lærer mer i en stor småskoleklasse.

"Hårreisende"

- Dette synes jeg er hårreisende. Jeg har jobbet i ungdomsskolen tidligere. Jeg skjønner at ungdomsskolelærere synes at 30 elever i klassen er mye. Men i forhold til i 1. klasse, synes jeg det gikk ganske greit med store klasser i ungdomsskolen, sier Gyri Skre.

Klassestyrer i nynorskklassen ved Liland skole, Trond Skeie, er glad for at han ikke har mer enn 14 elever å holde styr på.

- Det går veldig greit. Jeg føler at jeg har oversikten, og kan følge opp dem som faller utenfor. Når jeg bare har 14 elever, er det mye enklere for meg å bli kjent med alle, sier han til Bergens Tidende.

Kari Elgaaen er klassestyrer i 1c. Hun er ikke like fornøyd, selv om to lærere deler ansvaret i den klassen.

- To lærere og 28 elever i ett klasserom kan være kinkig.

Det blir ikke mye plass med så mange urolige unger. Det blir lettere konflikter elevene imellom, og det er ikke helt enkelt når vi skal inn og ut av klasserommet.

En "veldig overgang" Kari Elgaaen jobbet tidligere i en barnehage. Der var maks antall barn i en gruppe 18. En førskolelærer og to assistenter tok vare på dem.

- Det blir jo en veldig overgang fra barnehagen til skolen, sier hun.

Maj Helen Rygg er mor til Sindre i klasse 1c. Sønnen hennes går i klasse med 27 andre. Også hun synes det er alt for mye, spesielt når ungene er så små.

- Ungene trenger mer omsorg og støtte enn de kan få i så store klasser, sier hun til Bergens Tidende.

Hun vurderte likevel ikke å flytte sønnen sin over i nynorskklassen. Hun ønsket at sønnen skulle gå i bokmålsklasse.

"Hva sier Mållaget?" George Myhrvold, pedagogisk sjef i Bergen kommune, hadde følgende umiddelbare kommentaren da han hørte at foreldre bad om plass i nynorskklasse for barna sine av andre grunner enn målformen:

"Hva sier Mållaget til dette, da?" Men Myhrvold støtter lærere, foreldre og rektor i synet på at 28 elever er for mange.

- I Bergen er det i snitt 24 elever i hver klasse. Det ideelle er etter skoleadministrasjonens syn 22-23 elever, sier Myrvold til Bergens Tidende.

For å avhjelpe situasjonen, kan kommunen tildele skolene, og da særlig de skolene med store eller spesielt krevende klasser, ekstra lærertimer, slik at det blir mulig å dele opp klassen i grupper oftere.

- På den måten øker vi skolenes handlingsrom. Men skolene har ikke fått et tilstrekkelig antall timer ennå. Vi har fortsatt et stykke å gå. Plassmangel kan også være en begrensning her, sier George Myhrvold.

KLASSEN TIL HØYRE er dobbelt så stor som klassen til venstre.

Etter foreldrenes mening er størrelsen på klassen til venstre langt å foretrekke for de urolige og rastløse førsteklasingene på 6 år. Det mener også lærerne Trond Skeie (t.v), Kari Elgaaen og Grethe Birkeland ved Liland skole.

reform 97

Obligatorisk skolegang for 6-åringer markerer at Reform 97 vil bli en annerledes skole. Elevene skal få være nysgjerrige og utforskende gjennom lek. Aldersblandete aktiviteter skal prege hele småskolesteget. I en serie artikler vil vi se på hvordan den nye reformen virker.

Det ble stryk, herr Statsråd!

En undervisningsminister har mange viktige oppgaver og et stor ansvar. Blant annet er det hans ansvar å sørge for rammebetingelser som gjør at elever på alle nivåer skal få mest mulig ut av undervisningen. Det aller viktigste faget i så måte er morsmål. Viktigst fordi det danner grunnlaget for all annen læring.

En undersøkelse som ble foretatt for en tid siden viste at norske elever har uventet dårlige kunnskaper i morsmål sammenliknet med elever i andre europeiske land. Dette ble antatt å ha to årsaker: For det første har norske elever mindre timer i morsmål enn mange andre land. For det andre bruker norske elever 25—50% av undervisningstiden til et sidemål de færreste får bruk for.

På denne bakgrunn er det interessant å se hvordan Hernes mener om slik utfordring. Hvordan omsetter han sin viten og sitt ansvar i praktisk handling? Jo, han kommer — etter egen vurdering — med en virkelig genistrek. Han beslutter at lærebøker innen Reform 94 skal ha annet hvert kapittel på bokmål og annet hvert på nynorsk. Dette skjer på tross av at samtlige brukere (lærere, elever og foreldre) er sterkt kritiske til ordningen.

Hva blir resultatet av denne

«genistrek»? Det virker som om alle unntatt undervisningsministeren har det klart for seg. Resultatet blir at elevene blir enda dårligere i morsmål enn de har vært. Bokmålslever og foreldre snakker allerede om boikott av den nynorske delen av lærebøkene som nå altså er opppe i 50%. Det som kanskje er mest interessant med dette prosenttallet er å sammenlikne det med hvor mange elever i videregående skole som oppgir at de ønsker nynorsk. Er det kanskje 50%? Nei, på ingen måte! Ifølge Statistisk Årbok er det 9,4%!

Konklusjon bør være klar: Er ikke statsråden selv i stand til å se konsekvensene av sine vedtak, må Stortinget gripe inn og fortelle ham det. Og hva med å lytte til brukerne for en gangs skyld? Elever som ønsker nynorsk må gjerne få dette. Imidlertid vil vi andre slippe å bli påtvunget en målform vi ikke ønsker. Det bør være en selvfølge at elever som vil konsentrere seg om hovedmålet må gis anledning til dette, enten hovedmålet er nynorsk eller bokmål.

Tiden er inne til å ta opp igjen temaet valgfritt sidemål.

STEINAR ØKSENGÅRD,
FORMANN I BOKMÅLFORBUNDET

Nei til språkdelling — ja til meir nynorsk

Den politiske nestleidaren i Noregs Gymnasiastsamband Andreas Hole skriv um språkdeltte lærebøker i BT, 9.12. Av innlegget gjeng det fram at Kyrkje-, utdanings- og forskingsdepartementet, KUF, vil nedprioritera utgjevingar av nynorske lærebøker. KUF vil i staden gå inn for at ein skal gjeva ut språkdeltte lærebøker med halvdel av bøkene på kvar målform.

Vestlandske Mållag er samd med Gymnasiastsambandet i at språkdeltte lærebøker ikkje er ynskjeleg. Me ser sume fyremunar med slike lærebøker. M.a. kann det styrkja kjennskapen til sidemålet for bokmålslevar. Men ulempe veg tyngre for oss. Me meiner at nynorskelevarne vil koma dårlegare ut med ei slik ordning. Det fær alt for lite lesestoff på nynorsk alt no. Dessutan hev me røynsia for at den nynorske målbruken vert lagt oppmot bokmålet i samband med lærebokutgjevingar. Argumenti for ei einvidig tilnærming til bokmålet vil verta sterkare ved utgjeving av språkdeltte lærebøker. Då fell mykje av fyremålet med nynorskbruken burt.

Det kann og vera grunn til å peika på at den faglege tileigningi kann verta tyngre når elevane må halda seg til tvo målformer i ei og same bok. Det vilde vore betre med reine bokmålsbøker og reine nynorskbøker.

Vestlandske Mållag er like fullt usamd i den språklege argumentasjonen som Andreas Hole legg fram. Dersom mange bokmålslevar er veike i sidemål, treng dei meir trening i det. I ei forsøksprosjekt som vart gjort ved Laksevåg Gymnas syntte det seg at elevane fekk betre

sidemålskarakterar når dei fekk meir sidemålsundervisning.

I sumar hadde Johan Giertsen, som hev arbeidd som sensor i Juss i Oslo og Bergen, eit utspel i BT. Han konkludera med at elevar som nyttar nynorsk til juridisk embetseksamen, skriv gjennomgåande betre enn dei som nyttar bokmål. Han oppmodar endå til bokmålslevar til å skriva nynorsk. Vestlandske Mållag meiner at Gymnasiastsambandet argumenterar med fordomar. Desse fordomane er svært utbreidde, men vektige grunnar talar mot deim.

Vestlandske Mållag trur slike fordomar kjem seg av at det lenge var vanskeleg for ikkje segja umogeleg å få vidaregåande opplæring på nynorsk. Det er fyrst i dei siste 30 åri at målfolket hev byrja å vinna forståing for at nynorskelevar hev rett til å få vidaregåande opplæring på si målform. Mange fleire nynorskelevar hev fenge vidaregåande opplæring på nynorsk i dei siste 30 åri, og resultatet er m.a. at sume av dei skriv betre jussuppgåvor enn medstudentar som kann like mykje. P.g.a. den massive bokmålsverkknaden må nynorskelevarne arbeida meir for å få utbytte av nynorskopplæring. Når nynorskopplæringi vert like god som opplæringi i bokmål, kjem nynorskelevarne betre ut innanfor jussfaget. Vestlandske Mållag meiner at elevar som fær god opplæring i nynorsk, vert flinkare til å skriva både bokmål og nynorsk.

LARS BJARNE MARØY,
FORMANN I VESTLANDSKE MÅLLAG

Oppgjerets time

— Det er ei ulukke at Lars Bjarne Marøy vart bladstyrar for Vestmannen. Det måtte få ein slutt! Dette sa Ludvig Jerdal (biletet) under årsmøtet i Vestmannalaget i går, i eit generaloppgjær med sin gamle våpendragar. SIDE 38

Går det ei linje frå bokbåla i Hitler-Tyskland til breninga av nynorsk-bøker i Oslo-skulen rundt 70 år seinare? Er det vond vilje attåt historieforskning når Hans Fredrik Dahl i Norsk idéhistorie V feilaktig koplar NS-ideologien og målørsla, og når Lars Roar Langset legg eit slør over det organisatoriske samarbeidet mellom NS-styret og Riksmålsforbundet? Det er saftige innslag i årets kulturdebatt, og i kveld møtest Fløgstad og Dahl til debatt, skriv redaktør Olav Kobbelveit.

Fløgstad i fyr og flamme

OLAV KOBBELVEIT

Utgangspunktet er boka «Brenner» av Kjartan Fløgstad utgitt av Gyldendal. Men det var eit debattinnlegg av Fløgstad i Dagbladet 14. november som sette sinnen i kok. Fløgstad skyt frå hofta, mot Lars Roar Langset og Hans Fredrik Dahl, og Langset er ikkje sein om å innremma at han er rika, om ikkje døddeg såra. I eit innlegg legg han seg nok så flat, vedår faktafeil i Riksmålsforbundets historie, men skyt seg inn under at det ikkje var vond vilje. Seinare innlegg i det ord skilnet kan tyda på at ikkje alle er overtydde om det.

Skuldningane mot Dahl går i hovudsak på at han i idéhistoria har skapt eit falskt og forvrengt bilete av det som reint faktisk var eit ikkje-eksisterende høgehav mellom NS-styret og Noregs Mållag. Noregs Mållag avviste i samarbeids-møte Quisling-regimet.

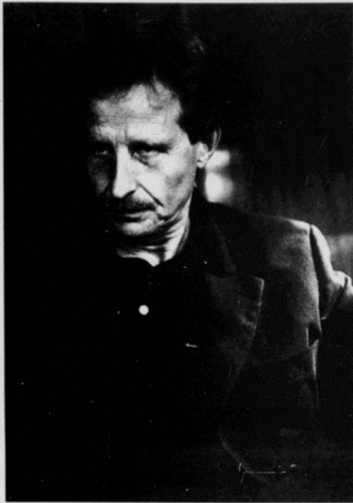
I Riksmålsforbundet skg dei annleis på saka. Oppsettet som dei var over rettskrivingsreforma av 1938 gjorde landsmøtet i 1941 – etter framlegg frå Bergens Riksmålsfor- eming – eit vedtak som godkjende samarbeid med Nasjonal Samling for å få oppgjort eit løvleg fatta stors- tingsvedtak. Dette finn ikkje Hans Fredrik Dahl grunn til å nemna i si historiefremstilling.

Hans Fredrik Dahl – moriltent histo- rikar – legg seg ikkje flat. Forri han er i Burma lagar Klassekampen intervju med ein annan historikar, Trond Berg Eriksen, som er Dahls redaktør i Norsk idéhistorie. Han går i forsvar for venen sin Dahl og forstår ikkje heilt oppstyret. Han medgår likevel at somme setningar av Dahl kan irritera folk. «Når eg les Dahl er det mange setningar eg hoppar over og tenker: 'dette er Hans Fredrik Dahl', og 'dette skriv han for å more seg.» Berg Eriksen meiner i staden å ha oppdaga ein konspirasjon, der Fløgstad – på veg- ner av Gyldendal – skal ta att for skuldningane om plagiat i Alnæs- saka.

Men han er også innom realite- tane i saka. Klassekampen spør til dømes kvifor Dahl ikkje skriv om dei norske motkulturene, så som lekmannsrørsle, fråhaldsrørsle, målørsla, dei frilynte ungdomslaga osv, som alle var godt vaksnerte mot det nazistiske tankespelet. Svar- ret får dei i sitats form:

Berg Eriksens byliete

«Ja, men den norske offentlegheita består av mange deloffentlegheiter: Mykje av det som skjer på nynorsk- frenten, eller innafør den kyrkjole-

DILTAR MOT PROFESSOR: Kjartan Fløgstad (biletet) mot Hans Fredrik Dahl, og i kveld møtest dei til debatt i Oslo. I morgon kan du lesa i BT korleis botafjen enda.

ge publikasjonsfæren, er slike deloffentlegheiter som ikkje vert synlege i bylietet, for å bruke eit omgrep som vil irritera Fløgstad. Det er ikkje det at vi ikkje er klar over dette, men det kjemmer ikkje som ein del av det diskusjonsrom- met ein føler seg forplikt til å omtale i Norsk idéhistorie.»

Neste dag får han svar frå Berg- en, ved filosofiprofessor Gunnar Skir- bekk: «Ein skriv ikkje idéhistorie for at folk skal more seg, når dette går ut over den saklege framstil- lingen.» seier Skirbekk og ber Berg Eriksen stramme seg opp: «Det får vere grenser for toleranse for det- sarvete.» Om Berg Eriksens byliete seier Skirbekk: «Nokon skulle ha gjort ei sosiologisk granskning av det- te 'bylietet'. Det gjeld eit lite miljø i Oslo der folk er duse, dei går på dei same hageselskapa og har vore gifta med einannan. Det er ei køyning mellom folk i media, i dei politiske miljøen og ved nokre av kottora på Blindern, som eg vil kalle det 'zyime triangellet'. Slik oppstår det eit miljø som liker å framstøt som internasjonalt, men som i røynda fungerer provinsialt.» seier Skirbekk, som

trur den manglande kritikken av Dahl heng saman med dette.

Dahls offentlege avbikt

Det forklarar kanskje kvifor det var den då bergensbaserte historikarven Odd-Bjørn Fure som laut ta hovud- oppgjeret med Dahl då han hadde hilla seg inn i ei oppfatning av at David Irving – britisk historikar som nekter for Holocaust – var ein framifrå historikar. Dahls skandale- se forsvar for Irving gav etterklang over heile landet, men til slutt laut han hadde gjort feil.

Det foranderlege med Dahl er likevel at han held fram med revi- sjonismen sin, og gong etter gong blir teken med baksnene med. I pro- grammet for Riksstyretets oppset- ning om Hamsun skriv han nylig om Hamsun som «dissident», og for alle andre enn Dahl sjølv og eit par av hans apologetar blir dette heilt borti skodda gale. Fimarlege forsøk på å forklara at ender dissident kan ha ei vidare tyding enn det nord- menn først forstaa, understrekar berre kor langt ut på viddene Dahl kan enda.

Tilbake frå Burma avfeiar han i samtale med Klassekampen åttaka frå Kjartan Fløgstad med at Fløg- stad må ha gjort seg skuldig i fal- sklesing. No seier Dahl at «Fløgstad har heilt rett når han sier at motkul- turen med visse unntak var immu- ne mot nazismen.» Då er det somme av oss som lurar på kvifor han rotar det til for seg og skriv idéhistoria slik at ho gje inntrykk av det mot- sette.

Berufsverbot for Dahl

Om Riksstyret saka og Hamsun som dissident seier professor Helge Pharo, instituttleiar ved Historisk Institutt ved UiO: «Hans Fredrik Dahls synspunkter i denne saken er så langt ute på siden at det ikkje er grunn til å diskutere dem.» Pharo seier han har for mykje å gjera til at han kan rykkja ut kvar gong Dahl har gjort eller sagt noko. Dette er naturlegvis ei desavuering av Dahls endelause revisjonisme, men bør det få andre konsekvensar?

Rune Slagstad er ottefoll for at Dahl skal bli sett på som spedalsk, og lurar på om det ikkje må vera rom for alternative røyter i eit libe- ralt samfunn. Då er vi over i ein parallell debatt, som handlar om korvidt Odd-Bjørn Fure i si tid prøvde å få Dahl fjerna som spalist i Dagbladet.

Det er ein prisverdig debatt Slag- stad reiser, av stor prinsipiell inn- esse. Men det må leggast til at Berufsverbot for Hans Fredrik Dahl ikkje lèt til å vera ei påtrengjande sak. Han blir gitt ansvar for det eine historiprojektet etter det andre – som om ingenting var hendt. Og med redaktørar som Trond Berg Eriksen, som vil anar gøspar over- berande mellom kvart spørsmål frå Klassekampen, kan nok Dahl rekna med gode arbeidsvilkår i miljøet kring leiande historikarar i hovud- staden.

Nobelpris til Fosse?

Det mest provoserande med Kjartan Fløgstads pamflett er nok at han drag linjene frå Hitler-Tysklands bokbål til dagens brening av nynorske bøker på Pærshreien videregående skole i Oslo. Han er provosert av det køyret som hæg- repolitikken har sett i gang mot nynorsken. «Det er» seier han til Dag og Tid, «størke å egjeva at ord- lista til det språket og nyttar, og har eit kjærleiksforhold til, skal verta brendt. Det er aggressiv kommunika- sjon. Å gje ut eit skrift er ein del av ein demokratisk samtale. Å bren- na ei ordliste, i dette tilfellet for språket mitt, er å avskatta kommunika- sjonen.»

No formulerer han følgjande ved- demål: «Vår kjem først: Før Joe Fos- se Nobelprisen i litteratur før sty- resmaktene får avskaffa nynorsk som offisielt språk i heil landet til dikteren?» Ja, sei det!

KLISTERHJERNE
74 53 23 46 27
fax: 53 23 38 49
e post: navn@bergenstidende.no

Klisterhjerne med VM-ambisjoner

Janicke Oljen og André Linn 30. viet i Åsane gamle kirk 30. mai.

Sjakkfantomen Roy Harald Fyllingen har Klisterhjerne Da 23-åringen møtte en av favorittene i årets NM, husket han tilsvarende oppgjør fra 1996 som endte med tap. I år vant den unge bergenseren både partiet og hele mesterskapet. Nå står kvalifisering til VM i Las Vegas for tur.

TEXT OG FOTO FROEN FRIELIEN

Leif Cecilie Njøgaard Øyvind Kjølen, viet i Fana kirk 20. juni.

FOTOGRF: NINA NORLIL

«Gutten husker mine egne partier bedre enn meg selv!» Det sier en av Roy Fyllingens nærmeste kolleger. Mot Rune Djuurhus spilte Fyllingen som Guri Kasparov, fastlo en av arrangørene i Njardhallen. Da angripen i sommer overraskende kapret sin første elitetittel foran storfavoritten Simen Agdestein, sto tallet ut i full blomst. «A vinne NM er toppen så langt, jeg var nokas overrakt selv også. Men fordi Simen bare bleit venst sitt siste parti, så var tureringen avspurt. Gjevinsten var stort sett kvalifiserte mest mest fornydd og var viktig for totalserien, forteller Fyllingen som ledte analysene til et nytt løp form.

Tina Johnsen og Ronny Høbbestad, viet i Bonnes kirk.

FOTOGRF: ALVOLD HALLERBERG

Årets kjvelde mesterskap vart idernes sterkeste med tre stormstetter og seks intervallpartier som ved bederne. Over 500 deltakere kjempet om heder og ære. Ikke siden 1961 har noen fra de på fjell gått helt til topps blant kremen av norske sjakkspillere.

Det var analysene av Roy Harald landets største talent sidn Agdestein slo, gjennom og ble norsk mester for hnd hnddyt 14 år.

Kjemper om USA-billett
I september venter VM-kvalifisering som avsluttes i desember i Las Vegas. Selv om Fyllingen formelt ikke toppet landets naturliste, har en uttatt som fjerdemann på landsgang.

Ungtungen vil gjeme til USA, noe innen at det blir vanskelig. Norden ender bare tre deltakere. «Konkurransen om VM-billetten blir knallhard, jeg tror ikke jeg kommer til Las Vegas, men skal i hvert fall ta. Nå må jeg slippe meg, og gjøre mitt beste, sier den ambisive sjakkisten som likevel håper å overraske slik han gjorde under landstureringen i juli.

Både Johann Hjartsson (Island),

Curt Hansen (Danmark), Ulf Andersson (Sverige) og vår egen Simen Agdestein er de største favorittene til VM-tittelen. Alle har bevist talen og bør derfor være bedre enn mesteren fra Fyllingsdalen.

Ung veteran
Hjemme hos Roy Harald Fyllingen hersker pæntelig ordn. På et bord i stuen står et sjakkspill, hans første. Noen briller er edslagt, men selvsagt erstattet. Selv om Roy er ung, har han en lang karriere bak seg. Alle individuelle NM-titler og fem lagmestertitler har bostjøperen oppnådd sidn debuten under liloppitt-NM i 1983 som han vant.

Allerede som femåring startet sjakkkarrieren. En onkel av faren lærte han regler. I Roy's huskomme finner fragmenter av dette tidlige partiet.

«Fars onkel var gentleman og lot meg til noen briller, jeg mener det var på b-linjen. Tror faktisk vi endte opp i etvå sjakk og dermed remis, minns han nøkternt. Det var imidlertid få Roy fikk sjakkcomputer noen år senere at det for alvor tok av. Lenge var maskinen eneste motstander, men etter hvert vokst konkurranstivitet i 1987 tok han femtoplasten under en turnering på Jurtan skole. Summe år vant han Asane Cup i lagturneringer av sjakk.

Bedre av tap
Roy Harald Fyllingen er langtraumet borpin. Han smiler mye, latteren sitter fast, noe man vanskelig kan tro når idretten han satser på krever full konsentrasjon.

Ved bordene er vi selvsagt alvorlige. Under turneringene må fer nemlig brekes absolutt no. Er du en dårlig taper? Det kommer en på utslipsen. Derrom jeg har takt på motstanderen, men kommer og må gå opp, så blir jeg kanneke sur. Nederlig irritert over uansett. Følelsen er imidlertid at da kan man lære noe. Tap gjør meg faktisk til en bedre spiller.

«Hvordan forklarer du suksessen?» «Jeg er vel litt utradisjonell og leser ikke mye teori slik mange andre gjør. Men jeg studerer de gamle mestere og analyserer partier til både Fischer, Spasski, Kasparov, Capablanca og andre

verdenstopper. Svakheten min er å pløse, men noe snar jeg drilge stillinger til min fordel og vinne. Anaken til at folk vanligvis går meg, er at jeg satser på sikkerhet. Man må angripe og plage motstanderen mest mulig i tillegg gjelder det å være tilmodig og se mulighetene, utdøper Fyllingen.

Den nybakte norgesmesteren mener bestemt at sjakk er sport på linje med både skilø og fotball. Nytt sekte Norge Sjakkforbund som oppstod i idrettsforbundet. Hele sjakk-Norge venter spent på tittelen.

«Sjakk og fotball har mange felles trekk, for å ta det sånn, fortsetter han og ler hjertelig av ordspillet, men legger til:

«Det er trist at man i annen sport må gå i 30 årsløp. Slik er det ikke i sjakk alle alle kan utføre, også i høy alder.

Altri Stadion
Bergenseren som ble Internasjonall mestst bare 29 år gammel har imidlertid ikke bare sittet stille blant bønder og offiserer. Han har spilt mye gatefotball og følger også på fotball. «Fotball er best på TV, så får man også med seg nyttige kommentarer, understreker norgesmesteren.

Drillo nespel til suksess har vært kombinasjonen av sikker forsvartspill og grunnbruddkraft. Ikke alle Roy Haralds egne filosofer. Også før han er sikkerhets vikt i styring og muligheter kommer etter som situasjonen utvikles.

Doger det er lagspil hvor det gjelder å få de ulike ledene til å samarbeide og presse motstanderen til å gjøre feil, bytter budskapet.

«Har du lært noe av Drillo?» «Ikke så mye. Jeg har imidlertid sett noen for den defektive siktningen bak. Men man vinner ikke titler å få til noe fremover også, sier han lurt.

Når Fyllingsdalen ikke gruller over brottet, studerer han lovene i lønsdalen på Dringelvi. Roy Harald er full godt med 2. avdeling jus.

«Som advokat er det nok mer å tjene enn som sjakkspiller, smiler Roy.

For skal man utvikle seg med brukene, lær man ut i verden, i alle fall mye bedre spiller. Men kassen i Norge Sjakkforbundet er full av lov. Sponsorene står biler Utendørs bil utøverne

NYBANT NORGESMESTER i sjakk Roy Harald Fyllingen huser ut etter sammenslag om bedrett. I år er han punkt VM i Las Vegas. «Det blir det svært vanskelig å komme. Svensker og slendrer er trolig for sterke, last 32-årings.

betale selv, mens på Island får de dyktige statlig lektoruten. I Russland betaler staten godt, og de beste tilberer samfunnsløst.

Mozart best
Roy Harald mener at skal Norge få flere topputøvere, er løsningen å få spillet inn i skoleverket. Til høsten åpner landets første sjakklinje på et gymnas i Bærum.

Et skritt i riktig retning, som viktigere er det å bli akseptert som idrett, mener Roy som ofte lærer arett til musikk.

Klassisk er favorittspillet, og i stuen hjemme i Fyllingsdalen foregår ofte begge deler samtidig.

«Etter et tap betyr jeg ofte til Mozart som jeg har 40-50 år er av. Klassiske toner gjør meg avslappet, og ergjevis over laborer forvinner lettere. Ingen skaper bedre harmonier enn Mozart.

Men jeg får ikke med meg musikken hvis jeg holder på ved bedrett samtidig, innrommer den nybakte norgesmesteren.

De som kjenner Roy Harald, sier at han holder seg mye for seg selv. Sjakk dominerer tilværelsen, slik idrett gjør for alle som satser.

«Hvordan slår man Roy Fyllingen i sjakk?» «Motstanderen må sette meg matt!

Anette Høimeid og Mats Erik Øyk, viet i Hornøya kirk 23. mai.

Strilar øyder bergensk kulturvar

DEBATT
Av Olav Tøstheim
Det var stillt i yve Vestmannalaget da laget var nyskips på 1800-talet. Den sentrale mannen uttan skilping var Henrik Krohn, en klok og vittig mann. Som et minne etter Krohn stend Henrik Krohn og Hastrus Legat til fremme a Maalangen og det norske Maa Gjevingsings. Logi for laget fikk sløpelig stadiesting 14de Decem ber 1906.
I logi stend det at legatet skal ha ein hovudstol og at denne hovudstolen ikke må «...ryvne, men gjerast rentebarare mot fullgod Frygd, so som det til kvar Tid er fastsett fyve offentlige Legatmilar»

Størni Vestmannalaget skal «...bruka det arvsvise Renter av segneidelenen paa den Masten ho finn høvleg til fra fremja Maalski og Atterreising av det norske Maae».
Rekningslaget for legatet skal kvart år leggjast fram for Stiftdirektorkonen i Bergen, hans skal verna segneidelen på den måten som er fastsett for offentlige legatnekningskap, les me loj.

Korleis styrer so den noverande størni Vestmannalaget med Henrik Krohn og hastrus Legat?
Det gjeng kjert fram av årsmeldingti Vestmannalaget for 2002-2003. Fra Henrik Krohn og Hastrus Legat er det yveffert kr 40 000, til Norsk Bokreidningslag til utjevning av bok til Henrik Krohn.
Summen er i fyrste umang gjevne ein rentistrift linn...skjletter det i årsmelding for Vestmannalaget. Det vil i praksis søgja at helle kapitalen i Legatet, renter og hovudstol, er sett inn i ei utjevning fra Norsk Bokreidningslag.
Det er linn grunn til å tru at pengane vert attendeførde med den noverande størni, for størni

slår fast at «kostnadene til utjevning er...so stort, og tilsikrati fra anna hatil so små at størni desuutan vurderer å gjeva tilleggsstyring fra Fritz Monrad Walle fond».
Fritz Monrad Walle fond er eit Hrennymsundregistrert fond som ligger under stiftingslovi. Tru av styremennene i Vestmannalaget, som styrer Fritz Monrad Walle fond, er identisk med styremennene i Bokreidningslaget og skulle dettti ser tilsvarende størni. For mannen og størni må formelle demonstrasjonsgjeldsken sin i årsmelding.
Ein skulde tru at den nemnde bokl var verd å satss på når ho

absolutt må gjevast ut. Lovord fra Ludvig Jerdal her vore store. Det undra meg difor då eg bladd i bokl og fann kapitlet sju. «Daudbolk i Vestmannalaget.»
I det kapitlet skriv forfatteren um ein bokl på 1800-talet, men greider her som elles lite å halda seg til emnet. Han blønder inn eit billete av Ludvig Jerdal. Formann i Vestmannalaget i 40 år, Lessarane kann ikke tru anna enn at det var ei daudbolk då Jerdal var formann.
Det er soleis komisk at Jerdal fer rundt og lovrissar bokl som talar um daudboken hans i Vestmannalaget, medan strilane i laget øyder den kapitalen den bergenske skiparen la upp.

22/03/2003

Meir krokfot i målørsla

Eit av dei sikreste teikna på hudedagane er at delar av den vestnorske målørsla barkar i hop. No er dei på krigstien att, og stridsinna og krigarane er del same som før.

med formell innkallingsskikk og truling og med aksjioivi. VM er største luteisgrane forlaget.
Men leninga av Bokreidningslaget skvart til det andre VM-styret. Det var jo slik at det som ikke ville godkjenna årsmøtet i Borne, heldt einframt årsmøte i Bergen sist høst og valde sitt eige VM-styre, med gravaerens Kjell Kjerland som leiar.

inn luteisgrane og at luteisgarboka då ikke var blitt oppdatert sidn 1982. Ramn er ho ikke fullstendig oppdatert, hevadar det.
Hjelpe Marøy-folket var det til årsmeldinga helder ikke lag ved rekneskap eller opplysingar om den økonomiske stoda i forlaget. «Dette er til å undras yve da Norsk Bokreidningslag i mange år hev vore i store pengevanskar. Lutmidelen er tapt og laget hev ei samla skuld på meir enn ein halv million kroner», skriv dei i ei pressemelding.

ret for nokre år sidan layvte til forlaget, ville mest helle skulda vore slekta.
I atto månader har Fylkesmannen silt på ein klage fra Vestmannalaget mot styret i Opdal-fondet. Den går på at fondet ikke har svore styrt på lovgiv mato etter år 2000. På årsmøtet torsdag fekk Ludvig Jerdal dei elleve frammatte mod på å klags fondstyret inn for Fylkesmannen i Hordaland. Bakgrunnen no er at dei freistar endra lov for Opdal-fondet slik at meir makt kjem på styrets hendler.
Eit framlegg fra Jon Askeland om å be dei fem laga med malsmenn i Opdal-fondet om å rydda opp og velja nye styremedlemmer, vart samnytt vedtoke. Mod det vunar Kjerland-folket å få ei snarleg løysing, konflikten sidn Fylkesmannen ikke ser ut til å vilja prioritera klagesakka.

Årsmøtet i Bokreidningslaget slo elles fast, mot ei royvt (Nar Assens sambandedt, at det ser på styret som vart vald i november som rette VM-styret. Utsjema om «eigarskapsen» til Vestlandske Mållag kjem til møkling ved Bergen forliksråd i slutten av august. Det er Marøy-styret som har stemt Kjerland-styret.

JAN H. LANDRO
jan.landro@tt.no

Pengevanskar
For å løysa denne Boken vedtok styret i Bokreidningslaget at kjerke, det eine eller det andre VM-styre skulle ha røyretstet på årsmøtet. I sidan vart begge partar tilbode «soborvortastatata».

Ventar på fylkesmannen
Jon Askeland, som styrer Bokreidningslaget, stadiestfar at skulda ved årsskiftet var over ein halv million kroner. Men no er ho redusert til om lag kr 150 000. Og dersom Halldr O. Opedal fond, som Marøy-folket kontrollterer, hadde betalt ut til saman 125 000 kroner som sty-

«Skremande»
Årsmøtet uttrykker øg at det er «skremande at han som vart vald til formann på Borne heller vil bruka pengar på a rettsdyktige andre målfolk framfor å nytta midlane til byggende målørslabidn.

Til so skal Marøy-styret ha hatt 70 000 kroner i juridiske kostnader på striden om «eigarskapsen» til Vestlandske Mållag.
Hadde Hallberg nytta rette måter, ville dei kanskje ludd på han: «Gaar hen og forliger Eder. I Skabbha!»

Illsinte målfol berserk og bet

Ledelsen i Bladmannalaget hadde hyret inn vektere for å hindre «feil folk» å komme inn på årsmøtet i går. Iltre målmann som ikke slapp inn, gikk berserk. En vekter ble bitt.

HANS K. MJELVA
EINAR H.G. SPANG
(tekst og foto)

Politiet bekrefter overfor Bergens Tidende at de ble

tilkalt etter at situasjonen hadde utviklet seg en stund, men det er foreløpig ikke registrert noen anmeldelse fra de angrepne vekterne.

Bladmannalaget har lenge vært en sovende forening. Foreningens ni medlemmer var i går innkalt til årsmøte på Gimle i Kong Oscars gate.

På grunn av erfaringer med voldelig atferd fra enkeltmedlemmer, hadde vi engasjert to vektere for å forhindre at uøstkomme de skulle forstyrre årsmøteaktiviteten, sier Bladmannalagets nylvalgte le-

der, Anders Moe, til Bergens Tidende.

– Dette viste seg å være berettiget. Det møtte frem ca. ti personer som ikke hadde noe på møtet å gjøre. Da de ble avvist av vekterne, var det et par som ble rebelske og gikk til fysisk angrep. Den ene vekteren ble bitt, sier Moe.

Redaktør på gaten

Ifølge Moe tilkalte vekterne politiet fordi de falt seg truet. Tilkalte politiet gjorde også utestengte målfolk, ifølge redaktør Christian Fr. Stabell i Os og Fagposten og BT-redaktør

Olav Kobbelveit. – Det var Jon Askelohd, leder i Vestmannalaget, som ringte politiet fordi han og andre ble nektet adgang, sier Kobbelveit.

Som henholdsvis styremedlem og vara til styret var Stabell og Kobbelveit blant dem som sto på vekternes liste over folk som kunne komme inn. De valgte likevel å bli stående utenfor, fordi de andre målfolkene ble nektet adgang.

– Var de andre medlemmer av Bladmannalaget?

– Ja, så vidt jeg vet. Men det som er problemet i or-

k gikk møtevakt

ganisasjonen er at formannen har hatt full styring med hvem som har vært medlemmer etter hans oppfatning. Jeg har ikke visst hvem han regner som medlemmer før jeg fikk en liste denne uken, sier Stabell.

Han sier at flere som har betalt inn medlemspenger via bank ikke har blitt godkjent, mens leder Lars Bjarne Marøy har godkjent blant annet de tre nye styremedlemmene uten at det finnes bevis for at de har betalt medlemspenge.

– Han sier de har sendt

breve med penger til han, som ligger hjemme hos ham i Kongsvinger, sier Stabell.

Oppgjør etter avspringer

Ifølge det nylvalgte styret skyldes aggressjonen utenfor møtelokalene i Kong Oscarsgate at to av de innsenfor døren i sin tid avskjerte medlemsgjaks i Nærsk Målungdom.

– Enkelte innen mål miljøet har tydelig et sterkt utslag til medlemmene Klaus Arnes Myrvald og Olav Torheim. Det var de to som for to år siden avslørte

juks med medlemslister og andre aktiviteter, som ga Nærsk Målungdom statlige midler på feil grunnlag, sier Moe.

– Vi var forberedt på at de ville forsøke å hindre oss, sier Myrvald og Ringdal.

– Innen mål miljøet er det enkelte som har sett for vår avsløring av ulovlige aktiviteter som et sveik. En av de ledende bak dagens voldeligheter har også tidligere opptrådt voldelig. At det skulle gå så lang som det gjorde i dag, det hadde vi ikke trodd, sier de til Bergens Tidende.

foto: Bladmannalaget

- Mållag for nyspekulerende pressefolk
- Tablett i Skien i 1913. Li i oval fra 1979 til Ludvig Jordal gjennomvann det i 1999
- Frem til årsmøtet i går satt Lars Bjarne Marøy (leder), Lars Toralf Stabell og Christian Fr. Stabell
- For å bli oppkalt som medlem må du bli godkjent av styret, og ha betalt medlemskontingent

foto: vestmannalaget

- Vestmannalaget ble stiftet i 1868 og arbeider for eldre målfolkere tryk på skriftformalen fra 1917, samt for vestnorsk kultur. Laget sitter på store verdier. Utsatt annet 49 ledetoner på Cpr-messien i Bergen.
- Erlak Marøy og de tre nylvalgte styremedlemmene i Bladmannalaget tapte i 2002 kampen om makten i Vestmannalaget.

WANGREFT:
Det nylvalgte styret i Bladmannalaget med Olav Torheim (t.v.), Anders Moe (Stabell) og Bjørn Ringdal måtte ha hjelp av politiet under årsmøtet.

Oppbygge

Fagboksal Tunge bøker gir st

Alle 39 bok i Bergen: Skole og /
Skolebarn skole og / De første
Hjerte / Godebarn skole / Hilde
Kalle / Hilde skole / Hilde
Sok / Uthammer Hilde / Hilde
Hilde / Hilde skole / Hilde
Hilde / Hilde skole / Hilde

U

Val og strid i Vestmannalaget

Vestmannalaget synest vera delt av tvo stridande flokkar, dei som hev styrt laget i det siste året og ein fraksjonsflokk som hadde samla seg til årsmøtet no laurdag 28. april. Fraksjonen greidda å kasta formannen Lars Bjarne Marøy, men sigeren vart ikkje fullstendig, for den gamle formannen og ein til av den gamle stjórn vart altvalde. Men den fraksjonen som tapte i fjor fekk formannen og tvo andre i stjórn.

Årsmøtet tok seks timar og likevel vart det ikkje tid til helle den oppspette saklista. Ei stor sak um lovbrigde for laget kom ikkje fyre. Rekneskopen for året Vestmannen var ikkje fertug, regneskopen for Fritz Monrad Welles Fond hadde revisoren ikkje godkjent, så det måtte venta. Men eit årsprogram for laget fekk fleirtal, endå opposisjonen freista å stogga formann Marøy då han gjorde greida for framlegget, som klart understrika kva slags lag Vestmannalaget er. Det er eit lag som skal fremja målvisning på det grunslaget som var Aasen la, og halda uppe det norske målet som samhver best med det norske grannemål på Island og Færeyane.

I nokre saker syntte det seg snart at fraksjonsflokken var den sterkaste. Då det kom til val, gjorde formannen Lars Bjarne Marøy det klart at helle stjórn stiltte til attval, og deretter kom Arnulf Hjeltnest med framlegg um fyrsteamanuensis Jon Askeland til ny formann. Jon Askeland sigra med 20 røyster, Lars Bjarne Marøy fekk 16. Deretter kom Arnulf Hjeltnest med framlegg um fire nye stjórnarmer. Skrifleg røysting syntte at kandidaterne fekk millom 19 og 14 røyster. Tvo frå den gamle stjórn, Lars Bjarne Marøy og Harald Linga, fekk 19 røyster, Sissel Anny Hjeltnest og Freydis Lehmann fekk 18 røyster. Dermed hev opposisjonen tri og den noverande stjórn tvo i den nye stjórn. Fyrste veramann høyrer til opposisjonen, dei tvo andre til den gamle stjórn.

LUDV. JERDAL

bisettelser/begravelser

Mandag 7. mai 2008
BØNES KIRKE
kl. 12.00 bisettelse:
Sanna Beathe Garnæs

Kinesisk mesterverk

bok/roman

Gao Xinglian
«Andefjellet»
Oversatt av Hans-Joachim Beckmann og Balaika Liu
Achehoug

Stor roman som viser at Nobelpriskomiteen faktisk traff feil i 2000.

Det er tross alt ikke så ofte man støter på romaner som man ganske enkelt gir seg hen til allerede etter noen få sider, for så å bli hengende i drøye 600 sider. Men den opplevningen venter den leser som åpner Gao Xinglians roman «Andefjellet».

Gao Xinglian kom til Frankrike som politisk flyktning i 1987. Noen år senere kom tv-bildene fra den dagen det ble gjort kjent hvem som var blitt tildelt Nobelprisen i litteratur 2000. En liten, smilende mann i en liten lighthouse, høyt oppe i en av høyblokkene i en av Paris' forsteder, der det sosiale elendigheten blant innvandrere er stor og hvor ingen franskman ville våge å sette sin fot. Mens journalistene var til stede, tikkede det inn på fisken et tilbud om enbølling fra en kvikk elendighetsmangler som hadde fått med seg trykteren.

Jeg aner ikke om Gao Xinglian har fått seg et bedre sted å bo, men nå foreligger i alle fall hans roman «Andefjellet» på norsk, i en oversettelse som man ganske enkelt kan ta av seg hatten og bakke for. At den omfangsrike romanen i det hele tatt blir oversatt til norsk er julegull, og med dagens tilstander i norsk forlagsbransje, langt fra noen selvfølge, for «Andefjellet» er ingen kvikk underholdningsroman. Den er ikke vanskelig tilgjengelig, men den er uvælsk, den røkter ved de litt for vanske forestillinger om hvordan en roman skal se ut, og fordrer vis persjon tilgjengelighet av leseren.

Den selvbiografiske romanen handler kort fortalt om en lang reise Xinglian legger ut på, etter først å ha trodd at han kun hadde kort tid igjen blant de levende etter en langkrevende sykdom som viser seg å være frekventlig og derfor næst å bli utstøtt av det litterære selskap. Reisen fører ham til Kinas sørvester provinser, til avvisningsland og tilhørsstendende landsbyer, hvor han ser fylle av gammel kinesisk kultur, gamle fortellinger og muntlige fortellings-tradisjoner, sjamanistiske tradisjoner og daoistiske forestillinger.

Leseren blir ført langt av sted, både i tid og rom, for kinesisk kultur er gammel, og Gao Xinglian er en forfatter som liker å gå langt. Men han gjør det på en merkelig slentrende måte, nærmest med hendene i baklomma, som om han ikke skal rose spesielt stord, som om det er det samme hvor han befinner seg. Slik binder han sammen de mange ulike scenene og omklistret scene som looken består av. Man får nærmest inntrykk av at han skriver mens han går, om stundene han opplever, opplever underveis, historier han blir fortalt, og refleksjoner omkring disse.

Denne mestertilde romanen strutter av nysgjerrighet, overskudd og fortellerglede, men den har også et klart mediativt preg, selv om mange av historiene som fortelles burde smerte en og annen norsk intellektuell som i sine hårde dager betragtes seg til Mao. I store deler av romanen Xinglians samtale med seg selv og de materielle og selvgranskende og ikke så fritt bevilget selvselvlevende forfatter. «Jeg er slett ingen ut, men kunne tenke meg å bli en ut, å vende tilbake til naturen og streife rundt i den. Men jeg kan ikke kvitte meg med mitt menneskelige utseende. Jeg er bare et monster i menneskelikkelse, som ikke klarer å finne et hjem å vende tilbake til.»

ANNELEVI V. TERJE HOVET LARSEN

Klappet og klart til Quart

SOFIA M. FOSSUM, NTB

Kristiansund/Oslo

Så å si alt er klappet og klart til Quart-festivalen som begynner i Kristiansund tirsdag. Festivalstyret Toffen Gunnem håper utsettelse klappet og klart til Quart-festivalen som begynner i Kristiansund tirsdag.

Lørdag og søndag har vi hatt lyd- og lysprosjekt og mandag skal vi ha en siste gjennomgang. Prøvd på vi faktisk en dag form skjeva, sier Toffen Gunnem til NTB. Og da skulle alle være klare for David Bowie, Kalte Orchestra, No doubt, Turbonegro, Morten Abel, Belle and Sebastian, Gatas, parliament, Travis og alle de andre bandene fra inn- og utland som skal fylle Oddevaya i Kristiansund med live musikk i fem dager til rett og totalt 50.000 og 57.000 billetter solgt.

Søndag var så å si alle festivalløstetter rødt bort og vi er glød for at vi selger godt, så kan vi kanskje kvitte oss med resten av gløda. Vi har en i million kroner i negativt egoposisjon, men har en glød på 0,5 millioner. Dif-feransen er investert i festivalen og vi håper vi kan få nedbetalt all gløda i år, sier Toffen.

Erneste sjønne til å komme seg inn, er dermed å stå i ha for å sikre seg et meget begrenset antall dagpass som leg-ges ut for salg hver dag.

Ansvarelig Arild Berg Karlsen telefon 55 24 46 70 - 55 24 47 77

Telefax 55 24 39 40

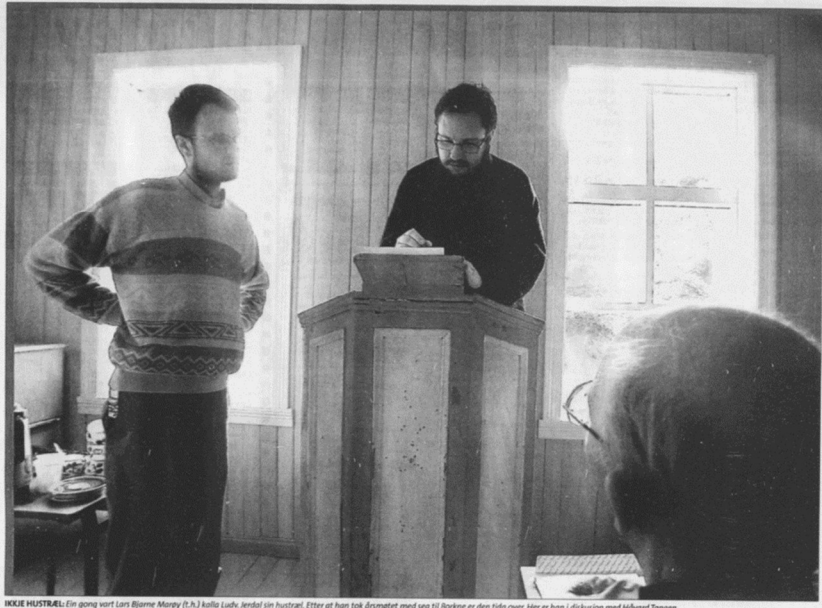
epost: kultur@trif.no

TIPSTELEFON 05500

Kom deg til tv-programmet mye, mye raskere

Online ADSL. Mye, mye raskere internett. Bestill på 05500 eller bruk din neste Telenor-forhandler. Spisik www.online.no for spesifisering.

telenor plus

IKKE HUSTRÆL: En gang vort Lars Bjørne Marøy (f.v.) kalle Ludh. Jendal sin hustræl. Etter at han tok drømmet med seg til Borkne er den tida over. Her er han i diskusjon med Håvard Tangen.

Høgnorsk språk høgtid i Borkne

Ingen «provokator» kom, og Vestlandske Mållag sitt første årsmøte i Borkne vart berre idyll. Det var som fann vegen, kunne pusta lett ut.

ADNE LUNDE
OODIVIL APNASETH (foto)

adne.lunde@trif.no
Borkne

Velkommen til Borkne, som me seier, eller Borknen som er det offisielle namnet, seier formann Lars Bjørne Marøy. Han står bak kafeet i skulehuset og heldar dei høgnorske stør-troppar. I målets siste skanse. Det velle avromtelle klasse-rommet er fylt til siste pult med 19. For det meste svært unge målmen. (Og to kvinner).

Det kan etter kvart ros seg på det gamle skulehuset. Det er ikkje til å leggja skjul på at stemninga har vore noko nervøs. Etter at flokken var fullerista under årsmøtet i Vestmannalaget i vår, kjenner dei seg ikkje heilt trygge. Ikkje ein gang ber i ei gruppe med 11 fastbuande mellom høge fjell.

Stygge rykte Det har gått stygge rykte om mobilisering. Ein spion på kaja i Bergen då «Kommandan-ten» la fra land, har rapportert om berre venlegsmann og nøy-tralle passasjerar.

Vi fryktar likevel at her kan koma ein minibus med provokatorer for å «ydleggia møte», seier ein av møteleda-karane.

Arne Johannes Holmin (23) er med i Bjerpin Høgnorsk-lag. Kjem frå Volda, og har bak-grunn frå Volda militante mål-lag. Studerer matematikk i Bergen.

Eg har alltid vore språkin-teressert, men det var då og gjekk i klasse i videregående skule, under kampen mot den nye lærebokeormalen, og for alvor vart aktiv.

Kva målar du med arbeidet for høgnorsken? – Eg vil arbeida for å berpa

Lang veg: Tonalv Bergwitz og kona Astrid kom heilt frå Arvedal. Det er så underlig at eg kan kjenne sjønne det at det gjeng mot ungdomen, seier Bergwitz om utemja i rekla.

Det skjevett litt til kvar gang det går i ei der, eller brummar i ein skjeld bil. Men etter kvart byrjar dei å tru at Bork-ne-taktikken har ført fram.

Ein gamal målmen, Torvald Bergwitz (60), er likevel komen. Saman med kona Astrid (79) har han funne vegen frå Arvedal til Borkne for å stå ungdomen. No viser han seg og heldar møtefylden med å lesa «Poenor», utan manus.

Samsnytt lukkeres Så går møtet sin gang, i sam-nyttet lukkeres. Det Vest-landske Mållag til vaukg krangler i minst ein time før innkallinga vert godkjend, går det no omna i ein fot.

Det regnar ute, men ei sol-stripe står likevel inn gjennom skulehuuset. Medun full-maktene vert økologiske syng dei «Gad stige Norge» land-og «Det vil alltid klaga og kvta». Det hølar litt, men det

Kva med høgnorsket? I høgnorsket ordliste og ordbok vert diskutert, høgnorske mobiltelefon, høgnorske blån-keppar på posten og NSB sitt mållusk. Og Flåmsbana, der nyttar dei høgnorske, men berre det ikkje vore i mål i indre Sogn? Og så er det høgnorsket, nokon må ta ansvar for å leggja til rette for høgnorsk kom-mando i det militære. Dessu-tan må vi få att den høgnorske versjon av boksa, Sjønga rik og

Kva er målet? – Målet er å bruka høgnorske både som skrift og talemål. Slik kan det økte norske målet vernast og først vidare. Bok-

tid, seier Sergej Alexander. Han studerer latin. Sit og hadde eksamen skreiv og omsetjinga på høgnorsk, utan å få problem.

– Kvifor? – Høgnorsk er eit rikt språk. Eg likar estetikken, struktu-rane, og at det er gjennom-trekk.

– Kva er målet? – Målet er å bruka høgnorske både som skrift og talemål. Slik kan det økte norske målet vernast og først vidare. Bok-

ber er nok å gripa fat i. Fleire talantar ser lyst på det no når vi har fått ei regjering som ber-nar den forhata sammorsk-pa-ragrafen.

Arsmøting, rekneskap og arbeidsplan, samnyttets som ein drøm.

Nytt, ung, styre: formann Lars Bjørne Marøy, Bjørn Tor-mod Ringdal, Arne Holmin, Olav Torheim, Inga Gjerstad, Helge Liland og Leif Rune Berg, samnyttets som berre det.

Debut og spott Det einaste som skapar ein smalle diskusjon... orsak, ordskif-te, er at det vert skrive «møte-looken» i ei fråsagn til pressa. Nokon meiner det må vera feil. Det vert litt rådvillt utro. Pul-tena skrapar mot golvet. Vin-cent Færøvang står på at han alltid har skrive det slik.

– Lørd er litt og byl er for-samling, seier Bergwitz, og så blir det slik.

Men den same fråsagna skap-er meir diskusjon... orsak, ord-skifte. Inga Gjerstad tek ordet

– Eg har ein faen i meg. – Eg har ein faen i meg, veit de. Me kan ikkje lata som om det ikkje har skjedd noko, og me har hatt spennings: Kjem det ein buss, eller kjem det ikkje ein buss? Lat oss likevel ta ut vårt, slik at det står «var» saku-sar, så kan det ikkje oppglatt

og spottande, sa Færøvang. Møtet kosta samnyttets ut-sært, Torvald Bergwitz roista seg og las Olav Austrup med innleving.

No er møtet heija, sa Lars Bjørne Marøy og sukka letta. – Ja, dette var vel eit velhuk-ka kupp!

– Ja, vel, kupp, nei. Om det er eit kupp å ha eit møte der-me driv med det organisasjo-nem eigenleg skal driva med, nemlede målsk, i så fall var det velhukka, seier Marøy.

Og lever dei unge fra Borkne like lenge som fletar av det som ikkje kom seg til Borkne, så tarv ikkje høgnorsken utast, han skal liva i hundrad år til.

Historieutenet Håvard Tangen (23) kjem frå Andebu i Vestfald, og er utsetning frå Norsk Blidmannalag. Summere Vestmannalag. Prikken syver i en, Volda og Østveit Mållag, Bjerpin Høgnorsk og Nidaros Høgnorsk.

Kvifor høgnorsk? – Eg tykkjer høgnorsken skal markera seg som eit eige mål utan band til bokmålet. Nynor-

skem skal ikkje vera eit lydrike under bokmålet, med roter i dansk, seier Tangen.

Felingslag hadde repre-sentantar i Borkne: Norsk Blidmannalag, Stord Høgnorsk, Norvannalag Brage, Summere Vestmannalag. Prikken syver i en, Volda og Østveit Mållag, Bjerpin Høgnorsk og Nidaros Høgnorsk.

Vesalskapens ærendssveinar

● ● ● DEBATT

Av Jon Askeland
formann Vestmannelaget

Skulde ein tru ordrett det som stod på prent um årsmøtet i Norsk Bladmanning 18. og 19. september 2013, oktober måtte ein sjå ut med eit inntrykk av at det hadde gjenne fytte seg ein større slagsmål utomfor Gimle i Kong Oscars gate 18. Det var sjøtt ikkje tilfeldig. Og ikkje ein gong um ein nytta H.C. Andersen's «Og før til fem hems» som rettesnor for journalistisk arbeid, ville det sjå ut som om det hadde vore gudsaktsamt. Ektehøvet som var funnen øverlig til førsteleppung til Bergespress, vilde ikkje ein gong ha kvalifisert til nemnande merksomt eller uro um ein vanlig laurdagdag.

Men når dei brava ungdomane Torheim, Moo, Ringstad, Marøy, Storstrand og Myrvoll det er jo heile

Bladmanninga! Kjem halsande inn i bladstovene, so tek bladflokk dei på alvor – endast det var tri vdrøngje, fystarbedande journalistar på BT og O.S. – fusaadett til stades utomfor Gimle, som kann avsmarta at dei gikk fyrr seg eit dramatisk uppløp i Kong Oscars gate 18. Det som derimot er dramatisk og skandaløst, er den måten dette årsmøtet vart gjennomført på. For manges, som etter press kalla inn til årsmøte for fyrste gong sidan 2001, fin det for godt å stengja ute fleirtalet av medlemmene. Det før han til ved at Olav Torheim ein av hans redaksjonsvorne kryss inn vektar til å stå i lørdag og om sjå ut uavhengige element. I tillegg hadde Torheim fått fire kameratar til å stå som ein ekstra buffer like bak dei hinc.

I min store halvnet traude eg at journalistar – ikkje minst minoritetgruppa nynorskjournalistar – heldt kravet um fri informasjonstyt

og fri meiningsutveksling høgt. Men slik er det nok ikkje når Lars Bjarne Marøy og hans hoff held årsmøtene. Då må opposisjonen kneblast, eller beint fram haldast ut i kulden, medan klakkorane byter tillitsoverbet seg milium bak stengte dører. Og sjølvsgaet gøipen nei det i eit og eit det som måtte finnas av vitlause pengestrassok-sjonar. Og det som her er ille – at det formannen si arbeidare og eitvis silling av medlemslakk – er det ikkje eit sørønde lag hev vore gjort eit rad med uttak av pengar utan heimstytting.

Men misbruk av pengar og selektiv innkalling til årsmøte – i strid med lover og lovaikk – er ikkje noko nytt når det gjeld desse karane. Samoleis hev dei ved fleire tidlegare høve gjenne kvotavgar for å sleppa å stå til ansvar – når lagflokket østervart hev tåke til å murra. Dei målfolki det her er tale um, hev vore vitse stue tilitit, men

diverre hev det synt seg at det ikkje var grunnlag for denne tilliten. Difor hev då og Marøy og hans kamponar måtte gå meir eller mindre i vanvera frå umbod i Opedalsfondet, frå bladet Vestmannen og frå Vestlandsskisse Målag. Ivar Aasen sambandet freista dei å legga ned, men greidde det ikkje. Men denne samskissene, til liks med Vestlandsskisse Målag, stend no økonomisk på berr bokke etter at dei til saman hev sett kvar styr um lag 100.000 kroner til avskottbøyle i all hovudsak for å få strid med andre målfolk. Det er difor ikkje utan grunn at det hev vorte sagt «alva skal ein med fleandar når ein hev målvener som desse».

Samfundens slor det ein at desse karane som legg organisasjonslivet aust og dautt etter seg og jamt er ut med verbale øskeshog med alle ande i norskdommarsla, dei er sjølv so vesale og redde når det kjem til stykket at dei må høyra inn dei vakter for å sleppa å stå til ansvar

for egne tiltak og avgjerder. I målkransar det det frå gammal av reknsa som ei hidsensomning i vorte utmåls som ureddt stridemann. Det gjeld visst ikkje lenger. Ikkje ein gong for Olav Torheim, som i si tid hadde ein framskoten plass i Volda militante malurgen. Samon med mannestret sprang han som i ein ottefall høns-flokk til bladstovene um valdemonn som gjenta laus i nærmliget.

Når sant skal segest, kann sanning vanskeleg vringst meir enn dette. Det som stod ut på gata var ein flokk med godlynte, tredeloge idealistar, som sjett ikkje vilde legga hand på dei villfare innanfor dærene, sjølv um vesalskapens målmann nyttar all si tid på å setja krokfot for byggjande lagarbeid.

Vestmannelaget og målskai

● ● ● DEBATT

Av Jon Askeland
formann Vestmannelaget

Vestmannelaget er ein like erberkegenak institusjon som perseteroset og bauekorpost. Og i dette laget – i tillegg til Bergens Tidende og det eldste mållaget som gjen Kjøner – var frå fyrste stund skillet mellom fyrmann og stift, mellom heg og lög, mellom folkeltar og folkeltar yverskeride og utjanna. Vestmannelaget er både ein selskapsklubb og eit mållag – slik var det i Krohn sine dagar og slik hev det vore i både Jertal og Hauvvin si styrtstund. Ikkje kann eg med min beste vilje sjå at denne kombinasjonen hev vore ut til meins for målskai.

Vestmennene hev lytta upp og fram norsk folkeltar – fyrr og fremst det norske folkeltet, men òg og folkeltet. Difor var heller ikkje karar som Ole Bull, Edgar Grieg, Frans Boyer, Johan Halvorsen og Thorvald Lammers framande i laget, og frå dette serighe berget ligg hev det stude fram både musikarar, biletkunstnarar, filmgjøremar og bok- og bladfolk som hev vunnit seg eit stort

rom i norsk kultursaga. Vestmennene hev også arbeidd med kultur og miljøvern – lunge før silko ord vart teke i bruk. Og hadde det ikkje vore for pionerane i laget, hadde berge Håkonsdalen eksisterert som det praktbygget det er.

Detto tradisjonsrike laget vil no ein flokk med yngre målfolk – som for ein stor del er heimebøyrande i andre lunde av landet – setja under administrasjon og som hadde fengrens miltstingsprogram. Men på det siste årsmøtet møtte vanlege lagfolkmann og folk hindra at dei tiltrovande tuska til seg bladet at laget og gjorde vestmennene til haustem i sin eigen heim.

Når det er sagt, vil eg understreka at Vestmannelaget sjølvsgaet – no som i tillegg viler – vil arbeida for målskai. Det stend i seg i vedtektene for laget, og ein trygg ikkje leggja fram kjerke arbeidsprogram eller budsjett på årsmøtet for å kunna leva upp til dette kravet. Men det stend også i vedtektene at det som er i laget i seg skal ðreinja det som kann vera til høgna, gunnan og baite fyrr målskai og samlage.

Denne regelen vart det nok synde

ikkje so reint lite mot årsmøtet i mars.

So til røyvretten, mellom flokken av langvegsfarande var det eit mindre folk som hadde svara lagspessar so seint at det ikkje hadde gome melding um innbetaling til kassastyreren. I vedtektene stend det at «Nykomne skulu verna innemne av ein lagsmann og vedtekte av stjern». Sjøri godkjende alle nyinnemne som hadde fengrens miltstingsprogram. Me var med andre ord so imotekonmane som vedtektene tillot oss å vera. På den andre sida vilde det ikkje hatt innverknad på dei val og vedtak som vart gjorde um alleframmet hadde fenge røyvretten til det var fleirtalet for stort.

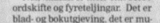
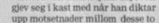
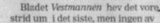
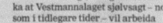
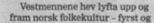
Bladet Vestmannen hev det vora, stift um i det siste, men ingen er dei som sit i styret ynskjer å leggja ned bladet. Tvert imot hev me bode Jostein Krokvik um å blija oss med å få til vidare bladdrift – og etter råd frå honom, sende me berdeskillett ein fyrrvarnrad til ein av hjøpsmennene til den tilleggare bladstyreren um å stå ansvarleg for bladet. Det svaret me fikk, gav oss ikkje serlige vover um vilje til

samarbeid med Vestmannelaget. For oss er det avgjerande at styret hev kontroll yver økonomien, at aktivitetane i laget syner att i bladet og at Krokvik – so lenge han ynskjer det – får spela ei sentral rolle i bladet. Då kann kanskje ettertingtalet bli gamle høgler og kona upp med utspjassa bok på 700, som diverre samstavar dæring med summen av inkomme bladpengar i 2001.

Norsk Bokredningslag er eit av mange tiltak som vestmennene hev sett ut i livet. Gustav Indrebo var eit drivkraft i både Vestmannelaget og Bokredningslaget. Det same hev vore tillegg med Ljub, Jerdal og Conrad Clausen. Det er etter mitt vil litt av eit kunststykke Myrvoll hev sett ut i livet. Gustav Indrebo var eit drivkraft i både Vestmannelaget og Bokredningslaget. Det same hev vore tillegg med Ljub, Jerdal og Conrad Clausen. Det er etter mitt vil litt av eit kunststykke Myrvoll hev sett ut i livet. Gustav Indrebo var eit drivkraft i både Vestmannelaget og Bokredningslaget. Det same hev vore tillegg med Ljub, Jerdal og Conrad Clausen.

skuldar oss ei klargjering av kva det er som er i styret og på målskai som er tapt sak, held ikkje. Sameleis er det å spela med fiske kort å innimera at undertryve vil leggja ned Vestmannen for å yverfara midlane til Bokredningslaget – slik eg skynar ryktet gjen i visse kransar. Bladet Vestmannen er då det beste organet me hev for å spreida kunnskap um bøkene som forlaget gjev ut.

No, målskai er meir enn berre ordskifte og fyrteljingar. Det er blid og bokutgjeving, det er musikk og kulturkvælar, det er å nytta målet både i kvartagslaget og til feobræk. Det er både visdom og trivsel. Målskai er å spela på mange strengjer: Vestmannelaget vil halda uppe denne tradisjonen, og alle som hev det rette skyn for tradisjonen og vil ta del i kampen mot språkleg og kulturell einseitning og tvang er velkomne i laget.

Vestmannelaget til mjølkeku

● ● ● DEBATT

Av Klaus Johan Myrvoll,
formann i Lag
Aasen-sambandet

I Bergens Tidende 12. april hev Jon Askeland eit innlegg um «Vestmannelaget og målskai» der han legg fram et rad påstand um motflokken i laget. Attåt skriv han mykje um tradisjonar i Vestmannelaget, men det hev lite med det seinaste hødigernar å gjera. Eg kann ikkje sjå at det er i sijn på tradisjonen at usensj millom oss stend, anna enn kann henda kva denne tradisjonen skal brukast til.

Askeland ottast at ein flokk med yngre målfolk ynskjer å taka yver styring i Vestmannelaget, og at dei vil gjera målvinging til ei viktige utspjara for laget. Ein må andrast på kva Askeland hev imot at det

kjem til ungdomar som vil vera med og drivt lagdet vidare. Ynskjer han ikkje ei framtid for Vestmannelaget etter hans tid? Askeland hovdar at den nye sjøri vil arbeida for målskai, men, seiger han, «ein trygg ikkje leggja fram kjerke arbeidsprogram eller budsjett på årsmøtet før å leva upp til dette kravet. Men då reiser spørsmålet seg: Dermed Askeland vil arbeida for målskai gjennom Vestmannelaget, kva kann vera gale med å dryfta arbeidet i den komande arbeidsbokken på årsmøtet då? Vil han ikkje hava med seg lagslyden i irileggingnane?»

Når Askeland skriv at «vanlege lagfolk møte mannig fram på årsmøtet 11. mars, er det berre noko av sanning. Det var mange der som aldri hadde vore på eit lagsmøte fyrr og som nett hadde vorte innmede i laget. Dei fleste av desse

røysta med Askeland. Det var med andre ord denne sanking av folk utandire laget som sytte for at Askeland «fekk hindra at dei tiltrovande tuska til seg bladet at laget og gjorde vestmennene til haustem i sin eigen heim». Ein må elles spørja seg korleis den stjande bladstyreren og hjøpsmennene hans skulde kunna tuska til seg bladet.

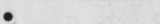
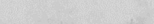
Askeland er sers oppteken av å kopla Vestmannelaget med Norsk Bokredningslag, ein samnabeng og etterviste i det fyrr innlegget mitt (20. mars). Eg vilde syna at det er ubehøligt for Vestmannelaget å lata Bokredningslaget få ei sugerøynd i lagkassa og Fritz Monrad Walles fond. Norsk Bokredningslag hev pengeanskar. På det siste av dei to årsmøti i januar i 2001 vilde kjerke Askeland, som er formann det og, eldre forretningsferamr gjera grei-

da for store krav og utlogor i rekneskapan. Lattmidlen i laget er tapt og gjeld er stor, som etter det eg skynar er til premtekvett Bodoni i Bjergvin. Det er difor bisensj at folk fra Bodoni has møte mannig fram på årsmøtet, m.a. so det fekk røysta inn Jo Gjerdstad, som er styresjef og premtekvetter i Bodoni hus, til fyrste varannam i Vestmannelaget.

Me som meite imot Askeland på årsmøtet, vil til pengarnar i Vestmannelaget skal nyttast til verk-samt og uttetterrett malarbeid hel-der en å sjetta gamal gjeld som andre er andvarleg for. Askeland skriv at eg sepla med fiske kort i det fyrr innlegget mitt, og så skal ha «innimera at underskrive vil leggja ned Vestmannen for å yverfara midlane til Bokredningslaget». Det er ordi hans Askeland; og skrivt

ikkje noko um ein slik samnabeng, men når Askeland nemner det, gjev ikkje det midle grunn til mistanke.

Askeland nemner at stjorn ikkje har eit folk fra Bodoni has møte gruppe (minst 12) som hadde svara lagspessar. Grunngevingi var at kassastyreren ikkje hadde fenge kvitring frå Postverket. Det han ikkje fortel, er at dei personar det her er tale um, kunde vira fram kvitring sjelve på møtet. Det heldt ikkje for Askeland og hans folk, men dei godkjende folk som stod på dei ra sida på staden. Dessutan held Askeland ein dag fyrr årsmøtet upp ein praksis som hev leggs daut i mange år, då stjorn skulde «spø», kjerne-midlemene fyrr årsmøtet. Ein må spørja seg um kvifor han gjerdet.

Vestmannelaget, mjølkekyr og stabukkar

● ● ● DEBATT

Av Jon Askeland
formann Vestmannelaget

Den fremste kumålaren som landet vårt hev fostra, nasjonalromantikaren Anders Askevold, var i si tid rekna millom dei beste menn i Vestmannelaget. Ein kløpper til å fortelja seg og skrivar skal han og ha vora. Men det sportt um ikkje Klaus Johan Myrvoll gjens Askevold ein høg bøde som «kumalrar og skrememakar i sitt siste stykke i BT laurdag som var.

I sitt studentliv i Tigerstuden hev sistnemte fenge det for seg at Vestmannelaget er ei gjøg og grom

mjølkeku det kunde vera gjildt for han og hans likensina å få lokka med seg til Austlandet, der det visst nok må vora langt mellom både mjølkekyr og slakterdyr. Kvifor skulde dei elles senda hende buslaster av garde for å fanga dei biteiselege kvotavgar?

Sidan kuqutane frå Austlandet tapte kampen, yver dei det til at det er vitnane som hev hatt denne visjonen og at desse no sit att på på valen – Koengen? – og maskar seg med mjølk og dyne. Sanning er ei hølt anna i lagkassa at Vestmannelaget er det ingen pengar i sagn ut, tvært um vert det til vanleg skote til midlar frå Fritz Monrad Walles

fond for å gjevda utlogene til vanlege lagsaktivitetar. Det som so er att i fondet – som er verdssett til um lag ein fjerdedel av Opedalsfondet – skal i fylje vedtektene i all hovudsak gå til bokutgjevingar på klassisk nynorsk grunn. Vedtektene for Fritz Monrad Walles fond er med andre ord slik at eit forlag som Norsk Bokredningslag vil vera ein prioritet med tanke på premtekvett skot. Sidan det er vestmenn som hev skjupa og stend for arbeidet i forlaget, er det ingen som hev andra seg yver dette.

Visjonen um dei vestlandske mjølkekyr er i hovudet til Myrvoll kopla saman med ein tvangsstanke

um konsentrasjon: Det vart mobilisert mot dei unge på ubederleg vis. Dette er også skronekårsparfum.

Brett nok vart det – med god grunn – sett i gong ei mot mobilisering mellom målfolk og bypatriotar. Og ein av dei som fekk fleire med seg var Jo Gjerdstad. Men han er ingen nyttam i Vestmannelaget, han er tvertimot ein utmytkt fyrrgangsbladar med tanke på fartstid, og hev derti stor sorn for dei bergenske kulturtradisjonar som laget er ein del av, og som Myrvoll berre talar nedsettande um.

Det er også usant at det vart gjort skilnad på nynnemelde folk på årsmøtetlag. Fleire av dei som møtte

fram og som vilde ha røysta på det stjande styret, fekk ikkje rett til det fordi det hadde medt seg for seint.

Når det gjeld nytt uttill bladet Vestmannen, nyttar skrememakar en eit gammalt, men ufint retorisk knep: sett fyrst eit rykte um ein mann og når so ryktet hev fars so vida at det hev kome mannen for øyra og han er dum nok til å avsa-na det, so vore vore til å taka demen-tiet som gjev på at ryktet er sant.

Sidan Myrvoll nyttar dette knepet, tillit eg meg å segja det med stort beskaavart: Det hev aldri vore i mine tankar å leggja ned bladet Vestmannen for å yverfara dei pengane som er att i bladet til Bokredningslaget.

Kva tenkjer Askeland og Bondevik?

I mjølkeku-metforen Jon Askeland legg fram i Bergens Tidende 23. mai. lei han til å trua at eg og andre med meg vil flytta Vestmannalaget yver til Austlandet. Det stemmer ikkje. Hadde Askeland late mofflokkens i laget få leggja fram arbeidsplan og budsjett, hadde han fenge syn for kva me vil med laget. Me hev so vinst ikkje høvt nokon grunn til å leynd det. var Aasen-sambandet skapa jærvel til ei stor målstemma i Bjørgvin i fjord i samarbeid med Vestlandske Mållag. Her er det ikkje nokon motsetnad mellom Austland og Vestland. Det mofflokket nyskjer å giera, er å driva mårarbeid, reisa mållordskifte og driva med kulturaktivitetar attåt, alt saman på Vestlandet. Når me hev lagt fram planar for dette, hev Askeland sett seg inn i. Han hev ikkje vilja leggja fram eigne alternattiv, og fer åt som om me skulde laga vasskar for honom, når me vil driva mållæring. Då må ein hava lov til å spyrra seg kvifor. Det stend ikkje i fyresegnerne åt Fritz Monrad Wølles fond um at midlarne i fondet -i all hovudsak skal gå til bokutgjevingar på klassisk nynorsk grunn-, som Jon Askeland vil viljeida lesarane til å trua; her hev Bokredningslaget åt fenge godt grep um sugeryrri. Det stend derimot at midlarne skal nyttast soleides at dei "fremjar norsk mållæring på det grunnlaget som er lagt av vår Aasen". Berre settet nanane vundering i styret- kann det gjevast pengar til -i.d. utgjeving av bøker, blad, skrifter og liknande på godt norsk mål og pakt med Aasen-tradisjonen. Med andre ord vert bøker einast verdsettet når dei kann fremja målreisingi. Det er merkelegt at Askeland ikkje hev makta å setja seg bette inn i fyresegnerne til det fondet han skal styra.

Like merkeleg er framferdi åt Askeland når det gjeld Vestmannen. Utan nokor sakleg grunnreising skapar han fyrst uvissa um framtid åt bladet, so segjer han upp bladsstyraren og vender seg til ein av hjelpepersonerne hans um han vil verta ny bladsstyrar. Når derne mannen so takkar ja til tilbodet og legg fram planar for korso bladet kann driva frametter, bytt Askeland åt samband og set ein til å styra bladet som gjer det klart i brev og samøder at den einaste grunnen til åt han tek på seg arbeidet, er at bladet elles kann verta nedlagt. Denne gamle og helseveke bladsstyraren greider ikkje å gjeva ut meir enn 6 nummer i året (etter eigne utsegner), men den fyrr greidde so. Askeland segjer at det aldri hev vore i hans tankar å leggja ned Vestmannen. Men då må ein spyrra seg um kva for nokre tankar formannen i Vestmannalaget gjer seg um vedtaket som vart gjort um Vestmannen på årsmøtet, som han var med å styrra. Der heiter det m.a. -Årsmøtet bed det nye styret vurdere um bladet må leggjast ned etter vanstyret, eller um det kann koma att med ny bladsstyrar dersom det vert sanka lysingar og tekna nye tingarar. - Vil Askeland hevda at han aldri hev tenkt på at bladet kann verta nedlagt når vedtaket opnar for den utgangen?

24. mai skriv Jarle Bondevik at eg skilporterer dei same ukorrekte opplysningane om økonomien i Norsk Bokredningslag som Lars Bjarne Marøy i fjor haust sette fram i bladet Vestmannen. Han hev til gode å segja kva det er som er rangt. Det er rett at eg ikkje nemnde at Bokredningslaget hadde eit yverskot i 2000, men det tek ikkje bort den kjærkjærningi at gjeldi er stor og lutmidelen tap. Eg vil strika under at eg ikkje hev kome med nokor skuldning mot Jon Askeland og jo gjernad for det arbeidet det hev gjort -for norsk mållak og byggjande kulturarbeid-. Men eg hev peika på at det er uheldigt at folk vit på bår sidar av bordet.

KLAUS JOHAN MØRVOLD
FORKANN I VÅR AASEN-SAMBANDET

Ingen plass for rasistar i målrørsla

Norsk Målungdom er uroa etter å ha lese oppslaget i Bergens Tidende om årsmøtet i Vestmannalaget. Fyrst og fremst er me uroa over at Harald Trefall, kjend rasist og partigar av Fedrelandspartiet, får vera medlem i laget. Landsmøtet i Norsk Målungdom 15.-17. mars 2002 oppmoda Vestmannalaget om å ekskludera han. Rasistar fortener ingen plass i målrørsla!

GUDRUN KLØVE FAHNE,
LEIAR I NORSK MÅLUNGDOM

Målungdommen si dømekraft

Eg ser i avisa for nokre dagar sidan at Målungdomen sin leiar Gudrun Kløve Juul har oppdaga at Harald Trefall i Fedrelandspartiet er med i Vestmannalaget. Dette finn ho so heise at ho kallar han rasist for å stempla han, og ho har skrive til laget og bede dei om å hiva han ut. Kven er det som er full i fordømmar her? Er det ein person frå eit lovleg parti i Noreg, eller er det ho som prøver å stempla han som rasist, i von om at han då vert urein i alle livet sine samanhengar? For det fyrste kan eg ikkje heilt sjå samanhengen mellom hans to medlemsskapar, og for det andre er det ikkje lenger serleg injurierande å verta kalla rasist av alle i våre dagar. Må eg velja mellom dei som vert kalla rasistar av venstresida, og dei rabiante antirasistane som med sugerør ned i statskassa prøver å gjera meiningsmotstandarar tause og «spedalske» i debattar med sine sjølvdefinerte nemningar, veit eg kven eg vil velja. Og eg er sjølv medlem i Mållaget.

KNUT P. BØVUM,
FJÆRLAND

Målungdomen og Trefall

Aldri hadde eg tenkt at eg skulde gå ut offentleg og leggja inn eit godt ord for Harald Trefall. Til det er me politisk altfor usamde – og hev dertil stade på kvar vår sida i striden i Vestmannalaget. Men eg tykkjer det er urettvist når yngre målfolk no ynskjer å ekskludera den mannen som nettupp yngre målfolk (som delvis tilhører/hev tilhørt Målungdomen) ynskte å ha som ordstyrar på det siste årsmøtet i laget. Ei slik åtferd luktar av hyklarskap.

Fleirtalet i det styret som no sit hev derimot aldri hatt ynske um å gjeva Trefall oppgåvor i laget. Men so lang me kjenner til, hev ikkje Trefall i dei åri han hev vore medlem agitert for eit spesielt politisk syn i lagssamheng – eller på anna vis vore illojal mot det som Vestmannalaget stend for. Då kann me heller ikkje sjå at det er grunnlag for å gå so drastisk til verks som Målungdomen tek til orde for – serleg ikkje i eit lag utan eksklusjonsparagraf, og med stor takhøgd for ulike syn og meiningskilnader.

JON ASKELAND,
FORMANN I VESTMANNALAGET

ne

t billigere for importørene, så har ikke det mener den sterke kronen må gi folk empel en Ford Mondeo stasjonsvogn til pris, egentlig koster 24.000 kroner min- gt valutakursene.

Trappet opp streiken

58 nye oljeservicearbeidere i Baker Hughes Inteq ble ved midnatt lørdag tatt ut i streik. Dermed er totalt 392 arbeidere i streik. Konfliktene kan bli langvarig. - Konsekvensene blir at flere og flere borerigger stanser opp, sier forbundsleder i Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund (NOPEF), Leif Sande til NTB.

Vi brukte mindre strøm

Nordmenn reduserte energiforbruket i fjor samtidig som mer av energien kom fra fornybare kilder. Til sammen utgjorde dette like mye energi som en middels norsk by bruker i løpet av ett år.

Nynorsken tjener på ny lov

Vestmannalaget eier 49 festetomter på Grønnestølen i Bergen.

- Vi vil ikke drive åger- virksomhet, forsikrer formannen.

► Festeavgiften

TORSTEIN STANGENES
MARTE ROGNERUD(foto)

Tomtene i Grønnestølslien har mange kjennetegn. De er store, med store hus, flotte hager og fin utsikt. I skråningen opp mot Løvstakken er husene ellers svært ulike. Her er både murhus med seks og åtte ringeklokker, tomanns- og firemannsboliger i tre og store eneboliger. Mange av tomtene tilhører Vestmannalaget, Norges eldste mällag.

De fleste av Vestmannalagets tomter ligger i Grønnestølslien. Tomtene arvet laget av tidligere medlem Fritz Monrad Walle tidlig på åttitallet.

Arven førte til at Vestmannalaget opprettet «Fritz Monrad Walles fond for norsk mål- reising og måldyrking».

Vestmannalaget har hittil fått inn cirka 70.000 kroner i året i tomteleie. Laget arbeider for den tradisjonelle nynorsken og pengene brukes til utgivelse av bøker, bladet Vestmannen og andre såkalte

allmennkulturelle tiltak.

- Jeg har forstått på revisor at han synes tomteleien vi tar inn er svært rimelig, sier formann Jon Askeland.

Vurderer økning

Etter den nye tomtefesteloven har Vestmannalaget mulighet til å heve tomteleien. En del tomteiere risikerer økt tomteleie allerede fra nyttår. Men styret i Vestmannalaget har ennå ikke bestemt hvor stor økningen blir.

- Vi har ikke tenkt å være urimelige med folk som bor der, men vi trenger jo penger i arbeidet vårt, sier Askeland.

Han forteller at laget har fått én forespørsel om å få kjøpe en av tomtene, men at styret ennå ikke har behandlet dette.

Turbulent tid

Jon Askeland ble leder i Vestmannalaget for et år siden, etter at laget hadde vært gjennom en turbulent tid. Det var hard kamp om ledervervet.

- Det gikk mer på person enn målspørsmål, sier han.

Vestmannalaget startet i 1898, og var det første mällaget i Norge. Laget har i dag over 200 medlemmer. Flesteparten er fra Bergen og distriktet rundt, men 30-40 er fra Oslo. Ifølge Askeland er flesteparten av disse blitt med som følge av fraksjonsvirksomhet

TRENGER MIDLER: Vestmannalaget, her ved formann Jon Askeland, eier 49 festetomter på Grønnestølen. Bildet er fra Grønnestølslien.

i forbindelse med de siste års ledervalget.

Navnet Vestmannalaget kommer av at nynorskforkjemperne mente det var rik-

tig å se mot vest, mot Island og Færøyene, der det norrøne språket holdt seg langt bedre enn i Norge.

Medlemmene i laget ønsker

å holde oppe språkarven fra Ivar Ansen, og når formannen sender brev til medlemmene holder han seg til nynorskrettskrivningen fra 1917.

Jon Askeland er amanuensis ved Universitetet i Bergen, og underviser i latinamerikansk litteratur og kultur.

Asen-sambandet i krig mot sine egne

Etter det stormende årsmøtet i Vestmannalaget i mars hev me uplevt et seran av ein debatt. I Bergens Tidende og ymse andre stader hev formannen i var Asen-sambandet, Klaus Johan Myrvoil, skrivt lange artiklar ikkje imot Noreg Mållag og samnorsk- og målblandingfolk, men imot sine egne var Asen-folk. Skrytet frå Asen-formannen er retta imot Vestmannalaget og Norsk Bokreidingslag og mot formannen i dei to lag, Jon Askeland. Desse lagi er tvo av dei beste medlemslagane Klaus Johan Myrvoil hev. Vestmannalaget gjekk ut or Noreg Mållag i protest mot målblanding og målyding, og Norsk Bokreidingslag hev ifrå 1939 og til no gjeve ut ei rød verdifulle bokverk på Asen-mål. Jon Askeland hev vore formann i det laget i ei årrekke, no er han og formann i Vestmannalaget. Og imot desse lagi og imot formannen der skriv formann Myrvoil i Asen-sambandet lange artiklar um Vestmannalaget og målsak, um Vestmannalaget og mjølkeky, og andre ting. Mistenkeleggjerde hans av Jon Askeland er so ikkjemelig at det er grunn til å etterlysa sunt folkevett og vurderingsveie.

Ein annan vyrd kulturmann i Bergen, forfattaren Io Cjerstad, geng heller ikkje fri. Han vart i varamann til stjern i Vestmannalaget, og det skyrar me kan vera bliet. Kvæ er bakgrunnen til denne itaksrekke imot egne meningstendar i Stjorn i Vestmannalaget sa upp bladstyraen i Vestmannen. Lars Ejarne Marøy bliet var vanstynd, rekneskap kunde ikkje leggjast fram, og det miska med tingar. Til årsmøtet i mars kom ei buskast avtatt, det var Asen-folk, og fiskeren var ikkje Myrvoil og den uppsagde bladstyraen. Dei vilde yvertaka bliet Vestmannen, men eit stort flertal på årsmøtet sa nei til det. Stjorn fekk godkjening på det som var gjort, og fær no strevet med å dekkja det store underskjet på bliet.

Me er mange som veit kven som er heimelsmann for det som formann Myrvoil no skriv. Og formannen skal få eit godt råd. Slutta med å kolportera mistenkeleggjerde ring av Jon Askeland og Io Cjerstad. Lat heimelsmannen din skriva det sjølv!

Jon Askeland og Jarle Bondevik hev i artiklar i ET sett Myrvoil-skrivingi på plass. Hjelper det ikkje, so oppmodar eg dei andre i styret for Asen-sambandet til å stoga formannen. Det er og god grunn til å beda fylkesmannen Hordaland sjå på styring av Haldor O. Opedals Fond for målyding og målensing, der til styresmenn no tek avgjerde, utan å kalla inn dei tvo som er oppnemnde av Vestmannalaget og Norsk Måldyringslag. Offentlege fond er under kontroll av fylkesmannen.

Og so hev eg eit spursmål um kille linor. På årsmøtet i Vestmannalaget i mars kom Klaus Johan Myrvoil med framlegg um ry formann i Vestmannalaget, ein mann som bur på Stord og som alto skulde styra laget derifr. Og derifr er han formann i Stord Mållag som er med Hordaland Mållag og i Noreg Mållag. Mitt spursmål til var Asen-formannen er: Kan same mannen vera formann i eit mållag som stord Noreg Mållag og samstundes vera formann i eit lag i var Asen-sambandet? I den heilige Skrifte er det talt um å tena tvo herat. Det aktuelle spursmålet no må vera: Kan ein tena både Noreg Mållag og var Asen-sambandet?

Eit anna spursmål som strengjer seg fram etter det merkverdige Boknemtet, er um var Asen-sambandet vil godkjenna at ein formann utnemner seg til distaktor Vestlandske Mållag er med i var Asen-sambandet. Det valde å dra til Bokne for å tryggja atvål av formannen. Då flertal i styret fekk tenk seg um, gjekk dei imot Bokne-plånen og kvæde årsmøtet i Bergen. Det same gjorde dei gamle medlemslag. Til det sa formannen nei, me hev då varamenn, la han til i ein samtale med ET. Og Lars Ejarne Marøy vart atvåld av den flokken som tok teltur til Bokne. Dette er brot på all samskipningspraksis, det er noko heilt nytt. Vil formann Myrvoil svara på um han og styret hans er samd i at me skal godkjenna denne heilt nye årsmøteskipningen, og segja nei til demokrati - for å tryggja seg atvål?

LUDV. FERDAL

Norskdom og samarbeidsvilje

DEBATT

Av Jarle Bondevik, medlem i Norsk Bokreidingslag

Kvæ skal ein med frondar nár ein har makover som Klaus Johan Myrvoil, formannen i var Asen-sambandet i ET på laurlag kolportere han dei same ukorekto opplysningane om økonomien i Norsk Bokreidingslag som Lars Ejarne Marøy i (for haust sette fram i bliet Vestmannen). Dei vert ikkje sannare av å koma på pover på nytt. Forlaget hadde i (for eit overskot på meir enn 100.000. Det vog opp for eit underskot frå året før. Dei som elles vil vita noko om økonomien i laget, kan vinda seg til Bruensundersøkingene.

Dei som no legg kjelkar i vegen for forlaget, er dei styrande i Opvaldsrådet. I styret der sit Lars Ejarne Marøy (for Vestlandske Mållag), Mona Stormark (for Noreg Mållag) og Dag Hagen Berg (for var Asen-sambandet). Dei valde målsmennene for Vestmannalaget (Ludvald Hamvli) og Norsk Måldyringslag (Hans Serbe) har formannsom systematisk haldt borte frå styremøti fordi han meisar dei er for gamle. Opvaldsrådet har rett nok stundom løyvt pengar til bokar frå

Bokreidingslaget, soleris ein større sum til Norsk Mållaga av Gustav Aadne hø - noko anna ville vera ubært. Men Hagen Berg har noko so mange otrir-hald om denne løyvingi at ho i praksis vert vanskeleg å få overført til forlaget. So her er vel iljen stor!

Jon Askeland, som frå målt på 70-talet i det stille har arbeidd lønslust for målsak og bokutgjeving, han vert no utlengsel som utsvagar. So vilt eg kjemner til, har han ikkje fått anna påskjening for norskdomsarbeidet sitt enn ein bokpris fra Østbøse gymnas i 1971 for beste nynorskstil (bøk) var den gamle utgåva av Norsk Mållaga og ein studentpris (2000 kr) fra Opvaldsrådet nokre år seinare. I dei åri han har vore med i forlaget, har han skote inn længt meir pengar enn dette og nytta lange kvæde og tarvtelmar på alle dei mange oppgjevne som bokutgjeving fører med seg. Både han og Io Cjerstad har gjort store tenester for norsk mål- og byggsake kulturarbeid um Myrvoil og hans flokk hitil har gjort. Kunsten ber liggast om, og det ber seiast på samarbeid i staden for konfrontasjonar og urettinge utfall på årsmøte og i avberedings-

Målmøte på stad som ikkje finst

Vestlandske Mållag har kalla inn til årsmøte på Borkne i Nordfjord. Problemet er berre at staden ikkje finst. Korkje på kart eller i rutetabellar.

ADNE LUNDE
TURID KJETLAND
adne.lunde@tt.no

Møteinnkallinga frå formann Lars Bjarne Marøy er bensin til bålet i striden som rasar høgnerskrevla, og vert møtt med protester. Ikkje minst frå Vestmannalaget, der Marøy høyrde til den tapende føyen under eit heitig årsmøte i vår.

– Eg kan forstå at Lars Bjarne Marøy

ikkje er så glad i å koma til Bergen etter møtet i vår. Men innkallinga til årsmøtet i Vestlandske Mållag bryt heilt med lagskikken, seier formann i Vestmannalaget, Jon Askeland, til BT.

Fiktiv stad seint på kveld

Møtet på Borkne skal haldast laurdag 28. juni klokka 19.00.

– Ikkje berre skal det leggjast til ein fiktiv stad i grannfylket, det vert også skipa ein seim kveld midt i sommarferien, seier Askeland.

Vestmannalaget prøver no å stogga heile møtet ved å få innkallinga kjend ugild. Der i garden reagerer dei også på at ingen av heiderlagsmennene, som Ljub, Jordal, Alv Askeland, Jostein Krokvik, Egil Lehmann eller Sigurd

Sandvik har fått innkalling. Det har derimot Nidarve Høgnerskrevla.

Borkne er Bortnen

Då BT spør Lars Bjarne Marøy kvifor han har kalla inn til årsmøte på Borkne, ein stad som ikkje finst, har han denne kommentaren:

– Eg er forundra over at dei som lurar på dette, går gjennom Bergens Tidende i staden for å spørje meg. Då ville dei fått nærare informasjon. Og alle som mølder seg på møtet får full reiserute tilsendt, seier formannen i Vestlandske Mållag. Når han kallar inn til møtet på Borkne er

det fordi han nyttar den høgnerske, tradisjonbundne forma av namnet, den som finst i bygdeboka. – Elles heiter det Bortne og ligg i Bremanger kommune, forklarer Marøy. ITX medarbeidar skår opp i Kartbok for Vestlandet, men finn berre Bortne i Selje kommune. Marøy opplyser at staden har postadresse Romsund, og konklusjonen blir til slutt at staden vi leitar etter heiter Bortnen i Bremanger. Marøy forklarer at han aldri har vore der.

Stiller spørsmål ved motiv

At formann i Vestmannalaget, Jon Askeland, vil få innkallinga kjend ugild, oppfatar han som ei forlenging av striden i Vestmannalaget, og han stiller spørsmål ved kva som er Askelands motiv.

– Det er ikkje malpolitikk han er oppteken av, skår han fast. – Kvifor er ikkje heiderlagsmennene

– Men vil det ikkje vera lettare for alle vis årsmøtet vart lagt til Bergen, slik det plar?

Stiller spørsmål ved motiv

At formann i Vestmannalaget, Jon Askeland, vil få innkallinga kjend ugild, oppfatar han som ei forlenging av striden i Vestmannalaget, og han stiller spørsmål ved kva som er Askelands motiv.

– Det er ikkje malpolitikk han er oppteken av, skår han fast. – Kvifor er ikkje heiderlagsmennene

kalla inn til årsmøtet?

Stiller spørsmål ved motiv

At formann i Vestmannalaget, Jon Askeland, vil få innkallinga kjend ugild, oppfatar han som ei forlenging av striden i Vestmannalaget, og han stiller spørsmål ved kva som er Askelands motiv.

– Det er ikkje malpolitikk han er oppteken av, skår han fast. – Kvifor er ikkje heiderlagsmennene

Årsmøte på ukjend stad

Vestlandske Mållag, som er fylkeslag for Hordaland i Ivar Aasen-sambandet, hev i alle år – frå det vart skipa i 1904 – halde årsmøte i Bergen, anten vår eller haust. No hev formannen, som for snart eit år sidan flytta til Kongsvinger, funne det for godt å kalla inn til årsmøte i Borkne i Nordfjord laurdag 28. juni klokka 19.00! Staden finst korkje på kart eller i rutehefte.

Det høyrer med til saga at det sidan årsmøtet i februar 2001 ikkje hev vore halde eit einaste styremøte, burtsett frå eit telefonmøte andre pinstiddag i år!

Heller ikkje hev det kome livsteikn til lokallagi. I tillegg til å leggja møtet til ei utid og til ein tilsynelatande fiktiv møtestad, hev formannen lete vera å kalla inn fleire av dei som hev sendemannsrett.

Dette er ikkje godtakande, og både Vestmannalaget – som er det største og eldste laget i Vestlandske Mållag – og andre protesterer mot den ulovlege innkallingi.

JON ASKELAND,
FORMANN I VESTMANNALAGET

FRP-svikt mot eldre og funksjonshemma

Framstegpartiet likar svært godt å gjere seg til talssmen for eldre og svake i samfunnet. Desse følger ikkje partiet opp i praksis politikk. Det har i sitt budsjettforlik med regjeringspartia lagt opp til ein halvveis videreføring av eldreplanen. Det er behov for 9300 plassar, men vil berevne berre 4900 til 2020. Dette er eit svikt mot dei eldre, og ein dårleg nyheit til kommunar som alleierne har sett igong utbygging dei kanskje ikkje vil finansiere til.

Framstegpartiet har tidlegare gått inn for ei statleg toppfinansieringsordning for dei særleg ressurskrevjande brukarane. Dette går dei nå vekk frå, og har i stortingsdeltekt innsett i tillegg ei slik ordning. Derimot FpP hadde stemt for hadde dei vorte fleirtal på Stortinget for ei statleg toppfinansiering, noko som hadde betydde svært mykje for mange brukarar og mange kommunar.

SGARD BRATTAND HANDESGÅRD
LEIAR HORDALAND SENIORSENTRET

Målmøte på ukjent stad - eller?

V. Nønsås, ein debattant som ikkje er medlem i mållaga, hadde den 14. juni ein artikkel i BT som han kalla «Sdåpserien om målsaka». Det var helst morsomt lesnad, og eg er samst med han/no på ei punkt. Men han/no gjev lovd til Bergens Tidende som hev gjeve plass til no mange artiklar i denne «serien». Eg trur at debatten - som meningssøking som han detis hev vore - må han fanga mykje til i trykk. V. Nønsås skriv at «partiene er fulkomne, og BT gjev oss alt ideer om målsaka», den skortar mykje på Nønsås berre at debattanten «kranglar og sperrer sine prenosmetnader til dei gamle Vestlænd». Det påkaster seg at debatten kve hev fanga ta i kva lags. Ei oppstilling vil han/no trauke lesa med interesse.

Målløst er eg gammal så. I Norge. Ho hev historisk og nasjonal bakgrunn. Bergensane var tidleg ute - dei var mellom dei fyrste etter kvar Aasen i 1868 skapa dei Vestmannagjet. Noregs fyrste mållag. Mange hundrede var med, mellom dei også 30 lagmenn på island, som sende sine årskrøper endå dei ikkje kunde koma på møti. Vestmannagjet kan syna til og i Håkonsdalen der dei tærstærter etter hundarfall forfall. Sambandet med island og Færøyaner var typp. Bibelen var utsett til laudsmål. Ein lagsmann på handgledigast var ei bønning for folkemusikken. I Oslo kjøpte formann i Vestmannagjet d. d. C. B. Bugge, den senturmfutts som Det Norske Teater fekk nye styreterter og på mange år seinare. Me fekk ei verdufull klassisk diktning på eit ættersom norsk mål. Vestmannagjet reiste ei minnerkete yser og skikkane Snørr og Jarne på målløst og i Bergen. Vestlandsbanken var lenge ei økonomisk stormast i Bergen.

Dette var nok av det som hende. Men mykje kan skifta. Nye tider kom. I dei tve-tri siste år hev Vestmannagjet gått huse i hending som ikkje hadde mål. Bladet «Vestmannen» som laget gjeve til og midlar på å kartede bar mot buelli. Ei ny tidsar såg at dei måtte gjeppast inn, og bidyrtar Lars Bjørne Maerly var uttagd. Og det såvæst kom til same mænnen, Lars Bjørne Maerly, om årsmøti i Vestlandske Mållag (fylkeslaget vårt), der han no er formann, som svara han med å kalla inn til årsmøte i Bokne. Nønsås finn ei del og midlar på å kartede. Og vår den «sdåpserien» som V. Nønsås no skriv om, i full gang formannen i Vestmannagjet, Ivar Askeland, og andre, måtte gjeppast inn med skjøperen. Og eg sier til at Bergens Tidende og gjeppast inn, med reportasjen «Målmetet på ukjent stad» som ikkje finst.

Skulle målmetet i Vestmannagjet og i Vestlandske Mållag berre ha tagd stilt, og tenkt at Maerly får få halda fram med å lilleringeise ei ideell sak som tidlegare generasjon hev ofra tid og midlar på å kartede. Og vår dei Artiklane dei seier seg at dei såg dette som ein krig. Hovudpersonen i Lars Bjørne Maerly kallein lange artikler - «Vendagsar» i Vestmannagjet, og Lars Toralf Storrstrand var endå sterke. Han skriv om «Jerdske og Aseklendingskrifling». So her styrfor me at det skulle hovudsaklika me er ættersom det vil bli kjert. I heile tygn fristar Lars Bjørne Maerly den 10. juni i BT å syna at det er klagar han er ei klage utan grunn. Men han greidde det ikkje. Han gjeppast med på «Vestmannen» ingen ting hadde i Vestmannagjet og Vestlandske Mållag. Han måtte bete livet og bli kjert. I år hadde ynsk å få inn meldingar og lagarbeid. Men eit meinet allit i fullt ålv og ei bidyrtar ikkje skal ha idear sjølv og. Og han «vndpandagjet» og medlagar Lars Toralf Storrstrand, Frøkhag, fort og ei for proterosa mot at årsmøti i Norsk Bladmanslag (der Maerly og formann) var hadde eit møti på Oslo. Sanningi er eg eg krav om et med Bladmanslaget som hev dei fleste lagfolk i pressen på Vestlandet der norsk mål er mest i bruk. Buside helasti i Bergen. Eg sjarke at Storrstrand var på møti i Oslo, og at han meinet at Askeland og Jerdske hadde kjert, for me er for gamle og for vœneterkonger. Og sidan han var på årsmøti i Oslo vil eg oppmoda han om å lata oss få vita ko Lars Bjørne Maerly (som also er ung) hev gjort i Bladmanslaget eller det årsmøti. Er det drist avleib, eller er det lagt i kje daudt som Vestlandske Mållag som no skal til Bokne?

Og dermed ættersom V. Nønsås som fekk meg til å skrivne dette. Me som er uppteke av mållaying og nokre målket for ein verdufull kulturakt. Skulde me set på dagligast lesarar stynde lag vide til dæudt. Eller skulde me brukar røyretten vår til å seigia årsmøti? Eller skulde me ha leita oss fram til Bokne?

LUCKE BJEKDAL

Vent på krigspensjonen

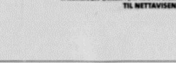
Krigsveiar ingebrikt kjøbe i Åsane viser til innlegg som svikt overfor pensjonistane ved handsmåning i Stortinget. - Men eg og fleire har vent på krigspensjonen i 30 år seier han. Han segte med motrykket «Sila»-tal og gjorde viktig teneste der før biten var senka.

Då eg tok opp dette med trykkeskontroll var det ikkje noko frspensjon, eg fekk berre noko hundre kroner i månaden i uløftrygd.

DEBATT
Av Lars Spjøtenheim, landbruksminister

Etter levingsstør for underetiska, EU-kommisjoner Franz Fischler, den japanske landbruksminister Takahashi og kolleger i Sveits, Serbien og Mauritius var ministrar og representantar frå alt 54 land samla i Roma fleire vika for å drofta felles strategiar for å tryggja matsikkerhet, levande bygder og miljøomsyn i dei pågående jordbruksforhandlingane i WTO. Ikkje mange hev botne er klar over at dette samarbeidet starta i Ullensvang sommeren 2000, og at EU-lita bygd i dei norske fjordane skulle få ei sentral rolle i den internasjonale storpolitikk. Det hevde ei ei

Spillere må bli finere til å skjønne hva det vil si være fagorganisasjon

Måte Heksestein, professor i sosialantropologi ved UiO og tidligere professor i Bergen.

I dag er vi alle rammet av trusselen om terror, og da kan forholdene ligge til rette for moralsk panikk, og man vil seke etter syndebukker, skriver Jan Brøgger, professor i sosialantropologi ved UiO og tidligere professor i Bergen. - Måtte Heksestein, som i dag avdukes på Nordnes på sin måte bidra til at det ikke utpekes nye samfunnsfiender.

Uskyldige hekser

FNANASLI. Fremstillingen av hekser har gitt seg mange utslag gjennom tidene.

Heho for syndebukker. Det er et fenomen som man stadig måter i kulturhistorien. Her kan vi notere visse konjunkturer i enkelte perioder som behovet for et syndebukker, som under renessansen. Men som Anne Pedersen i Komitèen i Bergen påpeker, er hekser og forfølgelse av mistenktlagte grupper eller enkeltpersoner ikke et fenomen som bare hev fortid. Til Baatun reises derfor opp som en advarsel og ikke bare som et befoer for tidligere ugeringer.

I EN ELLES MÅRK er det godt å kunne notere at verden i noen grad har gått fremover når det gjelder holdningene til dærskap. Ikkje bare kirken, men også stater hev vœnset seg til å bli om utskydning for tidlige overvger og justismord.

USA har man fulgt Bergen skøsskøml i forhold til de berntine hekserprosessene i Salem, Massachusetts fra 1692. Det begynte i januar og rulle ble syk, og da de ikkje kom seg, ble legen Willi am Griggs tilkallt. Han fastslo at de unge jekene som mangva «hekens», og bele røysa menneske ble fengslet. Da disse måtte bli bette med

Neidurene har så vœnt begynt

Neidurene har så vœnt begynt

I USA fœtens Halloween som dagen før i november, som i tillegg hev notendom var de dædsen dag. Den er nå flyttet til 2. november og kalles Alle Helgens dag. I norsk tradisjon serer mange fra på sine avdukes graver denne dagen. Halloween fœtens i USA på en spøkefull måte og har isøtt av kultiske tradisjoner. Navnet er trolig en forvanskning av Halloween, som tidligere var betyde nelsen på Alle Helgens dag på engelsk.

BÅDE HISTORISKE og samfunnsfiender har fœtens å forklaare arkane til moralsk panikk av denne ordet. I det vil hev notendom det interesser å merke seg at Salem i 1692 møttere var blitt rammet av en kroppsjeldmi. Nyvægerivet var hardt og stressende og i tillegg til psyttikk, var det tvøvl angst for angrep fra fiendtlige indianere.

En sammenskærne uoverleske viser at moralsk panikk opptrer når store befolkningstetninger for farer og trusler som de ikkje forstår arkane til. Det kan være tale om naturkatastrofer. Blant disse må regnes pestepidemiene. Det var i kjølvannet av svartedauden at den fœtste store jødeforfølgelsen fant sted i Europa. Jødiske historikere regner de mange progromene den gangen som forfallpelt til vår egen tids Holocaust.

I vår tid kjemmer vi til strekvelte til penstis årgerivet til forklarlingen søkjes i haker og dverler. Men de arbedsløse fryskere i mellomkrigstiden, som ikkje bare var blitt utnyttet gjennom Versaillesfreden, men også så sin eksistens truet av hyperinflasjon og trusler om revosjøn, fœtse seg også utsatt for trænede ukente trusler. Igen ble jekene utpekt til syndebukker.

I dag er vi alle rammet av trusselen om terror, og da kan forholdene ligge til rette for moralsk panikk, og man vil seke etter syndebukker. Måtte Heksesteinen på sin måte bidra til at det ikke utpekes nye samfunnsfiender. Det var derfor en særdeles

Ikke bare fremskritt

NSB's hjemmesider på Internett roklamerer med god tillit til oppgavene sine. En samhet med modifikasjoner. NSB har nemlig medflitt egne bestemmelseer for Signaturtog, som begrenser og angreiser førerhundbrukere tilgjengelighet på disse togene.

NSB har i de senere år gjennomgått en omfattende modernisering, med blant annet innkjøp av Signatortog på langlatslatsstrekninger som for eksempel Bergen - Oslo, med flere daglige angreiser. Et togkonsept som har tatt og konkurrert med fly. Signatortogene er et teknologisk fremskritt i norsk toghistorie, og NSB sin stolthet. Et togkonsept vil blant annet er blitt kjent gjennom media på god og vondt. Ikkje minst skandaler rundt spreker i hjulakseler for et så tilbake.

Men det er ikkje bare i hjulakseler Signatortog skær spreker. Ganske bestemmelseer NSB har medflitt for disse togene, lagr spreker i togsekspedis tilgjengelighet prinsipper overfor en gruppe mennesker - førerhundbrukere. For mens øvrige lokal- og langlatslatsstog, dag- og nattog ikkje setter begrensninger eller angreiser for sykdomsmede og førerhund, vœren i røyk eller ikkje røykøkke, hev Signatortog også egne bestemmelseer på området. På strøkningen Bergen - Oslo er det for eksempel utsatt 3 plasser pr angving for hund, inkludert førerhunder. Det vil si at hvis disse plassene er oppatt, kan førerhundbrukere risikere å bli avvist. Ja, førerhundbrukere har faktisk opplevd å bli avvist.

NSB begrunser aktuelle bestemmelseer for Signatortog med henysk til sikkerhet. Men hvor er logikken? NSB opererer her med ukontrollerte bestemmelseer, som på den ene siden gir førerhundbrukere fri adgang til alle tog, men som på den andre siden begrønner tilgjengeligheten for aktuelle grupper når det gjelder Signatortog. Diskriminerende, dæsterte og snøbøte bestemmelseer, som lukter tilbake godst og utarbeiding av en antidskrimingeringslov for funksjonshemmede er i gang. For i denne sammenheng gir ikke NSB på skinner.

DEBATT
Av Thea Økland

NSB's hjemmesider på Internett roklamerer med god tillit til oppgavene sine. En samhet med modifikasjoner. NSB har nemlig medflitt egne bestemmelseer for Signaturtog, som begrenser og angreiser førerhundbrukere tilgjengelighet på disse togene.

NSB har i de senere år gjennomgått en omfattende modernisering, med blant annet innkjøp av Signatortog på langlatslatsstrekninger som for eksempel Bergen - Oslo, med flere daglige angreiser. Et togkonsept som har tatt og konkurrert med fly. Signatortogene er et teknologisk fremskritt i norsk toghistorie, og NSB sin stolthet. Et togkonsept vil blant annet er blitt kjent gjennom media på god og vondt. Ikkje minst skandaler rundt spreker i hjulakseler for et så tilbake.

Men det er ikkje bare i hjulakseler Signatortog skær spreker. Ganske bestemmelseer NSB har medflitt for disse togene, lagr spreker i togsekspedis tilgjengelighet prinsipper overfor en gruppe mennesker - førerhundbrukere. For mens øvrige lokal- og langlatslatsstog, dag- og nattog ikkje setter begrensninger eller angreiser for sykdomsmede og førerhund, vœren i røyk eller ikkje røykøkke, hev Signatortog også egne bestemmelseer på området. På strøkningen Bergen - Oslo er det for eksempel utsatt 3 plasser pr angving for hund, inkludert førerhunder. Det vil si at hvis disse plassene er oppatt, kan førerhundbrukere risikere å bli avvist. Ja, førerhundbrukere har faktisk opplevd å bli avvist.

NSB begrunser aktuelle bestemmelseer for Signatortog med henysk til sikkerhet. Men hvor er logikken? NSB opererer her med ukontrollerte bestemmelseer, som på den ene siden gir førerhundbrukere fri adgang til alle tog, men som på den andre siden begrønner tilgjengeligheten for aktuelle grupper når det gjelder Signatortog. Diskriminerende, dæsterte og snøbøte bestemmelseer, som lukter tilbake godst og utarbeiding av en antidskrimingeringslov for funksjonshemmede er i gang. For i denne sammenheng gir ikke NSB på skinner.

Frå Ullensvang til Geneve

utvalg historie om korleis eit lite land kan påverka dei store skæpten om ein berre arbeidar målbevist og ser motvegheite i lyster nasjonal samarbeid.

I jordbruksforhandlingane i WTO er det mykje som står på spel. Det store matvarekrikeren land, slik som Australia, New Zealand, Canada, Argentina, og til dels USA, ønskar friframle med matvare og eit strengt internasjonalt regelverk som sikrer marknadskrefene sitt frle spel og effektiv handel for mykje statleg engagement til støtte for nasjonal jordbruk. Ikke medlemmer i WTO, inkludert Norge, har for plikt seg til forhandlingar om revoksjøn i statleg støtte og importvare, men har samstundes gjort det heilt klart i forhandlingane at det vil vere umulig å imøtesetsa det

mest uttærlagende krav om liberalisering. Heldigvis er Norge langt frå alone om desse styrpunkt, og det var bukkelunnen for at Norge for å tridn nok initiativ til ein stor internasjonalt konferanse om det såkalla ikkje-handelsmessige omsyn (non-trade concerns, NTC), på engelsk.

Det ikkje-handelsmessige omsyn omfatter m.a. matsikkerhet, behovet for å sikre miljø og kulturbørnynning som biologisk mangfald, levande kulturlandskap og kulturarv verdur knytt til jordbruket. EU kommisjonen, Japan, Korea, Mauritius og Sveits stillo seg bak Ullensvang initiativet som medarrangørar og alt var ei fœrtislands land representert på konferansen som gikk av stabelen i juli 2000. Urfallet av Ullensvang kon-

feransen var like etter overensdord jordbruksforhandlingane i Geneve som eit offisielt forhandlingsinnspel frå i alt 27 land (EU, rekna som eit land). Dette trænget fram kalte utvanleg mykje diskusjøn i Geneve, og mange land tok ordet for fyrste gang i forhandlingsene. Vidare er det ikkje-handelsmessige omsyn. Som er undertræk i hovudinnlegget mitt på Roma-konferansen er det inget til om Ullensvang representanter eit vasskjøle i WTO-forhandlingsane. Gjennom Ullensvang prosessen vart det tydelig for alle at ein stor del av medlemsland i WTO, både utviklingsland og industrilærte land, er sers opptøke av å sikra dei ikkje-handelsmessige omsyn i forhandlingane. Vidare er det klart at desse omsyn ikkje kan sikrast utan nasjonal jordbruksprovisjøn, og set statleg tiltak gjennom eit bredt spektrum av verkemidde ofte er nødvendige, særleg

i land med vasskollege produksjonsforhold. For vår del, med eit hardt klim, små garbsbruk og høge kostnader, innebær det beste monaleg budsjettstøtte og ei solid importvern.

Gjennom eit stille diplomati har dei daglige medarbeidarar i Landbruksdepartementet og Ullensvangrepresentanter i hovudinnlegget mitt på Roma-konferansen er det inget til om Ullensvang representanter eit vasskjøle i WTO-forhandlingsane. Vidare er det klart at desse omsyn ikkje kan sikrast utan nasjonal jordbruksprovisjøn, og set statleg tiltak gjennom eit bredt spektrum av verkemidde ofte er nødvendige, særleg

Viktige avklaringer gjenstår. Grunnlaget er likvel lagt, og Ullensvang vil bli den sterke garbsbruk og høge kostnader, innebær det beste monaleg budsjettstøtte og ei solid importvern.

Gjennom eit stille diplomati har dei daglige medarbeidarar i Landbruksdepartementet og Ullensvangrepresentanter i hovudinnlegget mitt på Roma-konferansen er det inget til om Ullensvang representanter eit vasskjøle i WTO-forhandlingsane. Vidare er det klart at desse omsyn ikkje kan sikrast utan nasjonal jordbruksprovisjøn, og set statleg tiltak gjennom eit bredt spektrum av verkemidde ofte er nødvendige, særleg

Målmøte på ukjent stad - eller?

V. Nønsås, ein debattant som ikkje er "medlem i mållaga", hadde den 14. juni ein artikkel i BT som han kalla "Sdåpserien om målsaka". Det var helst morsomt lesnad.

Debattansvarlig: Egil Hovne Målløst - telefon 55 21 40 08 - faks 55 21 37 65 epost: debeat@ntn.no

Kontaktsvarlig: Norman Kinnestad - telefon 55 21 40 11 - faks 55 21 40 18 epost: kontakts@ntn.no

Skriv kort. Mottatte manusgjeter blir rekturnert. Kringkastingsloven 2-15 tillotter å bevisst 2.

Og eg er samd med han/ho på eit punkt, når han/ho gjev lovord til Bergens Tidende som hev gjeve plass til so mange artiklar i denne "serien". Eg trur at debatten - so meiningslaus som han delvis hev vore - må han fanga mange til å tenkje. V. Nonås skriv at "parodien er fullkomen, og BT gjev oss alt i denne saka." Nei, den skortar mykje på det. Nonås hevdar at debattantene "Kranglar og spreier sine peronsmotsetnader til det ganske Vestland". Det påstander syner at skribenten ikkje hev fange tak i bakgrunnen. Ei uoppklåring vil han/ho truleg lesa med interesse.

Målsaki er eig gamal sak i Noreg. Ho hev historisk og nasjonal bakgrunn. Bergensarane var tidleg ute - dei var millom dei fyrsta etter Ivar Aasen. I 1868 skipa dei Vestmannalaget, Noregs fyrste mållag. Mange hundrede var med, millom dei ogso 30 lagsmenn på Island, som sende sine årspenger endå dei ikkje kunde koma på møti. Vestmannalaget kan syna til resultat.

Håkonshallen vart atterreist etter hundradårs forfall. Sambandet med Island og Færøyane vart nya uppatt. Bibelen vart umsett til landsmål. Ein kappleik på hardingfela vart ei berging for folkemusikken. I Oslo kjøpte formann i Vestmannalaget då, C. B. Bugge, den senturmstuftå som Det Norske Teatret fekk reise storbygget sitt på, mange år seinare. Me fekk ei verdfull klassisk diktning på eit atterreist norsk mål. Vestmannalaget reiste eit minnesmerke yver sogeskrivaren Snorri Sturluson på Reykholt og i Bergen.

Vestlandsbanken var lenge ei økonomisk stormakt i Bergen.

Dette var nok av det som hende. Men mykje kan skifta. Nye tider kom. I dei tvo-tri siste åri hev Vestmannalaget havt sume i leidingi som ikkje haldt mål. Bladet "Vestmannen" som laget gjev ut vart so dårleg styrat det det bar mot buslit. Ei ny stjern såg at det måtte gripast inn, og bladstyrar Lars Bjarne Marøy vart uppsagd. Og då kravet kom til same mannen, Lars Bjarne Marøy, um årsmøta i Vestlandske Mållag (fylkeslaget vårt), der han no er formann, som svara han med å kalla inn til årsmøte på Borkne i Nordfjord, ein stad som ikkje finst på kartet. Då var den "såpeoperaen" som V. Nonås no skriv um, i full gang. Formannen i Vestmannalaget, Jon Askeland, og andre, måtte gripa inn mot såpeoperaen. Og eg viser til at Bergens Tidende òg grep inn, med reportasjonen "Målmøte på stad som ikkje finst".

Skulde målfolket i Vestmannalaget og i Vestlandske Mållag berre ha tagd still, og tenkt at Marøy fær få halda fram med å låtterleggjere ei ideell sak som tidlegare generasjonar hev ofra tid og midlar på? Sume meinte nok det. Artikkane deire syner at dei såg dette som ein krig. Hovudpersonen Lars Bjarne Marøy kallesin lange artikkel "Våendragarar i Vestmannalaget", og Lars-Toralf Storstrand var endå sterkare: Han skriv um "Jerdals og Askelands krigføring". So her skynar me at helst skulle hovudi rulla, me er attende i storfeld Vikingtid. I heile 7 punkt freistar Lars Bjarne Marøy den 13. juni i BT å syna at det er klagar han for er klage utan grunn. Men han greidde det ikkje. Han gjeng med på at "Vestmannen" ingen ting hadde um Vestmannalaget og Vestlandske Mållag i hans styringstid. Men det var fordi ingen hadde ynskt å få inn meldingar og lagarbeidet. Marøy meiner altso i fullt ålvor at ein bladstyrar ikkje skal ha idear sjølvi og! Og hans "våpendragar" og "medkrigar" Lars-Toralf Storstrand, Frekhaug, fortel at eg i fjor protestera mot at årsmøtet i Norsk Bladmannslag (der Marøy òg er formann) vart halde i eit privat hus i Oslo. Sanningi er at eg kom med krav um at Bladmannalaget som hev dei fleste lagsfolk i pressen på Vestlandet der norsk mål er mest i bruk, burde heldast i Bergen.

Eg skynar at Storstrand var på møtet i Oslo, og at han meiner at Askeland og Jerdal skulde halde kjeft, for me er for gamle og for vanetenkjende. Og sidan han var på

årsmøtet i Oslo vil eg uppmoda han um å lata oss få vita kva Lars Bjarne Marøy (som altso er ung) hev gjort i Bladmannalaget etter det årsmøtet. Er det drive lagsarbeid, eller er det laget like dautt som Vestlandske Mållag som no skal til Borkna?

Og dermed attende til V. Nonås som fekk meg til å skrive dette:

Me som er upptekne av måldyrking og reknar målet for ein verdfull kulturskatt, skulde me ha set på at duglause leiurar styrde lagi våre til daude? Eller skulde me brukar røysteretten vår til å segja ifrå? Eller skulde me ha leita oss fram til Borkne?

Ludv. Jerdal

Ventar på krigspensjonen Krigsseglar Ingebrigt Kårbø i Åsane viser til innlegg om svikt overfor pensjonistane ved handsaminga i Stortinget. - Men eg og fleire har venta på krigspensjonen i 30 år seier han. Han segla med motorskipet "Silva" tiul England og gjorde viktig teneste der før båten vart senka.

-Då eg tok opp dette med trygdekontoret vart det ikkje noko prispensjon, eg fekk berre nokre hundre kroner i månaden i uføretrygd.

Målmøte på ukjend stad – eller?

V. Nonås, ein debattant som ikkje er «medlem i mållaga», hadde den 14. juni ein artikkel i BT som han kalla «Sdåpeserien om målsaka». Det var helst morosam lesnad. Og eg er samd med han/ho på eit punkt, når han/ho gjev lovord til Bergens Tidende som hev gjeve plass til so mange artiklar i denne «serien». Eg trur at debatten – so meiningslaus som han delvis hev vore – må han fanga mange til å tenkje. V. Nonås skriv at «parodien er fullkomen, og BT gjev oss alt i denne saka.» Nei, den skortar mykje på det. Nonås hevdar at debattantene «Kranglar og spreier sine peronsmotsetnader til det ganske Vestland». Det påstander syner at skribenten ikkje hev fange tak i bakgrunnen. Ei uoppklåring vil han/ho truleg lesa med interesse.

Målsaki er eig gamal sak i Noreg. Ho hev historisk og nasjonal bakgrunn. Bergensarane var tidleg ute – dei var millom dei fyrsta etter Ivar Aasen. I 1868 skipa dei Vestmannalaget, Noregs fyrste mållag. Mange hundrede var med, millom dei ogso 30 lagsmenn på Island, som sende sine årspenger endå dei ikkje kunde koma på møti. Vestmannalaget kan syna til resultat. Håkonshallen vart atterreist etter hundradårs forfall. Sambandet med Island og Færøyanane vart nya uppatt. Bibelen vart umsett til landsmål. Ein kappelik på handingfela vart ei berging for folkemusikken. I Oslo kjøpte formann i Vestmannalaget då, C. B. Bugge, den senturmuftå som Det Norske Teatret fekk reise storbygget sitt på, mange år seinare. Me fekk ei verdfull klassisk diktning på eit atterreist norsk mål. Mållaget reiste eit minnesmerke over sogeskrivaren Snorri Sturluson på Reykholt og i Bergen. Vestlandsbanken var lenge ei økonomisk stormakt i Bergen.

Dette var nok av det som hende. Men mykje kan skifta. Nye tider kom. I dei to siste åri hev Vestmannalaget havt sume i leidingi som ikkje haldt mål. Bladet «Vestmannen» som laget gjev ut vart so dårleg styrat det det bar mot buslit. Ei ny stjern såg at det måtte gripast inn, og bladstyrar Lars Bjarne Marøy vart uppsagd. Og då kravet kom til saken, formannen, Lars Bjarne Marøy, um årsmøta i Vestlandske Mållag (fylkeslaget vårt), der han no er formann, som svara han med å kalla inn til årsmøte på Borkne i Nordfjord, ein stad som ikkje finst på kartet. Då var den «såpeoperaen» som V. Nonås no skriv um, i full gang. Formannen i Vestmannalaget, Jon Askeland, og andre, måtte gripa inn mot såpeoperaen. Og eg viser til at Bergens Tidende òg greip inn, med reportasjonen «Målmøte på stad som ikkje finst».

Skulde målfolket i Vestmannalaget og i Vestlandske Mållag berre ha tagd still, og tenkt at Marøy fær få halda fram med å lätterleggjere ei ideell sak som tidlegare generasjonar hev ofra tid og midlar på? Sume meinte nok det. Artiklane deire syner at dei såg dette som ein krig. Hovudpersonen Lars Bjarne Marøy kallesin lange artikkel «Våpendragar i Vestmannalaget», og Lars-Toralf Storstrand var endå sterkare: Han skriv um «Jerdals og Askelands krigføring». So her skynar me at helst skulde hovudi rulla, me er attende i storfeld Vikingtid. I heile 7 punkt freistar Lars Bjarne Marøy den 13. juni i BT å syna at det er klagar han for er klage utan grunn. Men han greidde det ikkje. Han gjeng med på at «Vestmannen» ingen ting hadde um Vestmannalaget og Vestlandske Mållag i hans styringstid. Men det var fordi ingen hadde ynskt å få inn meldingar og lagsarbeidet. Marøy meiner altso i fullt ålvor at ein bladstyrar ikkje skal ha idear sjølvi og! Og hans «våpendragar» og «medkrigar» Lars-Toralf Storstrand, Frekhaug, fortel at eg i fjor protestera mot at årsmøtet i Norsk Bladmannslag (der Marøy òg er formann) vart halde i eit privat hus i Oslo. Sanningi er at eg kom med krav um at Bladmannalaget som hev dei fleste lagsfolk i pressen på Vestlandet der norsk mål er mest i bruk, burde heldast i Bergen.

Eg skynar at Storstrand var på møtet i Oslo, og at han meiner at Askeland og Jerdal skulde halde kjøft, for me er for gamle og for vanetenkjende. Og sidan han var på årsmøtet i Oslo vil eg uppmoda han um å lata oss få vita kva Lars Bjarne Marøy (som altso er ung) hev gjort i Bladmannalaget etter det årsmøtet. Er det drive lagsarbeid, eller er det laget like dautt som Vestlandske Mållag som no skal til Borkna?

Og dermed attende til V. Nonås som fekk meg til å skrive dette: Me som er upptekne av måldyrking og reknar målet for ein verdfull kulturskatt, skulde me ha set på at duglause leiurar styrde lagi våre til daude? Eller skulde me brukar røysteretten vår til å segja ifrå? Eller skulde me ha leita oss fram til Borkne?

Jerdal og storutferden

Gjennom debattinnlegg i BT 15. juni gir Ludv. Jerdal nok et innblikk i kannibalismen innen målbevegelsen. Er denne delen av målbevegelsen det nærmeste vi kommer krig i Norge i dag? De siste ån polemikk i Bergens Tidende tyder på det. Jeg har aldri fått inntrykk av at det er uenighet om språkfaglige forhold. Nei, det er personkonflikter og formalfeil i motenakking, motledelse etc. det går i. Håndler dette om språk eller konservatisme som prinsipp? Alt tyder på det siste! Foretaks: Hvilke reelle utfordringer står det norske språk overfor? Er det e- kontra i- endelse? Neppel! Det er selvfølgelig å stå imot en stadig i-kerere engelsk påvirkning av språket. Tilbake til kannibalene: Bon apetit! underholdningen fortsetter!

DAG-MONTEN BERGEN
BERGEN

Finst Borkne?

Vestlandske Mållag hev kalla inn til årsmøte i Borkne i Bremanger. Diverse til protester frå søn-Askeland som hævdat det er ein stad som ikkje finst. Difor denne yverskrift. No vonar eg endeleg Askeland er meir inne i mållak i enn han er i geografien. For på vegkart og veggskilt heiter staden rett nok Bortnen, men det er bundt form av Bortne. Bortnen er dimeir ei lite høvelag form av di folk finst gjerne nyttar dataloggning som til dømes «inni Bortna». Og dei som hev etternamnet sitt der frå, heiter alle Bortne. Formi Bortne kjem opphavleg frå norrønt Borkne, det vil segja Bregne eller blom som ein finn flust med i dalen. Jacob Aabland som skreiv bygdebok for gamle Davik herad, meinte Bortne var ei bastardform. Det rette namnet på staden laut i våre dagar vera Borkne. Når me i hegnorskepsla nyttar formi Borkne, er det heilt i tråd med at me elles kallar Bergen for Bigevn og Trondheim for Nidaros. Svaret på spursmålet skulde difor vera at Borkne finst og hev gjort det lenge. Jamvel stirlane i Vestmannalaget lyt sannta det.

OLAV TORHEIM
BORKNE

Held fast ved mållagsmøtet

ADNE LUNDE
adne.lunde@bt.no

Fire av styremedlemene i Vestlandske Mållag ber om at årsmøtet vert utsett. Men formann Lars Bjarne Marøy står bom fast ved at det skal holdast i dag på Bortnen i Bremanger. Styremedlemene Helga Mehl, Ellen Vabø, Kjell Henry Knivslå og Svein Kvamsdal har no skrivne eit brev der dei ber om at årsmøtet vert utsett. Dei ynskjer at møtet vert halde i Bergen. Formann i laget, Lars Bjarne Marøy, held likevel fast ved Bortnemøtet, saman med to andre styremedlemmer. Dermed boblar striden i den vesle flokken, som skal arbeida for høgorsken, opp til overflata att.

– Dette er trist. Dette miljøet er ei lita sekt, men eg har systematisk prøvd å få med unge folk, og så vert det oppfatta som negativt, seier Marøy. Men han vil ikkje bøya seg for fleirtalet i styret, møtet vert halde som planlagt, i den vesle bygda i Bremanger.

– Kan eit slikt møte fatta lovlege vedtak?

– Vi har då varamenn, svarar Marøy, som peikar på at dei styremedlemene som no protesterer var med i det telefonmøtet der Bortnen-møtet vart planlagt. Møtet er difor lovleg, meiner han.

Det ser ut til at han i alle høve kan få halda møtet i fred, utan opposisjon. Styremedlem Helga Mehl seier til BT at ho ikkje har tenkt å reisa til Bortnen.

– Men var du ikkje med på å vedta dette årsmøtet.

– Det var eit telefonmøte, og eg vart overrumpla over forslaget. Eg var skeptisk alt då, blant anna til reisekostnadane, men eg sa ikkje klart frå. No er det eit fleirtal i styret som ønskjer møtet utsett, seier Mehl.

– Dette møtet er lagt opp for å gjera det vanskeleg. Om eg drag dit vert det berre masse krangel, seier formann i Vestmannalaget, Jon Askeland. Han gjer det også klart at han ikkje kjem til å dra til Bortnen i helga.

– Her føreligg ei rekkje brot på formelle ting, seier Askeland som tvillar på om Bortnen-møtet kan reknast som eit lovleg årsmøte i Vestlandske Mållag.

– Det vert meir ein målungsdomsleir, seier Askeland.

Kamphane i Vestlandske Mållag møtest ikkje lenger. I staden skipar fraksjonane til kvar sitt årsmøte. Sliet vert det fredelige årsmøte av, men kva vil no skjje mellom møta?

JAN H. LUNDRØ
jan.lundro@bt.no

Det som ikkje vil sjøkjenna det «hemmelege» årsmøtet i Borkne, heldt laurdag omframt årsmøte i Bergen. «Borkne-styret» hadde på forhånd kalla dei nye årsmøtet ugdylig og oppmoda alle retruande til å boikotta det. Men Lars Bjarne Marøy, som kalla inn til Borkne-årsmøtet, har og skrivne brev om at styret «shams» er viljug til å drøfta eit nytt årsmøte i Bergen på nyåret – for å redda laget ut av vansleysa det no er i hamna i.

Slike laksekonar ville ikkje forsamlinga lytta til, dei synte null til-

lit til Marøy. Resultatet er at Vestlandske Mållag (VM) no har eit styre med gravassen Kjell Kjerland som leiar. Samstundes sit Lars Bjarne Marøy i Kongsvinger og innstøper på at han er rette formann.

Regel- og lovbrøt

Etter å ha fått framlagt ei lang liste med påståtte regel- og lovbrøt knytt til Borkne-årsmøtet, kjende det 17 røystføre medlemene som var til stades laurdag, samroytes juni-årsmøtet ugdylig. Og årsmøtlinga som formann Marøy la fram i den vesle nordfjordbygda, utan å ha drøfta han med resten av styret, fann ikkje møtet i gjer grunn til å røysta over. Ikkje vil dei utarbeida ei ny helser. Som Ledulv Husvlin uttrykte det, med tilvising til Marøys manglande aktivitetar.

– Det vert ikkje godt for det nye styret å skriva kva som har hendt i det siste året når ingen ting har hendt. Men stoda for Vestlandske Mål-

lag er meir kaotisk eno noko sinne. Lars Bjarne Marøy har teke ut beltebankknotet laget har og ingen som leiar. Samstundes sit Lars Bjarne Marøy i Kongsvinger og innstøper på at han er rette formann. Alle dokumenta om laget og arkiva er det tilstede Marøy som har. I gjer årsmøtet han frist til 1. desember med å ordna opp i desse tilhøva.

Eit rykte å ta vare på

Utan motmennene til stades, vart det eit etter måten fredelig, men likevel noko langdrygt årsmøte. Litt opposisjon var det rett nok, og ein frøerande målmann laut tola karakteristikkar av det skapte præsident Bush nyttar om land han gjerne vil færa krig mot. Men etter kvart som det soss samroytes vedtaket fylgde det andre, måtte ordstyrar Jon Askeland minna for-

samlinga på at dei har eit rykte å ta vare på.

– Vi er litt for samroytete. Vi er trass i alt vestmenn!

Endå vervo vart det då dei kom til vøla, og Askeland laut sleppa frå seg nok ein hjertesakk:

– Det er lite motlegg mot formannen her srynt eg.

Om senja var stor, fann dei fremmette likevel noko å øsa seg opp over: Styret for Hallier O Opedals Fond for norsk måldyrking og målreising – med Lars Bjarne Marøy som representant for VM, kven elles! – mette krass kritikk frå Ludvig Jerdal. Han fekk med seg resten av forsamlinga i ei samroytes fordeming av at fondstyret har bringa Norsk Bokreidingslag, Vestmannalagets eige forlag, i økonomiske vanskar av di dei ikkje vil betale ut pengar som styret løyvde i fjor. Totalt dreier det seg om kr. 150.000, ein stor sum for eit lite forlag. Søknader om tilskot i år har ikkje styret eingong svara på.

Årsmøtet krev at fondstyret innan 15. desember kallar inn til møte og legg fram revidert rekneskop og melding om tildelingar frå fondet dei to siste åra. Desutan ettertysser dei grunngjevinga for at to av fondstyremedlemene aldri vert kalla inn til styremøtene. Ifylgje Jerdal, har eit styrefleirtal på tre blokkert fondet og med det sær-eg rika Bokreidingslaget, som gjev ut nynorske bøker i Opedals og Ivar Assens ånd. Det ligg elles i vedtaket som vart gjort, at Lars Bjarne Marøy ikkje lenger er målmann for Vestlandske Mållag i styret for Opedals Fond. Som ny målmann vart utpikka Kjell Kjerland.

Når kvardagen tek til for den nye VM-formannen, får han Ellen Vabø, Helga E. Mehl, Svein E. Kvamsdal, Ingvald Gilbert, Terje Midtun og Arnulf Hjeltnet med seg i arbeidet. Kva «Borkne-styret» no vil gjera, er det forebels ingen som veit.

Kløyvd språkfred

Mållagsstriden til forliksrådet

Striden om «eigarskapen» til Vestlandske Mållag held fram. No er helle styret som vart valt på årsmøtet i november, stemna for Bergen forliksråd med krav om at dei ikkje får gjera disposisjonar på vegner av Mållaget.

JAN H. LANDRO
jan.landro@ttb.no

Attom stemninga, som er teken ut gjennom advokatfirmaet Kluge ved advokat Tore Lundø, står Lars Bjar-

ne Marøy. Han vart valt til formann på det «hemmelege» årsmøtet i Borkne ved jonsoktidene i Gor. Dei som ikkje ville godkjenna årsmøtet i Borkne, heldt omframt årsmøtet i Bergen 8. november. «Borkne-styret» hadde på forhånd kalla det nye årsmøtet ugyldig og oppmoda alle rett-runde til å boikotta det. November-rådet vedtok samrøystes å kjenne juni-årsmøtet ugyldig.

Resultatet er at Vestlandske Mållag (VM) no har eit styre med gransvarer Kjell Kjerland som leiar. Samstundes sit Lars Bjarne Marøy i Kongavinger og insistere på at han er rette formann for eit helle omna styre - men like hevlar at kvar åls-

ne representere Vestlandske Mållag.

Fell adresse?

I somminga krav Marøy at dei gje «novemberstyret» for VM vert fråkjende retten til å «første faktiskke eller rettslege disposisjonar på vegne av Vestlandske Mållag». Han vil òg at dei skal demast til solidarisk å betala sakskostnader til Vestlandske Mållag. Fristen for å gje tilvar er sett til 17. januar.

Det innstemma VM-styret meiner at rette adressatar for ei slik stemning må vera dei som stod attom innkallinga til årsmøtet i november, Helga E. Mohl (på vegner av fleirt-

let i det gamle styret i Mållaget), Jon Askeland (på vegner av fleirtalet av medlemmene) og Ludo Jerdal (på vegner av alle heiderslagsmenne og som tidlegare mangokrig formann i laget).

Til BT peikar novemberformann Kjell Kjerland på at det er styret i Vestlandske Mållag som har retten til å kalla inn til årsmøte, ikkje formannen Alvino, eller saman med eit mindretal, slik det skjedde før Borkne-årsmøtet.

«Har mist retten»

Innkallinga til Borkne-møtet vart avvist av fleirtalet i det styret som var valt i 2001. Det same fleirtalet

står attom innkallinga til årsmøtet i Bergen i november. Sameiis står fleirtalet av medlemmene og alle heiderslagsmenne attom denne siste innkallinga. Sidan Marøy ikkje ville retta seg etter fleirtalvilljen i sitt eige styre, har han i røynda mist retten - eller kompetansen - til å kalla inn til årsmøte, seier Kjell Kjerland.

Bergen forliksråd opplyser at førehavinga av saka ikkje er tidfestet ennå, men det vil truleg bli i slutten av første kvartal. Prosessen i forliksrådet er slik at først møtast partane til meking. Børson ikkje den fører fram, går ein direkte over i domstolsforhandlingar.

Mållage til Fylkesmannen

Medan striden om Vestlandske Mållag går til forliksrådet, har Vestmannalaget klaga styret i Opedalsfondet inn for Fylkesmannen i Hordaland.

JAN H. LANDRO
jan.landro@ttb.no

Klagen går på at fondet ikkje har «være styrt» på lovlig måte etter år 2000. Og no ber klagarane om at Fylkesmannen grip inn.

Det lo sakene heng tett saman og har mange av dei same akterane. Hovudfrontane går mellom dei som står juni-styret i Vestlandske Mållag og dei som står november-styret.

Haldor O. Opedals fond for norsk målretning og måltyrking er selvsjølve pengeblagen for målløp, har vart. Fundet etter den kjende folkeminne-granskaren frå Hordaland er over ein grunnkapital på om lag to millionar kroner, og av avkastninga går årlig mellom kr. 100.000 og 200.000 til ymse målsekkar. Mellom anna har Norsk Bokreidingslag, Vestmannalaget eige forlag, motlike stann frå fondet til mange utgjevingar på Assen midlet.

Bakgrunnen for klagen er m.a. sterk misnøye med at Bokreidingslaget ikkje har fått utført stann som vart lovd i 2001, men klagarane oppsummerer klageemåla sine i fleire punkt.

Etter at Dag Hagen Berg vart valt til formann for fondet, har ikkje dei valde styreprerentantane eller vararepresentantane frå Vestmannalaget og Norsk Måltyrkingsslag vore kalla inn til eit einaste styremøte.

Av vedtektene går det fram at Opedals rekna det som sjølvsagt at fondet skulle styrast frå Bergen og at styremedlemene skulle ha bostad her eller i omlandet. Når både formannen og skrivaren er borte på Austlandet, vert sambandet med mållag på Vestlandet skadeldande.

I Fundestyre vil at vedtektene skal endrast.

Konklusjon: «Opedalsfondet hev vore vansyrt i Eivry år. Difor bed klagarane Fylkesmannen om å avveta ja dei som har møtt i det november-fondstyret og syta for at Haldor O. Opedals fond får eit styre «som utferer oppgavene i samsvar med vedtektene for fondet og dei administrative reglar i Lov om stiftelser».

Klagen er dagsett 14. desember 2002. Høi Fylkesmannen får BT opplyst at ein forebels ikkje har teke til med å handsama denne saka. Difor rekna dei med at det ennå kan gå om lag to månader innan eit svar vil ligga fere.

Hvorfor vil to unge dø?

For snart tre år siden kastet to unge seg ut fra Preikestolen etter å ha inngått en selvmordspakt på nettet. Dramaet får teaterpremiere i Bergen 8. mars.

FINN BJØRN TØNDER
KNUT STRAND (foto)
finn.tonder@ttb.no

Det er Hordaland Teater som setter opp stykket på Ole Bull Teater med den ukjente Alessandri-jentene Monica Grøvik (28) og langst mer etablerte Eirik del Barco Solegstad (27) i de to rollene.

Det tar på med en og en halv time på scenen der alt handler om å kunne forsvare hvorfor man vil ta livet av seg. Men temaet er viktig og jeg tror mange ungdommer kan kjenne igjen mange tanker her, sier Solegstad til Bergens Tidende.

«norwaytoday»

Stykket har fått tittelen «norwaytoday», med Igor Bareraina (36) som opphavsman. Den tejsakkidette, sveitsiske skriptøren leste en avisnotis om den tragiske hendelsen: 9. februar 2000 sekte en ung nordmann på internett etter en partner å begå selvmord sammen med. På et chatrom fikk han kontakt med en østerriksk kvinne, også hun i 20-årene. Vel en uke senere kastet de seg i døden fra den 97 meter høye Preikestolen i Lysefjorden.

Av dette har Bareraina skapt et kammerspill om hva som kunne ha gått for seg i de 24 timene han har det unge par tilbringe i telt på det 25 x 25 store plattet i det rogalandske fjellheimen.

Suksess i mange land

Stykket er slått ikke en dystert tragedie. Mer en komedie om kjærlighet, feilsløst, liv og død. Forfatteren har gått det en åpen slutt. I noen av oppsetningene, som med suksess er blitt vist i en rekke europeiske land, hopper de to unge. Andre instruktører har valgt motaatt lesning. Mens noen beholder Barerainas åpne slutt. Hva teaterstyret ved Hordaland Teater, Vera Bostin Wesselsen, har valgt skal vi ikke rope nå. Men teaterstyret, som var veldig raskt ute med å sikre seg rettighetene for stykket, har ansjvart både for

ØDØEN: «Hvi, jeg skulle følge de dybeste instinktene mine, ville jeg skrike på hjelp fra morgnen til kveld», sier August (Eirik del Barco Solegstad) i stykket. «Du kan vel opplystet et jeg ikke tenger ønsker å være medlem på levende. Et angelig faktum, men ikke et faktum», svarer Julie (Monica Grøvik). Her vi svarer på hvorfor på Ole Bull Teater 8. mars?

region og scenografien.

Sven Nydal.

Bergen får imidlertid ikke norgespremiere på «norwaytoday». Den skjer nemlig ved Teatret Vårt i Molde i dag med Ole B. Askhanssen som instruktør, og med Siren Jørgensen og Thorir Saemundsson som «Julie» og «August».

Bergens «August», Eirik del Barco Solegstad, trenger neppe nærmere presentasjon. Den

nordnorske røsten har gått fra suksess til suksess mellom syv fjell, sist i Hakkebakkeskoen. Den skjelv og Teatret Vårt som «Julie» hennes debut på et profesjonelt teater. Hun har virket som forekolelerer i Bergen i flere år, men også hatt teaterutdannelse i England.

minneord

Det var med stor sorg me 2. desember fekk vita at **HELGA ESKE-LAND MEHL** er burte, etter ei tid å ha kjempa ein seig kamp mot kreftsjukdom.

Helga E. Mehl kom med i styret for både Kvinnherad Mållag og Vestlandske Mållag i 1963 og sat framleis med oppgåvor i bae desse lagi. Det er ikkje mange lagsfolk som hev noko tilsvarende på rullebladet. Ho var målsmann for Vestlandske Mållag i Halldor O. Opedals fond og ho var styreformann i fondet i to periodar (åtte år), ei oppgåva ho løyste på beste vis. Ho var dessutan formann i Sunnhordland Folkemuseum og Sogelag.

Heime i Rosendal styrde ho Folkeuniversitetet i Kvinnherad som studierekreter i nærare 20 år, og både i arbeids- og lags-samanheng var ho alltid nøgje med målbruken og kom gjerne med råd og rettleiding til andre. All sin dag var Helga aktivt med i byggjande kulturarbeid og ho hev gjennom åri glede både sambygdingar og andre med festlege prologar og forvitnelege kåseri um ei mengd ulike emne.

Helga E. Mehl var finsleg og staseleg i all si ferd. Mange fekk oppleva henne som ein vidsynt ressursperson, eit menneske med rike givnader som raust gav av seg og sitt til arbeidet for norsk mål og kultur. Utan å gjera nummer av seg sjølv vart ho gjerne eit midtpunkt i lyd og lag, og det var alltid fest og hugnad å vera saman med henne. Det fylgde alltid trivnad og samarbeidsånd med denne trugne tenaren i laget vårt.

Helga E. Mehl var uppteken av stoda i Vestlandske Mållag til det siste. Tidlegare i haust opplevde ho å verta utnemnd til heiderslagslem i Vestmannalaget. Få dagar før ho slokna vart ho utnemnd til det same i Vestlandske Mållag. Men me nådde diverre ikkje å få yverreikt eit synleg teikn på heideren til henne.

Men me som er att, lovar å gjera det me maktar for at samskipnaden skal kunna halda fram slik ho ynskte det. Det skuldar me Helga E. Mehl sitt ettermæle.

KJELL KJERLAND,
LEIAR FOR VESTLANDSKE MÅLLAG
JON ASKELAND
FORMANN I VESTMANNALAGET

••• LØRDAG/KULTUR/60

24. APRIL 2004 • BERGENS TIDENDE

Dødskamp om mållag

Er det liv i Ivar Aasen-sambandet, eller er det nedlagt og dæudt? Dette er siste og heitaste stridsteima i høg-norskrsåla.

ÅDNE LUNDE

www.lundene.no

Mållaget Ivar Aasen-sambandet vart skåpa i 1963 som eit landsdekkjande mållag for dei som ville verja og dyrka det norske målet på heimleg og norren grunn i samband med verk at Ivar Aasen.

No er laget trekt inn i den årslange striden som har rusa i denne delen av midlevråda. Sist partane terna saman med full tyngd var i kampen om Vestlandske mållag. Då la ein av

fløyane i striden eit kuppklismande årsmøte til Borkno i Nordfjord, mellom medlem frå den andre fløya klaga høgt over at dei kørte fram staden i kart eller rutetabellar.

«Lamma av strid»

No har ei grupping, som hevdar å sto seg på eit fedretal i styret, halde årsmøte i Ivar Aasen-sambandet i Bergen 17. april. Dette er same gjengen som stod bak Borkno-møtet. Dei skriv i ei pressemelding at Ivar Aasen-sambandet er lamma av indro-strid, og at det på årsmøtet vart vedteke å leggje ned laget.

I vedtaket heiter det mellom anna: «Ingen på dette årsmøtet vilde taka på seg å sitja i styret. Årsmøtet vedtok difor å oppløysa laget».

Tidlegare varformann i Ivar

Aasen-sambandet, og sentral akter bak Borkno-møtet, Olav Torheim, rosvogjer sterkt på at det er kalla inn til eit nytt årsmøte i laget han meiner er nedlagt og oppløyst. Dette møtet er planlagt laurdag.

«Ulovleg møte»

Torheim skriv i ei pressemelding: «Eit mindretal i styret hadde på fyr-

ehand nokt å godkja at styret skulde kalla inn til årsmøte. Ingen av dei som stød mindretalet møtte som utnemndingar på årsmøtet i laget. Dei meiner det er urett at dei skal halda årsmøte i laget 24. april. Det er soleis eit uppløyst lag mindretalet no vil halda årsmøte i».

Torheim går knallhardt ut mot det han hevdar er eit mindretal som skapar eit ulovleg-årsmøte.

«Eg ser dette som siste krampetrekning i striden. No har vi fått Vestlandske mållag i gjenno. Vi rekras med å driva Ivar Aasen-sambandet vidare etter møtet laurdag, seier Jon Askeland.

Askeland er leiur i Vestmannalaget, og meiner at statta frå det store medlemslaga gir rygdøknning for det nye årsmøtet.

Ivar Aasen-sambandet er ein paraplyorganisasjon med både enkeltmedlemmer og lag. På møtet den 17. stillte 12 enkeltmedlemmer, seier Askeland.

Han meiner dette sette laga ut av spel, og varsalar endringar i lovene i laget skal overferast til Halldor O. Opedals fond. Dette er også i strid med vedtekene, seier Askeland til Bergens Tidende.

«Kvifor trur du laget vart lagt ned?»
«Den langvarige konflikten har

skapt uvenskap, og eg trur dei la ned laget av vrangelege.

Men liker viktig er det nok at styret-fluertallet har frekt av laget sine midlar til å betala sakkor for Lars Bjarne Marøy i striden med Vestlandske mållag. Ved å leggja ned laget vil dei unngå kritikk av desse disposisjonane, seier Askeland.

Han rosvogjer elles på at dei som la ned Ivar Aasen-sambandet gjorde det som eit berkeforvald.

«Dei som elles er så opptakta av lover og reglar gjorde eit så viktig vedtak utan å nemna det i innkallinga. Dei vedtok også at verdiane i laget skal overferast til Halldor O. Opedals fond. Dette er også i strid med vedtekene, seier Askeland til Bergens Tidende.

••• DEBAT

Av Jon Askeland,

formann Vestmannalaget

Skulde ein tru ordret det som stod på prent um årsmøtet i Norsk Bladmanning i BT og BA søndag 10. oktober, måtte ein sitja att med eit inntrykk av at det hadde gjenno fyr seg eit større slagsmål utanfor Gimle i Kong Oscars gate no på laurdag. Det var slett ikkje tilfelle. Og ikkje

ein gong um ein nytt H.C. Andersens-O (er til fem baser som rettesnor for journalistisk arbeid, vilde ei slik atgjevning av det som hadde vora godskande. Ekteisden som vart funnen verdig til fyrste-

sleupplass i Bergespressa, vilde ikkje ein gong ha kvalifisert til nemnande merkesem eller uro um det hadde bernt i keon inn til ein vanlig laurdagsdøns.

Men når dei brava ungdomane Torheim, Moo, Ringdal, Marøy, Strand og Myrsvoll det er no heile

Bladmanning!?) kjem balsemd inn i bladsloveine, so tek bladfokli dei på alvor – enda det var tri odrukelege, fistar-bladende journalistar frå BT og Os & Fusa-posten til stades utanfor Gimle, som kann avsnarra at det gikk fyr seg eit dramatisk uppløp i Kong Oscars gate 18.

Det som derimot er dramatisk og skandaløst, er den niesten dette årsmøtet vart gjennomført på. Formannen, som etter press kalla inn til årsmøte for fyrste gong sidan 2001

O, Finn det for godt å stengja ute leiralet av medlemmene. Det før han til ved at Olav Torheim (ein av hans redaksjonsvern) kryer inn vektarar til å stå i lørdag og eit silt ut-avvenleg element. I tillegg hadde Torheim fått fire kameratar til å stå som ein ekstra blaffer like bak dei himo.

I min store naltret trude seg at journalistar – ikkje minst minoritet-gruppa nynorskjournalistar – heilt kravet um fr. informasjonstyt

fr og meiringsurvekking høgt. Men slik er det nok ikkje når Lars Bjarne Marøy og hans hoff held årsmøte. Då må opposisjonens kneblast, eller beint fram halldast ute i kulden, medan klakkørane byter tillitsumbedi seg imillem bak stengte dører. Og sjølvsgatt godtjen-ner dei i eit og alt det som måtte finnas av viltsane pengestransaksjonar. Og det som her er ille – attrå-formannen si arbitrære og råvise silling av medlemsdekken – er at det i eit særnde lag hev vore gjort ei rad med uttak av pengar utan heimel i styrevedtak.

Men misbruk av pengar og selektiv innkalling til årsmøte – i strid med lover og lopekikk – er ikkje noko nytt når det gjerd desse karane. Sameles hev dei ved fleire tidlegare høve gjenno krovkvagar for å sleppa å stå til ansvar – når lags-flokken etterkvart hev teke til å marra. Dei miltokti det her er tale um, hev vore virste stor tillit, men

diverre hev det synt seg at det ikkje var grunnlag for denne tilliten. Difor hev då og Marøy og hans kamponar måtta gå meir eller mindre i vanæra frå umbod i Opedalsfondet, frå bladet Vestmannen og frå Vestlandske Mållag, Ivar Aasen-sambandet freista dei å fagga ned, men griddet det ikkje. Men denne sam-

skipanden, til liks med Vestlandske Mållag, stend no økonomisk på berr bokke etter at dei til saman hev sett store styr um lag 180.000 kroner til advokatbælp – i all hovudsak for å færa strid mot andre mållag. Det er difor ikkje utan grunn at det hev vorte sagt «vå skal ein med fendar når ein hev miljøverner som desse».

Sammundes slær det ein at desse karane som legg organisasjonslivet aucti og dæudt etter seg og jamt er ute med verbele akoskologi mot alle andre i norskdomsråda, det er sjølve so vesle og redde når det kjem til stykket at dei må byta inn dørvakter for å sleppa å stå til ansvar

for egne tiltak og avgjerder. I målkrissar var det frå gamalt av rekna som ei heidersevning å verta umtala som urdøli stridemann. Det gjeld visst ikkje lenger. Ikkje ein gong for Olav Torheim, som i ai tid hadde ein framskoten plass i Valda militære malungøken. Saman med resten av det sjølvutpennemnde bladmansstyret spritz han som i ein ottefall hensefokt til bladsloveine og brettar ut ei paragraf fortørling um valdomen som sjets bas i nærmliget.

Når sant skal segist, kann samning vanskeleg vregnist meir enn dette. Det sem stod ute på gata var ein flakk med golvrette, tredelege idealistar, som slett ikkje vilde leggja hand på dei villfarene innanfor dærene, sjølv um vesalskaps mål-menn nyttar all si tid på å seija krovköt for byggjande lagsarbeid.

Språkhøvding og utrettelig stridsmann

08.18 P2: Avismannen Ludvig Jerdal (fuldt) har i sitt 90-årsige liv vært en iboga stridsmann mot all urettferdighet som har kommet i hans vei. Han er opprinnelig fra det blide Sørlandet, men kom allerede i 1938 til Bergen, og der har han gjort seg gjeldende som journalist og måltmann med stort og brevsende engasjement. Hans daglige virke har vært i avisen Dagen. Han har også vært redaktør i tidsskriftet Norsk Tidend. Tomas Beivik, en annen bergenser og avismann, mente Jerdal var imot all og alle - og at han best fra kunne kalles en «profesjonell kverulants». Jerdal gikk til injurianskole, tapte saken og anket så videre. Han tapte imidlertid igjen.

Gelfand vant i Polen

sjakk

VAR BERN

GM Boris Gelfand fra Hviterussland vant en navens serie i kategori 17 turneringen (elsnitt 2652) Rubinstein Memorial i Polonica Zdroj 17.-26.8. Gelfand gikk gjennom turneringen uten tap og vant med ett poengs margin til GM Aleksej Shirov fra Spania. Shirov spilte seg stevkt opp etter en svak start og synes å være i rute før matchen mot Kasparov senere i høst. FIDE-verdensmester GM Anatoly Karpov noterte seg for en ny svak prestasjon. En seier, to tap og seks remis holdt kun til 7 poeng.

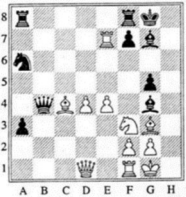
Sluttresultat: 1. GM Boris Gelfand, Hviterussland 6,5. 2. GM Aleksej Shirov, Spania 5,5. 3.-8. GM Michal Kravcnkov, Polen. GM Vassily Ivantjuk, Ukraina, GM Peter Leko, Ungarn og GM Sergei Rublevsky, Russland 5. 7.-8. GM Anatoly Karpov, Russland og IM Bartlomiej Maciejko, Polen 4. 9. GM Lembit Oll, Estland 3,5 og 10. IM Tomasz Markowski, Polen 1,5 poeng.

Hvit: GM Gelfand (elo 2675)

Sort: GM Shirov (2720)

Ld4 Sd6 2. Sf3 g6 3.e4 Lg7 4. Sc3 d5 (Gründfeld-indisk) 5.xd5 Sxd5 6.e4 Sxc3 7.bxc3 e5 8. Th1 00 9. Le2 cxd1 10.xd1 Dd5+ 11. Ld2 Dxc2 [Hvits sentralkontroll og utviklingsforsrang kompenseres for denne bonden, men sorts a-bonde er en potensiell ry-dronning.] 12.00 Lg4 13. Lg5 h6 14. Ld1? [En relativt ny ide.] 14. Le3 er vanlig, mens 14. Lc7? motes med 14... Td8 fulgt av 15... Txc4 14... a5 [Denne bonden beveger seg meget hurtig. Anand-Iliescas, Madrid 1998, fortsatte 14... Td8 15.d5 g5 16. Lg3 h6 17. Te1 Lxf3 18. Lxf3 Sd7 19.e5 Txc8 20.e6 fxe6 21. Txc8 Sd6 22. Txc7 Dc2 23.d6 Dxd1+ 24. Txd1 a5 25.h3 a4 26.Tc7 Kh3 27. Tdcl Td8 28. Ta7 Sd7 29. Tcc7 a3 30. Ld5 b5 31. Txd7 Txd7 32. Txd7 b4 33. Lh3 Ta8 34. Tb7 oppgitt.] 15. Txc7 g5 16. Lg2 a4 17.b4! [Dette er en av ideene bak 14.Lb5. Sorts svakkede kongstilling

skal angripes.] 17... a2 18.hxg5 hxg5 19. Tc7? [Gelfands nye toak. Det påfølgende tårnetferet er trolig en hjemmeforberedelse. Lautier - Ivan Sokolov, Malmö 1998, fortsatte 19. Td3 Sc6 20. Tg5 Lc3 21.gxh3 Db2 22. Le4 Tf6 23.f4 Txd4 24. Lxf7 Kxf7 25. Dhd+ Kg8 26.g5 Dd3 27. Dg6 Df7 28. Dxc6 Tad8 med remis etter 40 trekk.] 19... Sg6 [19... Db2? 20. Tc2 Dd8 21. Sxg5 Lxc3 22. Dxc7 Lc4 23. Dh5 Dg6 24. Dxc6+ Kxg8 25. Se6 a2 26. Sxh9 a1 D 27. Tc1 Dc1+ 28. Kh2 Kxf8 29. Lxb6 gir hvit en bonde mer, men sort har brukbare remisansler.] 20. Txc7 Db2 21. Le4 Db4 [Dermed er Tc7 fortapt, men Gelfand har resepten klar.]

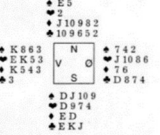

22.La1? Kd8 [22... Td7? 23. Td7 Kd7 24. Sxg5+ Kg8 25. Dxc7 Dxc7 26. Td7? Lxd7 24. Sxg5 [Sort står tårn over, men hvit truer 23.Dhd+ 1 24... Dd6 25. Lc8! [Dermed avkjæres Dh6 fra h6.] 25... Dxc6 [Sort må gi damen. Han er forsvaret etter 25... Le6 26. Dg4 Tg8 27. Le5.] 26. Sxc6 Lxc6 27. Le5 Tf7 [27... Lxc6 28. Dh5+ Kg7 29. Dxc6+ Kf7 30. Dh5 a2 31.e5 er like håpløst.] 28. Dh5+ Kg8 29. Dg6 Ld7 30. Lxg7 Tg7 31. Dd6 Kh7 32. Dxc3 [Sorts mange offerer er sjanseløse mot hvits bondehær.] 32... Sc7 33. Dc3 Se6 34.e5 Sg5 35.f4 Sh3+ 36. Kh1 Td7 37.f5 Sg5 38.f6 Tg8 39.f7 oppgitt. 1 8.

bridge

Korrekt spilleføring

ARNE THOMASSEN
I følgende spill fra en av de store amerikanske turneringene fikk spillere sjansen til virkelig å briljere, uten at han grep den.
Giver: Syd
Sone: Ingen

Spillet forekom i en lagkamp, meldingsforløpet var likt ved begge bord. Etter at Syd åpnet med 1 kløver, opplysningsdobbelt Vest. Nord hoppet til 3 kløver, og Syds 3 NT avsluttet meldingsforløpet. Ved det ene bordet kom det hjertesess ut, og deretter skift til en liten spar. Det var dermed umulig for spillerever å vinne kontrakten. Ved det andre bordet, derimot, kom det ut en liten hjerte. På bakgrunn av utspill og meldingsforløp var det sannsynlig at fargen var fordelt 4-4 hos motparten, og dermed hadde spillerever sjansen til virkelig å briljere. Riktig spilleføring etter å ha vunnet utspillet er å ta for en kløverhonor for å se om damen faller.

Deretter legges ruterdame ned, og Vest får et problem. Han kan riktig nok stikke, og fri seg med sparkonge for å ta vekk innslaget til ruterfargen. (Noe annet tilbakespill gir spillerever lett spill.) Det gir imidlertid spillefor 4 spartikk, og en enkel kløverlinnelse gir vunnet kontrakt. Vest må derfor la seg ruterdame.

Dermed skifter spillerever fot på nytt og spiller kløverknekt. Øst kan stikke den og returnere spar, men Vest må med på kongen for å ta vekk bordets inntak til den godspilte kløverfargen.
Det gir igjen spillerever 9 stikk. Øst må derfor la seg kløverknekt også. På denne måten har spillerever sikret seg to ruterstikk, 3 kløverstikk og et hjertesstikk. Han spiller derfor bare spar til esset, og ry spar. På denne måten sikrer han seg 3 spartikk, og stikkantallet blir 9 som gir vunnet kontrakt. Motparten kan nemlig ikke innkassere mere en 3 hjertesstikk og et spartikk. I virkeligheten gikk det ikke slik, og det kan nok gå lenge til Syd får en slik sjanse til å briljere.

Resultater

Fotball. Håndball. Ungdom. Mosjon. Fyldig sportsdekning hver dag.
Bergens Tidende
Det er lov å kvee litt format

Sidemål, sjølmål og andre mål

debatt

Gunnar Skirbekk

I Bergens Tidende 25.6.99 har professor Inge Lønning eit innlegg til forsvaret for sin motstand mot skriftleg sidemålsopplæring. Det er vel kjent at stortingsrepresentant Lønning har dette standpunktet. Det påfallande ved innlegget er det grunnleggjande argumentet, ført i penen av ein professor i luthersk teologi: «Den elementære motivasjon i all språklæring er jo at den setter ein i stand til å kommunisere med mennesker ein ikke var i stand til å kommunisere med før».

I ell språklæring, men gjeld dette også for det klassiske teologiske studium av hebraisk, gresk og latin? Skulle motivasjonen her vere den at teologane ved slik språklæring ville bli i stand til å kommunisere med folk som dei for ikke var i stand til å kommunisere med? Det verkar underleg om vi no held oss til det demestdige. Ein ville vel heller tru at lutherske teologar studerer den heilage skrift, og helst på originalspråket - og kanskje også med på rett veg. Skrift og kjernepunkt, dette gjekk for å vere eit kjernepunkt i luthersk teologi, i

kontrast til det vi i d. finn hos direkte-kommunikasjonspineverner og tradisjonsorienterte katolikkar.

Her er det derfor noko som ikke stemmer. Når ein tenker seg litt om, stemmer det stadig mindre. Her er eit par-tre eksempel, som eit første hint: (i) Det finst sterke krefter i EU (ikke-minst frå fransk side) som ønskjer å få gjennomslag for det prinsipp at studentane skal lære to framandspråk. Les: eit framandspråk i tillegg til engelsk. Poenget er primært kulturpolitisk: å sikre eit språkleg kulturtelt mangfald i Europa. Poenget er ikkje primært av instrumentell kommunikasjonsmessig art - i så fall kunne ein tvorten ha gått inn for å styrke engelskopplæringa for alle. (ii) I Irland er det eit omfattande opplæringsprogram i gresk - men ikke for at elevane skal kunne kommunisere med folk som dei tidlegare ikkje var i stand til å kommunisere med. Grunngivinga er nasjonal og kulturell. (iii) Poenget med franskopplæring i dei engelskspråklege delane av Canada er heller ikkje primært at elevane skal kunne kommunisere med folk som dei tidlegare ikkje var i stand til å kommunisere med. Grunngivinga er primært av kulturpolitisk og kulturell art. Det er tale om å fremje kulturelle verdier, likestilling, gjensidig

anerkjening og nasjonalt samhold.

Ein teologiprofessor er nok pinleg klar over det som her er sagt. Nettopp derfor er det påfallande at professor Lønning trer ein slik simplistisk løse. Det er som om han ber oppetter som partipolitiskar mer enn som professor. Når denne simplistiske læringsteorien er lagt til sides, kan vi vende tilbake til den norske problematikken, slik vi kjener han frå før. Som kjent går eit av argumenta ut på at den gjensidige språkkunnskapen ber til lands er så god at vi så å seie kan gå rett på dei kulturelle verdiane, i d. ved litteraturlæring, utan å gå vegen om skriftleg sidemålsopplæring. Men på den andre sida er det slik at ein rimelig kjennskap til ordforlag, grammatikk og stilreglar er nødvendig ved litteraturlæring, og ein nødvendig måte å kontrollere deslags kompetanane på - ikkje som kunnskap om, men som praktisk kompetanse - er nettopp ein bruk av skriftlege prøver på eigenaktivitet, til dømes som skriftleg omtale av ei illustrert handling. Her er det utan tvil rom for pedagogiske eksperiment og forbetringar - i strid med Lønnings kategoriske påstand på dette punktet.

Når spørsmålet blir stillt på denne måten, gir det opphav til ein positiv diskusjon om korleis vi ber orde

oss for å sikre kulturelle verdier og gjensidig anerkjening. Men Lønning gir desverre inntrykk av å vere ute i eit reint negativt ærend: Han vil den skriftlege sidemålsopplæringa til livs. Det er just det han bruker den tilspissa språklæringsteorien til. Ut frå denne tesen utleier han si prospekt med skriftleg opplæring og prøving i sidemålet er ei uønskeleg oppgåve (= oppgåva er uløselig...).

Oppgåva er visseleg ikkje lett, men det gir ikkje god mening å påstå at ho er umogleg på grunn av ein simplistisk språklæringsteori. Her er det tvorten ganske mange forhold som ber vurderast med tanke på moglege årsaker til at sidemålsundervisninga, og ein god del andre fag, representerer eit problem og ei utfordring i dagens skole. I spørsmålformering minner vi om nokre forklarings: (i) Vi har fått nye kulturformer med utprising i audiovisuelle media, der den skriftspråklege basis for danning har magre kår - noko som står negativt ut overfor tradisjonell litterær og historisk danning, med skriftspråklege basis. Stikkord er lyd og lydteknikk til fortvengsel for eigenaktivitet overfor mer komplekse og omfattande skriftlege verk. (ii) Vi har fått ein ny skolestatusjon, med lang skolegang og mange teoretiske skolefag for svært mange. Kan

noko å gjere med overdriven «skolarisering» og vektande differensiering? (iii) Dersom det er slik at individuell økonomisk karriere er blitt ein sterkare motivasjonsfaktor, vil vi kunne vente eit press i retning av matnyttige fag, slik som IT og praktisk engelsk, og bort frå tradisjonelle humanistiske danningfag, slik som historie og skriftspråk (utover det instrumentelt nyttige). (iv) Dersom det samstundes er slik at stadig fleire verlest individuell valfridom framfor allmenn sosiokulturell danning, vil dette kunne forsterke motivasjonen i retning av reint individuelle preferansar og bort frå allmennkulturell danning og solidariske haldningar.

Kort sagt, der er andre innfallsvinklar til denne problematikken enn den som professor Lønning fokuserer på, og ut frå mange av desse innfallsvinklare vil spørsmålet om sidemålsundervisninga ikkje framstå som noko vi enkelt og greit kan avskaffe, men som eit mangfaldig og utfordrande spørsmål om korleis vi best skal kunne formidle og fornye kulturelle verdier og legge til rette for gjensidig anerkjening og likestilling i samfunnet vårt. Den debatten er det nok lettare å la med teolog Lønning enn med høgremannen.

ansettelse, fra skolens ledelse og selvfølgelig fra foreldre/elevehold gjennom de institusjoner og ordninger som er nedfelt i lov og reglement. Det finnes varierende grad av pedagogisk innsett, klokskap og fagkunnskap blant utøverne i denne yrkesgruppen som i alle andre. Lærernes lønnsforhold, status og arbeids- og etterutdanningsforhold er i disse dager samtale- og vurderingsgjennom i alle seriøse politiske partier. Det er den positive siden å møte problemer på. Mangelen på pedagoger øker, og noe må gjøres for å få fart i utdanningen. Det trengs føringer for å få gode pedagoger og fagpersonell til å velge en jobb i skolen.

Det er også full anledning til å ha medlemsmøter og arrangere droffinger om valg av fagområder, undervisningsopplegg og arbeidsmåla. Vene om selvstyrte skoler med pedagogisk frihet, er risikopulit og ber fremmes der dette høver hjemme. Om det vil skape «en skikkelig god skole for fremtiden», må være henret ut fra Gunnar Bakkes private kristallkule. Det er forsøk og evalueringar på gang. Så må det vise klokskap og innsett ved hverkseting, slik at elevane ikke kastes inn i ei mislykket/ huselelelele forhatet forsøk. Skolen skal være dynamisk, men ikke på elevens bekostning.

Debatt

og vraka i meng-

ngsinstitusjonar, sjonar til USA. ske bedrifts-ganisasjons-og organisa-sving med iske roynsler og framstøytane for art organisert ask hald, men nasjonale akar -og nar. på å overføra dringar, vanar i. Denne av Europa fekk Marshall-ppretta i 1953 refora produk-t delaktar-land oduktivitets-re dollar. Noreg vart itutt oppretta i i 1980-åra. jonar og miljø duktivitets-tallplanen. I åra Noreg i alt 8 arbeidet. 134

Moglegheiter og omnor styggheiter

debatt

AV LUDV. JERDAL

Idesse dagar hev eg lese reportasjar i BT um unge menneske som kjem heim att til bygdene. Dei gjev ord for at dei gleder seg til å taka fatt på heimlege trakter, og framurn alt gjev det ord for at dei er med på å halda ein familietradisjon uppe. Hyggjeleg å lese utsegner um unge menneske som er tradisjonsbundne og hev vyrdnad for fedrane sine.

Men so kjem eg til målbruken i dei reportasjane som eg siktat til. Det var reportasjar skrivne av journalistar som er krytne til bladet. Eg nemner ikkje kva reportasjar det gjeld, heller ikkje namn på intervjuarane. Men eg vil taka fram einskilde målprøver, for dei er ikkje lystelege. Dei syner at det no er mange som skriv nynorsk utan at dei kan det, d.v.s. utan at dei hev lært det.

Nokre prøver kjem her: Eg las um «dei nye odelsbarna», um «all verdas moglegheiter til å kom heim og ta over gardsdrifta», um «mange av dei odelsberettiga», um «forskjellen når det gjeld arbeidsoppgåver», um «fjelling som hobby», um det som er «betryggande», um «det som betyr noko», um «leilegheiter for gjestene», um «ytterlegare leilegheiter», um «noko eg bestemte over natta», um at «familietradisjonen vert ivaretatt».

Dette fær vera nok av prøver. Her var det sanneleg nøgd av døme på eit språk som er i full uppløysing. Ordet «styggheit» i titelen er min kommentar. Eg tykkjer at kommentaren er i mildaste laget.

Kva tid skal pressa setja krav til ein viss vyrdnad for det eine av våre to offisielle skriftspråk.

Stadnamna og Bergen

Kronikk

Norsk Stadnamnregister var eit pionærarbeid, med Magnus Olsen og Gustav Indrebø som sentrale personar. No er arkivet ein seksjon under eit universitetsinstitutt i Oslo. Burde arkivet vorte verande i Bergen? spør fyrstemanuensis Botolv Helleland.

Botolv Helleland

Norsk stadnamnarkivet vart grunnlagt i 1921 og kunne i fjor feira 75-årsjubileum. Hendinga vart markert med ei spesialutgåve av årsmeldinga for institusjonen og med ei lita namnesemling på Universitetet i Oslo, men elles utan store faktar i 75-årskriftet kan ein lesa at Norsk stadnamnarkiv vart grunnlagt i 1921, etter tiltak frå m.a. Magnus Olsen.

Fyrste styraren vart Gustav Indrebø. Med små midlar fekk han utretta ikkje så reint lite, sjølv om han samstundes måtte ta seg av andrepåsvær som dosent i norren filologi. Arkivet heldt fyrst til i Historisk museum i Oslo, seinare i Belegtingsbygningen i Alkersgata. I 1928 vart Indrebø tilsett i eit profesorat i vestnorsk målgranskning ved Bergens Museum og vart samstundes styrar for Folkemnesamlinga der. Sidan Indrebø då måtte reisa frå Oslo, rådde han tilsynsemda for Stadnamnarkivet til å tilsetja Olai Skulerud som styrar. Eller om han ikkje kunne, Eivind Væglid. Ufallat var likevel at det ikkje kom nokon ny styrar og samlingane i Stadnamnarkivet vart stuvu bort i eit kjellarrom Verkeisnda vart likevel ikkje lagt heilt ned. Gustav Indrebø heldt i royafrå fram som styrar for arkivet, og saman med formannen i tilsynsemda, Magnus Olsen, sette han for at registreringarbeidet kunne halda fram. Samstundes arbeidde Indrebø mykje med stadnamnarkiv og stadnamnsamling i Bergen, m.a. sette han i gang ei omfattande innsamling ved hjelp av skuleborn. Desse samlingane kom etter kvart til å resultera i mer enn ein million stadnamn frå ulike landluder.

«Arkivet skal – i minsto fyrstabil – ha arbeidsstad i Bergen» – I Allegaten 33

Det var Forskningsfondet som skaffa pengar til Stadnamnarkivet gjennom årlege løyvingar, men etter kvart mognar tanken om at staten burde ta på seg drifta av eit nasjonalt stadnamnarkiv, og i 1939 vart det sendt ein søknad til Kyrkje- og undervisningsdepartementet om kr 50 000 til å grunnleggja eit norsk stadnamninstitutt. Departementet la i 1940, og med det kan ein seia at arkivet hadde vorte ein rein statlig institusjon. I meldinga til departementet for fyrste arbeidsåret gjir det fram at «Prof. Gustav Indrebø vart sett til styrar, prof. Magnus Olsen til rådgjevar og tilsynsmann for arbeidet. Desse tvo til saman skal vera stadnamnsemd. Stadnamnarkivet skal – i minsto fyrstabil – ha arbeidsstad i Bergen». Den næraktige adressa for arkivet var Allegat. 33.

Når Bergen vart vald til sete for det statlige stadnamnarkivet, heng det saman med at det var der Gustav Indrebø heldt til. Og den nye institusjonen fekk ein god start. Men all i august 1942 døde Indrebø av hjerneblødning, berre 53 år gammel, og det vart aktuelt å tilsetja ny styrar. Krigen gjorde at det ikkje var lett å få noka snugg avgjerd. Olai Skulerud, som då var fyrstearkivar ved Norsk Målfevarkiv i Oslo, vart utnemnd til Indrebø sin etterfølger i profesorater i vestnorsk målgranskning, men det var fyrst i 1944. Canspild. Per Hovda, som hadde vore vitenskapelig assistent ved Stadnamnarkivet sidan 1940, vart konstituert som styrar straks etter Indrebø bortgang (frå 1946 fast), noko som var i samvar med både Magnus Olsen og Indrebø sine ønske. Hovda vart samstundes styvfar for Folkemnesamlinga.

Språkåret om vrestad for arkivet kom no opp på nytt. Både Magnus Olsen og Per Hovda var av det som ville ha arkivet attende til Oslo. Men dette førte til ein heller hard strid. Utseija gjaldt m.a. kor vilt det var heimat for å skilja arkivet frå Folkemnesamlinga. I eit brev til Olai Skulerud viser Sigurd Kolrud til årsmeldingar frå Indrebø, der Indrebø sjølv seier at det meste at stadnamnarkiv hans er utført i Bergen i åra 1931-1939, og at løyvingane frå Folkemnesamlinga har mest vore ryttia til å fremja stadnamnarbeidet. I eit brev til Olai Skulerud seier Sigurd Kolrud at «eg ser at Indrebø har gjeve sine årsmeldingar under rett, og det er visseleg so som Olaf (Kolrud) sa at dei der buste saag paa dette som ein samla institusjon under Museet». I same brevet gjorde Sigurd Kolrud framlegg om at Bergens Museum vart utvida med desse samlingane ved sida av Folkemnesamlingane. Norsk stadnamnarkiv, Nyorsk boksamling, Isländsk-Færöysk boksamling – med Skulerud som styrar.

Per Hovda hadde oppsynet då arkivet i 1944 vart stua inn i ei jernbanevogn og sendt frå Bergen til Oslo

Skulerud sjølv sig heldt at arkivet vart verande i Bergen. I ei programråsegn frå februar 1944 sa han at «det var eit lukkeleg grep å krytja Norsk Stadnamnarkiv til Bergens Museum». Han gjekk inn for å halde opp sambandet med Folkemnesamlinga, og at professoren i vestnorsk målgranskning stod som styrar av Stadnamnarkivet – men med frie hender for den fungerande styraren. Styret for Bergens Museum var samd med Skulerud og heldt på at

Stadnamnarkivet skulle ligga under profesorater i vestnorsk målgranskning ved museet, slik som i Indrebø si tid. Sarje stod styret fast på at Skulebarnsoppskriftene var eigedomen til museet. Det var likevel synet til ein annan som skulle vera avgjerande. Gjennom alle år sidan starten hadde Magnus Olsen stått nær Stadnamnarkivet, som grunnleggjar og tilsynsmann. I ei grundig omsegn til departementet grunnvar han kvifor arkivet burde flyttast attende til Oslo. Visokoplet meinte han Oslo var meir sentral, særleg med tanke på å dra nytte av samlingane i Riksarkivet og andre viktige institusjoner. Han var ikkje samd i at Bergens Museum hadde ytt så mykje til arkivet at det hadde «eigedomets» til det. Evert om var det arkivet sine egne ressursar som gjennom åra hadde lagt grunnlaget for samlingane – med unntak av Skulebarnsoppskriftene. Indrebø eigen produksjon i denne perioden ville han halda utanfor. Departementet talde til flytting. Den 30. juni 1944 vart så samlingane stuvu inn i ei jernbanevogn under tilsyn av den konstituerte styraren Per Hovda. Desse dagane var ikkje tilknytt det aller beste mellom Bergens Museum og Per Hovda.

I Oslo fekk Stadnamnarkivet rom i Universitetsbiblioteket saman med Målfevarkivet og Ordbokverka. I 1962 kom desse tv institusjonane, som alle hadde egne løyvingar frå Kyrkje- og Undervisningsdepartementet, til det nye undervisningsbygget på Blindern. Etter ti år her har det til i Studentensammensitt hus Chateau Neuf på Majorstua, for så i 1991 atter å koma til Blindern, no til P.A. Munchs hus. I 1978 vart Norsk stadnamnarkiv eigen institutt under Det historisk-filosofiske fakultet ved Universitetet i Oslo og skilte årst etter namn til Institutt for namnegranskning. I 1990

kom eit nytt nameskifte, no til Avdeling for namnegranskning, i samvar med den nye instituttstrukturen på fakultetet. Våren 1997 vortok instituttet at namnarkivet ikkje lenger skulle vera nokon institusjon med eigen administrasjonssjef, men fungera som ein seksjon under Institutt for nordisk og litteraturvitskap.

Nordisk Institutt i Bergen har 170.000 namnesetar og skulebarnsoppskrift med 1.25 mill. stadnamn

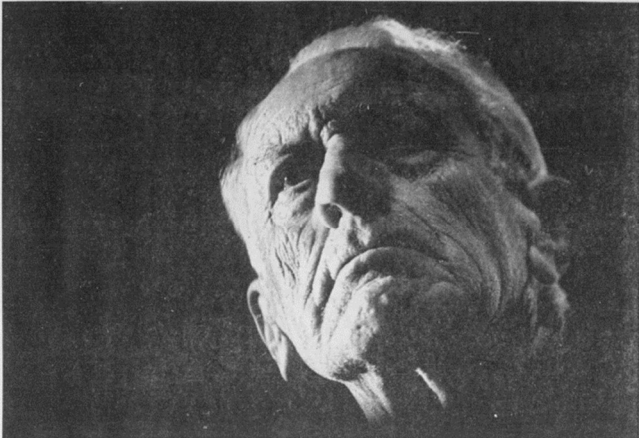
Hovda var styrar til han måtte gå for aldersgrensa i 1979, og medrekna den tida han var konstituert, har han hatt denne stillinga i 35 år. Under hans tid ekspanderte arkivet kraftig. Omkring 1950 kom det tre nye stillingar, og fyrst på 70-talet endå to. Hovda tok initiativ til prosjektet Norske bustadnamn, som var meint som ein revisjon og ei utviding av Oluf Ryghs Norske Gaardnavne Samlingane. Han auka jamt i alle desse åra, m.a. ved at studantar og andre har vorte sende ut i marka, og tel no over halvannan million setlar i ulike register. Arkivet har markert seg med auka utoverretta verkemid både når det gjeld publikering, konferansar og andre tiltak.

Då Universitetet i Bergen vart oppretta i 1948 som eit framhald av Bergens Museum, var det naturleg at dei attervande stadnamnsamlingane vart knytte til same institusjon. I åra som fylgde, vart innsamlings- og granskararbeidet halde fram under forskarar som Olai Skulerud, Øystein Prysadahl og Oddvar Nes. I dag forvaltar Nordisk institutt i Bergen ei samling på nærare 170 000

namnesetar og dessutan originalane til Skulebarnsoppskriftene på kring 1,25 mill. stadnamn og utgir eit aktivt namnefagleg miljø, m.a. som utgjevar av fagtidsskriftet «Namn og Nenne». Historik er det altså ikkje urnomleg at Stadnamnarkivet hadde vorte verande i Bergen. Argumenta for flytting var gode nok, og utviklinga har vel vist at eit nasjonalt arkiv av dette slaget høyrer heime i hovudstaden. Men kva lei arkivet ville ha teke om Indrebø hadde fått halde fram, er det mogn som kan seia. For min del ser eg det ikkje som urnomleg at Stadnamnarkivet hadde vorte så sterkt knytt til Bergen at det ikkje hadde vorte noko av flyttinga.

Styraren gjennom dei fleste Oslo-åra, Per Hovda, som gjekk bort no i vår, var ein annan natur enn Indrebø. Ein kan spørja seg om det er dei ytre omstenda eller om det er lynnet til ein leiar som er avgjerande for utviklinga. Dei ytre omstenda, med reduserte løyvingar, inndragning av stillingar og ein sterk sentraliseringsvillje, representert i dag i alle høve ei svekking av den institusjonen som for 75 år sidan vart grunnlagt som Norsk stadnamnarkiv. Men desse ytre omstenda har også rikka Nordisk institutt i Bergen og andre som skal forvalta den norske stadnamnarkiv. I denne situasjonen er det viktig at alle dei namnefagleg miljøer går saman i ein ny gr for innsamling og granskning av stadnamna våre.

Kronikk/kontaktpersoner
Normann Kirkeide 55 21 46 03
Kjartan Rødland 55 21 46 58
Faks 55 21 46 81
E-post: kronikk@bergens-tidens.no

PER HOVDA VAR IKKE særlig populær i Bergen i 1944 då han sytte for at Stadnamnarkivet vart stua inn i ei godsvagn og sendt frå Bergen til Oslo.

Spelmannen frå Solheimsviken

For fyrste gong på over 20 år har ein bygut vunne Vestlandskappleiken. Men Øyvind Vabø (29) frå Solheimsviken har aldri hatt noko val. Han var dømt til å spela hardingfele.

TEKST: GJERDT MOEN
FOTO: SØR MOEN

I Aurland denne helga måtte mesterspelmannen som Leif Rygg og Sigmund Eikaas sjå seg slått av ein bergensar. Men det er lenge sidan sist. Det var då far hans, Finn Vabø, vann Vestlandskappleiken, men det 20 år sidan, minst.

Så spelmannsblood har han i skotta. Eit av Øyvinds første barndomsminne er at faren pleide å øva på gulrommet, for ikkje å vekka resten av huset. Nattevevnen til juncer var det derimot ikkje så nære med. Og sønen var alltid med på kappleikar. Allt i 11-12-årsalderen byrja gutungen å spela til dans saman med faren.

Spelmannsblood i slekta

– Eg hadde egentleg ikkje noko val. Det måtte bli hardingfele, livrer han i dag. Øyvind Vabø er spelmann i tredje generasjon. Bestefar hans, Kari, var skippar på fjordabåten «Masfjord», og hadde alltid med seg fele når han var i teneste. Med utnamtak av ein gong. Det var den dagen i 1944 då «Masfjord»

gjekk ned, og elleve menneske omkom, også Kari Vabø. Av ein eller annan grunn låg fele att heime den dagen, og det tok sønen, Finn, som eitt tein. Treiaringen tok opp arven etter far sin, slik sønen Øyvind gjorde ein generasjon seinare.

Han fortel at då faren vaks opp var ikkje hardingfele akseptert av gutane i gata. Men Finn Vabø slo frå seg Bokstavevjet talt. Den aktive boksaeren forsvarte hardingfele med tørre nevar, dersom nokon yppa seg. Og det gjorde dei visst ofte.

Øyvind har hatt det lettare slik. Kompisane hans syntest det er teit at han er spelmann.

– Ingen av dei har pelling på hardingfelemusikk. Men av og til høyrer dei ein slått som dei syntest er fin, og då seier dei ifrå, fortel han.

Patriotisme i miljøet

Men korleis tek spelmannen frå urdistrikt som Hardanger, Voss og Telemark innot spelmannen frå Bergen?

– Også det har endra seg med tida, seier Øyvind. – Eg er blitt fortalt av eldre spelmannen at far min vart diskriminert i konkurransar nettopp fordi han var bergensar. Men det er framleis patriotisme i miljøet, særleg i Hardanger. Spelar du ein hardingelått utan å vera frå distriktet, kan kritikken vera kreilbar og tolsinga ikkje fell i smak.

Men for all del, Øyvind kjenner seg godtatt i miljøet. Han har spelt i A-klassen, toppkullet, sidan 1991, og

det gjev status i spelemannskretsar. I sommar kom han på døft andreplass på Landskappleiken. – Det var større enn å vinna Vestlandskappleiken, seier han.

«Stradivarius under armen

Han kan ikkje tenkja seg å bli spelmann på heilid, slik dei fleste i A-klassen er idag. Men likevel vil han no søkja departementet om stipend, slik at han kann ta eit års permisjon frå silfberjobben for å driva med folkemusikk.

Fele han ber under armen er rekna som Stradivariusen blant hardingfele. Den vart laga av Olav G. Helland i 1925, det som blir rekna for gullkret til felemakaren. Det store idolet til Øyvind er mesterspelmannen Anders Kjerland frå Granvin.

– Krafta i spelet både hans var enorm, samstundes som han klarte å formidla både kjensler og spel. Det er noko av det same uttrykket og ynsket å få fram i mitt eige spel, seier spelmannen frå Solheimsviken.

ØYVIND VABØ
svingar bogen til gull,
enda om han er bygut.

Jubilant 85 år

John

Finn Vabø, en bauta i det norske folkemusikkmiljøet fyller 85 år i dag

I 1951 begynte Finn Vabø å lære felespill hos Mesterspelemannen Jon Rosenlid. Samme året ble han også medlem i Spelemannslaget Fjellbekken som han selv har vært musikalsk leder for i en mannsalder. Finn var også en sentral pådriver for å starte, både Fana Spelemannslag, Nordhordland Spel- og Dansarlag, Bygdedanslaget i Bjørgvin og Folkemusikkens Venner. Hans unike evne til å se alle mennesker, å gi dem selvtillit har bidratt sterkt til rekruttering av hardingfeleutøvere og interesse for folkemusikk. I årenes løp har Finn holdt utallige kurs og har vært førstevalget som dansespelemann og dommer ved kappleiker rundt i hele landet.

Innen forskning- og undervisningsinstitusjoner er Finn Vabø en av de største nålevende bidragsyterne. På Arne Bjørndals samling ved Universitetet i Bergen har han selv, vederlagsfritt, spilt inn 791 hardingfeleslåtter.

Han er også en mester i fortellerkunst. En utømmelig kilde til historier som han formidler med stor innlevelse og entusiasme. Han har i stor grad bidratt til å skape et møtested for folkemusikken i Bergen og har vært selve limet i miljøet. Han er fortsatt en av de mest aktive på øving i Spelemannslaget Fjellbekken og bidrar fremdeles med sin kompetanse og omsorgsfulle personlighet.

Finn Vabø er æresmedlem i Spelemannslaget Fjellbekken, FolkOrg og

Bondeungdomslaget i Bergen. I 2004 ble han tildelt HMK fortjenstmedalje i gull.

Man vet ikke hva gjestfrihet er før man har vært på besøk hos ekteparet Ellen og Finn.

De siste 20 års sammenkomster på Tyssøy, der de bor, og de folkemusikalske happeningene i Løen har vært et privilegium for de av oss som har vært så heldige å få være til stede. Mang en gang har vi latt oss imponere av Ellens suverene dansetrinn akkompagnert av Finns imponerende hardingfelespill.

Vi gratulerer evigunge Finn hjerteligst med 85 årsdagen og håper vi får gleden av å høre hans givende spel og gode historier i mange år fremover.

Kongens gull til Finn Vabø

Folkemusikkveteranen Finn Vabø (til høyre på bildet) fikk kongens fortjenstmedalje i gull i går. Medaljen ble overrakt på Vestlandskapleiken i Fotlandsvåg på Osterøy, der Vabø har vært dommer i helgen. Både medalje og diplom ble overrakt på kapleiken, som for øvrig ble vunnet av hans egen sønn, Øivind Vabø (til venstre på bildet). Over helgen skal de to gullguttene hjem til Bgnes, og siden bærer det etter alt å dømme til Oslo på audiens til kong Harald, melder familien Vabø til Bergens Tidende.

Same dag som møtet i Bladmannalaget!

Professor mot sosialt snobberi

Professor Willy Dahl hev ein snurrig måte å debattera på. Fyrst (BT 3. mai) seier han at det er «sosialt snobberi» å trenga bokmåla f. mai tek Steinar Øksengård honon på ordet og nyttar populistisk argumentasjon mot nynorsken. — seiv om professor Dahl ikke tror det, er folk flest faktisk i stand til å tenke på egen hånd. Og «folk flest» har altså (...) valgt bort nynorsk i distrikt etter distrikt til fordel for bokmåla.»

So var det visst ikke sosialt snobberi iell, då Dahl tok feil. Skifter han mening? Nei, han skifter taktikk i sitt svar til Øksengård f0, mai er Dahl eitær so det er med det verste. Han skuldar Øksengård for «dumhets» og for å skriva «klosset», han er «en mann som ikke kan elementære regler i bokmåla».

Nynorsken, på hi sida: «er arven fra de største internasjonalistene og europeerne i norsk litteratur: Ivar Aasen, Ås D. Vinje, Arne Garborg, Olav Duun, Tarjei Vesaas, Olav H. Hauge og Kjetan Flagstad. (...) Det er nå engang forskjell på kvantitet og kvalitet.»

Ei slik tamsa av agtelege namn, det fier ein kalla sosialt snobberi på hogg må. Men Dahl hev jo rett: nynorsk er eit språk for ein skriftspråkleg elite. Bøeyformene er mange, systemet med valfrne sideformer er flokut, nynorsk litteraturen er full av gamalvorne ord som ikke er vanlege i talespråket, og rett og slett det at språket vert so lite nytta, og aller minst i dei låaste kulturformene (vekeblad, tabloidpresse, teikneseriar, krim, romantikk) gjer at nynorsken tykkjest framand for ålsagen.

Me kan tala alt me vil om nynorsken sin talemålsnærleik og korleis han byggjer på dialektane, men det er stor skilnad på dialektane her til lands, so talemålsnært vil ikke segja folkeleg og lett å lera, tvert um!

ANDERS MOL
CAND. MAG. JERNIKK

debatt

Litt meir om gotisk

Av Anders Austefjord,
Germanisk
institutt

IBT for 17. september har tidligere rektor Ingvald Bolstad ein kronikk med tittelen «Frå gotisk til vestlandsk». For i tida, då språkstudia ved universiteta var meir historisk orientert enn tilfellet er i dag, var ein del studantar som hadde gotisk på pensumliste særleg vanleg var dette til tysk hovudfag. Seinare har det vorte heller stilt omkring dette språket. Desse meir uventa og interessante var det å lesa om gotisk på kronikkplass i BT.

Der er tydelig at forfattaren kjemner godt til både gotisk og indoeuropeisk språkvitenskap. Likevel ber ein ting kommenterast. Allereide i overskrifta ser det ut til at Bolstad reknar med at gotisk representerer eit tidleg stadium av vestlandsk (og dermed norsk og nordisk i det heile). At han verkeleg har den oppfatninga, går klart fram når det lengeg neste i kronikken heiter: «Eg fann meir og meir at gotisk var ei litt eldre form av urnordisk.» Ut frå dette må ein rekna med ei utviklingsline gotisk - urnordisk - norrønt - moderne norsk. Dette er tvilsamt. For det fyrste er dei gotiske formene i det store og heile mindre arkaiske enn dei urnordiske. Slik er det t.d. når dei gjeld nominativformene av hankjønnsord. Det heiter urnord. *dagaz* 'dag' og gaurisk *igaz*, 'med einingar nesten som i det germaniske urspråket. Dei tilsvarende formene i gotisk er *days* og *geiza*, altså med vokalreduksjon i endestavinga. Her står gotisk på same stadium som norrønt (*dagr*, *geistr*).

For det andre viser gotisk ei rekke særdrag. Såleis finn me her standom *-i-* i framlyd, der dei andre germaniske språka *-f-*, t.d. *liuhan* - *flü* - *fliehen* - *flee*. Særgotisk er ei form som genitiv fleirtal *doþe*. Også ein del ord er kjende berre frå gotisk, t.d. *milþene* 'sky', *eiþron* 'be'. Nokre ord finst rett nok berre i gotisk og nordisk, som t.d. *freito* - *fro*, men i andre tilfelle går gotisk saman med vestgermanske *sleepen* - *schlafen* - *sleep*. Me ser såleis at linene kryssar kvarandre, og det er rimeleg å rekna gotisk som ei eiga grein ved sida av nordisk og vestgermanske.

Mange meiner, og truing med rette, at gotiane opphavelig bunde i Scandinavia. Namn som Gotaland og Gotland tyder på det, noko også Bolstad kjem inn på. Men alt omkring Kristi fødsel drog dei over Austersjøen og slo seg ned på kysten av det noverande Polen. Kan henda er dei polske bynamna Gdynia og Gdansk spraklege minnesmerke frå opphaldet der. Men dei må ha vore eit folk med stor viferdertrang, for alt i det andre hundreåret drog dei vidare i søraustleg retning og vart forebels fastboande fyrst då dei nådde Svartehavet. På den måten vart dei isolerte frå resten av dei germaniske stammene og kom til å utvikle ei rekke spraklege særdrag. Det kan difor smatt vera rett å seia med Bolstad at «nordbunane fekk Bibelen på sitt eige mål alt i år 340».

Gotisk er likevel, med unntak av det sparsamt overlevte urnordisk, det mest alderdommelege av dei germaniske språka. Og som Bolstad viser, kan ord og former i gotisk godt jmførest med tilsvarende i vestlandsk. Det er ikkje fordi dei eine er nedstamma frå det andre, men fordi begge høyrer til den germaniske greina av indoeuropeisk og på den måten er nærskylde med kvarandre.

Fornøyd med lærerne våre

Med tanke på tidligere ukers medlemsoppsett og ansettelse av utvalgte i bergensskolen, vil skoleadministrasjonen gjerne bemerke følgende:

Ledige stillinger i grunnskolen i Bergen kommune for skoleåret 1998/99 ble utlyst i desember 1997, med søknadsfrist 24. januar 1998. I alt var det 1100 søkere som meldte sin interesse, og søkerne var godt kvalifiserte for arbeid i skolen.

I tilsettingsprosessen samarbeidet administrasjonen ved kommunalavdeling skole med hovedtillitsvalgte for Norsk Lærergilde Bergen og Lærereforbundet Bergen. Det ble tilslutt 272 lærere, hovedsakelig i 100 prosent stilling, men også noen i deltidsstillinger.

Nå har samtlige skoler fått den bemanning de har opplyst at de trenger og vi er godt fornøyd med de lærerne som har tatt det ja til stilling i Bergen kommune. Skoleadministrasjonen er glad for at vi i Bergen kommune har godt kvalifiserte, dyktige og engasjerte lærere i våre skoler og mener at vi med årets tilsetning har greid å opprettholde det høye nivået.

SIEM EKSTERNOD,
FUNKERENDE PERSONALSJEF
BERGEN LÆRERLAGE,
KOMMUNALAVDELING SKOLE,
KOMMUNALAVDELING SKOLE

te man å få ca. 50 nye nynorskelever i byene. Tatt i betraktning at det på landsbasis er ca. 500 000 elever i grunnskolen, er resultatet ikke meget å skryte over.

Tidligere i år tapte målfolket kampen om Vuku skolekrets i Verdal kommune i Nord-Trøndelag. Bare i denne lille skolekretsen går vel 60 elever over fra nynorsk til bokmål. Dette er adskillig flere enn det antall nye nynorskelever man har fått i alle landets byer til sammen.

Det er et faktum at antall nynorskelever i grunnskolen stadig har minket. Går vi tilbake til 1943 var nynorsk tilslutning i grunnskolen 24 prosent. I 1954 var tilsvarende tall 27 prosent. I skoleåret 1997-1998 hadde kun 15,86 prosent av elevene i grunnskolen nynorsk som hovedmål. Dette er det laveste tall som noensinne er registrert siden nøyaktige målinger startet i 1930.

A. WAAGE, NESTFORMANN
BOKMÅLSFORBUNDET

Urettferdig barnebidragssystem

Nå må politikerne, med Svarstad Haugland i spissen, ta seg sammen og forstå hvor grotesk og urettferdig barnebidragssystemet er for den part som er bidragsbetaler. En skal betale, til 18, 24 eller 28 prosent av brutto inntekt avhengig av hvor mange barn en har. At prosenttallene i seg selv er meget høye er en ting, men hva en bruker som beregningsgrunnlag er grotesk.

Det er nemlig ikke den inntekten en til enhver tid har eller det en har i fastlønn, men den inntekten en hadde året før som

Nynorskbløgen som forsvant

Blant annet BT og Aftenposten har nylig hatt oppslag med overskriften «Stadig flere slørbarn velger nynorsk». Artikkelen gir mildt sagt et skjevt bilde av den faktiske språksituasjon her i landet. Vi forutsetter at både NTB og de avisen som har benyttet denne artikkelen er interessert i å få et mer ryvansert syn på denne saken. Vi vil derfor ikke unnlate å gjøre oppmerksom på følgende forhold: Mållaget har lagt ned et enormt arbeid i denne saken. Heldigvis har de også «skulemålsskriverne» har arbeidet særdeles aktivt, bl.a. ved det til de «skolekasser». Til tross for denne innsats, i Kristiansand f.eks., mistektes man totalt. Ikke en eneste elev valgte nynorsk der. I Bodø foreslo også Mållaget å opprette nynorskklasse, men uten å lykkes. På landsbasis klar-

NMU

Granskes for medlemsjuks

Oslo: Gjennom fiktive lokallag og uriktige medlemstall skal Norsk Mållagdom over flere år ha blåst opp medlemstallet sitt for å få økt status. Mållagdom-leder Gudrun Kløve Juul sier hun ikke kjemper til noe juks. Opplysningene om juks kom frem i TV 2-programmet «Rikets Tilstand» igår. Høye interne dokumenter TV 2 har fått tak i kan Mållagdommen ha fått flere millioner for mye i statistikk de siste årene. - Jeg vet ikke hva «Rikets Tilstand» snakker om, men vi har allerede vært i kontakt med Barne- og familiedepartementet og de skal få sjekke alle våre rutiner, sier Kløve Juul til NTB. Leder Ramberg Elvebakki i departementets fordelingssjef er sjokkert over opplysningene og varsler at utvalget vil gå gjennom all fremlagt dokumentasjon for så eventuelt å armeide saken til politiet. Politiet har på sin side et ut fra tilfellede kjent til påstandene, uten å ha gjort noe med dem. Det bekrefter Østkrim-sjef Einar Høgetveit.

Sivilarbeidar slo alarm om medlemsjuks

VIDAR VYSTAD OG NTB
vst@adnet.no

Ein sivilarbeidar i Norsk Mållagdom (NMU) alarmerte for meir enn eitt år sidan Noregs Mållag om det han meinte var juks med

medlemstal i NMU. Mållaget had NMU sørge for at påstandane vart granska av revisor. Mållaget styrebehandla saka og overensette oppmødinga i august i det. Men ingenting tyder på at NMU gjorde noko for å fylgje opp skul-

dingane. - Det strømer at vi fikk informasjon med påstandar om medlemsjuks. Opplysningane var svært generelle og ikkje underbygd med eksempel eller dokumentasjon. Etter som Norsk Mållagdom er ein sjølvstendig organisasjon var det ikkje mykje vi kunne gjere anna enn å oppmøde mållagdommen til å nytte eigenkontrollen sin, seier tidlegare leiar i Noregs Mållag, Odolfmann Løkensgard Hoel til Bergens Tidende.

I juni i år fekk Østkrim anonymt overensdtt materiale med påstandar om medlemsjuks. Østkrim kom då til at det ikkje hadde skjedd slikt på å ta saka, men etter avsløringane i TV 2-programmet «Rikets tilstand» onsdag bestemte dei seg for likevel å starte etterforskning, noko Barne- og familierettsminister Laila Dåvøy (KRF) seier glad for. Ho har foregått uregelmessigheitler i samband med statistikk til andre organisasjonar, og det blir heller ikkje sett i

gøng granskning av andre organisasjonar. Påstandane som kom fram i TV 2-programmet slo ned som ei bombe i Noregs Mållag sidan dei også involverer dagens styreleiar i Noregs Mållag, Vidar Lund. Han var styremedlem i Norsk Mållagdom i åra 1983-87 og dagleg leiar eit drygt år i 1995-96. Overfor Bergens Tidende nekter han einkvart kjenskap til juks frå si tid i Norsk Mållagdom. Og han forklarar at opplysningane om medlemmer var heilt korrekt då

han fremja søknaden hausten 1985. - Samstundes vil eg seie at eg trur det er feil og vovnar det er feil dei påstandane som har komne. Eg finn det også merkelig at Barne- og familiedepartementet ikkje sjølv had om alle opplysningane og sjølv iværsette granskning, slik det har full rett til, seier Lund, som no tek permisjon frå vervet som leiar for Noregs Mållag. Høglø NRK er det påstandane om medlemsjuks som gjer at Lund no tek permisjon.

Gardner

Maud stol kan gi deg et godt liv. Vil du dele glede, kan du velge Maud som du.

– Riktige medlemstal

VIDAR YSTAD
vdy@stall.no

Statsautorisert revisor Per Arne Auister i Vardens Revisjon har gått ned for medlemsala som Norsk Målungdom har fått statsstøtte for.

– Vi har ikkje funne noko som har gjeve grunn til mistanke, seier Auister til Bergens Tidende. – Vi har teke stikkprøvekontrollar og fått den dokumentasjonen vi har bede om, seier han.

I juni i år skreiv Halvard Løgreid (26) frå Ardal brev til styret i Noregs Mållag der han bevida at det vart drive økonomisk juks i Norsk Målungdom. Den dåverande leiarin i Mållaget, Oddmund Løkegaard Hoel, kontakta Løgreid for å be han utdjupe og konkretisere påstandane. Men det skal Løgreid ikkje ha ynskt.

Mållagsleiarin ville ha meir opplysningar for å kunne fylge opp. Arbeidsutvalet i Mållaget gjorde likevel vedtak der dei bad Norsk Målungdom legge bevet frå Løgreid fram for revisor.

Dette skjedde likevel ikkje. Forklaringa målungdomen gjev er at det var hengt på ei formulering frå sekretariatet. I Mållaget som kunne tolkast som at ein bad om at ein venta til kontrollen av medlemstallet i år, før ein varsla revisor.

Bergens Tidende er kjent med at Mållaget likar dette dirlig, og meiner ei oppfølging med ein goag, kunne ha hindre den svært problematiske situasjonen ein nå er hanna i. Samstandes stiller ein seg svært undrande til påstanden om at ein internit i Målungdomen skal ha operert med ei eiga kolonne i rekneskapsoppstillingar. merka «juks».

– Dette virkar svært påfallande. Men samstundes tok vi svært alvorleg på saka og ser fram til at Østkrim kjem til botns i rettingane i saka, seier Halvard Trøgen til DT. Han er nå fungerande leiar i Noregs Mållag.

Innrømmer medlemsjuks

Oslo. De var fanget av et system som hadde eksistert i mange år. Dette forklarte de seks som står tiltalt i Oslo tingrett for medlemsjuks i Norsk Målungdom. De seks tiltalte hadde alle sentrale posisjoner i Norsk Målungdom i årene 1997 til 2001. Alle innrømmet straffskyld da straffesakken åpnet i Oslo tingrett mandag. De er tiltalt for å ha gitt falsk forklaring til offentlig myndighet. Strafferammen er på to år. I løpet av årene 1997 til 2001 er det til sammen utbetalt 3,9 millioner kroner fra Fordeingsutvalget, som årlig fordelele statstøtten til barne- og ungdomsorganisasjoner. **MS**

– Riktige medlemstal

VIDAR YSTAD
vystad@ntb.no
Oslo

Statsautorisert revisor Per Arne Auster i Vårdens Revisjon har gått god for medlemstala som Norsk Målungdom har fått statsstøtte for.

– Vi har ikkje funne noko som har gjeve grunn til mistanke, seier Auster til Bergens Tidende. – Vi har teke stikkprøvekontrollar og fått den dokumentasjonen vi har bode om, seier han.

I juli i fjor skreiv Halvard Lægred (26) frå Århal brev til styret i Noregs Mållag der han hevda at det vart drive økonomisk juks i Norsk Målungdom. Den dåverande leiar i Mållaget, Oddmund Løkenstgard Høi, kontakta Lægred for å se han utdjupe og konkretisere påstandane. Men det skal Lægred ikkje ha ynkst.

Mållagsleiar ville ha meir opplysningar for å kunne fylge opp. Arbeidsutvalet i Mållaget gjorde likevel vedtak der dei bad Norsk Målungdom legge brevet frå Lægred fram for revisjon.

Dette skjeddde likevel ikkje. Forklaringa målungdomen gjev er at det var heng på ei formulering frå sekretariatet i Mållaget som kunne tolkast som at ein bad om ei ein vonta til kontrollen av medlemstallet i år, før ein varda revisjon.

Bergens Tidende er kjent med at Mållaget likar dette dårleg, og meiner ei oppfølging med ein gang, kunne ha hindre den svært problematiske situasjonen ein nå er i. Samstundes stiller ein seg svært usikrande til påstanden om at ein intern i Målungdomen skal ha operert med ei eiga kolonne i rekneskapsoppstillingar, merka «juks».

– Dette verkjer svært pådåglige. Men samstundes tek vi svært alvorleg på saka og ser fram til at Öko-krim kjem til botns i rullestene i saka, seier Halvard Teigen til BT. Han er nå fungerande leiar i Noregs Mållag.

Målungdommen vurderer anke

Oslo. Fattet, men med tårer i øynene, mottok de tiltalte i medlemsjuksaken i Norsk Målungdom fengselsdommer på fire til seks måneder onsdag. I tillegg må organisasjonen tilbakebetale 2,88 millioner kroner til staten, men slipper å betale påleggte renter. Fire av de seks tiltalte var til stede under domsavsigelsen i Oslo tingrett og samtlige tok betenkningstid etter å ha mottatt fengselsdommene. Tre av de seks tiltalte er dømt til seks måneder i fengsel, mens de tre andre er idømt fire måneders fengsel, hvorav en har fått 30 dager gjort betinget. Norsk Målungdom er også idømt 100 000 kroner i foretaksstraff, og de tiltalte må dekke fra 1500 kroner til 3000 kroner hver i saksomkostninger. **MS**

Målungdommen betaler og søker på ny

Styret i Norsk Målungdom har bestemt seg for å godta straffedommen i saka om medlemsjuks.

VIDAR YSTAD
vystad@ntb.no
Oslo

Organisasjonen vart like før jul dømt til å betale tilbake 2.888.072 kroner til Barne- og familiedepartementet for å ha juksa med medlemstallet i åra 1998-2001. Organisasjonen fekk også ei foretaksstraff på 100.000 kroner.

Norsk Målungdom har nå bestemt seg for å godta dommen og gjeve opp for seg. Samstundes uttalar styret i Norsk Målungdom at ein tek avstand frå medlemsjuks. Dei seks tidlegare tiltalt-svalde, som også vart dømt i saka – og som alle er studentar – har bestemt seg for å anke over straffeforklaringa. Dei vart dømt til fengselsstraffer på fire til seks månadar og saksomkostnader på 1500-3000 kroner kvar.

Styret i Norsk Målungdom vunar å få til ein avtale om tilbakebetaling av beløpet på 2,9 millionar til Barne-

familiedepartementet slik at ein kan halde drifta gåande.

Høyige Unn Catodotter Fyllingsnes, som er fungerande leiar i Norsk Målungdom, opplytter laget på kravet til å få statsstøtte. Det inneber at laget har meir enn 1000 betalende medlemmer under 26 år. Det hadde ein også i 2002.

Ho seier at laget har ordna opp og har laga gode rutinar for registrering av medlemmer.

Ekspedisjonsjef Hektor Helland i Barne- og familiedepartementet, seier til Bergens Tidende at saka ikkje har vore drøfta i departemen-

tet etter at dommen vart avsaagd i Oslo tingrett.

– Men det er ingenting i veien for at det blir inngitt ein avtale om tilbakebetaling. Slike avtaler har vi hatt tidlegare med andre organisasjonar som har vore i same situasjon, seier Helland.

– Dersom Norsk Målungdom i dag tilfredstiller krava for å kunne få støtte, er det heller ingenting i veien for at det nå vil kunne få støtte igjen, seier Helland.

● ● □ ●

Norsk Målungdom beskyldt for juks Strøk tusen medlemmer

Aftenposten

12 Oct 2002 4:00

621ord

Forfatter: KLUGE LARS

Da Trond Sæbø Skarpeteig overtok som leder av Norsk

Målungdom i 1995, hadde laget et oppblåst medlemsregister.

LARS KLUGE Ryddet. Medlemmer som ikke betaler, kan det ikke søkes om

støtte for. Og i kjølvannet av AUF-saken gikk Målungdommen gjennom sine medlemslister.

- Vi foretok en omfattende ryddeaksjon og strøk ikke-betalende medlemmer. Det førte til at medlemstallet ble redusert fra 3500 til 2500, sier Skarpeteig.

Men han kan ikke garantere at hvert eneste medlem det ble søkt om støtte for, virkelig var et betalende medlem.

- Så detaljerte kunnskaper var det umulig å ha. Men vi opererte ikke med fiktive medlemmer. I verste fall dreide det seg om enkelte som skulle vært strøket, fordi de ikke hadde betalt, sier Skarpeteig. Men han mener det ikke kan ha vært igjen mange slike etter den omfattende opprydningen.

- I dokumentet TV 2 angivelig har fått fra Målungdommens arkiver, opereres det med over tusen juksemedlemmer. Likevel er ikke det totale antallet medlemmer, jukset medregnet, høyere enn i din tid. Hvordan kan det forklares?

- Det vet jeg ikke, sier Skarpeteig.

Ukjent dokument i likhet med alle de tidligere lederne og daglige lederne i

Målungdommen, avviser han kjennskapet til det famøse dokumentet. Han og de andre benekter at lignende medlemslister, med egen juksekolonne, ble ført i deres tid.

Samtlige avviser også at det ble lånt ut penger til distriktslagene. Ifølge TV 2 ble disse pengene brukt til å betale kontingent for fiktive medlemmer.

Innrømmelser Men andre påstander som fremkom i «Rikets Tilstand» på TV 2, benektes ikke:

Det ble arrangert bryllup og dansekurs med statsstøtte samme helg i Dale i Sunnfjord.

Bryllupet var mellom to sentrale personer i Målbevegelsen. Dansekurset som ifølge TV 2 utløste 40000 kroner i støtte, hadde i stor grad de samme deltagerne som bryllupet.

Invitasjoner til kurs det ble søkt om støtte for, ble ofte skrevet etter at kurset var avholdt. Og det kan altså ha blitt søkt om støtte for et for høyt medlemstall, også etter ryddeaksjonen.

«Layout»

- Dere sendte kursinvitasjoner til Barne- og familiedepartementet som dokumentasjon på at kursene var holdt. Men når invitasjonen var skrevet etter at kurset skulle vært avholdt, så var vel det en forfalskning?

- Nei, jeg kaller det «layout». Vi ville at det vi sendte til departementet, skulle se ordentlig ut. Invitasjonen til medlemmene ble gitt som annonser i medlemsblad eller på annen måte, sier Skarpeteig.

Tidligere ledere i Målungdommen svarer ganske sammenfallende på Aftenpostens spørsmål om hva som foregikk i deres ledertid. Men leder fra 1996 til 1998, Håkon

Kollmannskog, vil ikke gi noen kommentar fordi saken nå er under politietterforskning.

Beslag Økokrim tok torsdag kveld beslag i datautstyr og arkiver fra Målungdommens kontor. Økokrimsjef Einar Høgetveit vil ikke kommentere etterforskningen og hverken bekrefte eller avkrefte om noen person er siktet i saken.

På generelt grunnlag sier han at spørsmål om forsett eller uaktsomhet, blir sentrale dersom det har vært søkt om støtte for et for høyt antall medlemmer. Det er ikke nødvendigvis straffbart dersom det er mottatt støtte for enkelte medlemmer som ikke har betalt. Spørsmålet er graden av uaktsomhet fra ledelsens side eller om det er utført en bevisst svindel.

Høgetveit mener heller ikke at det nødvendigvis er straffbart å fabrikkere kursinvasjoner i etterkant.

- Spørsmålet er om kurset er holdt eller ikke, sier han.

lars.kluge@aftenposten.no

Målungdom etterforskes for millionjuks

Aftenposten

10 Oct 2002 4:00

528ord

Forfatter: VOGT HENRIK

Med falske medlemslister og fiktive lokal-lag skal Norsk Målungdom over flere år ha trikset til seg millionbeløp.

Politiet vil nå granske saken.

HENRIK VOGT Nynorsk løgn? Det var TV2s Rikets tilstand som i går kveld avslørte det som kan være grov ukultur.

- Det er rimelig klart at politiet nå vil se nærmere på saken. Jeg vil ta en telefon til politiet i Oslo, og så får vi avtale oss imellom om det blir dem eller Økokrim som tar saken, sier Økokrim-sjef Einar Høgetveit.

Det mest graverende jukset for å få flere støttekroner av Barne- og familiedepartementet skal, ifølge TV2-programmet, ha foregått slik: Målungdommens sentrale organisasjon lånte penger til fire fiktive lokallag. Lokallagene, som var styrt av personer i målungdommens ledelse, sendte så pengene tilbake til moderorganisasjonen som medlemskontingenter.

Dermed så det ut til at Norsk Målungdom hadde flere medlemmer enn det som sant var. Dokumentasjonen TV2 fremla i går kveld, viser til og med en liste over målungdommens lokallag der medlemmene er oppført under overskriftene «juks» eller «betalende».

For at en organisasjon skal få støtte av myndighetene, må den ha mer enn 1200 betalende medlemmer under 26 år. Mulig medlemsjuks kan ha vært så omfattende at det reelle antallet målungdommer har vært lavere enn denne grensen. Dermed kan Norsk Målungdom ha fått uberettiget støtte for hele medlemsmassen.

Til sammen kan målungdommen, ifølge TV 2, ha skaffet seg flere millioner kroner i uberettiget støtte. Vidar Lund var leder for målungdommen i den aktuelle perioden. Han er nå leder for selve Noregs Mållag.

Overfor TV 2 nekter han for at det har foregått noe ulovlig i Norsk Målungdom. I tillegg til Lund skal et titalls personer, ifølge TV 2, ha kjent til jukset.

Økokrims sjef Einar Høgetveit har kjent til påstandene om medlemsjuks i Norsk Målungdom i over et år, men har valgt ikke å etterforske saken.

- Både vi og Oslo-politiet har kjent til saken, men har ikke sittet på den dokumentasjonen TV 2 nå har funnet frem, sier han til Aftenposten.

Men de nye opplysningen betyr at etterforskning blir satt i gang. Høgetveit opplyser at hvis de aktuelle personene blir kjent skyldig i forbrytelser TV 2 antyder i sitt program, er det snakk om grovt bedrageri med en øvre strafferamme på seks års fengsel.

Høgetveit mener både politi og de instansene som deler ut penger i Norge nå må bli flinkere til å kontrollere pengeflommen.

- Dette er en type overtredelse jeg mener vi må se mer på.

Vi har i lang tid konsentrert oss om skatter og avgifter, men også på utgiftssiden i staten er det enorme summer. Her er kontrollkulturen ikke god nok.

Leder i Fordelingsutvalget i Barne- og familiedepartementet, Ramborg Elvebakk, sier utvalget vurderer politianmeldelse av Norsk Målungdom.

- Vi vil politianmelde hvis det er slik det ser ut til i dette programmet, sier hun til TV 2.

Mållags-leder søker permisjon - nekter skyld

[Aftenposten](#)

11 Oct 2002 4:00

425ord

Forfatter: KLUGE LARS

Leder i Noregs Mållag, Vidar Lund, har søkt permisjon etter

beskyldningene om medlemsjuks.

LARS KLUGE Han avviser alle beskyldninger om juks i den perioden han hadde ansvaret. Lund var daglig leder i Norsk Mål-ungdom fra våren 1995 til sensommeren 1996.

Men etter at TV 2 avslørte angivelig juks med statlig støtte både til medlemmer og kursvirksomhet, har han funnet det umulig å fronte målsaken inntil videre.

Svart på hvitt På nettsidene til TV 2s «Rikets tilstand» er det lagt ut peker til et regneark som angivelig er hentet fra Målungdommens arkiv. Her er det en kolonne over medlemmer med overskriften «Juks». Tallene i denne kolonnen er lagt sammen med betalende medlemmer og summert til «Statstall 98», i alt 2317, som det er søkt om støtte for. Uten juksemedlemmene ville antallet vært under 1200, og dermed ville det ikke vært grunnlag for støtte i det hele tatt.

Benekter alt

- Er dokumentet som viser medlemsjuks i 1998, et ekte dokument fra Målungdommens arkiv?

- Jeg aner ikke. Dette var etter min tid som daglig leder, sier Vidar Lund.

Også tidligere daglig leder Hege Myklebust avviser at et slikt dokument kan ha blitt laget i hennes tid. Hun gikk av etter sommeren 1998.

- Vi jukset ikke med medlemstallene. Jeg har også vanskelig for å tro at et slikt dokument kan ha blitt laget etter min tid, sier Myklebust.

Et annet poeng i TV 2s angivelige avsløringer er at det ble arrangert støtteberettiget dansekurs for mange sentrale medlemmer og bryllup for to av dem samtidig, i Dale i Sunnfjord. Ifølge TV 2 utløste kurset eller bryllupet, med forberedende kurskvelder i Oslo, i alt 40 000 kroner i støtte.

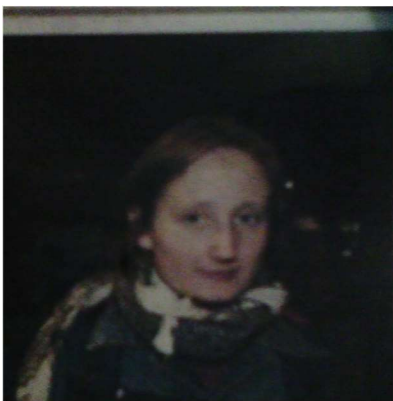
Vidar Lund var en av instruktørene, men de to tidligere daglige lederne kan ikke huske støttebeløpet.

- Innser dere at denne koblingen ser uheldig ut?

- Den gangen virket det rasjonelt fordi mange var samlet på ett sted. Men det var toskete å la kurstiden strekke seg inn i selve bryllupsfeiringen, sier Vidar Lund.

Norsk Målungdom har anmeldt det de mener er et datainnbrudd, men understreker at de ikke beskylder TV 2 for å stå bak innbruddet. Det er åpenbart at de mistenker en tidligere ansatt eller tillitsvalgt.

Tar pause. Vidar Lund er nå leder i Noregs Mållag, men søker permisjon etter påstander om medlemsjuks i perioden han ledet Norsk Målungdom. FOTO:TOR RICHARDSEN, SCANPIX

- Tror ikke på jukse-bevisene

Lederen i Norsk Målungdom, Gudrun Kløve Juuhl (23), sier hun ikke kan tro påstandene i TV2 om juks med medlemstall. - Dokumentene kan være fabrikkerte, sier hun.

10. OKTOBER 2002 KL. 7.58

RUNE MOEN

Hei, denne artikkelen er **over ett år gammel** og kan inneholde utdatert informasjon

- Jeg vil hevde at beskyldningene er usanne inntil det motsatte er bevist, sier hun.

TV2 skal ha fått tilgang til deler av Målungdommens datasystem og funnet dokumentasjonen for oppblåsing av medlemstall, falske distriktslag, falske seminarer og

at et bryllup for en av lederne i organisasjonen skal ha blitt omgjort til seminar og avstedkommet 40000 kroner alene i støtte.

- Fabrikkert

- TV2 hevder at det er Målungdommens dokumenter, men noen av dem er ukjent, sier lederen.

- De kan være fabrikkert, forfalsket eller manipulert for alt jeg vet.

- Hvordan forklarer du at Økokrim har kjent til forholdet mer enn et år?

- Vi tror det er samme person som har tipset politiet og TV2.

- Betyr det at dere har mistanke mot en konkret person?

- Ja.

Kløve Juuhl fikk vite om påstandene for cirka ei uke siden.

- Da gikk vi i arkivene våre for å finne dokumentene. De var borte, sier hun.

Siden tok hun kontakt med Barne- og familiedepartementet, og i et møte med dem i går sa hun seg villig til å stille alle dokumenter til disposisjon og samarbeide i etterforskningen.

Kløve Juuhl opplyser at departementet skal ha et nytt møte 17. oktober der de skal avgjøre videre skritt i saken.

Artikkelen fortsetter under annonsen

Etter TV2-reportasjen å dømme er det ikke rot som har ført til medlemsjukset. Det mulige jukset skal være ryddig og oversiktlig loggført, og det var skilt mellom virkelige medlemmer og jukse-medlemmer.

Målungdommen har et årsbudsjett på cirka to millioner kroner.

Kløve Juuhl har vært leder siden mars i år, men hun har vært aktiv siden 1995 og hatt verv i landsstyret, sentralstyret og vært lokallagsleder i perioden medlemsjukset skal ha foregått. Hun hevder hun aldri har sett noe som stemmer med inntrykket fra «Rikets tilstand» på TV2 i går.

- Ikke bevis

I dag har organisasjonen litt over 1800 medlemmer og cirka 30 lokallag, opplyser lederen. I TV2-reportasjen kom det fram at organisasjonen hadde operert med mer enn 3400 medlemmer, 54 lokallag og fire distriktslag. Grensen for å få statsstøtte er 1200 medlemmer. Neste søknadsfrist er 1. november.

Landsrådet for Noregs barne- og ungdomsorganisasjonar (LNU) er paraplyorganisasjon for 71 frivillige organisasjoner, og Norsk Målungdom (NMU) er en av disse.

Vidar Lund, som var leder i Målungdommen da medlemsjukset skal ha skjedd, har tidligere jobbet i LNU. I programmet sa han at dokumentene ikke beviser noe.

- Dersom det er slik at noen har jukset til seg mer driftsstøtte enn det de har rett til, er det en praksis som LNU selvsagt tar avstand fra, sier Alise Narjord, leder i LNU. Til TV2 sa hun i går at forholdet vil bli politianmeldt.

Gamle medlemmer kan ha medført statsstøtte

Norsk Målungdom kan ha sendt krav om statsstøtte for alle sine medlemmer og gitt blaffen i at mange av dem var for gamle til å få støtte.

Oppdatert 25 februar 2003

ARTIKKELEN ER OVER 16 ÅR GAMMEL

- [Kopier lenke](#)
- [Del på Facebook](#)
- [Del med e-post](#)

Kay-Morten Aarskog (21) var lokallagsleder for Volda og Ørsta Målungdom i 1998. Han bekrefter at han det året sendte inn en medlemsliste til sentralorganisasjonen som talte 33 betalende medlemmer under 26 år. 15 var det han kaller støttemedlemmer - personer over 26 år.

På Excel-arket som TV 2 presenterte i «Rikets tilstand», og som angivelig skal dokumentere målrettet juksing med medlemstallene, er Volda og Ørsta Målungdom oppført med tallet 33 under rubrikken «betalt 98», og med tallet 15 - det samme som antall støttemedlemmer - under rubrikken «juks».

Fordelte tallene

Til sammen sendte Norsk Mål ungdom krav om statsstøtte for 48 ungdommer på vegne av Volda og Ørsta i 1998. Det betyr alle medlemmer, unge som eldre.

- Jeg fordelte disse tallene og sendte dem til sentralorganisasjonen. Er det blitt sendt søknad om statsstøtte for alle sammen, må sentralorganisasjonen ha slått tallene sammen. Om dette beror på misforståelse eller juks, må sentralorganisasjonen svare for, sier Kay-Morten Aarskog til VG.

Hans navn ble trukket frem i «Rikets tilstand» på en liste der det står skrevet at noen måtte skrive årsmeldingen for ham. Dette fordi han «ikkje var å få tak på».

- Det er mulig at andre måtte skrive årsmeldingen for meg det året. Jeg var mye borte i arbeid, forteller Aarskog. Men han innrømmer at han lett kunne nås på mobil.

- Jeg kan ikke forklare hvorfor mitt navn er benyttet av sentralorganisasjonen på denne måten. Men om jeg ikke skrev årsmeldingen, så meldte jeg i alle fall fra om hvor mange medlemmer vi hadde, forklarer Aarskog.

På bærtur

Medlemslistene sendte han til daværende leder Magnus Bernhardsen. Han er i dag organisatorisk leder i Noregs Mållag. VG klarte ikke oppnå kontakt med Bernhardsen i går.

Kay-Morten Aarskog er kritisk til «Rikets tilstand» på TV 2.

- De har vært på bærtur. At det har vært jukset så mye i sentralorganisasjonen, tror jeg ikke på. Dokumentene de viser, er rare. De kan like godt være fabrikkerte, sier Aarskog.

Daglig leder Eva Marie Mathisen i Norsk Mål ungdom sier organisasjonen ikke opererer med en egen benevnelse for støttemedlemmer. Hun bekrefter

imidlertid at det hender lokallagene sender inn en oversikt over hvor mange medlemmer som kvalifiserer til statsstøtte, og hvor mange som ikke gjør det.

Publisert: 11.10.02 kl. 06:25

Ludvig Jerdal (91) har fått sin arvtakar: Jyplingen Lars Bjarne Marøy (28) frå Møhlenpris. Truleg ville det ha vore ein enklare jobb for han å vinna ett venstrekyrning og tiende til kyrkja.

Dei tek deg på ordi

PARAGRAF 4: «Alle lagsmøner jøta kynna seg tiskyoie at gjera, kvat dei kunna, til å fremja dat, som kann vera til Hugnad, Gaman og Bate fyre Samlaget. Så no veit du kvu du har å gjera. Det står i saga.

RØYND OG UNG: Ludvig Jerdal (l.v.) kan truleg læra Lars Bjarne Marøy ein ting og to om kvar Aasen. Men Marøy har kunne nok til å kjempa for målet når Jerdal ein dag er ute er saga.

ERIK RICHTER STRAND
HELGE SKODVIN (FOTO)

erik.ri@bergenstidende.no

Vestmannalaget har gått i språk-lyg motbakkar i 130 år no. Ludvig Jerdal har vore formann i fer-til av dei. Som ein hogrnorskens bondehar har vestmennene vore motstand mot alle anleitetkendinge. Det vil seie nesten heile kongeriket.

No er ein 28-årig, tidlegare bokmåls-gut frå Møhlenpris, veld til formann for stjern og helle laget. Landets eldste malling går greitt, om ein nokko baklegg, inn i eit nytt årtusen.

Eg skal vedgå at me er i mindretal, men eg har ikkje mist motet for det, seier 91-åringen Jerdal. Han syner dermed fram

den viktigaste evna han kan læra frå seg til den unge arvtakaren Marøy. Ver sja som fanden sjølv. Gjev ikkje opp.

Tid for målmisjon

Nye kostar er ofte det best eigna til å få vekk gamalt støv. Marøy har ei klar programfriesen.

Målrørsla er på mange måtar for veik i dag, seier den ferske formannen til den gamle. - Ho er for knytt opp til bokstavitrid, sosialisme, distriktspolitikk, fr-gjæringsideologi... Me må opna opp målrørsla for nye grupper.

No spør du vanskeleg, bryt Jerdal inn, som for å hjelpe ei frende i naud.

Marøy veit kvu han vil, men ikkje heilt kortes han skal få det

til.

- Me må få folket i tale. Me må ut i gatene.

- Som misjonærene?

- Ja, um so er Me må sprja deim. Kof- for ikkje nynorsk?

- Sa du «kofor»?

- Oi, ja, eg gjorde vstet det. Ein liten gløpp.

- Det skal vel vera «kvifor»?

- Ja, det skal jo det.

- Du kntar litt, du.

- Ja, og eg ikkje flink nok enno.

Om Lars B. Marøy kntar, er det kan hende ikkje så rart. Han er ein fersking i hogrnorsk.

Han er oppvaknen på Møhlenpris, og seinare på Laksøvig. Ikkje mange i-endingar å høyra der.

- Det hende då eg gikk siste året ved vidaregåande skule. På den tidi las eg mykje nynorsk litte- ratur, og vart sers fasci- nert av målet. Men den vanlege nynor- sken var ikkje heilt den rette for meg, og eg byrja jakta på mitt eige mål. Det fann eg

i Vestmannalaget.

- Og vart frelat?

- «Wertydd. Det gikk vel eit halvt år tid frå eg vart vertydd til eg praktiserte nynorsken fullt ut.

Ei plass for tradisjonar

- Ein kaffi, takk, med masse suker og masse fløyte. Ungar Jerdal ved disken. Vi er i Kaffistova til Ervingen Vestmannalaget bruka helda sine månalage medlems- møte i Kaffistova, før det flytta til Kafé Gullstolen på Brygge muse- et.

- Varm sjokolade til meg, takk, seier Marøy, som det samar seg ein unngut. Vist har han mykje å lære. Men han er i rute. Han spar- rar til Ivar Assen-sjøsje, og det berie.

Dagens speial på Kaffistova er rjonegroat med spekemat og kringle. Her sel dei og «patent» til «juogtrevise kroner.

- Vet du ikkje kvu patent er?

- Nei, Orsak.

- Vel, det er egg og bacon. Vil du ha det?

- Nei takk. Berre kaffi. Eg ber- re lurte, svarer eg, og skjemat litt. Du kan ikkje bliffa deg til plass ved stambordet på Kaffistova.

Her hong kortke utsjeringar eller ikkje på vagnene, men atmosfæren roper likevel at dette er postbolet til stri og bonde i ein travelt by. Samtundes har det montert blott lys på do, for at dei markonane ikkje skal linna blod- åra sine og setja sprøyter der inne. Tida krev sitt.

Ord frå ei svunnen tid

- Det berer seg jo at det er gam- lingane som styrer, seier Ludvig Jerdal. Han heller den kaffien som har hanna på fatet oppi kru- set igjen.

Han takka for seg som formann i 1991. Då tok Leidulv Hundvin over. Marøy byrja i april i år.

- Det kjem frå to skular, Jerdal og Marøy. Den gamle, og den ikkje fullt så gamle. Frå sidane i medlemsbladet Vestmannen les Ludvig Jerdal diktet «Blåk-fjøn i kveld»-klara, skrivt av dikteren Hans Henrik Holm.

- Or gardenidid drøp ei grøda; blid smla frå hogdi drøp. Stodt mot øemod er trygt i munde.

- «am rggdi frå mprnsi rps.»

- Han der er ikkje god å lesa, kjem det frå Marøy.

- Jo... Eg vil no ikkje segja det...

- Du må arbeida med han, i alle fall.

- Ja, men det er forståeleg. Fin skalskap.

- I ei leidd verd, ville alle tala og skriva slik som deg, Jerdal? spør vi.

- Nei, det vilde ikkje ha vore naturleg. Eg vil ha liest mogleg hogrnorskalekse. Men eg byker dialekt. Me må berre ikkje stella oss slik at dette språket vart ukjent for oss. For framtid.

Det endar i bokmål

Ordet «fundamentalist» står ikkje i Ivar Assens si ordbok. Ikkje «fanatikk», heller.

- Me er ikkje fundamentalistar, men i målsaki stend me for det fundamentale, seier Marøy.

Jerdal grip ordet for å djupa ut. Dei pratar i munnen på kvaran- dre no.

A-en har yvertekte fullstendig, og so og segja skove i-en ut. Og det er me mot, Og infinitiv på e, det et og um seg i nynorsken. Eg ser det mest utrløge. Det endar i eit utvaska bokmål.

Marøy er samd, og legg til:

- Me må lukta ut det som me hev teke frå tysk og dansk, og i staden binda oss meir upp mot islendisk og færøysk.

- Har du nokre døme? spør eg.

Han tenker seg om. Han har mange døme. Som alle «arbeid- telesme», ord som vert samansett av stantardisproposisjonar. Og kvifor skal vi nytta ord som «vol- leyball» og «offside»?

- Kva med «fligball», og «rang- stoda»? Me må vurderer dei, i alle høve, slystet eg.

Op så var han ute er saga

- Dette høyer soga til, seier Lud- vig Jerdal stundom som svar på vankunnige spørsmål. Då lenker han på kronika «Vestmannalaget 110 år», som han sjølv har vore med å skriva. På side 147 finn ein følgjande:

«Målrørsla fekk som ein stur i seg daa dei fyrste fygveingevnarne, romantikarane, tok til så falla i fras. Men det varde ikkje lange fyrr ho tok seg upp att. Og daa paa eit tryggare grunnlag.»

- Har du aldri vore sær ved å gje opp, Ludvig Jerdal?

- Nei, det hev eg ikkje. Det var nokre år eg var ottefull for helle nynorskens framtid, men ikkje no lenger. Norsk Målungton hev gjeve meg ny vov. Eg hev tru på folket vilft.

Marøy nikkar, og veit at han må freista å imfiri. Han har tida for seg, og metodane klare.

Hogrnorsk i cyberspace

- Me må huka tak i unge aktivis- tar over Internet og få dei til å sjå målet, seier Marøy, og syner at tida ikkje står i ro i målrørsla.

Han nytlar mykje tid framfor datamaskinen sin. Skrivt du

nynorsk på web'en, held han deg under oppsyn. Då er du potensiell malkjempar. Men Jerdal har ikkje sonevortert til cyberspace. Han gjer det nok truleg heller aldri.

- Kor gamal er eigentleg den der skrive-maskinen din, Jerdal, spør Marøy. Og han veit han er litt frekk når han gjer det.

- Å, den. Han er kjøpt i Nor- heimsund, av ein seljar for Jørgen J. Lien, det er ein «Smith Premier Junior» ifrå 1935. Og han gjev den dag i dag. Ein gong måtte eg til reparatur. Det var nokso som hadde stogga. Men det vart ord- na, og no treng eg jo berre skifta fargeband stundom. Eg trivst så godt med han, seier Jerdal, og tamer kaffikruket.

Fotografen gjer seg klar.

- No lyt me hema og fylje oss fyrr han skal fotografere oss, sei- er Marøy. Han leikar med målet sitt, og det gjev han stor glede. Han smiler.

- Ja, me må ikkje stå så presi- mistiske ut, seier Jerdal, og pres- ser fram eit smil, han og...

- Er du optimist, då? spør Mar- øy.

- Ja, i grunnen er eg vel det, svarer Jerdal.

■ været

SISTE

■ kultur

Målmann fra Møhlenpris

Lars Bjarne Marøy (28) fra Møhlenpris både skrev og snakka bokmål tidlegare. No tek han over som ny formann i Vestmannalaget. SIDE 17

Olav Kyrre rir igjen

Fire år og 21 dager før Bergen får status som europeisk kulturby braket to av byens mest markante kulturpersonligheter i går sammen i byretten. I krangel om en hest.

**TEKST: TONE SANDBERG
FOTO: EIVIND HANSEN/ULRIK LAMTSEN**

Det er den 87 år gamle journalisten Ludvig Jerdal som reiser svært ukomfortabelt mot den 72 år gamle skribenten Thomas Breivik, begge sentrale personer i etterkrigstidens kulturdebatt i Bergen. — Til sammen utgjør vi nærmere 160 års arvett, fra Thomas Breivik da han startet sitt partisinnlegg.

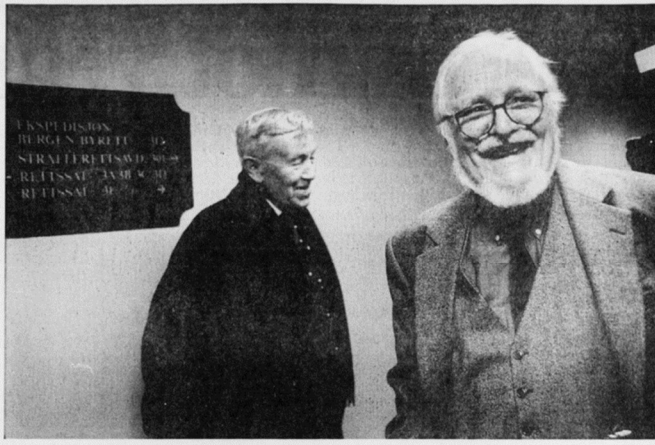
Stridens kjerne er om Thomas Breivik utfralet kan kalle Ludvig Jerdal «en profesjonell kverulant» slik han gjorde i kampen om plasseringen av Knut Steens Olav Kyrre-monument, modernistisk utformet i stål som en rytter til hest.

Det er en vertikal kjepphest som har ridd byen som en mare helt siden 1970. Etter en lang og vond debatt om det daværende besteforslaget som skulle plasseres på Ole Bulls plass, takket byen den gang nei til Knut Steen og Bergen Junior Chambers gave til byen. Nå besten igjen dukket opp for om lag tre år siden utløste det en arg kulturdebatt som Jerdals advokat, Helge Tveit, gikk gjennom for å belyse Ludvig Jerdals rolle som debattant, ikke som kverulant.

Snorre og flaggstang

I korte trekk er historien den at en privat gruppe med Asbjørn Hertrug i spissen for tre år siden ville forene byen monumentet og Bergen kommunes fond til utmykningen av byen, med Thomas Breivik som fungerende formann, gikk inn for plassering i Dreggen. Finansieringen på om lag 100.000 kroner skulle ordnes privat. Saksbehandling og plasseringen falt Ludvig Jerdal tungt for brystet. I en serie debattinnlegg i ulike aviser stillte han spørsmål om saksgang og plassering. Som islandsvenn protesterte han på at monumentet kom til å skygge for Snorre på tues i Dreggen, samt at flaggstangen der Jerdal selv ved sine anledninger hadde anvendt for å belyse det islandske flagget.

Videre stilte han spørsmål ved samtaler mellom privatsponorer og sentrale politikere, og Anders Kvam sin rolle både som medlem av den private arbeidsgruppen for

STRIDSHISTENE. Ludvig Jerdal (bak) føler seg arekrenket av Thomas Breivik. Krangelen om Olav Kyrre-monumentet ble i går brukt inn for Bergen byrett.

monumentet og som direktør i avdeling for fritid, kirke og kultur som skulle forberede saken for hovedutvalget. Anders Kvam ble kjent innhåll i saken i mars 1994. Enden på visen er blitt at bostyret har besluttet å sette opp monumentet på plassen foran Biblioteket.

— Jeg vil påvise at Ludvig Jerdal skreps var sunn, sa advokat Tveit i retten går.

Vadmel og mulling

Mens klagen raste skrev Thomas Breivik følgende i sin sypunktspalte i Dagsavisen den 5. juni 1994:

«Ludvig Jerdal er en profesjonell kverulant. Hans debatttaktikk er å mistenkeliggjøre andres intensjoner, og røp over motpartens mening. Jeg har sjelden eller aldri opplevd at Ludvig Jerdal omtaler andre mennesker — det

måtte da være hans åndsfrender i Vestmannalaget som unntak — på en positiv måte. Så konsekvent negativt som han er, er det vanskelig å ta ham på fullt alvor. Fikk han det som han ville, talet vi rundt vadmelbrød og mulla. «At far min kunne gjøre det gamle han hev gjort — uten selv å yte bidrag til dagens aktuelle debatt og problemstilling — ut over spitt og fleip. I hans tilfelle synes det som om-målet her nær mor kan misbrukes til så mangt». På slutten av innlegget, presiserte han at han med velbehag hadde tatt «mannen og ikke ballen», og oppfordret til behandling av sakligforholdet i debatten.

— I denne saken er det Thomas Breivik som er en fare for yttringsfriheten. Han deltok selv i den byråkratiske prosess for å prøve å smike bestien inn på Dreggplassen-

ningen. Når slaget så er tapt, prøver han å kvele Jerdals yttringer, uten at han selv er blitt angrepet personlig av Jerdal, sa Tveit. Han krevder at Breiviks utsagn blir kjent rettsdringde, og en erstatning på inntil 50.000 kroner.

Brevik beklaget

Breviks advokat, høyesterettsadvokat Pål Lorentzen, mente at Breviks uttalelser klart faller innenfor yttringsfrihetens rammer, og viste til en rekke domstolsavgjørelser så vel i Høyesterett som ved menneskerettsdomstolen i Strasbourg.

— Det finnes et rom i norsk samfunnsliv for uttalelser som kan være kritiske, krenkende og til og med uriktige og usanne. Det er dette som er yttringsfrihetens kjerne. Breviks uttalelser faller innenfor dette rom, sa han. Fordi Jerdal er en offentlig debattant

ligger karakteristikkene klart innenfor den type beskyldninger som kan fremsettes uten at det får strafferettslige følger, mente Lorentzen. Han viste til Jerdals omfattende polemiske virksomhet, at han måtte tale usaklige reaksjoner på sine innspill, og at Breviks uttalelser ikke er egnet til å skade Jerdals omdømme. Han ber om at saksøkte friettes og tilkjennes sakskostnader.

Det hører med til historien at Brevik svare på seg lei for uttalelser og var villig til å beklage dem i forliket. I fjor høst tilbød han seg offentlig beklagelse, samlet inn 40.000 kroner av advokathonorar på 400.000 kroner. Jerdal ville i tillegg ha 5000 kroner i oppreisning, men dette sa Brevik nei til. Dermed ble det injuriansak i byretten.

Saken administreres av byrettsdommer Svein Simonsaas og fortsetter i dag med vitneforklaringer.

Erklært ikke-kverulant

— Jeg saksoker snart Jerdal for misbruk av min pensjonisttilværelse, sa Thomas Breivik i retten i går. Han understreket at han i sine nærmere 50 år som skribent aldri hadde vært i rettsak før.

Det har Ludvig Jerdal som i 1987 fikk byrettens medhold i at han ikke er kverulant. Den gang gjaldt det en drøyt strid omkring sivilingeniør Ole Rakners husbygging i Fjellveien. I et brev til kommunen der Rakner søkte om adresse Fjellveien, omtalte Rakner Jerdal som «en kverulant som er uten injurerende kraft eller evne». Den følgende injuriansaken tapte Rakner.

— Når Tomas Breivik nå har utvidet begrepet til «profesjonell kverulant» føler jeg det som en forsterkning av det Rakner skrev den gangen, sa Jerdal i sin forklaring i går.

Han så for øvrig Breviks inn-

legg ikke bare som en arekrenking av ham personlig, men av Vinje, Garborg, Aukrust og hele den kulturarven de representerte.

Dommer Svein Simonsaas påpekte at Brevik var villig til å beklage, og spurte om ikke det kunne være nok.

— Det ville bare bli en notis i bladet, svarte Jerdal.

— Det ville det ikke! ropet Brevik fra siden. — Innlegget skulle få samme plass, samme akribt, skulle plasseres en ukedag slik du ville. Ah, det aksepterte jeg. Skal du først referere skal det være rett, sa en alterert Brevik, som også var nok så arg da han tok plass i vitneboxen.

— Jeg vet ikke om jeg skal være smigret over å tilhøre et kulturtelt frimureri eller anklaget for å tilhøre en kulturell ter-

ringgruppe som ville påtvunge et monument, sa han.

Han gresisatte at ordet kverulant var synonymt med kranglefant, noe han medgav at han selv kunne være. Han presiserte at han ikke mener at Jerdal er uten injurerende kraft, men mente at hans enorme frekvens av debattinnlegg og påvirkningsarbeid i lag og foreninger under Kyrre-debatten kvalifiserte til kranglefantstempelet.

— Eller spottegrek — det er vel et ord som kan brukes i hans krets, sa han.

Brevik kom for øvrig med en korrigering på det farnese innlegget av 5. juni 1994. Jeg skrev at han utelukkende hadde noe positivt å si om sine åndsfrender i Vestmannalaget. Jeg har senere brakt på det rene at han har hatt hissig strider med andre vestmenn.

Hvor er monumentet?

— Hvor er det blitt av dette her? Er det satt opp noe sted?

Spørsmålet kom fra dommer Svein Simonsaas, og avbrøt Jerdals historiske utlegning som tok til på 40-tallet.

— Det kommer, sa Brevik, og bibliotekspisen ble nevnt.

— Det kan bli nye arekrenkinger da! spurte Simonsaas. — Kanskje fra bibliotekstyret, foreslo Tveit.

— Vel, vel vi får ta en sak av gangen, sa Simonsaas.

Tuktens ris

— Ludvig Jerdal er selv en mann som bruker ordet, tar ordet og svinger et tuktens ris over dem som ikke deler hans oppfatning, sa advokat Pål Lorentzen, og fortsatte: — Han går ikke av veien for å skjære roste renner av huden på sine motstandere.

— Er han en arekrenker i strid med lovgivningen? ville Simonsaas vite.

— Det vil jeg ikke uttale meg om, svarte Lorentzen, som gikk videre: — Han fører en elegant penn, riktignok på et arkaisk nynorsk. Det slag han utkjemper har ber gått hans vei, men når slagene ikke har gått hans vei har han god hukommelse når det gjelder å sette inn kårdestikk ved neste korsvei.

SPRÅK-HØVDINGEN SOM INGEN KAN
MÅLBINDE

VG

5 Jul 1996 4:00

1112ord

Forfatter: HANS BRUNDTLAND HALLGEIR VÅGENES

**Vestmennene vil ha det norske urmålet tilbake DETTE ER VESTMANNALAGET:
Norges eldste mållag, stiftet i Bergen i 1868. Slåss for et rent «nynorsk», bygget på
arven etter Ivar Aasen. Har nære forbindelser til Island og Færøyene.**

Har engasjert seg i en rekke kulturelle tiltak, som gjenreisningen av Håkonshallen, diverse bokutgivelser og bibeloversetting.

Har månedlige møter med ordskifte, fyredrag og godkjenning av fyresegner.

IN: BERGEN (VG) Ludvig Jerdal slåss for fjellnorigmålet. Det kan virke som en håpløs kamp, men Jerdal og hans vestmenn regner med å vinne — i løpet av en tusen års tid.

— Me dreg den lange lina, ei tusenårsline, sier språkhøvdingen, som holder Ivar Aasens livsverk i hevd, og som aldri, aldri vil bøye nakken for nynorsk med a-endinger.

Jerdal har vært stjore i Vestmannalaget i 40 år. Stjore er det samme som formann, men slike uttrykk brukes nødig i det som er Norges eldste mållag. Og den dag i dag, i sitt 89. år, er Jerdal en aktiv medspiller for Stjorni

Styret, altså.

Det er mest gamle gubber som kaller seg vestmenn, men også noen kvende.

Allerede i 1871 fikk kvinner adgang til laget.

— Det stend i boki, side 33, sier Jerdal

Murstein

Boken han refererer til, er en murstein på 600 sider, om Vestmannalagets historie, som Jerdal nærmest kan på rams. Og ganske riktig, på side 33 kan vi lese om «Kvendestridd»: «Sume var rædde for aa taka kvendi med i slikt eit lag. » Etter hvert fikk kvinnene sitte på galleriet «. . . og skoda ned på karane og sjaa kor dei aat og drakk og livde godt. » Laget delte seg i «dei kvendekjære» og «dei kvenderedde», og førstnevnte gruppe gikk seirende ut av den striden.

Jerdal var visstnok ikke medlem den gangen, men ville nok ha tilhørt de kvinnekjære. Men det er en annen historie.

For i stor grad handler Jerdals liv om kampen for i-endinger og det høgnorske målet. Han ble vekket da han som ung hjemme i Kvinesdal hørte et foredrag av vestmannen Torleif Hann-aas: — Han sa at dei unge som vert verande heime i bygdi, dei skal tala eit godt bygdemål og dyrka det. Men dei som reiser til ein by, skal tala eit landsmål slik det vert skrive, for byfolk skjønar ikkje all dialekt.

Jerdal tok konsekvensen — for det var bymann han skulle bli — og lærte seg målet.

— På same vis som borgarar i Bergen i fyrre århundre lærde seg Ivar Aasens mål i staden fyrr Kristiania-dansk. Fine kaupmenn og kaupmannsemne gjekk og øvde seg på Kalfaret! Det stend i boki . . .

Han blar opp side etter side i lagets stolte historie. Her finner vi forgjengeren, Maalmannsringen «Namnlaus», her leser vi om Vinjes berømmelige besøk i 1869, da «two tri hundre karar og kvende hadde møtt fram», og her skildres i detalj da Ole Bull gikk i spissen for Vestmannalaget i 17. -maiprosesjonen

Språkrevisjonen

Vestmannen Bull, som tidligere hadde tatt Myllarguten under sine vinger, var sterkt delaktig i gjenopplivingen av landskappleikene.

— Det er Vestmannalaget si ære at kappleiken i år kunne feira 100 år, med 1500 deltakarar. Pietismen hadde nærast drepe denne kulturarven, det var synd å spela og hardingfela vart brend på bål. Vestmennene berga spelet! sier Jerdal med lun begeistring. Og refererer til boki.

Jerdal kom til Bergen i 1936 og ble snart medlem av Vestmannalaget, akkurat tidsnok til å oppleve språkrevisjonen i -38, som skulle gjøre a-målet enerådende.

— Det er den største ulukka det norske målet hev vore ute for. Me mista og gode norske ord som brjota, brjost, bljug, bljoda, fljuka, fljot, frjosa, skjota, skrjona, strjuka . . .

Han lekser opp en hel ordliste, som for folk flest lyder arabisk. Men alle er ord som Ivar Aasen brukte, og som vestmennene stadig tar vare på.

For Jerdal personlig resulterte språkstriden i at han trakk seg som redaktør i Norsk Tidend, og fikk en årslønn med på reisen. Målmannen kjøpte deretter en Ford Zephyr; et dollarglis som vakte oppsikt i Bergen i en bilfattig etterkrigstid.

Selv om Jerdal kan oppfattes som en levende antikvitet, er han ingen mørkemann. Han har alltid vært EU-tilhenger, selv i 1972 da han jobbet i avisen Dagen, der Dyret var viktigste nei-argument.

«Havde eg vori 20 år yngre, skulle eg ha emigrert,» sa han den gang. Men, han ble i Bergen og sørget blant annet for at byens liv ble krydret med kulturstrid og nabokrangler. En av Jerdals naboer erklærte ham for «en kverulant, uten injurierende kraft», en feide som gikk til topps i rettsapparatet

Ny rettssak

— Ja, eg hev Høgsterett sitt ord på at Ludvig Jerdal ikkje er kverulant, og at eg hev injurierande kraft! sier han og klukkler.

Til høsten venter en ny rettssak, denne gang mot en annen av Bergens hyperaktive kulturoriginaler, Thomas Breivik, som kalte Jerdal «en profesjonell kverulant». Bakgrunnen er at Breivik vil reise en mildt sagt modernistisk statue av byens grunnlegger, Olav Kyrre. Det syntes Jerdal var ille nok i seg selv, men verre ble det da monumentet skulle fortrenge Vestmannalagets egen stolthet, Vigelands statue av Snorre Sturlason. — Eg har kjempa med nebb og klør mot dette jarnskramlet, so at det ikkje skal kasta skugge yver sagaskrivaren. Og eg vann den kampen.

Hvem som vinner i lagmannsretten, er mer uvisst, men Jerdal kommer nok til å bite fra seg. Så langt har han vært umulig å målbinde, hvis man da ser bort fra bindingen til det han selv kaller «riksnorsk».

Og den staute stjore, hev vore, ser lyspunkter i språkmørket. Målungdommen har nå brutt med Noregs Mållag og følger vestmennene i striden om i-endinger.

— Det gler meg at ungdomen vil ha eit friskt og radikalt norsk mål. Fyrr det er me som er dei radikale i dette spursmålet, sier Jerdal, som også kan glede seg over at Vestmannalaget er i ferd med å bli et kultfenomen i Bergen. Nye unge medlemmer kommer til, det vil si folk under 70 år. Og som før består laget av alle slags folk, så vel fine bergensere som slostriler, studenter og pensjonister.

Alle samles under parolen (som stend i boki): «Arbeida fyre målsaki, kvessa tjodskaphugen hjå lagsmennerne og fremja nordmannskapen. » ORDLISTE For eventuelle lesere som er født de siste 60-70 år, oversetter vi her en del ord i artikkelen. Til bokmål: Bloda — by Boki — boken Brjost — bryst Brjota — bryte Bljug — blyg Fljot — fløt Fljuka — fyke Frjosa — fryse Fyredrag — foredrag Fyresegn — statutt Fyre — for Fyrre — forrige Havde — hadde Hev — har Hev vore — tidligere Jarnskramlet — skrothaugen Kaupmann — kjøpmann Kaupmannsemne — blivende kjøpmann Kvende — kvinne Ordskifte — debatt Skjota — skyte Skoda — skue Skrjona — skrøne Stend — står Stjore — formann Stjorni — styret Strjuka — stryke Tjodskaphugen — nasjonalfølelsen Tri — tre Tvo — to Sume — noen Vert — blir Vestmann — medlem i Vestmannalaget Yver — over SI: "Dannelsen utgaar fra Vestmannalaget." Bjørnstjerne Bjørnson

Lagerbygning totalskadet

Rykket ut to ganger: En stor lagerbygning like ved Skjoldskiftet i Fana ble totalskadet av brann i går kveld.

TEKST: KJERSTI MADR OG MARIT HOLM
FOTO: KJERSTI MADR

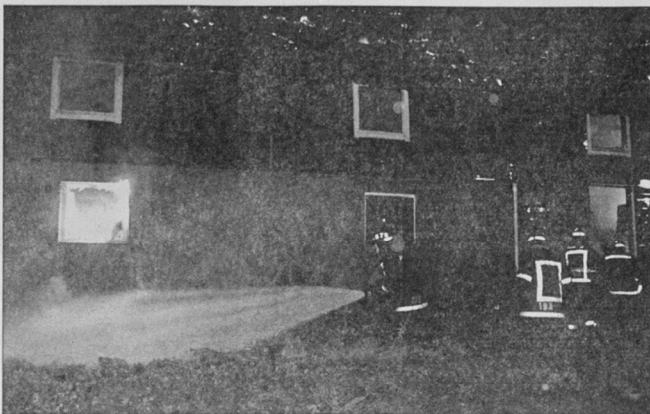
Bygningen ligger like ved en bensinstasjon, men det var aldri fare for spredning.

Brannen ble meldt klokken 21.38, og 15 brannmenn fra Årstad, Arna og Fana rykket ut til brannstedet. 22.23 var brannen tilspilende under kontroll, men allerede en halvtime senere tok den seg kraftig opp igjen. Brannvesenet måtte rykke ut på nytt, og var fortsatt i sving med etterlokking ved midnatt. Politiet har hatt vaktmannskaper ved branntomten i hele natt.

Det var aldri fare for spredning, sa fungerende brigadefører Arvid Johanssen til BT under etterforskingsarbeidet.

Soilbred Bakeri leier huset som lagerplass for maskiner, emballasje og reservedeler. Eier Lars Jørgensen investerte i en omfattende modernisering av bygningen for 7-8 år siden. - Vi kommer til å bygge opp igjen lageret, sier sønnen Lars Fredrik til BT.

Han forteller at de har vært svært plaget av læsgengere som har brutt seg inn i bygningen. Saken vil bli etterforsket, får BT opplyst ved Bergen politikammeret.

LAGERBYGNINGEN var fullstendig overteint, men brannvesenet fikk rask kontroll over flammene.

Pappkasse revolusjonerer fisketransporten

Slutt på søl og lukt:

Han kommer inn i blazer med fiskekassen i papp på skuldrene. Setter den på det mørke, polerte styrebordet. Etter en time tar vi den med oss, og bordet er like tørt og rent.

TEKST: MALBRITT DAHL
FOTO: KJERSTI MADR

Den nye pappemballasjen vil revolusjonere transporten av fisk. Ikke trenger du egne kjøler, egne biler eller fly. Nå kan fisk behandles på samme måte som annen ferskmat. Og det beste av alt, kassen kan resirkuleres, sier visesjefadministrerende direktør Øyvind Fossey i Hallvard Lerøy A/S til Bergens Tidende.

Fiskeeksportøren Lerøy har utviklet den nye pappkassen i samarbeid med den svenske bedriften SCA Packaging Sweden AB i Marnefäst ved Väner.

Holder seg tørt

På grunn av søl og lukt har man hittil måtte frakte fisken i egne fiskebiler, og oppbevare den på

spesielle kjølelagr. Med pappkassen kan fisken transporteres og oppbevares sammen med andre matvarer som frukt og kjøtt. Det vil ifølge Fossey gi større synergi-effekter. Bæringen av kassen vil også bli mer behagelig når man slipper rennende luke over all.

I pappkassen holder fisken seg tørt og fin i flere døgn på grunn av en matle i bunnen, som absorberer all fuktighet. Når isen smelter, utvides maten, og fisken ligger hele tiden høyt og tørt, forteller Fossey.

I dag brukes isoporkasser til transport av fersk fisk. Eksportørene må også bruke forskjellige kasser til bil- og flytransport. Fiskekassen gjør at kassen bare kan brukes én gang, før de havner i en Bialden.

Hallvard Lerøy sender hvert år 3,2 millioner kasser med fisk ut i verden, dvs. 67 fullstendte trailere på 18 tonn hver uke. Hele 40 prosent av fisken går til Østen, og ukentlig sendes to fly til Østen med totalt 74 tonn fisk.

Pappkassene kan slås sammen og resirkuleres etter bruk. En annen ting er at fiskekaktene trenger mindre lagerplass fordi emballasjen leveres flatpakket på paler, forteller Fossey.

Pappkassen er vesentlig dyrere enn isoporkassen, uten at Fossey vil si hvor stor prisforskjellen er. Han har likevel tro på at produktet vil slå igjennom.

I dag koster det 1000-1500 kroner å vaske ned bilen etter en fisketransport. Tar vi med alle kostnadene etter transport i isoporkasser, er det ikke tull om at pappemballasjen er billigere totalt sett, hevder Fossey.

Det estetiske teller også for fiskekasser. Det var nye frem og tilbake for Lerøy valgte lys papp.

Vi vurderte å produsere dem i brun papp for å understreke miljøprofilen. Men vi fant ut at øyegangen ville bli for stor i forhold til de hvite isoporkassene, som kundene er vant til, sier Fossey.

Positive kunder

Pappkassen er testet hos Hallvard Lerøys kunder i Norge, Sverige, Frankrike, Spania og Portugal. Og tilbakemeldingene er bare positive. Lovdag presenterte selskapet på forbruker- og matvaremessene Anuga i Köln, Bude SAS og den internasjonale dyngemessingen IATA har vedtatt pappkassen, og i neste uke går den første flylasten.

DET VERKEN lukter eller renner av de nye fiskekassene av papp som Hallvard Lerøy A/S har tatt utviklet. - Nå kan fisk behandles på samme måte som annen ferskmat, sier visesjefadministrerende direktør Øyvind Fossey.

Demokratiunderskotet i NMU

I eit oppslag i Dag og Tid 13.12.03 hevdar Arild Torvund Olsen at NMU hev vore ein demokratisk organisasjon. Det er ikkje fyrste gongen Olsen uttalar seg i saki. På epostlista Mållagslista hev Olsen 30.10.02 eit innlegg der han m.a. segjer at "[n]år Økokrim hev slege fast kva som er gjort og ikkje gjort, so er det både viktug og naudsynt at me tek ei oppgjerd." Dette stend i klår kontrast til det Olsen skriv seinare, når fakta hev kome fram og seks personar er tiltala: "Dei tvo som er nemnde her [dei som avslørde medlemsjukset] hev tydelegvis havt eit ynskje um å skada resten av målrørsla, og eg vil berre få presisera at dei IKKJE hev resten av høgnorskrørsla bak seg." (Mållagslista 5.5.03)

Innleggi frå Olsen gjeng inn i eit mynster: Dei same personane som fyrst freista å draga provmaterialet frå Rikets Tilstand i tvil, hev sidan freista å rettferdiggjera juksemarkarane og sverta dei som avslørde jukset. Olsen hevdar at han ikkje kjenner til politisk siling av medlemmer i NMU. Frå 1999 til 2000 var Olsen sivilarbeidar på NMU-kontoret. Tyder det at Olsen hev arbeidd eit heilt år på skrivarstova utan å få kjennskap til svindelen som eg og Myrvoll fann solide prov på etter nokre fåe kveldar? I so fall burde det vera av mindre interessa kva Olsen elles ikkje hev sét eller høyrte i NMU.

Olsen er ikkje den einaste som hev engasjert seg i NMU-saki den siste tidi. I Dag og Tid 6.12. vert Vidar Lund sitert slik: "AUF-skandalen førte til ein sterkare indre justis og at jukset måtte haldast endå meir hemmeleg." I same nummer uttalar ein av dei tiltala at "det harde arbeidet var nok med på å rettferdiggjere det vi gjorde overfor meg sjølv". Det vert vidare referert at dei tiltala hadde "jarndisiplin". Dei torde ikkje å gå til Noregs Mållag.

Indre justis og jarndisiplin kring jukset

Attåt juks med studieringar og misbruk av frifondmidlar til tiltak som var initierte frå sentrallækken og ikkje frå lokallagi, vart det drive medlemspengejuks. At dei tvo fyrste tiltaki ikkje skapte verksemd i organisasjonen og soleis ikkje fungerte demokratisk, segjer seg sjølv. Vidare førde medlemsjukset til at hovudfyremålet vart å samla inn namn og tilskrifter på folk som kunde puttast inn i medlemskartoteket, uavhengig av um dei ynskte medlemskap. Skulde ein halda medlemstalet uppe, måtte ein sankta inn mange nye namn for å få gjennomstrøyming i organisasjonen. Ideologien i målreisingi og dei målpolitiske ordskipti vart underordna det vesentlege, som var å halda organisasjonen gåande.

Det var dessutan eit skeivt tilhøve millom NMU representert ved skrifvarstova og aktivistar som freista å argumentera mot leidingi. Med tvo løna tilsette og nokre aktivistar kunde skrifvarstova styra heile organisasjonen. Vart det for mange skulerte i opposisjon til leidingi, vilde risikoen vera at jukset vart avslørt av folk som ikkje hadde noko å tapa på å avsløra det. Det var dette som var ein av fàrane i fraksjonsstridane på slutten av 1980-talet.

Dei tiltala hev sagt at dei ikkje kunde gå til Noregs Mållag med problemet, men kva med opposisjonsgrupper i eigen organisasjon? Det er openbert at dette temaet må ha vore klårt for dei tiltala og andre som organiserte jukset, for dei talar um "sterkare indre justis" og "jarndisiplin". Dei meiner at dei var "fanga av systemet og historia" (DT 6.12.03). Det som er klårt, er at dei gamle juksempakarane ikkje hadde nokon represaliar mot nye sentrale tillitsvalde. Kvar ny leidar eller skrifvar kunde når som helst reservera seg og eventuelt avsløra jukset. Difor var det viktugt for dei gamle å sikra seg so fullstendig kontroll som mogeleg yver nye tillitsvalde.

Landsstyret det høgste organet i NMU?

I lovene til NMU heiter det at "[l]andsstyret er det øvste organet i NMU mellom landsmøta". Det høver dårleg med korleis sentralleidingi såg på seg sjøve. I eit opprit frå eit sentralstyremøte 9.5.00 slær sentralstyret fast (i ei sokalla "B-sak") at det er dei som er "den røynelege politiske leiinga". Landsstyret er ein "kaderbyggingsplass", og møti bør nyttast på skulerande verksemd framfor å gjeva innsyn i organisasjonen.

I eit anna dokument frå sentralstyret ser me at ein av styremedlemene skal ha andsvar for å halda yversyn yver "kva [som] finst av kadrar og kaderspirer og syta for at sentralstyret driv aktiv kaderbyggjing". Normalt sett skulde ein tru at det vilde merkast når det kom upp folk som var serskilt interesserte i å arbeida med målsaki i NMU. Men det er ikkje nok, for ein skal skaffa folk som leidingi er nøgde med, "kadrar". Det fører med seg at sentralstyret etter landsstyremøti tek ein gjennomgang av korleis kvar einskild landsstyremedlem ter seg. Det vert laga tiltaksplanar, der dei ulike medlemene skal fylgjast upp slik at dei kjem mest mogeleg på lina med dei leidande i sentralstyret.

Unge Høgre-mann i programnemndi, nei takk!

Ein Unge Høgre-mann frå Møre og Romsdal sat i landsstyret frå 1997 til 1999. På eige tildriv vart han peika ut til å sitja i nemndi som skulde koma med framlegg til "Program for ein alternativ ungdomskultur", eit stort satsingsområde for NMU. Det er tydeleg at utpeikingi av UH-mannen må ha høvt dårleg for dei leidande i organisasjonen. Det gjeng fram av oppritet frå landsstyremøtet 6.–8. februar 1998:

"LST har vorte samde om å utsetja vedtaket av programmet. I ordskiftet vart det lagt mange føringar på arbeidet i nemnda. Sidan [UH-mannen] ikkje var til stades under desse dryftingane, bør han ikkje sitja i nemnda. Røysting: 6 mot, 6 for, 5 fråhaldande. Vedteke med leiaren si dobbeltrøyst."

På sentralstyremøtet 10. februar diskuterte sentralstyremedlemene "kva me skal gjera med [UH-mannen]". Vedkomande vert umtala som eit problem av di "han byggjer alliansar" og vert karakterisert som "kverulant" og "fjomp". Ein av medlemene i sentralstyret hevdar at han berre "appellerer til medkjensla"; han hev "ingen med seg politisk". Vedkomande oppsummerar med at det beste tiltaket er: "Putt han i ei nemnd, [der] har han ikkje fleirtal". Me fær òg vita at argumentasjonen frå sentralstyret um UH-mannen var "dårleg"; den eine av dei argumenterte "vikarierande" og ei onnor var "dogmatisk. Men sentralstyremedlemene hev meir å segja av prinsipiell karakter denne gongen:

"Det vert eit kunstig skilje mellom lst og sst. Det at lst-medlemer snakkar om «dåkker» vitnar om at dei ser eit skilje, i og med at dei ser for seg eit skilje, er det eit problem, dette er [UH-mannen] med på å forsterka. Me må diskutera korleis me skal takla motsetnader i lst. Kvar einskildperson i sst kjende for lite andsvar for *si* sak på lst-møtet."

Sentralstyret skulde med andre ord havt betre kontroll yver møtet. Dessutan oppsummerar ein med at landsstyremedlemene hev inntrykk av at det vert drive lobby på gangen og at "store gutar diskuterer seg i mellom". Me ser her at sentralstyret hev ein klår dagsetel der dei ynskjer å nytta landsstyret som eit verkty for seg sjølve. Tilfellet med Unge Høgre-medlemer er noko spesielt av di tenkjingi til sentralstyremedlemene vert so tydeleg, men det finst nok av døme på liknande tilhøve.

Vinstreradikalismen

I samband med at AKP kasta redaktøren for Klassekampen i 1997, laga ei rad sentrale NMU-arar og NMU-støttespelarar eit opprop. Der helsar dei redaktørskiftet velkome og "er viljuge til å gjeva avisa ein ny sjanse, og byrja tinga avisa/verva nye tingarar/selja henne og elles gjera ein innsats der det trengst."

Det var nær kontakt millom NMU og Raud Ungdom. Mange leidande NMU-aktivistar var til stades på sumarlæger i RU, og leidande NMU-arar spreidde ofte infor masjonstilfang um RU og RV til nye medlemer. Når ein ser på dei mange ålmennpolitiske sakene som NMU hev teke upp, ser ein snøgt at det er umsynet til å visa seg som ein vinstre radikal organisasjon som vert det viktugaste, ikkje å fremja målpolitiske standpunkt ut frå ein ålmennpolitisk nøytral ståstad. Til dømes hev NMU gjennom heile 90-talet gjeve studnad til frigjeringsrørslor i konfliktvald som Nord-Irland, Baskarland og Kurdistan. Andre døme på utspel med liten relevans for målsaki er studnad til Blitz- miljøet i Oslo og muslimske leidarar i World Islamic Mission, eller motstandet mot samanslåing av skjøtefelt i Mauken/Blåtind.

Ein av dei tiltala i NMU-saki hev vore med på utgjeving av blad og hefte for AKP, medan andre hev engasjert seg politisk for RU og ROSSO (Radikal og sosialistisk studentorganisasjon). Ikkje so reint fåe leidande aktivistar i NMU hev dessutan funne vegen inn i Klassekampen som løna medarbeidarar.

Audun Skjervøy, fyrre bladstyraren i Dag og Tid, oppsummerte saki greidt fyre landsmøtet i NMU i 1998:

"Slik blir det når udemokratiske krefter med meir og mindre fast tilknytning til Rød Ungdom – ungdomsorganisasjonen til det politisk marginale AKP – får altfor stor ideologisk gjennomslagskraft. Og det er vel vanskeleg å tenkje seg noko som står fjernare frå dei radikale ideologiske tradisjonane i målrørsla enn autoritære og einsretta tankar."

Olav Torheim, 20041208

Ein forbrytarorganisasjon

Stavanger Aftenblad

22 Jan 2004 4:00

1022ord

Forfatter: Anders M. Andersen

Norsk Målungdom skriv at dei tek avstand frå medlemsjuks. Betre seint enn aldri.

Av Anders M. Andersen, Stavanger

Noregs Mållag skriv at denne organisasjonen tek ansvar for det galne som er gjort. Men gjer Noregs Mållag det?

Oslo Tingrett slo fast at langt fleire enn dei dømde er skuldige - dei som starta med desse metodane og dreiv slik år etter år, men dei fleste for så lenge sidan at dei ikkje kunne dømast. Desse er i dag ikkje i Norsk Målungdom, men i Noregs Mållag, der mange av dei har eller har hatt sentrale tillitsyrke. Desse har ikkje berre svindla staten. Vil Noregs Mållag rydja opp og gjera god den uretten dei på vegner av NMU og Noregs Mållag har gjort mot ikkje-kriminelle målfolk, som dei har svindla, fornærma og misbrukt i mange år?

Øydela ei heil rørsle

Ei byråkratisk sekt dreiv Norsk Målungdom i 12-14 år. Med falske medlemstal og annan uærlegdom har ei lita gruppe på heiltid, betalt av staten forgifta og øydelagt ei heil rørsle, og passivisert eit par generasjonar målinteressert ungdom. Då desse folka sette i gang, var det aktive målungdomslag over heile landet. I dag er det att to-tri studentmållag og ei rekke oppdikta lag med dels oppdikta medlemmer, dels verkelege namn. Mange av desse veit ikkje kva dei på denne måten er brukte til.

Somme vil gjerne tru at saka handlar om idealistisk ungdom som har mist sin sunne sans i strevet for heiderlege og gode føremål. Men det er verre. Tid, krefter og pengar har mest vore nytta til intrigar og maktspel mot andre målfolk, med ymse slag metodar. Konsekvent og målretta skaffa dei seg kontrollen over Noregs Mållag, ein kontroll som har kosta organisasjonen dyrt. Skamriding av målpolitiske ideologiar saman med alliansar på kryss og tvers har fylgt oppskrifta for salamitaktikk som den ungarske kommunistleiaren Rakosi i si tid sette namn på.

På landsmøtet i Noregs Mållag i 1999 fekk NMU-blokka kasta den siste leiaren dei ikkje hadde kontroll over. Slikt hadde ikkje hendt før. Alliansen var: NMU-AKP-konservativ rettskriving-avvising av diaktlinar-mindre vekt på skulemål. Mange trudde det var desse sakene dei røysta for eller imot. Leiaren som skulle kastast, var Liv Ingebrigtsen frå Troms, som hadde representert nynorsken og målrørsla offentleg på framifrå vis. Det heitte difor at ho var håplaus i organisasjonsspørsmål.

Det ho hadde gjort, var å krevja at NMU skulle gje opp medlemstal for laga sine, eit sjølv sagt og rimeleg krav skulle ein tru, etter som talet på utsendingar til landsmøta blir rekna ut etter medlemstal. På det førre landsmøtet hadde det vore dissens i fullmaktsnemnda om mandatet til NMU-utsendingane. Mindretalet, ein jurist/sorenkrivar peikte på at her kunne løyna seg medlemsjuks. Dette hadde landsmøtet valt å oversjå.

Då Liv Ingebrigtsen hadde kravt medlemstala på bordet, måtte ho kastast, og ho blei kasta med 13 røysters overvekt. Fleire enn 13 røysta på grunnlag av falske medlemstal og lag som ikkje fanst. Dei færraste skjøna kva som hende. Ingen hadde fått vita den verkelege grunnen til at leiaren måtte kastast. Landsmøtet valde i staden ein tidlegare NMU-leiar til leiar for Noregs Mållag. På siste landsmøtet valde Noregs Mållag ein leiar til som hadde vore med på meir enn godt var. Han uttala offentleg kor glad han var for at saka hans var for gamal. Så sette dei i staden inn ein som ikkje har slikt å svara for, men som offentleg bagatelliserer saka. I den daglege leiinga på kontoret har han fleire av det andre slaget.

Urett som må gjerast opp

Kan og vil Noregs Mållag gjera opp med uretten? Er dei som vil og kan dette mange nok og sterke nok? Sommaren 1999 var det møte i Stavanger for utsendingar og varafolk til landsmøtet. Talsmannen for styret og valnemnda, ein bonde frå Ryfylke, sa at problemet med Liv Ingebrigtsen var økonomien; ho hadde ikkje greie på og ikkje styring med den. Og med røyntslene han hadde frå andre organisasjonar, var det i slike høve berre ein ting å gjera.

Dette var stygge insinuasjonar, og han blei pressa med spørsmål om det var rot eller underslag eller kva det var. Dette svara han ikkje på. Mange tok avstand frå denne argumentasjonen. Så gjekk det slik det då går; nokre trur ikkje på slikt, andre meiner det må vera noko i det. Det var lygn, og no ser alle kva slag økonomi Liv Ingebrigtsen ikkje forstod seg på.

Kva vil Noregs Mållag no gjera? Med dette og anna? Vil han som laug for oss på møtet i Stavanger, dra tilbake det han sa og be Liv Ingebrigtsen og oss om orsaking? Trengst ikkje det? Er det rett å samarbeida med slike folk? Er det rett å be folk ha tiltru til dei?

NMU-skamma er sjølv sagt til skade for nynorsken. Men ein roten organisasjon har ingen bruk for. Her har vi å gjera med folk som er dei verste fiendane nynorsken har og kan ha. Dei får andre til å tru dei arbeider for nynorsken, når dei i beste fall driv med noko som berre ser slik ut. I denne som i andre samskipnader går mykje av verksemda på tomgang. Det verkelege målarbeidet og målstriden går føre seg andre stader. Langt dei fleste som nyttar og krev nynorsk, er ikkje medlemmer. Oppgåva for oss målfolk er å hjelpa dei.

Det kan vi gjera med eller utan Noregs Mållag. Og ordnar ikkje Noregs Mållag opp for seg, er nynorskbrukarane betre tente utan ein slik organisasjon. Somme vil gjerne tru at saka handlar om idealistisk ungdom som har mist sin sunne sans i strevet for heiderlege og gode føremål. Men det er verre.

Kva vil Noregs Mållag gjera?

Stavanger Aftenblad

29 Jan 2004 4:00

306ord

Forfatter: Anders M. Andersen

Av Anders M. Andersen, Stavanger Kva gjer Noregs Mållag med skadeverket som er gjort? Det svarar leiaren i Noregs Mållag ikkje på. I staden prøver han ein gong til å bagatellisera saka.

Han påstod i lesarinnlegg i ei rekke aviser at det handla om få personar. Oslo Tingrett seier det var mange, og langt fleire enn dei som blei dømde.

To av dei har seinare vore leiarar i Noregs Mållag, andre sit i dag sentralt i den daglege leiinga, politisk tilsette av styret. Gjer det saka betre at dei ikkje er valde av landsmøtet, og av at Brunstad prøver å gjera eit poeng av det? At ein leiar i Noregs Mållag kravde medlemstala på bordet og så blei kasta av NMU og dei desse fekk lurt med seg, feier Brunstad vekk med at leiaren ville blitt kasta uansett. For eit anna utfall måtte 13 røysta annleis. NMU hadde 22 utsendingar.

Brunstad har såleis ikkje tilbakevist dei fakta og dei samanhengane eg har påvist. Og kvifor prøver han på det? Alle medlemene har vore misbrukte i eit spel som såg ut til å handla om målpolitikk, som laga og skulle laga uforsonlege motsetningar, men som handla om ein forbrytarklikk. Denne klikken hadde mange, for det meste umedvitne og uinformerte hjelparar som var med på å øydelegga tillit og samarbeid med lygner og falske skuldingar, slik eg har påvist og som Brunstad ikkje kommenterer.

No spørst det om Noregs Mållag vil reisa seg att eller sjukna inn som ei daud sekt. Komande landsmøte blir avgjerande. Det leiaren går ut med i avisene, lovar ikkje godt i så måte. Med det han og styret no gjer og ikkje gjer, kan dei koma til å gjera skaden endå større.

© Stavanger Aftenblad

Noregs Mållag driv målsak

Stavanger Aftenblad

19 Feb 2004 4:00

623ord

Forfatter: Endre Brunstad

Somme vil ha det til at målrørsla har vore meir oppteken av å krangle internt enn å drive aktivt målarbeid.

Av Endre Brunstad,leiar i Noregs Mållag

Ein kan få slike assosiasjonar når ein les innlegga til den gamle målkjempa Anders M. Andersen i Aftenbladet 22. og 29. januar. Utgangspunktet hans er alvorleg nok, nemleg medlemsfusket i ungdomsorganisasjonen Norsk Målungdom (NMU). Det ugreie er at Anders M. Andersen kjem med påstandar om at Noregs Mållag freistar å «bagatellisera» medlemsfusk-saka. Dessutan koplar han til andre målpolitiske saker på ein måte som det ikkje er grunnlag for.

Lat meg få presisere: Det er for heile målrørsla både trist og alvorleg at NMU-leiinga tidlegare har gitt opp for høge medlemstal, og motteke for mykje statsstøtte. For Noregs Mållag som organisasjon er det vidare problematisk at NMU har brote tilliten overfor Noregs Mållag.

Urettmessig påverknad

Sjølv om Noregs Mållag og NMU er to sjølvstendige organisasjonar, har NMU gjennom samarbeidsavtalen

status som ungdomsorganisasjonen til Noregs Mållag, og dermed tilgang til styre, utval og landsmøte. Ved å ha oppgitt for høge medlemstal, kan NMU ha tileigna seg ein urettmessig påverknad på Mållaget. Det er alvorleg. Noregs Mållag har teke NMU-saka opp på styremøte, landsrådsmøte og landsmøte, og hatt ei open haldning andsynes pressa. Både internt og eksternt har styret i Noregs Mållag fått gode tilbakemeldingar for ryddig sakshandtering. Likeins har Norsk Målungdom handtert saka på ein måte Mållaget så langt er godt nøgd med. Dei som i dag styrer NMU, kan då heller ikkje koplast til medlemsfusket.

Noregs Mållag har heile tida hatt respekt for at skuldspørsmålet i NMU-saka skulle handsamast av rettssystemet. Mållaget vil ikkje gå fram som politi eller påtalemakt overfor andre mistenkjelege personar. Det fylgjer av vanlege rettsstatsprinsipp. Derimot har Noregs Mållag sett i gang ei gransking for å sjå nærmare på tilhøvet mellom Mållaget og Målungdomen. Noregs Mållag vil systematisere ein del synspunkt som gjeld den meir kvalitative rolla NMU kan ha spela som politisk blokk i Noregs Mållag, særleg i samanheng med leiarvala i 1997 og 1999.

Ikkje utslagsgivande

Mest viktig er det at vi fram til landsmøtet i 2004 vil granske om overrapportering av NMU-medlemer kan ha hatt konsekvensar for politiske vedtak på landsmøtet åt Noregs Mållag. Dersom vi tek utgangspunkt i røystetal, ser vi at NMU-representasjonen ikkje var utslagsgivande for leiarvalet i 1999. Då tapte sitjande leiar Liv Ingebrigtsen for Oddmund L. Hoel med 102 mot 77 røyster, det vil seia ein røysteskilnad på 25. NMU hadde 22 representantar på landsmøtet. Rett nok skulle NMU etter TV2 sine tal skulle berre ha hatt 17 representantar. Dei nakne fakta fortel likevel at Hoel hadde vorte vald til leiar jamvel om alle 22 NMU-representantane hadde halde seg vekke frå landsmøtesalen.

Anders M. Andersen bruker mykje spalteplass på nettopp leiarstriden i 1999. Avisutklipp fortel at Andersen var sterkt engasjert til fordel for Liv Ingebrigtsen då. At han fem år etter er interessert i omkamp, får vere si sak. Derimot er det forkasteleg å blande medlemsfusksaka med andre målpolitiske spørsmål, til dømes vektlegginga av skulemål på 1990-talet. Eg bed elles om respekt for at vi nett no er meir opptekne av den målstriden som faktisk går føre seg, mellom anna med sidemålet, ny opplæringslov, verkeområdet for mållova, skulemålsrøystingar og aktivt kulturarbeid.

Brunstad ser ikkje Alvoret

Stavanger Aftenblad

5 Mar 2004 4:00

438ord

Forfatter: Anders M. Andersen

Skadeverket ein klikk ungdomspolitikarar har gjort mot nynorsken, har Noregs Mållag ikkje gjort noko for å retta opp.

Av Anders M. Andersen, Stavanger

Mange av dei Oslo Tingrett held ansvarlege, har og har hatt sentrale tillitsyrke i Noregs Mållag. Landsmøta i 1999 og 2001 valde to av desse til leiarar. Nokre av dei har framleis den daglege leiinga.

Ein demokratisk organisasjon kan ikkje greia seg utan tillit hos folk flest. Organisasjonar med respekt for seg sjølv ordnar difor sjølvmeint opp med svindel og tillitsbrot. Ein organisasjon som ikkje bryr seg med om folk trur på dei eller ikkje, definerer seg som sekt. Klassekampen og RV har forstått dette, og har for sin part reagert mot dei i NMU/ Noregs Mållag som hadde posisjonar der. Ein kjerne kom derifrå, så det var nødvendig for dette partiet å ordna opp for seg. Kva gjer så Noregs Mållag? Drøfter saka på møte og seier dei er opne og får gode tilbakemeldingar, skriv leiaren. På kva då, og frå kven? På ikkje å gjera noko? Dei er ryddige, påstår han. Er det ryddig å la juksemarkarar utpeikte av Oslo Tingrett ha den daglege leiinga? Er det godt nok for Noregs Mållag at sakene deira var meir enn fem år gamle, så dei ikkje kunne straffast? Dei «driv målsak», skriv leiar Brunstad. Truleg på trygg avstand frå bokmålsaktivistar. Elles hadde han visst kva dei no seier og skriv om målfolk, og som dei har grunnlag for. I staden for å gå inn på problemet, prøver leiaren i Noregs Mållag å vri det vekk. Spørsmåla vil han ikkje svara på, insisterer i staden på nokre røystetal på landsmøtet i 1999, og nektar å sjå at når ein kandidat får 13 røyster meir, får den andre 13 mindre, og at det er nok til å snu eit valresultat.

Han var ikkje med sjølv, og veit vel ikkje koss målpolitiske argument er blitt misbrukte og blanda med lygner. Så avviser han det han ikkje veit, som at nokre ville ha mindre vekt på skulemålsarbeid, andre ville ha ny og meir konservativ rettskriving. Dette var det agitert for, og dette fekk ein god del til å røysta på

NMU-kandidaten. Valet handla ikkje om dette; det skulle berre sjå slik ut. Med slik «målpolitikk» blei folk manipulerte til å kasta leiaren, medan den verkelege grunnen var at ho hadde kravt å få fram medlemstala for Norsk Målungdom. Kvifor prøver Endre Brunstad å gå imot dette ved å vrenge spørsmåla?

Andersen analyserer feil

Stavanger Aftenblad

16 Mar 2004 4:00

608ord

Forfatter: Åse Elin Langeland|Oddny Ueland

Anders M. Andersen sitt innlegg i Aftenbladet 5. februar var ei dårleg framstilling av det som skjedde før og under landsmøtet i Norges Mållag i 1999.

Av Åse Elin Langeland, styremedlem i Norges Mållag 1993-95, Ingeborg Mjør, styremedlem 1999-2002, Audun Steinnes, styremedlem i 1996-99, og Oddny Ueland, styremedlem 1999-2001

Andersen var sjølv ikkje til stades i Florø. Underteikna, som alle var til stades, ønskjer med dette innlegget å korrigera framstillinga.

Andersen skriv at Norsk Målungdom (NMU) manipulerte landsmøtet til å tru at dåverande leiar, Liv Ingebrigtsen, blei kasta av målpolitiske grunnar, medan den verkelege grunnen var at ho hadde kravd å få innsyn i medlemslistene til NMU. Dette er ikkje rett.

Det er på sin plass å minna om at Ingebrigtsen på landsmøtet i 1997 blei vald mellom anna med støtte frå nettopp NMU. Underteikna røysta den gongen på ein annan kandidat, nemleg Grete Riise.

Vår grunngeving

Me meinte at ho hadde betre leiarkvalifikasjonar og organisasjonskompetanse enn Ingebrigtsen. Men viktig var også målpolitiske argument: Me meinte at Riise hadde ein riktigare analyse av dei viktigaste utfordringane for nynorsken og målrørsla. I korte trekk handlar det om kor viktig det er at nynorsken blir teken i bruk også i samfunnet utanfor skulen: I næringslivet, i media, innanfor it, i det offentlege. Ei anna viktig sak var problemet med at så mange ungdommar med nynorskbakgrunn skiftar hovudmål; noko som mellom anna handlar om at det for mange synest vera for krevjande og for «spesielt» å vera nynorskbrukar i kvardagen. Vårt syn var at Ingebrigtsen hadde eit for smalt syn på målarbeidet, med si konsekvente prioritering av skulemål, særleg parallellklassearbeid.

Same målpolitikk var viktig då me i 1999 støtta Oddmund Hoel. Han var i tillegg oppteken av at Norges Mållag i i større grad skulle forhalda seg til allmennpolitikk og fenomen som urbanisering, ungdomsidentitet og globalisering. Hoel stod for ei målpolitisk linje me var samde i, og me er overtydde om at det var difor han vart NM sin nye leiar. Me var dessutan usamde med Ingebrigtsen når det gjaldt økonomistyring; ho ville ta frå styret ansvaret for å revidera landsmøtevedtekne budsjett.

Konklusjonen er at det heile tida hadde vore ein viss motstand mot Ingebrigtsen i Norges Mållag, uavhengig av Norsk Målungdom. Riise fekk tross alt 72 røyster, mot Ingebrigtsen sine 128 (inkl. NMU sin overrepresentasjon). I 1999 hadde motstanden auka, og det vart tap for Ingebrigtsen.

Ikkje manipulert

NMU har operert med for mange utsendingar på landsmøta i Mållaget (fem i 1999, i følge Økokrim), og såleis svikta organisasjonen gjennom udemokratisk framferd. Men me som røysta på ein annan leiar enn Ingebrigtsen, hadde våre egne grunnar; me blei ikkje manipulerte med det Andersen omtalar som målpolitiske argument som blei «misbrukte og blanda med lygner.»

I utgangspunktet ønskjer me ikkje å rippa opp i leiarstridar frå førre tusenåret, og dra fram dei negative argumenta mot folk som tross alt har lagt ned stort arbeid for nynorsken. Men Anders M. Andersen vil ha det slik. Når målfolk prioriterer kreftene slik, er det lett for fiendar av nynorsken å boltra seg fritt. Og det gjer dei. Det er hovudproblemet for Norges Mållag i dag, og det er bittert at ein i denne situasjonen må bruka tid og krefter på å rydda opp i intern ukultur (NMU-saka). Men det må ein, og det har me tillit til at Norges Mållag gjer.

Jukset i Noregs Mållag

Stavanger Aftenblad

5 Apr 2004 4:00

473ord

Forfatter: Anders M. Andersen

Fire leiande personar i Rogaland Mållag har i Aftenbladet prøvt å snakke vekk det omfattande jukset og svindelen i Noregs Mållag.

Av Anders M. Andersen, Stavanger

Og dei påstår det er eg som gjer gale, når eg skriv i avisa. Dei var ikkje manipulerte, påstår dei; koss dei no kan vita det.

Vekeavisa Dag og Tid har referert kompromitterande dokument om kva som gjekk føre seg på landsmøtet i Noregs Mållag som kasta leiaren av di ho ville ha fram medlemstala for NMU. Den ansvarlege har gått god for dokumenta, som syner at han blei vald til leiar av eit landsmøte som var juksa og manipulert.

Dokumenta går i detalj om dette, om «vanskelege saker» utsendingane ikkje må få vita om, «som ikkje må fram på talarstolen», om kontroll dei har skaffa seg over fullmaktsnemnda som skulle godkjenna utsendingane. «Bølleinnlegg» skulle haldast, det skulle setjast «frimerke» på dei fremste motstandarane, som skulle haldast oppteken utetter natta. Utsendingane er omtala som «saueflokk», og i korridorane er oppgåva med deira eigne ord å «spreia mykje drit». Det uærlege spelet går fram klart av økonomien, som skulle vera den store saka deira. Her heiter det både at styrefleirtalet har «full kontroll», og at organisasjonen er «nær konkurs». Dokumenta inneheld «kommandoliner» og «rollefordeling» for over femti aktørar.

Ein kan då spørja koss dei fire frå Rogaland kan påstå så visst at dei ikkje var utsette for manipulasjon.

Svaret er at dei var med på det. I dokumenta står det at tri av dei, Audun Steinnes, Odny Ueland og Ingeborg Mjør hadde sentrale oppgåver i det opplegget som no er blitt avslørt. Nokre av dei hadde drive skulemålsarbeid i Stavanger og hjelpt til med å få til parallellklassar. På landsmøtet har dei vore med på å redusera og nedvurdera dette arbeidet, noko eitt av dokumenta syner i krasse ordelag. Dei har hatt lojalitetar andre stader enn i Rogaland. Dei påstår at dei kasta ikkje leiaren for di ho ville ha fram medlemslistene frå NMU. Ikkje det nei, men dei kasta henne, og i styremøte 30. mai 1999 røysta Audun Steinnes mot kravet hennar om å få fram listene.

Det eg skriv om jukset og misbruket, nyttar dei harde ord om. Dei er vel ikkje dei rette til å uttala seg om nett det, som sjølv har vore med på det. Eg er ein av dei som sette i gang skulemålsarbeid i Rogaland for 30 år sidan, og vi er mange som opp gjennom åra har hjelpt foreldra. Vi har krav på anna enn vondord når vi krev at det må rydjast opp.

(Det vert med dette sett strek for denne debatten. Red.)

Manipulering med nynorsktall

[Bergens Tidende](#)

20 Jan 2003 4:00

800ord

Forfatter: STEINAR ØKSENGÅRD

Av Steinar Øksengård, formann i Bokmålsforbundet I en kronikk i BT den 14. januar forteller professor Helge Sandøy at "Nynorsken står støtt", og legger frem en del tall som "bevis" for dette. Ser man imidlertid nærmere på de tallene Sandøy presenterer, ser man at

professoren har en noe lettsindig omgang med statistisk materiale, for å si det forsiktig. Dette er for øvrig en ganske vanlig fremgangsmåte når nynorskfolk skal presentere statistikk. Det er tilsynelatende svært om å gjøre å få fortalt at nynorsk har fremgang. For å få dette til, må man nødvendigvis ty til en del "triks", i og med at sannheten er at nynorsk har gått tilbake hvert eneste år siden 1943!

Når man studerer Sandøys "bevis" går tankene uvilkårlig tilbake til den tiden da Pravda hver eneste dag måtte bringe nye historier om hvor bra det gikk med Sovjetunionen. Etter en landskamp i fotball mellom Sovjet og USA (som USA for øvrig vant), skrev Pravda følgende: "En internasjonal fotballturnering ble avsluttet i går. Sovjet spilte en glitrende kamp og ble nr. 2, mens de feite kapitalistene fra USA endte på

nest siste plass." Det vil føre for langt å kommentere alle Sandøys tall og påstander. Vi skal imidlertid ta et eksempel som viser målfolkets regnemetoder. I 2000 gjennomførte Norsk Gallup Institutt AS - på oppdrag fra Riksmålsforbundet - en undersøkelse for å finne de to språkformenes tilslutning hos den voksne befolkning. 4077 personer ble stilt følgende spørsmål: "Når du skal skrive i private sammenhenger - benytter du da som regel nynorsk, som regel bokmål/riksmål eller begge målformer like mye?" Resultatet var som følger:
Begge målformer: 5,3 % Nynorsk: 8,5 %

Bokmål: 85,8 %

Sandøys metode for å finne nynorsk tilslutning ut fra ovennevnte tall er følgende: Han legger sammen 5,3 prosent og 8,5 prosent og triumferer med 13,8 prosent. Har Sandøy tenkt på at om bokmålstilhengere skulle benytte samme metode, ville vi få 85,8 prosent + 5,3 prosent = 91,1 prosent bokmål.

Sammen med Sandøys 13,8 prosent nynorsk, ville dette utgjøre en total på 104,9 prosent. Vi vet at Sandøy ikke er professor i matematikk, men likevel ...

At gruppen som har svart "begge målformer" skulle bestå av kun nynorskfolk, er utopi. Ikke engang 50/50 er sannsynlig. En betydelig del av denne gruppen er nemlig personer som har hatt nynorsk i grunnskolen, men har gått over til bokmål senere (det er faktisk ingen som går den andre veien). Selv om gruppen behersker begge målformer, har den trolig tilnærmet samme sammensetning som resten av Norges befolkning, det vil si 90 prosent bokmål og 10 prosent nynorsk (det vil si ved valg av den ene eller den andre av de to språkformene). I dette tilfellet vil nynorsk da ende på vel 9 prosent, hvilket stemmer bra med andre statistikker.

Hva er så sannheten om nynorskens tilslutning? Den mest pålitelige statistikken vi har, er grunnskolestatistikken. I 1943/44 hadde nynorsk sin høyeste tilslutning i grunnskolen med 34 prosent på landsbasis. I dag er dette tallet nede i 14,67 prosent, den laveste tilslutning siden 1915! For Vestlandet har tilslutningen i samme periode sunket fra 68,5 prosent til 45,75 prosent. Ja, til og med i nynorskfylket Sogn og Fjordane har nynorsk nå en svak tilbakegang i grunnskolen. Utenfor Vestlandet er utviklingen om mulig ennå verre. En tilslutning på 2,78 prosent nynorsk i grunnskolen (1,52 prosent blant rekrutter!) forteller klart at nynorsk er tilbake der det startet, som et rent vestlandsspråk. Når det gjelder nynorsk blant den voksne befolkning, viser andre undersøkelser (selvangivelsen, rekrutter, bankkontoer, bokutgivelser etc.) at tilslutningen er i underkant av 10 prosent på landsbasis.

Som vi har sett ovenfor, har nynorsk i grunnskolen nå den laveste tilslutning på 85 år. Dette faktum må også ses på bakgrunn av den massive statlige støtten denne målformen mottar for å overleve. Vi har tall som viser at det dreier seg om 3-sifrede millionbeløp hvert eneste år. I tillegg har vi lover som tvinger folk til å bruke nynorsk (25 prosent i statsinstitusjoner, tvunget sidemål, etc. etc.). Uten denne støtten ville nynorsk trolig vært historie for lenge siden.

Forsøker man å fremstille den massive nedgangen for nynorsk som en fremgang, må man også være forberedt på å bli korrigert. Vi overlater til hver enkelt av leserne å avgjøre om resultatene står i forhold til innsatsen. Men fremstill i alle fall ikke elendigheten som en suksess!

KRONIKK Er Njåls saga norsk - og Ibsen svensk?

Aftenposten

14 Dec 1997 4:00

1730ord

Forfatter: EMILSSON EYJÓLFUR KJALAR

EYJOLFUR KJALAR EMILSSON Det er en alvorlig og noe uforskammet feil å hevde at Njåls saga er en søyle i norsk litteratur, slik Libris forlag gjør denne høsten, skriver professor Eyólfur Kjalar Emilsson ved Filosofisk institutt, Universitetet i Oslo. Hvis

islandingssagaene tilhører norsk kulturarv, må Holberg følgelig tilhøre den danske og Ibsen den svenske kulturen, påpeker han.

Libris bokhandelkjeden i disse dagene, bl.a. i Aftenposten, et jubileumstilbud med klassikere som Holberg, Ibsen, Falkberget og Hamsun. Tittelen på serien er "Søyler i norsk litteratur". I annonsen står det at her får man "høydepunktene i norsk litteratur fra sagatiden frem til i dag". Denne serien kan Oslo-folk se f.eks. i Libris' vindu på Karl Johan. Det er mange fine verker i denne pakken, og prisen er ganske rimelig.

Dessverre er det en alvorlig og noe uforskammet feil i hele opplegget som fremtidige kjøpere må ha rett til å få korrigeret: Njåls saga, seriens første bind, er ikke en søyle i norsk litteratur. Dette verket tilhører ikke norsk litteratur i det hele tatt. Det fantes heller aldri noen "sagatid" i norsk litteraturhistorie. Dessverre kanskje, men sånn er det bare.

Jeg ville ikke ha gjort meg umake med å skrive om dette i Aftenposten hvis denne serien og annonsen var et enestående eksempel. Men jeg har støtt på mange eksempler på det samme i løpet av de fire år jeg har bodd i Norge. Jeg husker f.eks. godt at ikke så lenge etter at jeg kom hit i 1993, så jeg en utmerket oppførelse av Wagners "Rheingold" i Den Norske Opera. I programmet ble det gjort rede for Wagners norrøne kilder (Eddadiktene og Snorra-edda, Völsungasaga) som stammer fra "the great medieval Norwegian empire", slik det ble uttrykt i programmets engelske versjon. Jeg tror ikke Island ble nevnt i denne forbindelse. Jeg har ikke dette Rheingold-programmet tilgjengelig lenger, men jeg er ganske sikker på at det jeg oppgir, er riktig. (Håper at noen korrigerer meg hvis det ikke er tilfelle.)

De aller fleste nordmenn vet utmerket godt at Snorre Sturluson var en islandsk høvding, at islandingssagaene ble skrevet på Island, som faktisk det meste av den diktning og de historiske verker som er bevart på norrønt språk fra middelalderen. Faktisk blir Island ganske konsekvent omtalt som Sagaøya på Aftenpostens sider. Påstander og antydninger om at Snorre, sagaene og annen islandsk middelalderlitteratur på en eller annen måte er norsk, slik P.A. Munch og flere attenhundretallsnordmenn ville ha det til, har ofte vært korrigeret. Allikevel vedvarer disse oppfatningene. Hva kan være grunnen til dette?

Selvsagt spiller et ønske om å forstørre og forlenge den norske litterære kulturarv her en rolle. Som om denne arven med blant andre Ibsen, Bjørnson, Undset og Hamsun ikke var tungtveiende nok! Men det er sikkert også en annen grunn:

Endel folk tror vel at selv om sagaene og Snorres verker faktisk ble skrevet på Island, kan de allikevel med en viss rimelighet ansees som norske og som en del av den norske kulturarv. "Island ble bosatt fra Norge," tenker man, "derfor var den kultur som oppsto på Island norsk, og det man gjorde og laget på Island, i en viss forstand i hvert fall, er en del av norsk kulturarv." Altså "norsk allikevel". Det er denne tanke jeg ønsker å kommentere.

Ved første blick har denne slutning et preg av rimelighet.

Men kun et bedragersk preg. Island ble bosatt sent på åttehundretallet og tidlig på nihundretallet. Dette skjedde hovedsakelig fra Norge, men ikke utelukkende derfra, fordi det også var bosetting fra andre land, særlig av norrøne folk fra Vesterhavsoyene. De norske landnåmsmenn bragte med seg eller skaffet seg et stort antall slaver, hovedsakelig av keltisk opprinnelse. Uten tvil satte disse merke på en kultur som var i ferd med å oppstå.

Politisk var landet uavhengig av Norge fra landnåmstiden og frem til rundt 1260, altså i 350-400 år. De norske kongene gjorde i denne perioden kun unntaksvis noe krav på Island, og når det skjedde, ble det aldri fulgt opp. Det var mye kontakt mellom landene, og de tilhørte klart det samme generelle kulturområde. Men det oppsto snart forskjeller i flere henseender. Islendinger synes tidlig å ha begynt å se på seg selv som islendinger og skjelne seg klart fra nordmenn og andre. Nordmenn kalte de for austmenn (østmenn), og brukte ordet "útlendr" (utenlandsk) om dem.

Dette gjelder også omvendt.

En av disse forskjellene, og den viktigste for vår del, er at det på Island oppsto en ganske enestående dikterisk, litterær og skolastisk virksomhet. Tolvhundretallet var dens storhetstid, men den begynte før, og fortsatte med bravur inn på 1300-tallet. Denne tradisjonen var levende mye lenger, og på tross av store forandringer og magre tider innimellom, er det en ubrutt linje fra den frem til våre dager.

Islendingene lærte skrivekunsten fra andre land, og tross sine særpreg har denne litteraturen forbindelse med annen europeisk middelalderlitteratur (mange sentrale figurer vi kjenner navnene på, fikk sin utdanning på Kontinentet).

Men den litterære tradisjon som vokste frem på Island, har ikke noe vesentlig med Norge eller andre nordiske land å gjøre, hvor det ikke finnes noe sammenlignbart. Snorre Sturlusons forfatterskap er en svært viktig del av denne gullalder, men utgjør allikevel bare ett høyt fjell blant andre slike. Snorres verker er akkurat så islandske som resten av tradisjonen. Hans kongehistorier er naturligvis meget viktige dokumenter om norsk historie, og de har vært mye lest, og har hatt stor betydning her i landet. De blir ikke derved norske verker, selv om Snorre brukte noen skrevne norske kilder og man godt kan si at hans norske kongesagaer er en del av norsk kulturarv. Det trengs generøsitet for å tilkjenne Snorres verker om norrøn mytologi eller dikterkunst tilhørighet i "det store norske middelalderimperium". Det er da i samme forstand som man kan si at verkene har tilhørighet i mange lands felles kulturarv, på grunn av det fellesnordiske materialet de inneholder. Hvis man fokuserer på selve verkene og den litterære og vitenskapelige tradisjonen de ble skapt i, er de kun islandske.

Islendingersagaene, på den annen side, har egentlig ingenting med Norge å gjøre, bortsett fra at mange av dem forteller om begivenheter som skal ha funnet sted i Norge (men også i Danmark, Sverige, på De britiske øyer og i andre land). Det er alltid islendinger som står i sentrum, og hovedbegivenhetene foregår som regel på Island. I Njåls saga forekommer Norge bare i uvesentlig grad, faktisk mye mindre enn i mange andre sagaer. Vi vet ikke hvem som skrev sagaene eller med hvilken hensikt. Men de ble laget for hjemmebruk og forble stort sett ukjente i andre land i lang tid. På Island har de hatt en til de grader levende tradisjon at mange islendinger, min selvutdannede bestefar blant dem, pleide å kunne Njåls saga så å si utenat, akkurat som grekerne kjente sin Homer. Det er omtrent 400 år siden Shakespeare skrev sine skuespill, Galileo kranglet med kirken og Bruno ble brent.

Det er 377 år siden "Mayflower" landet i Massachusetts.

Det er ganske lang tid, egentlig. Hvis islandsk kultur på tolv- og trettenhundretallet er

norsk på grunn av det hovedsakelig norske opphavet 350-450 år tidligere, så kan britene godt tilegne seg Twain og Poe, O'Neill og Hemingway, Louis Armstrong og Ella Fitzgerald. De kunne faktisk påstå at de var de første til å sette fot på Månen. Muligens er det noen som innbiller seg at islendingsagaene er en del av norsk kulturarv fordi Island kom under den norske kongen i 1261-64. Dette skjedde på grunn av langvarig borgerkrig på Island og Håkon Håkonssons sterke stilling og ekspansjonspolitik (Snorre ble drept av Håkons utsendte 20 år tidligere). Landet forble under den norske kongen til det fulgte Norge inn i Kalmarunionen, hvoretter det kom under Danmark, som det endelig ble løsrevet fra i 1944. Det er faktisk stor enighet blant filologene om at Njåls saga ble skrevet etter avtalen med den norske kongen i 1262. Men Njåls saga, eller den øvrige islandske litteratur, blir ikke dermed mer norsk. Lenge før det var det et klart og bevisst skille i Island og Norge mellom det som var norsk og det som var islandsk. Denne avtalen var en avtale med den norske kongen, hvor Islands særstilling i kongedømmet aldri ble trukket i tvil. Den norske kongens herredømme på Island varte kun i litt over 100 år, dvs. frem til Kalmarunionen, og kontakten mellom landene ble etterhvert svært redusert. Hvis sagaene av denne grunn skulle tilhøre norsk kulturarv, så er Holberg, en av søylene, sikkert (og faktisk med bedre begrunnelse) dansk og, som de fleste nordmenn ville synes er enda verre, "Peer Gynt" og Ibsens verker forøvrig vil være svensk kulturarv. Njåls saga og de andre islendingsagaene kom til Norge først på attenhundretallet, i oversettelser naturligvis. De har aldri vært noen del av norsk folkesjel eller hatt vesentlig betydning for norsk åndsliv. For islendinger, på den annen side, er Njåls saga nærmest en hellig tekst.

Islendinger liker det derfor ikke når man snakker usant om Njåls saga og bruker den til ufortjent selvopphøyelse. Hvis Norge tilegner seg alle Nordishavets smutthull, kalde, øde øyer samt havet omkring og torsken i det, blir de muligens norske, etterhvert. I Njåls sags tilfelle er saken en annen: her kan ikke det som aldri har vært, noensinne bli. Njåls saga blir altså aldri norsk litteratur. Da er det best å justere sine meninger i overensstemmelse med dette faktum.

"Det fantes aldri noen "sagatid" i norsk litteratur- historie"

"Den norske kongens dominion på Island varte kun i litt over 100 år"

"Njåls saga og de andre islendingssagaene kom til Norge først på attenhundretallet"

LITE NORSK: I Njåls saga forekommer fortellingene om Norge bare i uvesentlig grad, faktisk mye mindre enn i mange andre sagaer.

Norske dialekter og Skriftsprog

••• DEBAT
Av Jack Lerøy og Tuff

Bergens Tidende har denne uken (40) hatt to innlegg om skriftsprog og norske dialekter. Det første innlegg handlet om frihet til å velge skriftsprog ved Kirkjekrinsens skole i Åsane. Endelig etter mange år har de siste av de impliserte i avgjørelsen om frihet til å velge, Edvard Riiser-Mohr, innsett at denne friheten skal gjennomføres med folkestemming. Når man derfor før avgjørelsen kan trekke den konklusjonen at dette er slutten for nynorsk i denne skolen, så får man en bedre og mykere lever i kraft av tvungne lovgivere.

Denne helsebevegelsen med Kirkjekrinsens forekommer meg noe nyttom i forhold til det neste innlegg om dialekter. Jeg skal forklare hvorfor. Det som nå fant sted i Åsane, har gjennom de senere år fått støtte i dagens av norske kommuner. Nettopp dette hadde jeg trodd vil le vært et poeng til utredning. Godt mål brer seg stadig utover det. Kan

skole land og bardo med sitt fjerntall på mer enn 60 prosent av befolkningen bak seg, frem til ett skriftsprog i kongeriket.

Dette er muligvis nedtonet på grunn av det store antall nynorsk skribenter BT opererer med. (Nettopp «hjemkommet» etter mange år i uenklighetene minner avisen meg mer om et bygdeblad.)

Artikkelen om dialekter og blanding mellom by og landskommuner er en helt naturlig konsekvens av bedre kommunikasjoner, høyere utdannelse og en rikkende andel faktor. Det strakte seg fra Rogaland og tok med seg hele kystområdet til og med begge Alesundfylkene. Det ble så opprettet.

nynorsk etter artium. Et helt liv har jeg så hørt uten å rette noen særlig oppmerksomhet til disse stadige «utbrudd» fra Norges Mållag og deres mylderskolevillende utgangsmåte. Men så skjedde det følgende, som er grunn til at jeg er blitt ordentlig provosert og forbannet.

Etter nådd pensjonsalder ble jeg sterkt rammet av å opprette et oppføringskontor i mitt fylkesområde. Det strakte seg fra Rogaland og tok med seg hele kystområdet til og med begge Alesundfylkene. Det ble så opprettet.

Det var mangel på lærebøker, og det fantes kun en mulighet. Det var å forfatte dem selv. Det ble i en firsperiode gjort av fem forfattere forskilt på spesialfelt innenfor en særdeles lang foredragskjede i det to fag.

Jeg har skrevet fire bøker til dags dato. Alle godkjent av departementet og ferdig distribuert. Det vil si ca. 500 sider og nye 200 er underveis. I denne sammenheng oppga jeg og opplevde jeg følgende:

- Mellom 90 til 95 prosent av elevene ble inne i Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) oversatt til nynorsk (i den samme bok når opplaget er liten). Ingen av de femt elleve jeg har undervist frem til faghver hadde noe forhold til nynorsken.
- Mange møter i KUF. Læringsansvar, fylkeskommunal sammenheng støter en stadig på nynorskformulærer til stor ergrelse og desverre for noen som munnrasjon over idiotier.
- Ved besøk på trykkerier er jeg blitt forevist hele billass av bokser, blant andre sprogkurs for innvandrere på nynorsk, som etter trykking og lagring sendes til oppussing. Dette skjer med en stor del av yrkesfaglige lærebøker på nynorsk.
- Ved videregående skoler (oks. Godalen i Stavanger, Gaus i Sandnes og Kvadraturen i Kristiansand) har en rekke lekturer fortalt meg at mange yrkesfaglever fra utkantstrøks ikke aner noe om rettskrivning. Faktisk skriver mange som de snakker.
- Være offisielle målinger viser hvorledes landet vårt i dag er inn-

delet ved fritt valg av nynorsk som skriftsprog. Landsbasis ca. 8 prosent. Buskerud ca. 1 prosent. Rogaland ca. 11 prosent. Rekrutter ca. 7 prosent.

En utrolig konklusjon for Rogaland er at det stemples som nynorskfylke. Hvorfor? Jo, hver kommune har én stemme. Det vil si at Høyemyer har samme stemmetall som Siraunger. Hvor er demokratiet i denne sammenheng. Hva med kostnader for dobbelttrykk i skjemavdel, oversetter og litteratur til undervisningssektoren. Vil BT vennligst gi uttrykk for avisens holdning til regler for:

- Trykking av lærebøker som skisert.
- Bør folk selv få lov til å velge skriftsprog i den videregående skole.
- Til slutt en liten, men dansk kommentar til vår sprogstrid: I Norge har I to skriftsprog. Det har vi skam også i Danmark. Nemlig Dansk og Gammel Dansk.

8. desember 2002

Lerøy Seafood Group mot børs

Emisjon klar: Som en forberedelse til å gå på børs i 1998 har Lerøy Seafood Group nå gjennomført en rettet emisjon og styrket sin egenkapital med 70 millioner fra 12 finansielle investorer.

For bedriften går på børs skal det gjennomføres en mindre rettet emisjon mot de 200 ansatte i bedriften. Ole Erik Lerøy sier til Bergens Tidende at han er svært fornøyd med emisjonen, og at selskapet har fått inn de investorene de ønsket. SND er inntatt med 17,2 millioner, men det hele er så forsket at listen over de øvrige 11 ikke vil bli offentlig ennå.

Fortsatt familiekontroll
Emisjonen innebærer at hovedaksjonærene i Lerøy-familien har redusert sin aksjepost fra 78 til 58 prosent. De nye investorene har totalt fått 22 prosent i selskapet som hadde en egenkapital på 37 millioner. En ny organisasjonsplan er på plass, der Lerøy Seafood Group A.S. blir det nye morselskapet som eier Hallvard Lerøy A.S. 100 prosent, Nordvik SÅ i Frankrike 60 prosent, Purtnor LD A. i Portugal 60 prosent og Livevol Marine A.S. 52 prosent.

Lerøy vil i år omsette for ca. 1,45 milliarder kroner og forventet resultat før skatt er 25 millioner.

Trenger kapital
Fiskeeksport utgjør i dag 24 milliarder kroner i Norge. Vi

FORNYDD: Økonomidirektør Heige Singelstad (t.v.) og Ole Erik Lerøy er godt fornøyd med en emisjon som har tilført det nye Lerøy Seafood Group A.S. 70 millioner i fersk egenkapital fra 12 finansielle investorer.

har tro på en dobling neste 10 til 15 år, og vår ambisjon er å være Norges ledende fiskeeksportør. Da må vi ha en finansiell styrke til å kunne investere i markedene og produktutvikle varesortementet, sier Ole Erik Lerøy.

Nye produksjonsanlegg?
- Nei, det unike med vårt bedrift er at vi har en filosofi som ikke går ut på å eie mest mulig av verdikjeden. Vi tror at mellomstore private virksomheter langs kysten, med sterkt eierengasjement, som kan spesialisere seg innen sin virksomhet til et systemintegret samarbeid, gir best resultat for alle parter. Vår jobb er å være spesialister på markedet og bidra med produktutvikling. Derfor kommer vi til å utvide antall salgskontorer betydelig. I dag er vi i Frankrike, Spania, Japan og Kina.

Ferskere
Lerøy ser en klar trend til vekst i ferske og bearbejdede fiskeprodukter til det inter-

nasjonale markedet. -I dag eksporterer vi 65.000 tonn fisk, av det er 65 prosent ferskvarer.

Vi ser klart at utviklingen går i retning av vekst på ferske bearbejdede produkter - og forutsier en utvikling der fisk også skal leveres levende til markedene. Vi har et utviklingsprosjekt for å se på mulighetene. Et forsøk med levende krabbe til Østlen er alt gjennomført, og vi evaluerer nå resultatet.

Lerøy satser også på å øke

sin andel på det norske merkevaremarkedet. I dag er representert i alle de fire norske store kjedene med frossenprodukter.

Halge Lerøy har også ferskvarerkonseptet i supermarkeder vakt stor nasjonal og internasjonal interesse.

- Vi har utviklingsarbeidet med ferskvarerkonseptet for fisk i supermarkeder med såvel norske som europeiske kjeder, sier Lerøy til Bergens Tidende.

STRIH, ELLER BERGENSAR, det er noko ein kan vilja å vera på Fjell Ungdomsskule. Per-Erik Johansen (til venstre) kan vera både strih og bergensar, all etter kven han snakkar med, Morten Lie har avgjort at han skal vera strih heile livet. Birger Larsen satser på å vera bergensar.

Bergen på nynorsk

Nynorsk er blitt byspråk og bokmål er blitt strispråk i Bergen. Men de fleste nynorskelevane brukar bergensk talemål, både i byen og i byggefelta. Dersom nynorsk skal overleva, må det bli på bergensk.

TEKST: AUBLEHN KRISTOFFERSEN
FOTO: MARITA AARØK
Blyss

Her på skulen er det seks-tju gestur-klar og fire-fem penterstar. Morten Lie er den eneste som snakkar strispråk i ringen, som står og hutar utanfor Fjell Ungdomsskule.

Per-Erik Johansen er strih eller bergensar alt etter som kven han snakkar med, til dømes, og flink nok til å tura meg trill rundt.

Ein gong strih - alltid strih
På Fjell Ungdomsskule med 450 elevar er det frittl val av ein vil vera. Nesten fritt. Det kostar som regel noko å skilje seg ut.

I mittlære er identitet eit relativt sak, ei sjølvforstyngning og ei kjøpsak. Men då skal vera ekstra råk i ryggen for å vera strih når du er femten år og bur på Sotra, der byggefelt og bokmål breier seg i rekordfart.

Morten har fiskebasane og kapitalet på Lie i familien og skal kanskje bli fiskar, han og. Den karen kan seia seben.

«Eg kjem alltid til å vera strih, og seier han. Det er brige sidan bergensane hadde grunn til å kjenna seg kulturrelt og økonomisk overligna innflytterne frå landsbygda. No kostar det mindre å vera strih på Nordnes enn strih på Fjell Ungdomsskule. Det er slikt vi har byar til.

Det var slik hanseatane gjorde ein gong. Dei tok plattysken med seg, somme av strilane har teke nynorsken med på flyttelasset. Det er slikt ber-

gensane og semi-strilane deira ikkje lengjer tolerere.

Noreg + Torballmenningen = feil
Det er difor skulejefen i Bergen går i listel og får indirekte støtte av Arbeidspartiet fremste ordførerkandidat når det er snakk om å oppretta nynorskklassar i byskulane.

«Det er difor kulturforfeitar i Bergen som Johan Fy. Korpelien kan stilla seg i spissen for ein aksjon for å fjerna nynorsk frå telefonkatalogen. Det er difor prominente kulturvernarar som vikariskulturivar Stefan Tichuth-Madsen kan finna på å protestera mot at ein frimerke med motiv frå Torballmenningen har tekt på nynorsk.

Det er difor og lurer på om Bergen er ein by eller om Anne-Grete Strøm-Erichsen tek mål av seg til å bli Arbeidspartiet ordfører for Vestlandets største byggefelt.

Strilane er så kulturrene og språkliberale at dei snart er ute av seg. Stigbakkar som Morten Lie risikerer å bli stoppa ut og sette på kystkulturmar-seum når dei ein gong legg inn lysene.

Då er det ikkje mykje ått med bergensane heller. Ein bergensar utan ein strih å byna seg på, er ikkje valten verd. Fiskebasunden luktar ikkje ein gong fjeen lenge.

Nynorskamp ogja strilane
Bergensane kan vera glade til at nynorsken einn ikkje er utdøyd og at Morten berre er 15 år gammal.

Bergensane skulle prisa seg lukkelege over at dei både blant bevrna eigne barn og blant tilflyttarane, med og utan nynorsk heimsmål, finst folk som gjeldr engasjerte seg sjønna for ein minoritetkultur at dei tek bryet med å få i stand nynorskklassar i byskulane.

«Det finst formålige byfolk også, her pensjonert litteraturprofessor Willy Dahl, ein av dei byfolkene som er støttespjar for foreldreorganistane. Willy Dahl engasjerte seg sjønna for ein nynorsken kom til å setja alt inn på å

stoppa nynorskklassene i byskulane - og tekt naturlegvis rett.

Bergensane kan vera glade til for det finst folk også på strilalandsd som vil ha nynorsken attende. På Hop på Askøy har det ikkje vore nynorsk-undervising sidan i 1850-åra. Der er det også ein foreldreaksjon i gang for å få til nynorskklasser.

Sosialklientar skriv ikkje nynorsk
Det er ikkje dei mest ressursrike foreldra som set i gang slike aksjonar, men dei blir brukk mot dei at dei tilberet den skalkale eliten.

Det blir aldri dei minst ressursrike som går mot vandre korveksjonar. Bergen blir monokulturell om det er slikt tekt skulejefen ventar på.

Sosialklientar skriv ikkje nynorsk lengre. Det er nynorskens tap. Nynorsk i byn treng sunn, nynorsk på landet treng stabilitet.

Der utbygginga skjer i moderat tempo og der det er sterke, samlande sosiale og kulturelle institusjonar, held nynorsken stand som skulemål sjølv om mange av elevane snakkar bergensk, seier Oddvar Skre, formann i Hordaland Mållag.

Han meiner det er forklaringa på at Kyrkjelassen skule, næraste grunne til City Nord i Aasne, framleis har nynorskklasser, medan Haukås skule, langt ute på bygdja i Aasne, kvitta seg med nynorsk for noke år sidan.

Eit byspråk - foreleng
Men i 96 prosent av elevane i Os går nynorskklasser, skulestad ikkje berre kulturelle sjølvmed og sterke institusjonar. Osingane driv skrysing av bokmåldevrane, så lenge at foreldra var lite av det. Skrysing av smulgarer for å kvitta seg med kulturmarioritetar er ikkje mindre av ein uting i Os enn i Bergen.

Der byggefelta spreit i voret som sopp om hausten, og der dei manglar sterke felleinstitusjonar, overtek bokmålet i Fjell kommune, ein av dei raskest voksende kommunane i landet, går 60 prosent av elevane i bokmål-klassar. På Fjldnes skule på Lille-Sotra, der utbygginga av nye byggefelta var massiv for ti år tid sidan, gjekk siste nynorskklassen ut i for.

I Bergen gir einn 7-8 prosent av elevane på grunnskulen i nynorskklasser på tre skular i Fana, på tre skular i Aasne og på alle skulane i Arna. Nynorsk er for lengst blitt eit byspråk i Bergen.

Vestlandets tragedie
På slutten av 1800-talet var Bergen sentrum for den nynorske eliten. Ei rekke av byens fremste kvinner og menn i næringsliv og kulturliv var brigg oppokke med «maaltretve», med Vestmarnalaget som samlingsstad. Så gjeld det over, både midtby-

kinga og nasjonalromantikken. Oslo vart også nynorskebyhovudstad.

Bergen vart aldri seinaste det kulturelle bygdopunktet før andre enn bergensane- og strilane. Strilalandsd og dei mentale sperrane mot nynorsk-kulturen var innleg avgrunde for at Bergen aldri vart Vestlandets hovudstad og at nynorsken aldri fekk nok soke sterke støtte frå eit velstående og opplyst byborgarskap. Det er kanskje både Bergens og Vestlandets tragedie.

Bergensane att midt i smørøring i ein av Europas rikaste regionar og gruer ikkje å leita skosa for å forevna seg, og vestlingane sit utan noko kulturrelt og politisk maktestrøm.

Foreldreaksjonane for nynorsk som undervisningspak i byskulane kunne vera ein ny sjans for Bergen til å markera seg som ein open og fedrikkulturvil. Det kunne også vore ein gratis sjans til å knyta kulturelle og politiske alliansar med resten av Vestlandet.

Utan slike alliansar er det fare for at Bergen blir meir og meir ein historisk interessent, men avsmektig, provinsial atterlegje.

Sareigen saksforeharing
Denne sjansen er kanskje i ferd med å bli forepelt av prokuratorkrav og ryletepspeing, i god, gammal landsbynd. Det er først og fremst skulejef Arne Mikal Landro som har gått på harri-kadane, men der han har fått selskap av Anne-Grete Strøm-Erichsen, kommunalråd for skule og samsynyling ordførerkandidat for Arbeidspartiet.

Skulejefen har drive personlig tåking av motiva til dei foreldra som vil ha nynorskklasser, og funne ut at dei berre er ute etter å sanke seg spesialforemar for ungane sine.

For å stoppa dei som har urverdig motiv, vil skulejefen personleg syta for at det blir drive innsanking av selskingar frå skulekomsane, utan lovleg rett. Og han har fått indirekte støtte til denne sareigen forma for kommunal saksforeharing av

kommunalrådet for skule, ho har nytta havet til å be foreldra tenkja seg nøye om.

Kortke skulejefen eller kommunalråden har vart likande iver for å stoppa dei foreldra som vil ha bokmål-klassar i tradisjonelle nynorskkular i Fana, Aasne eller Arna. Heller ikkje i omngskommunane til Bergen er foreldra som ynsker bokmål-klassar i nynorskkular blitt utsette for så massiv mistenkleg-gjering av kommunal-

I Bergen, som yndar å kalla seg ein studie, er det forebilda ein einaste eksaktklasse som har skapa rabalderet. Det er smilt inn nok elevar til ein bergensane- og strilane. Strilalandsd og ein på Krohningen. På Mohlegrns ville det i alle høve blitt to klassar på Krohningen er det blitt ein ekstra klasse som følgje av språkbyvinga. Det synes å vera mer enn dei intermjonalt orienterte bergensane maktar å leva med.

Stempla som snyltarar
Skulejefen og kommunalråden vil kanskje lukkast med strategien om å gjera nynorsk i byskulane til ei bokføringsak. Den foreldra som har gjidd ber seg nok til å gjera ein innatts for ei lite minoritetsspråk, ein enn med små og trygge klassar for ungane sine som ei alltafode, kjem ikkje gratis til midlet.

Det er utsett for eit press frå andre foreldra som fryktar ressurssap for eigne ungar. Når dei attpåil blir stempla som snyltarar av kommunale pampar, direkte eller indirekte, skal det sterk rygg og uvilleg motivasjon til å stå mot presset frå engpessadene. Så motiverte er dei farraste.

Om dei som har det største ansvaret i Bergen til å sergja for at ungane får utvika toleranse og kulturrelt vidvyn utan kampen mot nynorsken, er det Bergen som taper. Men det er godt mogleg at Bergen ikkje er etta til anna enn å bli ein mellomstor provinsial.

Bergen har greidd å gjera seg til europeisk kulturby utan å nytta høvet til å presentara seg som eit avbentra for ein av dei mest sarprege skrifkulturene i Europa. Det skjer i ei tid då dei fleste europeiske språk er i ferd med å bli trynte av anglo-amerikansk.

Språklikur kunne vore eit av dei mest interessante bidrag frå Bergen til kulturbyret. Men denne utforingra er det ikkje ein einaste av byens kulturbyforar som har tekt. Dei skjekar kanskje ikkje at språk er kultur.

«En helt alminnelig gutt»

Knivdrap utført av 13 år gamle skolegutter har brakt i fokus det japanske samfunns problemer med å definere hva som er normalt og hva som ikke er normalt.

JAN LUND
Tokyo

En 13-årig gutt får kjøft av engelsklareven, fordi han kommer for sent. I neste frimintt myrder han henne med sin knivstikk.

En 15-årig gutt smaker seg en ordentlig revolver. Han angriper en politibetjent med en kniv med den hensikt å slå ham i hjel og stjele tjenestepistolen hans. Betjenten overlever unskadd.

En 13-årig gutt blir offer for en practical joke på skolen. I et frimintt knivmyrder han opphavsmannen, en jevnaldrende klassekamerat.

En 14-årig gutt dolker en klassekamerat i ryggen midt i første time. Klassekameraten, som overlever, hadde berget 14-åringen etter hendelsen.

Eksosplene er hentet fra den japanske presse de siste seks ukene.

Lammende effekt

Den mest bemerkelsesverdige fellesnevner er verken at det handler om mindreårigere gutter, kniver eller en forbløffende mangel på tanke for konsekvensene.

Det mest bemerkelsesverdige er at i samtlige tilfeller kan etterriksers knivstikkeren som «en helt alminnelig gutt». Slik rydder det samfunnet fra foreldre, skole, klassekamerater og myndigheter.

Er det korrekt, er det virkelig grunn til bekymring. I så fall er enhver normal japansk skolegutt en potensiell drapmann.

Det kan selvfølgelig også tenkes at japanske skolebarn er særlig gode til å skule sitt samme seg. Eller at japanske lærere og foreldre har en forbløffende evne til å overvære eller bagtellose selv alvorlige, mentale forstyrrelser.

Problemet har rammet Japan enn len lammende effekt.

Verdi-svikt

Statsministeren uttrykker rutilnenssig sin bekymring og erkjenner åpent at det er et helt vanlig å gå med knivstikk. I penaltmetitt hadde skolejefen en tendens til å spisse bybaner med.

Men jeg tenkte aldri på å bruke den som våpen, sa statsminister Hashimoto som kommentar til undersøkelsen på politistyrkene.

Undervisningsministeren har i en åpen appell oppfordret alle skolebarn til ikke å ta kniver med seg til skolen, og regjeringens talsmann, Kaneko Munekazu, sa etter det siste meddelelsen: «Den unge generasjonen mangler den basale etiske følelsene for verdien av et menneskelig og evnen til å skjele mellom godt og vondt.»

Han berøver eldren til det er nedsatt en ny regjeringssammensetning til å undersøke unge menneskers «holdninger og handlinger».

Det kan det være grunn til. Fra 1886 til 1996 er antallet rapporterte tilfeller av vold i skolen steget fra 2.801 til 10.575.

Stadig kortere lunte

Da ukemagasinet Shukan Bunsan intervjuet 20 lærere om problematikken var ingen av dem i stand til å gi en forklaring. De kunne slå fast at antallet voldelige elever er stigende, og at episodene ofte involverer alminnelige veloppdregte barn, som plutselig elplodder over tilvarende bagtellose.

«En lærer har notert seg at flere elever gråter, og at avstanden mellom lærer og bystere ofte er svært kort. En annen vurderer det slik at selv om hjemmet er viktig, har problemene i det voksende samfunnet - slik som skandalene i finansdepartementet - betydelig større innflytelse på barn enn man tror.»

På et seminar i Tokyo med deltagelse av 30 lærere, mente halvparten at hjemmet hadde skylden. Sju la ansvaret på massemediene, fire på skolesystemet og resten på samfunnet i sin alminnelighet. Forsamlingsgen diskuterte siste års rykende sak om en 14-årig skolegutt, som skar halsen av en 11-årig handikapet gutt og også myrdet en dørveleiver i et gutt tilfelle spurt om deres elever i gutt fall ville være i stand til å gjøre noe tilvarende, svarte til klokklart «ja», mota 20 svarte «muligens».

Japan Posten/Bergens Tidende

FAKSIMILE av Bergens Tidende sitt oppslag onsdag.

«Klogg» sende «dodd» på sjukehus

ARNE HOFSETH
Voss

Kallenamn på Voss: Tre «doddar» sat på ein stabel maursyrekaner utanfor eit festlokale på Voss i sommar. Ein av dei sa til to forbi-passende «kloggar»: «Veit du om CDI-boksen ligg framom eller bakom svinghjullet?»

Dermed var krangelen i gang. Slutttrek vart sett i Voss heradsrett på fjorårets nest siste dag. Då fekk to unge førstegongskriminelle stygge flekkar på rullebladet: 45 dagar fengselstraff som dei slepp

sona ved å halda seg unna strafflagde handlingar i eit prøvetid på to år.

I mellomtida har «dodd» vore innom sjukehuset med blåveis, kutt ved leppa og brot på hegre leggbeinet; nær ankelten. Den innsatte stålplata, som hemmar han i idrettsutøving, skal takast ut til våren.

Voss heradsrett har forstått at «dodd» og «klogg» er negativt lada omgrep som ungdom på Voss brukar om elevsar som går på høvesvis gymnasiet og mekanikarlina ved yrkesskulen.

Reaksjonen på spørsmålet frå den bilkunnige, lausmanna «dodd» (gymnasiasten), kom kjapt frå ein «kloggan» (mekanikarlærling):

«Dette har du ikkje greie på som går på gymnasiet og er ein dodd, soss og femi.»

Gymnasiasten tok att ved å kalla den andre for «klogg». Sidan han faktisk gjekk med kloggar, i relativt mjuk versjon, tok han ein av, og truga med.

Dermed slenger gymnasiasten yrkesskuleleva vekk, og får slag attende. Den andre «kloggen»

(lærlinga) kjem til med nytt slag som retten ser på som avstraffing meir enn verving, ettersom første slaget var over.

Den juridiske netta er om beinbrotet var påforf gymnasiasten med vilje. Sjølve trur han at han vart utsett for eit kloggespark. Retten er eigentleg overtydd om at han også vart sparka, men finn det ikkje godt nok prova. Kven av dei to «kloggan» som eventuelt sparka, veit dei enda mindre om. Her kjem tvilen dei tiltalte til gode, og dei vart dømde for lekamsfornæring med skade til fylgje, ikkje

lekamskade. Retten meiner dei måtte vera klar over at knyttneveslag kan føra til ulike fylgjeskadar.

Retten avviser provokasjon, og ser på reaksjonane som barnsløge.

Ein er på ville vegar dersom ein ikkje skal tota ein så vitt usaklig spøk som fornærma sitt spørsmål om denne CDI-boksen, uttalar retten.

«Dodd» var edru under hendinga, dei to «kloggan» oppgav å ha drukke 8-10 flasker pils kvar.

Stadig flere økologiske bruk

MAN BEHØVER IKKE være idealist for å legge om til økologisk drift, sier Leiv og Hallfrid Flesland som hører til blant veteranene av øko-bander i Norge.

Rekordår: Stadig flere bønder velger å legge om til økologisk drift. 1997 ble et rekordår da 363 bønder droppet kunstgjødsel og sprøytemidler til fordel for «ren produksjon».

TEKST: EINAR AARRE
FOTO: ARNE NILSEN

Og daglig leder i Norsk økologisk landbrukslag i Bergen, Kari Mostad, rykker med at også i 1998 blir et nytt skred av økologiske bønder.

Interessen er stor, og satsingen fra myndighetenes side fortsetter. Men det er også mange problemer. Melkeproduksjon kan raskt og enkelt legges om til økologisk

drift, men flaskehalsen er omsetningsleddet. Det er også vanskelig å skaffe bondene en sikker nok pris, påpeker Mostad.

Hun viser også til at man i dag ikke klarer å tilfredstille etter-spørsel etter økologisk korn og grønnsaker.

«Økologisk produsert kraftfôr er en betingelse for økologisk melk, i dag må vi importere økologisk korn», sier Mostad. Totalt er det i dag 1315 økologiske bruk i landet. I Hordaland finner 93 bruk, og i Sogn og Fjordane 82.

Minimal produksjon

Men fremdeles er omfanget av økologisk drift minimal sammenlignet med det konvensjonelle landbruket. Bare 0,6 prosent av det totale arealet med dyrket mark i Norge brukes i dag til økologisk produksjon.

Det er Debio som inspisierer og godkjenner økologiske bruk. Betingelsen er at matproduksjonen foregår uten kunstgjødsel eller sprøytemidler. Bondene skal hovedsakelig bruke gjødsel fra økologisk produksjon. Det er videre totalforbud mot bruk av genmodifiserte organismer. Det finnes også egne regler for husdyrhold – blant annet at store og småfe skal ha adgang til å gå ute også om vinteren, og at kalvene skal ha tilgang til å die mens moren melker rimelek.

Øko-veteraner

Leiv og Hallfrid Flesland hører til blant veteranene innen økologisk drift i Norge.

Det er en mannsalder siden vi kjøpte kunstgjødsel her på gården, sier Leiv Flesland. Han driv kjøttproduksjon med storfe og sau. I tillegg dyrker han grønnsaker som

kål, selleri, sukkererter og rabarbra.

«Å være idealist er ingen betingelse for å drive økologisk. De første årene går inntektene ned, men så får jorden igjen tilført nok næringsstoffer, avlingene øker og det samme gjør inntektene. Selv om en økologisk bonde produserer mindre enn en konvensjonell bonde, så har den økologiske bonden lavere utgifter til kraftfôr og kunstgjødsel. Dermed kommer de like bra ut, sier Leiv Flesland.

For tunge maskiner

Men øko-bøndene er bekymret over at landbruksmaskinene bare blir større og tyngre.

Økologisk drift forutsetter mindre maskiner for å skåne jorden. Når vi ikke kan bruke de maskinene som selges i dag, innebærer det at den økologiske bonden må jobbe mer, sier Flesland.

Flesland har ingen problemer med å få solgt varene sine. Både Fåtalund Slakteri og Vestlandske Salslag har Debio-godkjennelse og tar imot økologisk kjøtt. Grønnsakene selges direkte fra gården.

«Økologisk landbruk har i dag en mikroskopisk del av matvaremarkedet. Kan dette bli annet enn en liten nisje?»

«Det blir nok et nisjeprodukt i mange år enda, men jeg er overbevist om økologisk drift har fremtiden foran seg. Vi er nødt til å snu trenden bort fra giftbruken dersom vi skal ha god mat. Vi ser og hører om veksthormoner, kugalskap og genmanipulering. Alt dette er et resultat av stadig større press på matproduksjonen. Jeg tror folk vil bli mer og mer bevisst det de spiser, og villige til å betale for å få ren mat, sier Flesland.

Poetikk på Slottsplassen

kronikk

En dragkamp med betydelige politiske innslag utspilte seg før den endelige utforming av Carl Johan-staturen foran Slottet. Professor Alf Kaartvedt ved UiB gir et innblikk hvordan den økende nasjonalismen påvirket resultatet.

Alf Kaartvedt

Carl Johan-monumentet inntar en dominerende plass i Oslo sentrale bybilde, plassert på høyden foran Slottet ved enden av byens paradegate, som bærer kongens navn. Den ble reist i 1873 i klar politisk hensikt som hyldning til unionsfellesskapet med Sverige og unionens grunnlegger Carl Johan.

Den union den svenske konge Carl Johan tvang Norge inn i vinteren 1814 med støtte fra stormaktalliansjonen mot Napoleon, var i hans strategi bare første skritt mot en lettere forening. Av taktiske grunner fant han det imidlertid opportunt å avfinne seg med et den liberale 17. mai-grunnloven stort sett levde videre i den nye 4. novembergrunnloven. Men da han etter Carl XIII's død i 1818 selv overtok tronen, innledet han en systematisk offensiv mot grunnloven for å styrke den norske kongemakt og derved bane vei for en lettere realunion mellom rikene.

Frem til de tidlige 1830-årene ble hans regjeringstilrettelagt av en intens forfatningskonflikt med Stortinget, som betraktet en uforandret grunnlov som selv garantier for Norges selvstendighet innen unionen. Konflikten tok form av en juridisk dragkamp, men iallfall to ganger - i 1821 og 1828 - planla kongen å bruke militær makt mot det genstridige Stortinget, for å oppnå en gjennomgripende omstøpning av det norske forfatningssystemet. Før den embetsmannsliste som sto i spissen for det nasjonale forvært mot kongen i disse årene, må det ha vært utenklig å reise en statue over grunnlovsforfatteren Carl Johan. I de tidlige 1860-årene var stemningen innen den samme politisk toneangivende embetsmannsliste en helt annen. Den sterke personlige kongemakt fra Carl Johan-tiden var nå vinkelriktet i begge riker og erstattet av regjeringmakt. Unionen ble oppfattet som et gode og ble idealisert. Den garanterte freden innad på den skandinaviske halvøy og ga sikkerhet utad i en tid da Europa opplevde en ny krigerperiode, mens gravklokke ringte over mange småstater. Unionen var dertil økonomisk fordelaktig for norsk handel og skipsfart. I begge unioner mente de styrende - ut fra til dels forskjellige interesser - at den burde forbedres og utvides. I 1862 ble det i den heretakt oppnevnt en norsk-svensk unionskomité, som levte sin innstilling i 1867. Dette positive unionelle klima fikk følger for vurderingen av unionens stiller. Forfatningskampen norske bilde av grunnlovsforfatteren vek for en myte om den liberale Carl Johan.

I 1836 ble det norske Carl Johans Forbund stiftet etter svensk forbilde for å holde levende minnet om kongen. Det var rekruttert fra toppene i samfunnet, med samtlige staterder som medlemmer. På unionens 50-årsdag den 4. november 1864 innbød forbundet folket til å tegne bidrag til en rytterstatue av Carl Johan.

som skulle plasseres foran Stortinget. Innbydelsen åpnet slik:

«Foreningen, i hvilken Norge indgik med fullt selvstændighed, i besiddelse af alle en ny erhvervet friheds rettigheder, har baaret velsignelsens frugter. Var dens betydning og værdt maaske i den første tid ikke fuldt forstaaet, saa kan der nu neppe gives nogen bevidning mand i landet, som ikke fejpriser forsynets styrkelse og ser i foreningen med Sverige en uadeltetelse af fortidens oplid mellem folkene, et værm mod fiender utad og en betagelse for begge rigers fremtidige lykke. Carl Johan med sit navn som kriger, sin evne som statsmand, sit skarpe blik for begge frændefolkets tarv og sin høihjertede ægtelse for det norske folks frihed og selvstændighed, blev den af forsynet udfaaede stifter af denne forening, og han udførte sit hverv paa en maade, der gjør dette værk til det største af hans rige vils stovværk.»

Molin ble instruert om at Carl Johan skulle plasseres til hest i kroningsdrakt og med scepter

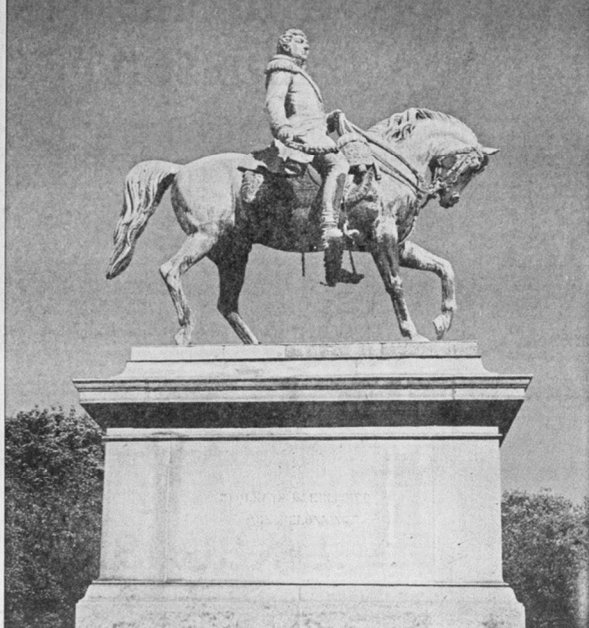
En spesiell monumentkomité med Thomas Hefte som formann fikk ansvar for gjennomføringen av prosjektet, og hadde i 1867 samlet inn tilstrekkelige midler til å inn- og utenlandske kunstnere kunne innby til å konkurrere om statuen. I sentrum for monumentdebatten som fulgte, sto fire navn: den kjente danske Herman Bissen, hans berømte svenske elev Johan Peter Molin og som outsiders nordmennene Brynjulf Bergslien og Christopher Borch. Debatten dreiet seg både om hvem som burde betros oppdraget og om utformingen av statuen.

Den ble utløst av kongen, Carl XV, som over hodet på monumentkomiteen lovet Molin oppdraget. Etter kongens mening fantes det ingen norsk kunstner som kunne løse en så krevende oppgave, og det ville «erpre ham» hvis Bissen ble valgt. Molin ble instruert om at Carl Johan skulle plasseres til hest i kroningsdrakt og med scepter. En slik drakt med tilhørende middelalderpreg ville gi kunstneren mulighet til en mer plastisk utforming av rytteren enn en uniform og markere monumentets unionspolitiske betydning - «att han var den første i Norge kronet unionskongen».

Komiteen, som etter hvert samlet seg, om en nasjonal læsning, avviste kongens og Molins ide om kroningsdrakt, og gikk inn for Bergsliens rytterstatue. Der kongen var ført fransk marskalkuniform. Begrunnelsen var at slik var folket vant å se Carl Johan; slik hadde det ham. For komiteen var det også viktig å slå et slag for norsk kunst.

Etter den opprinnelige plan skulle monumentet plasseres foran Stortinget

Formannen i Carl Johans Forbundet, regjeringsadvokat Bernhard Dunker, sognet til den krets av politikere som Carl XV hadde tvunget ut av regjeringen under stattholderstriden i 1861 med svensk hjelp. Gruppen hadde mye å hevne, både overfor kongen, svenskene og de konservative unionister med Fredrik Stang i spissen, som hadde overtatt de ledige regjeringsstaberettene. Dunker selv, hvig danofil og skandinav, førte på denne tid en virkningsfull pressogagnasjon mot Stang-ministeriets forslag til unionsrevisjon. Mot kongen og monumentkomiteen lanserte den først Bissen som sin monumentkandidat. Men da Bissen ubehagligvis døde i 1868, allierte

CARL JOHAN-monumentet slik det ble.

den seg med Bjørnsen, som ennå var fascineret av Carl Johan. Bjørnsens favoritt var Borch, som nettopp hadde skapt Christe-statuen i Bergen. I en rekke artikler i «Norsk Folkeblads» stemplet han Bergsliens utkast som konvensjonell og uten dristighet. Det alminneliggjorde Carl Johan ved å sette «en naturlig mand paa en naturlig hest i naturlig stilling, det kan være hvilken mand og hvilken hest, som tilsammen har gjenngaatt en rytterkole», men bare ikke Carl Johan. Borch hadde derimot ifølge Bjørnsen grepet den liberale og progressive konge, som hilste sitt nære folk med hatten løftet kongelig; til han kom fra Europas store slagmarker; de omskubende franske tankar var med og gjorde vel, hvor han føer. Han kom som en ny tanke til et gammel folk; han hilste dets folkesuveranitet, men som suveren... Han vil beständig frem, og det skal vi føle naar vi ser paa ham, at vi maa frem med, hvad han skapte.»

I den delikate interessekonflikt mellom kongen og monumentkomiteen og interne motsetninger innen Carl Johans Forbundet måtte regjeringen inn som mekler. Fredrik Stang var i utgangspunktet tillatt av kongens og Molins forslag om kroningsdrakt, og ettersom det ikke kunne komme til å hete at man gitt etter for svensk press, lot han seg vinne for Bergsliens utkast. Han som endog til en konge til hest med kron på hodet måtte vinne komité.

Stang tok selv på seg å rydde opp i monumentaken. Først sørget han for at ledelsen i Carl Johans Forbundet ikke

fikk blande seg inn i komiteens avgjørelse. Så fikk han utsatt valget av utførende kunstner, slik at kongen, som var valdeløs forpikkot på kroningsdrakten, kunne bearbeides til å oppgi Molin og vinnes for Bergslien. Det lyktes også, og Bergslien fikk oppdraget i mai 1869. Molin, som var en from mann, betrodde selv komiteen at om han hadde vært nordmann, ville han ha holdt på Bergslien. Det tok tid før Carl XV kom over dymkelsen. Til det siste markerte han sin kunstneriske ekspertise ved å pippeke til lærerne på Bergsliens hest var for tykke, og at avens måtte forbedres.

Etter den opprinnelige plan skulle monumentet plasseres foran Stortinget. Før avviklingen i 1873 insisterte imidlertid Oscar II på at monumentet måtte stå på Slottsplassen, og lot endog demonstrativt sette opp et overbevisende

provoststillas der Stortinget, som bevilget midler til selve fundamentet, stietet ham. Avviklingen fant sted 7. september samme år i nærvar av et enormt oppbud av inn- og utenlandske gjester og ble uttrykt maksimalt i unionssemesterende agitasjon. Sennene til den embetsmannsgerasjon som etter 1814 hadde forsvart norsk selvstendighet mot unionell sammering, brukte nå unionistifereen Carl Johan som konservativ fane.

Det fantes enda nasjonalister som i 1905 ville fjerne statuen

Unionskonflikten som fulgte, tok vinden ut av fanen. Det fantes enda nasjonalister som i 1905 ville fjerne statuen i sine «Livminne» forteller professor Olav Miittun at en krets av unge republikanere møttes på hans hybel en kveld og droftet «ers alverdice» å sprengte Carl Johan i luften. Miittun kunne skaffe dynamitt, for han hadde en bror som var ingeniør i jernbanestaten. Men planen strandet på usenighet om frengangsamtet, og diskusjonen endte i komikk da Olav Hegstad foreslo at protestantene skulle gå i lakke til Slottet og få en lekarring fra Bonderungsdomlaget i nasjonaldrakter til å danse rundt statuen mens den gikk i luften.

BORCHs utkast. Fra Norsk Folkeblad n. 17, 1868.

Kronikk/kontaktpersoner
 Norman Kuvæeide 55 21 46 03
 Kjartan Rødland 55 21 46 58
 Faks 55 21 46 81
 E-post: Kronikk@bergens-tidende.no

Merkelig overskrift?

Av Arild Haaland

BT melder i en overskrift at Underetegnede har «stapt en arvesak» i Stavanger. Her følger noen opplysninger:

1. Underetegnede har ikke vært part i noen arvesak. Saken ble ført mot Fylkesmannen i Rogaland.

2. Utgangspunktet er en Byfelleskendes brorensner. På odel vil de overtas en gart ved oppunder to millioner, for en takt på rundt 350.000. Ingen bestrider deres rett til dette.

3. Men i tillegg gjorde de to saksoverensadvokater besyelig å man ville gå videre, for å få inndradd også et vernefond som gardsieren hadde opprettet flere år før testamentet. De grunnloven er at givnen skal ha vært senil, og ble utsatt for utilberlig press fra underetegnede. Dermed ble jeg innstevnet som vitne.

4. Underetegnede bodde i makedonia sammen med givnen på denne tid, og ble godt kjent med ham, mens vi satte gardens i stand. Jeg er dypt unig med advokatens påstander om de to omtalte faktiske forhold, for 8-9 år siden.

5. I dommen tar de også fagdommens dette til etterretning, mens to meddommere godtar en freidig advokats besydelige uttalelser om senilitet, samt press i egen interesse, fra Underetegnede.

6. Advokaten for de to saksoverensheter Atle Helljesen. Hans sluttinnlegg lå på et slikt nivå at hvis det var blitt levert som bevisarende under saklighetsoppsett til forberedende prøve på Universitetet, ville han strøket med glans. Til gjengjeld håper han vist på 30-50.000 for prestasjonen.

7. Samme Helljesen skal for tiden være formann i Den norske Advokatsforening. I så fall bekrefter han mitt slette inntrykk av samme forenings styre, under Bøken-saken for noen år siden. For da ble underetegnede klage over halv-korrupte forhold rundt statens matts krav om salg av kunst-samlingen, avvist med at underetegnede «ikke var part i saken».

Så, Bondvick trenger nok en aldri så liten verdikommisjon, eller kanskje endog to?

Brasilia

er selvfølgelig hovedstaden i Brasil, ikke Rio som det stod i bildeteksten i går.

BERGSLIENS første utkast. Fra Norsk Folkeblad n. 13, 1868.

Vannsalg i strie strømmer

Van(n)øttig: Vannsalget flommer over. I juni-oktober økte Hansa salget av vannprodukter med hele 200 prosent sammenlignet med tilsvarende periode i fjor.

ESLIND FRÅFJØSD

Også leverandører av kjølevannstanker merker en kraftig økning i salget.

Samtidig er det et faktum at Bergen kommune siden 1988 har investert 850 millioner kroner i ulike tiltak som har hatt til hensikt å forbedre vannkvaliteten.

– Er det ikke et paradoks at folk kjøper så mye vann i butikkene,

samtidig som kommunen nesten har brukt en milliard kroner på å gi innbyggere bedre vann?

– Jo, det kan du kanskje si. Men jeg tror at folk kjøper mer vann fordi de stadig får bedre råd, og ikke fordi vannkvaliteten er dårlig, mener Magnar Seløe i vann- og avløpsseksjonen i Bergen kommune.

Administrerende direktør Tor Andersen i Hansa Bryggeri A/S mener at den varme sommeren bare i liten grad forklarer den enorme økningen i salget av selvkapeta vannprodukter Olden og Aqua Fruita.

– Brussalget økte bare med 6-7 prosent i samme periode. Den eksplosjonsarte økningen i vannsalget, med og uten kullryse, har

nok helt andre årsaker. Vi registrerer at folk blir stadig mer bevisste på hva som kommer ut av springen, både når det gjelder smak og kvalitet. Det har etter hvert blitt like naturlig å kjøpe vann på flaske her i Norge som når vi reiser utenlands, sier Andersen.

Store muligheter

For Hansa begynner vannsalget å bli en viktig del av bryggeriets totale aktivitet. Salget av brus, øl og vannprodukter ligger på rundt 90 millioner liter i året. Olden og Aqua Fruita utgjør rundt 10 prosent av solgt kvantum, men en noe lavere andel av salgsinntektene, siden prisen på øl og brus ligger en del høyere enn vann.

Duponent Harald Horvei i Ring-

nes A/S avdeling Bergen merker også en klar økning i etterspørselen etter vann. Salget av vannprodukter Farris og Inndal var i perioden juni til oktober nesten 20 prosent høyere enn i for sommer.

– Vi er veldig godt fornøyd med utviklingen, talt i betraktning at salgsvolumet vårt utgangspunktet er høyt. Det er i vannmarkedet vi ser det virkelig store potensialet i tiden fremover, sier Horvei.

Vi ha vantanker hjemme

Det finnes i dag et sted mellom seks og ti leverandører av kjølevannstanker til bedrifter og privatpersoner i Bergen. En ringrunde til noen av selskapsene avslører at det er et marked i sterk vekst.

Daglig leder Aud Tofte i Aquavi-

ta Bergen AS har i likhet med bryggeriene, merket en klar økning i folks bevissthet når det gjelder vannkvalitet.

– Tidligere leverte vi flest vannstanker til bedrifter, men nå ser det ut til at folk ønsker seg rent og godt vann også når de kommer hjem fra jobben. Leveransene våre til privatpersoner har mer enn fordoblet seg i løpet av det siste året, sier hun.

– Til en gjennomsnittsfamilie leverer vi rundt 50 liter vann i måneden. Men vi har også eksempler på tobarnsfamilier som hver måned handler mellom 150 og 200 liter vann. Da kan det ikke lengre bare være snakk om å kjøpe vann for å drikke det, men også for å bruke det til andre formål, ikke minst matlaging, sier Tofte.

KARI FJÆRLI mener at vannet i Ladeblvdsgaten blir hun selv bøl, er elendig. Men likevel mener hun at det er for upraktisk å kjøpe vann i butikken. – Nå må kommunen snart våkne. Vi gidder snart ikke vente lenger på at vannkvaliteten skal bli bra, sier hun.

– Gi dem pengene tilbake!

ESLIND FRÅFJØSD

Kraftig reaksjon: Kommunestyret og gruppeleder for Høyre, Inger-Margrethe Presterd, reagerer sterkt på fagdirektør Ivar Kallands uttalelser i vannsaken i går. I går ble det klart at kommunen har kjøpt vann dersom han bodde i et område som fornyes med vann fra Mulevassdraget, betyr det at abonnentene betaler avgift for noe de ikke får. Jeg anbefaler derfor at de husstandene som får vannet fra Mulevassdraget får refundert deler av vannavgiften. Eventuelt bør kommunen gi de berørte husstandene refusjon for kjøp av drikkevann, sier Presterd til BT.

På bakgrunn av Bergens Tidendes artikkel om ekteparet Haukedal i Sandviksøien som verken orker eller tør ta sjansen på å drikke vannet i springen lenger, skrev direktør Presterd et brev til kommunestyret. I brevet ble det foreslått å gi de berørte husstandene refusjon for kjøp av drikkevann, sier Presterd til BT.

– Jeg er nemlig ikke kjent med at det er mangel på penger som er problemet. Alt innen vann- og kloakksektoren finansieres jo av avgifter. Nå må det derfor straks reagere fra kommunens side, understreker Presterd.

**TEKST: ESLEND FRÅFJØSD
FOTO: ARNE NILSEN**

Sikkert vann: – Nå har vi slutt å lenge med det dårlige drikkevannet at vi snart ikke orker å vente lenger, sier Kari Fjærli. Hun bor i Ladeblvdsgaten, et av de områdene i Bergen der drikkevannkvaliteten ikke tilfredstillende kvalitetskravene.

Slutt på tålmodigheten

– For noen dager siden tappet jeg et glass vann fullt av grus og slam. Det aller beste er å hve innpå uten å se i glasset. Hvis du begynner å kikke etter får du helt vondt. Gul-fargen i vannet er ikke akkurat delikat, sier hun.

– Jeg hadde egentlig tenkt å ta med meg en vannprøve til Helsedirektoratet, men tenkte vel som så at det

rytter jo ikke likevel. Vi har ingenting vi skulle ha sagt. Dårlig vann må vi bare leve med, mener hun.

Vi treffer henne i Spar-butikken på Birkebeinermesterv. I Sandviksøien. Handledeskuren inneholder mye forskjellig, men noen vannflasker finner vi ikke.

– Nei, det blir sjelden til at jeg kjøper vann i Norge. Selv om vann-

net i springen ofte er elendig, tar både mannen min og jeg sjansen på å drikke det. Jeg drikker mye vann, og jeg tenker ofte på hvor mye dritt jeg får i meg. Men det er likevel for upraktisk, og ikke minst for tungt å bære mengder med vannflasker hjem fra butikken, sier hun.

fakta/vannkvalitet i Bergen

Vann- og avløpsavdelingen i Bergen kommune har som mål at alle abonnenter skal motta et fullgodt drikkevann i løpet av år 2000, det vil si at drikkevannet skal oppfylle kravene til drikkevannsforskriften.

Pri i dag har 80 prosent av husstandene i Bergen god vannkvalitet. Bergen kommune har helt siden 1980 arbeidet for å redusere antallet vannverk fra 15 til 6, som er målet. De 1500 husstandene som får vannet sitt fra Mulevassdraget står sist i køen for å få et tilfredstillende drikkevann. Bergensfirmaet Chemlab Services AS har tatt prøver av vannet fra Mulevassdraget og konkluderer med at vannet er farlig å drikke. Næringsmiddelkontrollmyndigheten konkluderer imidlertid med at vannet er akseptabelt å drikke helsemessig sett, men at kvaliteten ikke er tilfredstillende.

– Et museum av et vannverk

ESLIND FRÅFJØSD

Frå 1914: Overveterinær Svein Skaalevik ved Næringsmiddelkontrollmyndigheten for Bergen og omland ønsker en raskere nedbygging av Mulaen vannverk enn det kommunen har planlagt.

– For vannet fra Mulevassdraget er ikke tilfredstillende, slår Skaalevik fast.

Overveterinaren bor selv i ett av de områdene som fornyes av vann fra Mulevassdraget. Han er imid-

lertid ikke redd for å drikke vannet som han altså omtaler som «ikke tilfredstillende».

– Jeg drikker vannet fra springen, selv om det er surt og har et høyere fargetall enn det drikkevannsforskriften anbefaler. Den siste tiden har vi dessuten tatt ju prøver av vannet. I snitt inneholder vannet 188 mikrogram aluminium pr liter. Det er i tråd med drikkevannsforskriften, som sier at tallet skal være under 200, sier Skaalevik.

Mulaen vannverk er fra 1914, og

overveterinaren legger ikke skjul på at det bærer preg av å være gammelt.

– Vannverket er en museumsakk. Deinfiseringsanlegget er svært enkelt og uten alarmsystem, innrummer Skaalevik.

Nå håper Skaalevik at kommunen får fortgang i nedbyggingen av vannverket. Fagdirektør i vann- og avløpsseksjonen i Bergen kommune, Ivar Kalland, sa i går. Det er imidlertid ikke vurdert å ta det-
nes av vann fra Mulevassdraget må

smøre seg med tålmodighet. Først i løpet av år 2000 kan de vente å få tilfredstillende vann i springen.

– Vi ønsker at dette skal skje raskere. Vi kommer til å gjøre det vi kan for at vannet fra Mulevassdraget kobles til Svartediket vannbehandlingsanlegg så raskt som mulig. I henhold til drikkevannsforskriften har vi myndighet til å legge kommunen tvangsmåkt. Det er imidlertid ikke vurdert å ta det-
Skaalevik.

Norsk frossenfisk blir fersk i EU Glad vil avvikle fiskermonopol

Tint torsk: Norske fiskere tjener millioner ekstra på å selge frossen torsk til EU. Der blir den tint og solgt som fersk torsk.

ANNE REIGSTAD

Dette er en av årsakene til at fiskeindustrien i Norge skraker opp om råstoffmangel, og permitterer nærmere 2000 ansatte.

Når kjøperne i EU kan selge opp-tint torsk som fersk får de langt bedre betalt i markedet, og kan gi høyere pris for råvarene enn norske bedrifter er villig til. For fisk som eksporteres til EU oppstår fiskerne 3-4 kroner mer pr kilo. Bare i januar ble det landet 2000 tonn torsk, og av dette gikk hele 1900 tonn til eksport.

Fiskerieringens Landsforening (FYL) og Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (NNN) kritiserer fiskerne for å utnytte dette «feriskmarkedet» i EU.

Ikke fiskernes problem

Hva som skjer med fisken etter at den er solgt er ikke fiskernes problem, sier informasjonsleder Tom Hansen i Norges Fiskarlag til Bergens Tidende.

I Fiskerlaget stiller man seg hoderystende til at fiskerne blir kritisert for å selge fisken til dem som betaler best.

«Føler dere ikke et ansvar for å sikre at industrien har levedyktige vilkår?»

«For to år siden aksjonerte fiskerne i Danmark. Det skjedde fordi fiskeindustrien nektet å kjøpe råstoff fra norske fiskere, men foretrak å rusle levranser. Hvor var ansvarfølelsen da? Vi advarte også industrien mot å gjøre seg for avhengig av russertorsken. Nå ser vi at russerne i større grad bringer fangstene hjem til sin egen bearbeidingsindustri. Da fiskerne ikke fikk levere fangstene sine varlet vi også

FROSSEN NORSK TORSK blir tint opp og solgt som fersk i EU. Derfor kan kjøperne i EU, som her på fiskemarkedet i Rungis i Paris, betale mer for fisken enn industrien her hjemme makter.

gjennom en langvarig råstoffkrise, og at arbeidsplasser vil gå tapt.

«Tåler ikke fiskeindustrien konkurransen?»

«Poengtet er at markedskreftene må gjelde for alle. Men når industrien i EU kan selge opp-tint fisk som fersk kan de betale en pris for fisken som industrien her hjemme ikke makter uten å gå med tap. I Norge er det ikke lov å selge opp-tint fisk som fersk.

Frykter nedleggelse

Forbundssekretær i NNN, Hans Johan Dahl, frykter at uttatte bedrifter ikke makter å komme tilbake til

gjennom en langvarig råstoffkrise, og at arbeidsplasser vil gå tapt.

«Tåler ikke fiskeindustrien konkurransen?»

«Poengtet er at markedskreftene må gjelde for alle. Men når industrien i EU kan selge opp-tint fisk som fersk kan de betale en pris for fisken som industrien her hjemme ikke makter uten å gå med tap. I Norge er det ikke lov å selge opp-tint fisk som fersk.

Frykter nedleggelse

Forbundssekretær i NNN, Hans Johan Dahl, frykter at uttatte bedrifter ikke makter å komme tilbake til

Situasjonen kritisk

Formann i FNL, Keith Elliot, sier til BT at situasjonen for fiskeindustrien på land er meget kritisk og at organisasjonen har bedt om et møte med Fiskeridepartementet.

«Det ser ut til at råstoffmangelen vil vedvare. Derfor er det irriterende å se at så mye går ut av landet. Vi er ikke i stand til å betale kortstiktlige priser i fiskemarkedet.

«Industrien blir oppfordret til å

øke graden av bearbeidning, men det er umulig når vi ikke er sikret råstoff. Industrien er avhengig av langsiktighet.

FNLs mål er at industrien må få

mulighet til å påvirke råstoffmengden - Les gjennom langsiktige kontrakter og ved at industrien får eie fiskefartøy, sier Elliot.

«Industrien blir oppfordret til å

Ber om lovendring: Permitteringene i fiskeindustrien har fått NHO-direktør Karl Glad til å komme medlemsbedriftene til unnsetning. Nå ber han regjeringen foreta lovendringer som fratar fiskerne makt.

ANNE REIGSTAD

Karl Glad mener fiskeindustrien må ha anledning til å eie fiskefartøy. Årsaken er at industrien på land vil ha kontroll med råstofftilførselen.

Det er den såkalte deltakerloven NHO vil til livs. Deltakerloven stiller krav om at en må ha vært aktiv fisker i minst tre av de ti siste årene for å eie et fiskefartøy. Dermed blir eierskapsretten til fiskeflåten forbeholdt yttresidenere.

Karl Glad ber i et brev til statsministeren om at deltakerloven endres slik at fiskebedrifter på land

gås adgang til å ha majoritetskap i fartøyer.

«Uspillet fra Karl Glad er betenkelig og jeg reagere på at han lar seg bruke på denne måten, sier formann i Norges Fiskarlag, Oddmund Bye, til Bergens Tidende.

«Deltakerloven gir ikke fiskerne fra seg uten kamp. A andre den vil

bare være å feie skitten under teppet.

«Hvis det er råstoffbedriftene er på jakt etter, så kan de få så mye de ønsker bare de betaler for det.

Men nå ber de om milde gaver, og det kan vi ikke gå med på. FNL har kjempet for at de friske markedsløst skal få råde. Nå får de smake sin egen medisin.

«Desuten er det ikke fiskerne som eksporterer til EU, slik FNL hevder. Det er kjøperne i Norge, deriblant bedriftene selv som eksporterer fisken.

Fleire bedrifter som permitterer ansatte på grunn av råstoffmangel, sender fisken ubearbeidet ut av landet fordi det gir større fortjeneste, sier Bye.

Hvorfor skal bare aktive fiskere kunne eie fiskefartøyer?

«Fordi vi har de beste forutsetningene. Vi driver ikke teoretisk fiske. Det stilles stadig større krav til egen selvberging. Fiskeflåten skal være en lennssom driftsenhet.

Årsaken til at vi fikk deltakerloven var at man skulle spre risikoen. Tilgangen til ressursene varierer.

Fiskerne deler derfor både gevinsten og risikoen. Slik er det ikke i vanlig foretaksdrift. Fiskerne avviker ikke aktiviteten selv om det går dårlig i en periode. Jønt over har flåten som er eid av industrien langt dårligere innjølning.

Bjergvin, 20. mars 2007

Lars Bjarne Marøy
Njårds veg 10
2214 Kongsvinger

Gode Lars Bjarne.

Eg hev lenge vore i tvil um eg skulde skriva dette brevet, men sjølv um eg personleg ikkje hev trong for å taka til motmæle mot all den usanning du ber fram i stykket "Askeland fester grepet", tykkjer eg det er ille for organisasjonane våre at du held fram med å nytta *Målmannen* som offentleg gapestokk. Klagemål mot folk i målrørsla fær ein taka upp i dei samanhengar der det høyrer heime: på årsmøte og liknande tilskipingar. Alt anna verkar berre nedbrjotande eller destruktivt, og eg tykkjer og du skal koma i hug at då det hadde kome til forlik um Vestlandske Mållag i 2004, bad du um at det måtte verta slutt på all negativ umtale av deg i pressa.

So nokre merknader til det du skriv i *Målmannen* nr 1/2007:

For det fyrste, hev du ingen grunn til å hevda at eg "fester grepet". Eg hev aldri hatt personlege ynskje um å styra eit einaste av dei mållagi der eg hev vore med frå eg var student på 1970-talet – ikkje ein gong Norsk Bokreidingslag, der eg no hev ei fartstid på 30 år, og der eg den siste femårsbolken hev vore skrivar. Det som hev vore avgjerande for meg er å kunna gjera ein heilhuga innsats for målsaki, gjerne anonymt og helst i samarbeid med likesinna – og helst i lag der styret fungerer som ei samling av likemenn. Men då Haldor Slettebø for til Oslo tidleg på 80-talet, vart eg sterkt oppmoda um å yverta som styreformann i Bokreidingslaget og vart sitjande med den oppgåva i 15-16 år.

Sameleis vart eg oppmoda av Eigil Lehmann um å taka yver som formann i Ivar Aasen-sambandet då han sa umbodet frå seg litt seinare, og du veit sjølv at eg på kvart einaste årsmøte i samskipnaden sa at eg meir enn gjerne vilde vika plassen for andre som hadde større krefter å setja inn i arbeidet. Til slutt vart eg då òg "bønheyrd" ved at Roar Madsen frå Nidaros tok på seg å styra laget.

Då Vestmannafondet vart skipa sist på 90-talet, vart eg som dåverande formann i Norsk Bokreidingslag utpeika til å sitja i eit kvilande styre, og Krokvik, som då stelte med det som var av arbeid i fondet, gjorde framlegg um at eg skulde vera formann – i røyndi berre i namnet. Heller ikkje her hadde eg personlege ambisjonar um å styra dette arbeidet, men tok på meg å syta for årsmelding, rekneskap og revisjon, då Krokvik nokre år seinare av helsegrunnar bad um hjelp til desse rutineoppgåvone.

Når det gjeld Vestmannalaget, hadde eg ingen tankar um å verta formann. Mi rolla der var å vera kolportør av Bokreidingslagsbøker, halda eit einstaka fyredrag og å vera fast faneberar i 17. mai-toget. Då den ufjelge striden tok til våren 2000, var min fyrste reaksjon at dette laget vilde eg ikkje lenger vera medlem i. Men på ny vart eg oppmoda av folk som Eigil Lehmann um å stilla som formannskandidat, og sjølv um eg eva meg, kom eg til at eg kunde stilla som motkandidat til deg i ein freistnad på å få laget inn i eit betre "tytefar".

I fyrste umgang var det det motsette som hende: Det vart ufred både i Vestmannalaget og i andre lag. Men på ufreds-årsmøtet i 2002, då det var mobilisering frå baa partar, gjorde ikkje stjorni skil på folk. Alle som hadde svara årspengar i rett tid, vart upptekne i laget. Det kom rett nok ein tri-fire nye lagsfolk frå kvar flokk som vilde greida årspengar på staden, men ingen av dei fekk røysterett. Her var det likskap for lovi. Påstandet um at det var 16 i flokken din som vart avviste, er eit tal som er teke ut or lause lufti, det var berre tale um nokre få og ein av dei var Anders Moe, som kverrsette bladet *Vestmannen*, det fyrste Krokvik sende ut etter at di styringstid var umme. Eit par av dei som hadde meldt seg inn like fyrr årsmøtet sa frå seg medlemskapen og fekk betalt attende årspengane. Når det gjeld sitatet ditt um at me ikkje trong adressa til dei som heldt til i BT, Bodoni Hus eller på Universitetet, kom det av at eg leverte personleg – og framleis leverer – desse medlemsbrevi direkte på arbeidsstaden, for å spare porto. Det blir fort nokre hundrad kronor spart når me ikkje sender alle medlemsskriv som postsendingar.

Men det var ikkje berre på årsmøtet i Vestmannalaget det vart strid og usemja. Personleg hev eg opplevd det slik at du i tidi etter år 2000 gjorde diitt beste for å leggja vanskar i vegen for alle dei som etter tur hadde teke til motmæle mot deg og dine styringsmetodar. Og mange av oss opplevde dine utspel som rein "sabotasje". Her kjem ei liti oppstilling:

Norsk Bokreidingslag:

Sumaren 2001 nytta du fleirtalet du hadde på årsmøtet, gjennom dei 105 lutene til Vestlandske Mållag, til å få utsett årsmøtet i forlaget til etter sumarferien. Me som sat i styret bad um at me måtte ha fyre rekneskap og årsmelding, slik at me slapp bøter i Brønnøysundregisteret (frest for innsending av rekneskap var då som no 1. august). Du lova at dei utlogone kunde Vestlandske Mållag svara for og sameleis kostnadane i samband med ny innkalling til årsmøte etter sumarferien. Desse pengane såg Bokreidingslaget aldri noko til.

På det utsette årsmøtet hausten 2001 vart det mobilisering millom dei små, private luteigarane. Dermed vann ikkje dine folk – som berre hadde lutene til Ivar Aasen-sambandet (73) og Vestlandske Mållag (105) – fram med planane um å kasta styret. I staden skulde då Bokreidingslaget straffast ved at løyvingar frå Opedalsfondet til *Norsk Målsoga* og ei bok av far min frå siste helvti av 90-talet ikkje vart utbetalte. Dotter til Indrebø, som tala med både deg og dåverande formann i fondet um denne saki, fortalde at ho opplevde dykk som dårlege taparar og som heilt urikkande i desse spursmåli. Korkje ho eller far min fekk uppleva at desse løyvingane vart greidde medan dei levde. Det hende fyrst etter at det hadde kome nytt styre i fondet.

Det er rett at Vestmannalaget etter den siste luttekningi er den største luteigaren i Norsk Bokreidingslag, men laget hev berre ein lut meir enn Vestlandske Mållag (106) og soleis mindre enn 10 % av lutene. Det er framleis slik at dersom dei små luteigarane stend saman, hev dei fleirtal aleine same kva maskepi det måtte vera millom Vestmannalaget, Vestlandske Mållag og Aasen-sambandet. Når det er sagt, vil eg leggja til at det i 1939 var formannen i Vestmannalaget, Gustav Indrebø, som gjorde upptaket til å skipa Norsk Bokreidingslag og at utgjeving av *Norsk Målsoga* lenge var ei hovudoppgåva for forlaget. Det hev vore tette band millom dei tvo lagi, og sjølv den tid

Vestmannalaget berre var ein liten luteigar, rekna mange Norsk Bokreidingslag for å vera vestmennene sitt eige forlag.

Halldor O. Opedals fond:

Her hadde du og dine medlauparar alt i år 2000 kvitta dykk med "kritiske røyster". Målmennene for Norsk Måldyrkingslag (Hans Sørbo) og Vestmannalaget (Leidulv Hundvin) vart kasta ut av styret og rekneskapsføraren Leiv Flesland vart uppsagd. Dette var nokre av dei fremste idealistane i målrørsla og velviljens menn alle i hop. Rekneskapsføraren vart utsett for ein rein hekseprosess – heilt utan grunnlag. Den mannen som sist på 80-talet hadde vore ein av hovudarkitektane bak ei konvertering av bankaksjar som gjorde at fondet auka til meir enn det duble, fekk sanneleg oppleve at "vantakk er verdsens løn". Skuldingane um at han ikkje hadde lov til å driva rekneskapsarbeid er heilt grunnlause, og lånet til *Strilesoga*, som du no på nytt dreg fram, var i røyndi ei pengeplassering til bate for båtpartar: produksjonslånet vart betalt attende med rentor.

De som no hadde teke makt i Opedalsfondet sette derimot pengar yver styr. De braut reglane um at syringstutlogone skulde haldast nede. Reise- og kostutlogone auka monaleg og de nytta nærare 100.000 kronor på meiningslaus advokathjelp, berre for å halda uppe striden med andre målfolk. Eg kann ikkje kyta av at eg kjende Halldor O. Opedal serleg godt, men eg møtte honom nokre gonger på Aldersheimen på Lofthus då Bokreidingslaget gav ut serien hans *Makter og menneske*, og eg var med og bar kista hans til den siste kvilestaden då han var avliden. Opedal var ein svært nøktern mann, og pengane til fondet hadde han samla ved å spara på skillingane. Den øydingspolitikken de sette i gong med var med andre ord ikkje berre brot på reglane i fondet (Fondet mitt skal ikkje nyttast til strid millom målfolk), det var ei hæding av mannen og alt han stod for.

Det var ogso eit vonbrot for oss – og for Krokvik – at de ikkje kunde yta eit tilskot til boki hans um Henrik Krohn, og at de ikkje eingong vyrde Krokvik med eit svar fyrr han etter lang tid etterlyste det. Når det gjeld det styret som no sit i Opedals-fondet, hev eg ikkje "tryggja meg fleirtal", slik du skriv. Varaformannen i Vestmannalaget er rett nok med i styret, men ho er fullt ut i stand til å gjera eigne synspunkt gjeldande, og Kjell Kjerland frå Vestlandske Mållag trur eg ingen fær til å dansa etter si pipa, kor mykje dei enn måtte ynskja det. Målsmannen for Noregs Mållag, som no er formann, hev eg sjølvsagt ingi makt yver. Det same gjeld han som sit for Norsk Måldyrkingslag, som eg knapt trur eg hev helsa på. Og du kann vel ikkje for ålvor meina at Vincent Færavaag, som sit for Aasen-sambandet, skulde vera min mann. Du gjorde då sjølv framlegg um honom som motkandidat til meg på årsmøtet i Vestmannalaget i 2002.

Vestlandske Mållag.

Når det gjeld dette laget, veit du like godt som eg at årsmøtet på Borkne var ulovleg. Då fleirtalet i styret ditt hadde fått "summa seg" etter å ha vorte teki på sengl på eit telefonstyremøte, melde dei frå um at dei ikkje kunde vera med på eit slikt påfunn. Innkallingi var dessutan selektiv – millom anna var ingen heiderslagsmann innkalla i eit lag der vedtektene gjev alle heiderslagsmenn full røysterett – og det var ei rekkje brot på både skrivne reglar og sedvane. Fleirtalet i styret ditt og det store fleirtalet millom medlemslagi kalla difor inn til nytt årsmøte i Bjørgvin i november. Det styret som der vart vald, gjekk du til søksmål mot, og mot Helga Mehl held du endåtil uppe søksmålet

etter at ho var avliden! Partane vart innkalla til Forlikrådet, og jamvel advokaten din vilde gjera forlik med Kjell Kjerland og hans styre, men du stod like hardt på ditt. Heilt til saki skulde upp for Voss Tingrett og du hadde brukt upp alle midlane som var i laget. Då hadde du fenge kalde føter og kom og bad um forlik.

Etter at du hadde sett alle pengane yver styr til advokathjelp (60.000) og til dyre reiseutlogor til Borkne, hev du liten grunn til å retta kritikk mot Kjerland for manglande aktivitet. Krubba i Vestlandske Mållag er tom og det er ein mann å lasta for det.

Vestmannen.

I bladet *Vestmannen* vart det strid hausten 2001. Styret i Vestmannalaget, som stjórnar bladet og dermed er økonomisk andsvarleg for verksemd, bad ved fleire høve um at du som redaktør sende oss yversyn yver økonomien i bladet. Du fekk fleire frestar, men sende ikkje so godt som ei einaste kontoyversyn frå banken. Me såg difor ingen annan utveg enn å løysa deg frå denne oppgåva. Eg freista rett nok kring årsskiftet å få til samtalar med deg medan du var heime i Bjørgvin med tanke på ein skipnad som var til å leva med for baa partar, men du nekta plent å møta meg på tvomannshand. Deretter hadde eg kontakt med både Olav Torheim og Klaus Johan Myrvoll, men det kom fram at dei ikkje vilde vera bladstyrar utan ogso å ha hand um økonomien i bladet. Dermed var det ingen grunn til å halda fram tingingane.

Dessutan kom det ogso fram i samtale med Krokvik at han ikkje hadde sagt frå seg bladstyraroppgåva anna enn millombels då han vart sjuk i år 2000, og han var framleis viljug til å taka eit nytt år som bladstyrar. Det vart ei god løysing og gav stjørni meir umrømingstid til å planleggja det vidare arbeidet i *Vestmannen*. Det var ogso Krokvik sitt framlegg at bladet dei næraste åri skulde koma ut annankvar månad, ikkje noko stjørni fann på av seg sjølv.

Som eigenrådig bladstyrar hadde du i 2001 – utan å innbenta samtykke frå stjørni – kaupt nytt PC-utstyr, digitalt kamera m.m. og halde møte med Myrvoll og Torheim som medførde utbetaling av diett- og reise pengar utan at faktura var innsende. Den slags er ikkje godtakande korkje i næringslivet, det offentlege eller i lag og organisasjonar. For husfredens skuld – og etter råd frå ettersynsmannen – fann me å ikkje vilja gå vidare med det, og då bladet *Målmannen* vart skipa, gav me utstyret du hadde handla inn til det nye bladtiltaket – utan at me hev fenge eit ord til takk.

Ivar Aasen-sambandet.

Denne samskipnaden hev du ikkje hatt beinveges andsvar for, men Myrvoll, som styrde med laget fram til april 2004, var ein av dine beste hjelpesmenn fram til han sjølv fall i unåde.

Laget løyvde pengar til advokaten din og det som hende våren 2004 syner òg at sjølv når spelet var slutt, so skulde alle høve nyttast til å leggja kjelkar i vegen for andre. Fyrespelet til årsmøtet i Aasen-sambandet var eit møte på mitt kontor, der du kom på innsteg saman med Olav Torheim og Bjørn Tormod Ringdal. Eg rekna med at du vilde dryfta ein avtale millom Norsk Bokreidingslag og Norrønalaget Bragr, men fekk høyra at de var ute etter ein heilt annan avtale: Dersom eg og Vestmannalaget vilde lata styret i Aasen-sambandet halda fram, skulde eg sjølv få plassen som målsmann for Aasen-sambandet i Opedalsfondet. Korkje eg sjølv eller Vestmannalaget kunde vera med på ein slik hestehandel. Kort tid seinare kom det innkalling til årsmøte, og på dette

årsmøtet, som hovudlagi ikkje fann å kunna vera med på, vart laget lagt ned etter framlegg frå styret – utan at spursmålet um nedlegging stod på saklista! Det nye styret som vart vald, på det lovleg innkalla årsmøtet i samskipnaden ei veka seinare, hev ogso fenge royna at du og dine folk ser det slik at det er betre å driva med sabotasje enn å yverlata eit lag til folk som kann og vil samarbeida og driva i samsvar med lover og god lagsskikk. Sergej Munkvold hev soleis måtta nytta mykje tid og krefter på å ordna upp i all den ugreda som du og dine vener hev stelt i stand.

Til slutt vil eg segja nokre ord um dei lagi som du og dine mest trugne våpendragarar framleis hev hand um, for det gjev ogso eit klårt bilete av kor litet du vyrder vanlege demokratiske spelreglar.

Bladet Målmannen.

Dette bladtiltaket vart skipa som ein konkurrent til *Vestmannen*. Ingen av oss hadde noko imot det, og heller ikkje at Ivar Aasen-sambandet fekk sitt eige lagsblad. For grunnlagskapitalen kom frå Opedalsfondet og søknaden galdt eit blad styrt av Aasen-sambandet. Men straks pengane var yverførde, vart bladet skipa som eit samorgan, heilt utanfor vanleg lagskontroll. Dermed treng heller ikkje utgjevarane stå økonomisk andsvarlege for eit årsmøte eller liknande og dei kann ikkje avsetjast, men dei kann sjølvsgagt dolkast i ryggen av den indre krinsen, slik bladstyraren Klaus Johan Myrvoll vart då han ikkje vilde prenta eit stykke som etter hans meining ikkje høvde inn i bladet.

Norsk Bladmannelag.

Dette laget, som vart skipa som eit mållag for nynorskskrivande bladfolk, låg ei tid nede, men vart nya upp att her i Bjørgvin med deg som formann. Eg var i mange år frilansjournalist i *Bergens Tidende* og var med på nyskipingsmøtet som valde deg til formann. Eg svara lagspengar og etterlyste medlemskort som me var lova, men fekk aldri svar eller innkalling til årsmøte. Ogso her var det selektiv innkalling må vita, for korkje Jerdal eller Krokvik fekk innkalling når det bar til stykket. Me fekk ogso greide på at kassastyraren din hadde "lånt" pengar frå kontoen til laget. Han hadde rett nok betalt attende dette ureglementære lånet, men han var ikkje kar nok til å gjera greide for det på årsmøtet. I staden var han med på å leiga inn dørvakter som skulde syta for å halda uynskte lagsfolk burte frå årsmøtet. Dei same bankutskriftene som synte at pengar i laget ikkje hadde vore nytta på kurant vis, synte ogso at dei einaste som hadde svara lagspengar i tidi fram til det siste årsmøtet, var dei som vart haldne ute frå årsmøtelokalet. Dette i beste fall "kuriøse" årsmøtet valde Anders Moe til formann, men etter ei stund var heller ikkje han god nok, og på nytt vart formannen sett på porten av den "indre krinsen". Moe skreiv bladstykket um denne galskapen i *Dag og Tid* og *Vestmannen*, og klaga seg yver at han ikkje vart åtvara i tide, men resultatet er likevel det same: ein liten flokk med personar utan demokratisk sinnelag og med vantande syn for vanleg lagsskikk hev kværsett og privatisera ein organisasjon med tilhøyrande lagskasse og fondsmidlar. Me reknar med at dei midlane som er att, gjeng med til å halda uppe *Målmannen*, men det fær me sjølvsgagt aldri greide på, all den stund laget til liks med Samorganet Målmannen, no er eit reint løyndarlag.

Norrønalaget Bragr.

Slik hev det ogso vorte med Norrønalaget Bragr, eit gjævt litteraturlag som Conrad Clausen var med på å skipa og som han heldt uppe til sin døyand' dag. Det siste lovlege styret me kjenner til, er Gunnar Gilberg, Bodil Haug og Lars Bjarne Marøy.

med deg sjølv som formann. Men her hev me nok eit døme på at du hev gjeve deg sjølv fullmakt til å avsetja dei hine. Då eg i 2002 kontakta deg med spurnad um Norrønalaget Bragr vilde vera med på ei helsing i Minneboki til hundradårsmiynet for Clausen, fekk eg melding frå deg um at laget kunde vera med på heidringslista, men det måtte ikkje kosta noko, ikkje ein gong prisen på eit skarve eksemplar til laget. I same rennet kunde du fortelja at Gilberg og Haug var bytte ut med Torheim og Myrvoll. Men ingen av dei tvo fyrste hev vore med på eit møte der dei hev avsett seg sjølve. Med andre ord er det du som formann som med eit pennestrok hev sytt for at tvo uvanleg fine og velviljuge målfolk er sette på porten.

Det høyrer med til soga å nemna at eg ved fleire høve hev bede deg um eit møte for å gjera ein avtale millom Norsk Bokreidingslag og Bragr um sal av Bragr-bøkene, som me i lang tid hev lagra og teke vare på. I staden vilde du for ei tid sidan senda Torheim for å henta ut nokre bøker frå lageret, men no hev Bokreidingslaget kosta transport, lagerplass, varveitsla og dessutan utsending av nokre av desse bøkene, og finn det urett å yverlevera bøker til eit lag som ikkje vil gjera avtale med oss og ein person som ikkje er lovleg styresmann i laget.

So nokre ord um Vestmannafondet.

Du gjer eit nummer av at du vart løyst frå umbodet av fondsgjevaren. Det er vel og bra nok, men det var då ingenting i vedtektene som hindra deg frå å ganga ut av fondet på vanleg måte. Det stend då i vedtektene at eit lag kann byta styresmann innan 4-årsbolkane, um dei so ynskjer. Mange vil meina at sidan du hadde brote sambandet med Vestlandske Mållag – du sa sjølv på årsmøtet i 2004 at du drog deg undan alt som hadde med laget å gjera og tok med deg ut or fylkeslaget dei medlemslagi du framleis hadde hand yver – burde du ogso ha meldt frå um at du ikkje lenger kunde vera målsmannen deira i fondsstyret. Det at du ikkje lenger hadde bustad i Bjørgvin, skulde og tilsegja at du kunde beda um avløysing. I staden laut eg som formann finna tidspunkt som høvde for deg for at me skulde kunna halda møte i fondsstyret. Berre få dagar fyrr møtet me hadde no i januar fekk eg melding um at du vilde nytta deg av "løyvet" du hadde fenge meir enn eitt år tidlegare.

Når det gjeld dei som vart valde som styresmenn for den fireårs-bolken me er inne i, hev eg ikkje påverka valet, burtsett frå i Vestmannalaget, der Hundvin bad um avløysing, og eg var med på å velja den mest ti år yngre Flesland i hans stad. Du hev soleis ikkje grunnlag for å påstå at eg innfører gubbevelde. Korkje Trygve Lande eller underskrivne bad um å verta oppattnemnde av Bokreidingslaget, og ingen av oss er i 70års-alderen som du tykkjest meina. Når det gjeld dei hine lagi, hev eg ikkje hatt noko eg skulde ha sagt. Formannen i Vestlandske Mållag er ingen "Askelands marionett", tvert um, Kjell Kjerland er i mange samanhengar ein solospelar, og det er få personar i målrørsla vår eg kann vera meir usamd med i sak enn han, men me ligg ikkje i strid med kvarandre av den grunn. Dei hine lagi, Noregs Mållag og Aasen-sambandet, skynar eg at ikkje ein gong du vil hevda at eg hev makt yver. Varamannen i Aasen-sambandet, er då ogso langt yngre enn både deg og Ringdal.

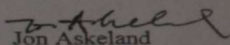
Eg vil og leggja til at Fondsgjevaren, som du er kjend med, ikkje ynskjer blæst um sin eigen person eller at Fondet skal gjerast nummer av offentleg, so lenge han lever og fondet ikkje er i vanleg verksemd. Um du ikkje tek omsyn til at det du skriv kann vera

til meins for målarbeidet vårt, burde du i alle høve ha age for dei reglane og dei ynskjemål som gjeld for Vestmannafondet.

For eigen del, vil eg oppmoda deg um å grava ned stridsøksi. Du gjorde sjølv mykje godt lagsarbeid fram til striden braut laus kring år 2000, og eg kann godt skyna at du i fyrste umgang vart vonbrotten då me vilde ha andre folk enn deg som merkesmenn i lagsarbeidet. Men no er det på tidar å leggja dette attum seg, og hugs at so å segja alle dei ungdomane som du fekk med deg i fyrstningi, hev trega på det dei var med på og kome fram til at det einaste som nyttar er samarbeid og samvinna.

Me er ikkje fleire i vår flokk enn at alle må yta eit tilskot skal saki ha framgong og vokster. Det er heller ingen grunn til å frysa ut dei eldre i lagi våre og heller ikkje oss som etterkvart kan segjast å vera meir tilårskomne. Sjå berre på Lehmann, som gjorde fagnamannsverk med ordboksarbeidet sitt til lenge etter han var 95. Og me hev mykje å læra av den eldre generasjonen når det gjeld pengehusald. Ikkje minst av Opedal, Lehmann, Krokvik og han som hev skipa Vestmannafondet, som alle hev synt oss at ved å vera nøkterne i vår livsførsel kann me alle leggja upp pengar til gode fyremål. Alle kann me gjera feilvurderingar og gløyma viktuge tal i eit reknestykke, men me kann ikkje misbruka uppsamla midlar til å føra strid mot kvarandre. Me bør heller ikkje misbruka tid og krefter på slikt som ikkje gagnar.

Venleg helsing

Jon Askeland

E.S. Eg legg ogso ved kopi av tri-fire epostar som me fekk i hende i 2004, frå ein av dei ungdomane som då hadde fått nok av arbeidsmetodane dykkar. Desse epostane frå deg, Myrvoll og Torheim (i umvend kronologisk rekkefylgje) og den sokalla svikarlista som vart sett upp, segjer vel det meste um kva planar du og dine medlauparar hadde i tidi fyrr og etter årsmøtet i Vestmannlaget i 2002. Eg vonar me aldri meir fær uppleva slik åtfærd i organisasjonane våre.

Dette er eit privat skriv til deg, men eg er so fri at eg sender avprent av brevet til Krokvik, Edvardsen og Flesland, sidan dei på ulike vis er dregne inn i det du skreiv i *Målmannen*, og det stykket hev vore utgangspunktet for det eg her hev skrive.

Widlegg

From: Olav Torheim <olaftr@online.no>
Subject: Ivar Aasen-sambandet - risikovurdering

Som tidlegare nemnt på lista, gjeld det at so mange som råd av oss møter med røysterett på årsmøtet i Ivar Aasen-sambandet. Beinveges innmelde i sambandet hev røysterett, so sant lagspengane er løyste ein månad fyre årsmøtet og lagsmennene er godkjende av stjorni.

Eg hev gjenge igjennom dei lokallagi som ikkje er under vår fulle kontroll. Det gjeld: Vestmannalaget (Askeland), Halsnøy Mållag (Sigurd Sandvik), Kvinnherad Mållag (?) og Norsk Bokreidingslag (hev dei røysterett?).

Medlemstali kjenner eg ikkje, men um det er so at Vestmannalaget er komne upp i meir enn 200 medlemmer, hev dei krav på seks utsendingar. Um me reiknar 2 utsendingar for kvart av dei hine lagi, er 12 mann med røysterett det maksimale kuppakarane kann mynstra (so sant dei greider å sikra seg fullmaktene frå Halsnøy Mållag og Kvinnherad Mållag, det er slett ikkje visst at dei gjer).

Med andre ord gjeld det at so mange som råd av oss melder seg beinveges inn i sambandet og vert godkjende av stjorni, slik at minst 13 av oss er til stades og blokkerar ein eventuell kuppframstøyt. Skal me heilgardera oss, bør stjorni i sambandet gjera suspensjonsvedtak mot Vestmannalaget på det siste styremøtet. Framgangsmåten hev me lært av Askeland.

Eg sender difor ut oppmoding åt alle som høyrer til austanfjells um å melda dykk beinveges inn i Sambandet, slik at me fær godkjent dykk på neste styremøte.

Innmelding til formann Myrvoll:
50 kr til konto nr 0814 20 27 209

Ivar Aasen-sambandet v/ Klaus Johan Myrvoll,
Nedre Ullevål 9-322,
0850 Oslo

Subject: Tiltaksplan for høgnskorsrøsla

Gode stråmänner!

Eg, Lars Bjarné og Olav hev dryft framveger for høgnskorsrøsla no etter årsmøtet i Vestmannalaget. Me kom fram til denne planen ("me" i planen tyder medvitne målfolk på høgnskorsida):

1. Eg og Olav skriv eit innlegg til Bergens Tidende der me gjer greida for den målpolitiske skilnaden på oss og Askeland og deim. Lars Bjarné skal senda eit innlegg um tilhevet sitt til Ludvig Jerdal noko seinre (han vart kalla "våpendragaren" hans på framsida).
2. Me nedprioriterar Vestmannalaget i nokre år. Det tyder at me segjer frå oss alt arbeid med og i Vestmannalaget. Me kjem attende når me veit at me kann få fleirtal. I mellomtidi møter ein kjernetropp upp på årsmøti og peikar på all toskeskapen som Askeland og dei hev gjort i året som hev gjenge, tek replikkar og lagar bråk.
3. Me boikottar den nye Vestmannen i regi av Krokvik, og arbeider for at andre skribentar gjer det same. Det gjeld m.a. Johannes Gjerdåker, Knut Egil Steffens og Arne Hørgre. Eg hev fenge lovnad frå Johannes Gjerdåker alt. Steffens er vanskeleg å styra, men eg skal gjera mitt beste.

4. Lars Bjarne reiser arbeidsrettsak med stjorni, og drygjer soleides ut saki um Vestmannen og mogeleg tilsetjing av ny bladstyrar. Han hev vorte usakleg uppsagd og hev kravt tingingar med stjorni, men ikkje fenge det. Grunngevingi frå stjorni var m.a. at årsmøtet skulde få avgjera. Dessutan hev stjorni teke seg til rettes med eit "sernummer" sett i hop av Jostein Krokvik i oppsegjingstidi.

5. Me set i gang arbeidet med å få i stand eit nytt blad etter same mynster som Vestmannen, men med meir vekt på ideologi og ordskifte (ikkje noko meldingsblad), og med stykke som er tufta på fagkunna. Opedalsfondet må kunna tryggja økonomien dei fyrste åri. Me sender ut brev til alle som hev skrivt til Vestmannen fyrr (burtsett frå svikarane), gjer greida for stoda og bed deim um å stydja det nye bladet. Dinæst sender me ut brev til alle som hev tinga Vestmannen og bed deim um å teikna ringing på det nye bladet. Dette brevet ber stillast frå deim som hev styrt med Vestmannen, modrekna nokre viktuge skribentar (t.d. Gjerdåker). Framlegg til namn på bladet: Målmannen, Nordmannen (det er lov å koma med andre). Me må hava til mål at bladet vårt skal færa vidare tradisjonen frå Vestmannen, medan Krokvik-Vestmannen gjeng nord og ned. I beste fall kann me krevja å få tilsendt pengarne som stend att på kontoen til Vestmannen etter at dei hev køyrt bladet i greifti.

6. Lars Bjarne skriv brev/tek seg ein prat med rikingen som hev testamentera alle pengarne sine til eit vestmannafond. Evt. kann Ivar Aasen-sambandet senda ein fyrespurnad. Me må få lagt fram dokumentasjon for fondgeivaren um stoda i Vestmannalaget, og koma med framlegg um andre leysingar for eit slikt fond.

7. Me må halda på kontrollen i Opedalsfondet. Det ber greidast ut um Vestmannalaget må ekskluderast frå fondet, med grunn i fyresegnerne, og um Hognorskringen kann koma inn i staden. If. at årsmøtet ikkje vilde vedtaka friskegni frå Harald Trefall um at Vestmannalaget laut fylgja fyresegnerne. Det ber vera grunngeving og. Klaus Johan tek seg ein prat med Halvard Bergwitz, som er skrivar i Måldyrkingslaget som hev ein målsmann i Opedalsfondet, og freistar å få honom til å påverka målsmannen deira til å stydja oss i denne saki.

8. Me må halda på kontrollen i Ivar Aasen-sambandet. Tiltak: Årsmøtet vert halde i Oslo, og alle våre vert beinveges innmelde og fer røyterett soleides. Elles ber me tenkja på um Vestmannalaget ber ekskluderast/setjast i karantene i nokre år.

9. Me må halda på kontrollen i Vestlandske mållag. Tiltak: Årsmøtet vert halde på Sunnøre i samband med hognorskidagar der. Me fer mykje folk til å fara på tilskipingi og vera målsmenner for Hognorskringen på møtet. Elles ber det røkjast etter kva som stend i logerne um røyterst. Det kann verta avgjerande.

Hev de nokon synspunkt? Me treng alle gode krafter som kann arbeida for hognorsk målreising i tidi frametter, og de er velkomne til å vera med!

Med vensam helsing frå Klaus Johan

Subject: Svikarane

1 Birger Angvik
2 Hans Sorbø

- 3 Eva Serbo
- 4 Jon Askeland
- 5 Kona til Jon Askeland
- 6 Leiv Flesland
- 7 Hallfrid Flesland
- 8 Tørris Sørheim
- 9 Fru Sørheim
- 10 Knut Brattebo
- 11 Kona til Knut Brattebo
- 12 Torolv Hustad
- 13 Kona til Torolv Hustad
- 14 Arild Haaland
- 15 Lars Slettebo
- 16 Torunn Storheim
- 17 Bjarne Storheim
- 18 Eigil Lehmann
- 19 Frøydis Lehmann
- 20 Sissel Anny Hjelmtveit
- 21 Arnulft Hjelmtveit
- 22 Sveinung Ones
- 23 Trygve Lande
- 24 Einar Adland
- 25 Jarle Bondevik
- 25 Fru Bondevik?
- 26 Jo Gjerstad
- 27 Rasmus Kjellevold
- 28 Leidulv Hundvin
- 29 Robert Willanger
- 30 Skjalg Halmøy
- 31 Bjarne Brekke
- 32 Karsten Stene
- 33 Ludvig Jerdal
- 34 Honoria Jerdal
- 35 Dotter til Jerdal?

Her stoggar min kjenskap til dei som var til stades so nokolunde. Resten må eg gissa meg til

- 36 Berit Vinsrygg
- 37 Arvid Langeland
- 38 Ei dama med runde brillor som bruka å gå i laget.
- 39 Reinhardt Erstad

Gjerstad hadde med seg 5-6 mann
4-5 kom frå universitetet.

Og so er det noko småpirking att inntil ein eventuelt finn alle. Her må me òg finna ut kor mange av våre som vart nekta røysterett osv.

Gode dykk

Godmund Harildstad var nett innum kontoret mitt. Han gjekk ved å ha røysta på Jon Askeland til formann på årsmøtet. So då fekk me avslørt endå ein svikar...

Klaus Johan

Dette er berre ein freistand på å systematisera det "nokre av oss" hev tala um i det seinste.

Årsmøtenotat

1 Konsituering. Det kjem til å verta masse rot og virvar her. Me må tvinga igjenom at alle som hev svara lagspengar i eit av åri skal ha røysterrett. Og elles lata motparten få stå for alle dei urimelege påstandane. Alle må ha med seg årsmøtepapiri. Her må me ikkje feila.

Ordstyrar: Me let Askeland få styre i fyrste umgang, men når kaoset er stort nok, må me ha avløyssaren reidug.

Uppritar: Kva namn er aktuelle. Framlegg Anders Moe eller nokon som kjenner laget godt og som ikkje kann setjast i bås. Her er det vel råd å finna nokon.

Underskrivarar av protokollen. Randi Magnussen og Arne Holmin?

Fleire saker me bør halda reide på under denne saki?

Saklista: Til saklista bør det segjast klårt frå um at det er stjorni å lasta at det ikkje ligg fyre arbeidsprogram og budsjett for komande arbeidsbolk.

2 Årsmelding

Two punkt er interessante Vestmannen og Opedalsfondet. Det kjem innspel på Opedalsfondet um at laget må fylgja fyresegnene og ikkje kann halda fram med å ha Hundvin til målsmann. Det er det som bør segjast um Opedalsfondet, med mindre nokon kjem med andre ting. Her hev me eit lettfatteleg poeng. Hundvin er for gamal til å sitja i fondet, og det er gale å ha han sitjande der. Dag hev berre gjort so plikt som styreformann ved å peika på dette mishøvet. Um ikkje andre tilhøve kjem upp frå motparten segjer ikkje me meir um saki.

Vestmannen. Dette er den vanskelegaste saki å manøvrera utfrå min synskrins. Nokre poeng:

1 Askeland freista å få meg fjerna utan å taka umsyn til at eg hadde arbeidskontrakt med stjorni. Etterpå gjer han full retrett og gjev meg skuldi for at han skifter syn på korleis han skal få meg fjerna.

2 Stjorni stoggar bladet for å verta kvitt meg!

3 Stjorni hev ikkje svara Olav Torheim

4 Fleire soloutspel frå Askeland og kome med urimelege påstandar um bladstyraren i årsmeldingi. Eg legg fram framlegg til protokollemerknad.

Dette bør vera meir enn nok av poeng i denne saki.

Sidan det ikkje ligg fyre arbeidsprogram må det gjerast vedtak under dette punktet um at Vestmannen skal halda fram med 10 nummer og at stjorni må syta for at bladet kjem i gong att.

3 Rekneskapar.

Til saksfyrhavigi vil eg segja at Krohn og Hustrus Legat bør takast fyrst.

Vestmannalaget uviss på kva som er våre poeng her. Kanskje me skal gjeva ein god dag her.

Fritz Mourad Walles fund. Her kann Jerdal laga mykje babl um festavgiftene. Dette er eigenleg heilt uinteressant i den konfliktsituasjonen som me er i no. Dette punktet bør tonast ned. Men eg er i stuss på um eg burde lesa brevet frå revisor Marhaug.

Her er det ei god sak mot Askeland. Stjorni hev teke ei avgjerd, og Askeland vinnar omkring på eigi hand. Eit illustrerande poeng.

Kroha og Hustrus legat. Ingen ting å segja her orienteringsak.

Vestmannen. Liland prøver å få tak i Marhaug. Uvisst kva som skjer med revisjonen. Her vert det eit stormløp mot meg. Eg må ha tilgjengeleg ein del dokument er eg redd. Det viktigaste for min del, og eg er den næraste til å gjera det er å leggja fram korleis pengebruken hev vore i året som hev gjenge. Det fær eg vel noko tid til. Ideelt sett skulde eg ha skrivt ei årsmelding for Vestmannen som eg gjorde i fjor, men det idest eg ikkje.

4 Val

Her er det 4 ting som kann skje

1 Me er i fleirtal. Fylgjande stjern vert då utpeika:

Formann Vincent Eye Færavaag
Inga Gjerstad
Arne Holmin
Harald Linga
Sigbjørn Huun.

Varamennene skulde då gå av seg sjølv.

2 Jon Askeland vert vald til formann, men det er grunn til å tru at det er folk i salen som vil ha nokon av våre folk.

Dei av våre som vil stella kann verta gislar. Men kann naturlegvis trekkja seg eller fungera dårleg slik som eg hev gjort her frå Kongsvinger.

Harald og Sigbjørn hev då so langt eg skynar signalisert at dei ikkje held fram.

Framlegget vidare kann då verta:

Helge Liland
Inga Gjerstad
Arne Holmin
Vincent Færavaag?

Fær me desse igjenom burde varamannsrekka ordna seg. Det er mogleg at Askeland vil segja frå seg formannsstillingi um han ser at han fær stjorni mot seg. Då gjeld det å hindra umval på stjorni.

3 Me fær ein eller fleire gislar. Spørsmålet er då korleis motparten hev tenkt. Eit sannsynleg framlegg er at dei vil ha fylgjande folk:

Jon Askeland, formann.
Trygve Lande, nestformann
Sissel Anny Hjelmtveit
(Anna) Frøydis Lehmann
Bjarne Storheim

Det fyreset at Lande hev sagt ja til stjorni. Hjelmtveit og Lehmann kann vera mest utsatte for utskifting når Jerdal og hans likemeun slær til. Lande kann òg tenkjast å reysta ut desse tvo. Det finst òg andre i salen som kann reysta slik.

Utfallet her er altså uvisst. Kven vil vinna gunst millom uvisse veljarar. Kven er det lurt av oss å fremja?

4 Motparten fær fullt fleirtal.

5 Lovbrigde må ha 2/3 fleirtal. Det er liten grunn til å tru at motparten vil godkjenna nye lover. Askeland hev på nedlatande vis gjort det kjent for lagslemene at det er eit mindretal i stjorni som vil ha lovbrigde. Er me fleirtal fær me avgjera kva me gjer. Det vil verta realtvt klårt um me hev stort nok fleirtal til å oppnå evt. lovbrigde etter nøytingi kring valet. Det kann vera at motparten forlet salen etter valet. Det kann ikkje utelukkast, so det er ikkje umogleg at me full opplysning kann laget få nye lover. Det bør de tenkja nøgje gjenom.

Elevgerilja bryt åndsverklova

Aksjon: Ei gruppe innanfor Norsk Målungdom er lei av at lova om språkleg jamstelling ikkje vert fulgt. Frå Bergen la dei i går ut ei omsett datalærebok på Internett. Utan forfattar og forlag si godkjenning.

TEKST OG FOTO: SIGRI SANDBERG

– I følge lovverket må forlaga gi ut lærebøkene til vidaregåande skule på bære målformer på same tid- og til same pris. Dette vert ikkje gjort. Granskningar vi har gjort viser at det i 1996 vart gitt ut 236 lærebøker som ikkje finst på nynorsk, seier Trond Sæbo.

Sæbo er aksjonsleiar i ad-hoc organisasjonen Nynorsk elevgerilja som høyrer under Norsk Målung-

dom. – I staden for å ordne opp i lovbrøta, ga departementet i fjor dispensasjon til forlaga så dei slapp å gi ut datalærebøker på nynorsk, seier Sæbo.

I vår kom statsråd Reidar Sandal med framlegg til ny opplæringslov. Her foreslår han å fjerne formuleringane om at det skal vere ein rett å få lærebøker på nynorsk og bokmål til same tid. Og han vil også fjerne retten til å få andre læremiddel (arbeidsbøker, hjelpebøker, grammatikker og programvare) på nynorsk. Om lag 13.000 elevar over heile Noreg aksjonerte mot framlegget 13. mai, og dagen etter vart lovframlegget utsett.

Geriljaen oppmodar til lovbrøt
I sommar vart Nynorsk elevgerilja oppretta. Dei omsette «Programvarebok Word 6.0 og Excel 5.0» til nynorsk.

– Boka er ulovleg fordi Økonomi-

NYNORSK ELEVGERILJA samlar rundt boka dei sette over til nynorsk. Trond Sæbo (t.v.), Gudrun klove Juuhl, Arlis Torvund Olsen og Bente Fugisteh. Alle geriljamedlemmane er frå Hordaland.

forlaget, eit dotterselskap av Universitetsforlaget, berre ga ho ut på bokmål. Dei har ikkje ein gong søkt om dispensasjon for dette i år. Vi meiner det er forlaget og departementet som bryt lova i dette tilfellet- og ikkje vi, seier Sæbo. Elevgeriljaen oppmodar elevar om å hen-

te boka gratis ned frå heimesida til Norsk Målungdom- og å sende protest- e- mail til Reidar Sandal.

«Krenkandes»

Administrerande direktor i Universitetsforlaget, Trygve Ramberg, ber Nynorsk elevgerilja trekkje den

omsette boka attende frå nettet.

– Det er både ulovleg og krenkande det geriljaen no har gjort. Vi fekk inga åttvaringar om at boka var omsett og lagt ut på Internett for i dag. Vi ventar no på ei avklaring frå departementa si side, om kor langt parallelløvgivinga skal gjelde. Vi reknar difor med at dispensasjonen frå å gi ut læremiddel på nynorsk, framleis gjeld.

– Har du forståing for det målungdomen no gjer?

– Nei, det har eg ikkje. Målungdomen må skjone at det både kompliserer og fordyrer prosessen dersom absolutt alle læremiddel skal kome i parallellutgåver.

– Vil de ta imot tilbødet om å overta den omsette utgåva gratis, og gi ho ut på dykkar forlag?

– Det blir ikkje tale om. Dette er ei form for overstyring der Målungdomen freistar styre våre utgåver. Det kan vi ikkje godta. Dersom det ikkje trekkjer omsetninga attende, må vi vurdere å setje i gang meir alvorlege tiltak, seier Ramberg.

JOSHUA WTAHRETA

Grundtvigianar og måldyrkar

minneord

Rektor **SIGURD SANDVIK** doyde heime på Halsnøy Kloster 3. mars, ved 90 år gamal. Med han er endå ein av dei store miljøvingane på Vestlandet gjengen burt.

Sandvik var fødd i Suldal i 1913, og sjølv um han hadde i langt meir enn ein menneskeald på Halsnøy - frå 1942 og like til sin døydande dag - var han livet ut nær knytt til heimstaden og heimemiljøet.

Det synar ikkje minst bokpro-

duksjonen hans. Sandvik gav ut heile tri boksamlingar med ord og tilfang frå Suldalsmålet. Den siste kom for berre to år sidan og ho vart sluttsteinen i dette viktige språklege samlararbeidet. Men også andre bøker vitnar um nære band til heimetrakene. I 1993 gav han ut *Litt Ola* og berre nokre år seinare kom *Stolteuten*, to fine barneskildringar med grunnlag i egne opplevingar og fyrstehands kjenskap til tradisjonelt byggelev. Sandvik fekk si høgskuleing på Sunnhordland Følkeshøgskule på Halsnøy Kloster, ein skule han styrde frå 1962 og til han gikk av med pensjon. Han hadde si utdanning frå Stord lærarskule, der han sat under kateoret til Severin Eskeland, ein ravnende målmeister og pedagog. Seinare for Sandvik til

Askov Folkeshøgskule i Danmark og til vidareutdanning ved NLA i Trondheim.

Både som skulemeister og organisasjonsmann arbeidd Sigurd Sandvik ihuga for målsak og norskdom all sin dag. Han var ein ideellist av det rotekke slaget og kom tidleg med i både Vestlandske Mållag og Noregs Mållag, der han vart med i styret i ulike periodar og vart vald til bævevis formann og nestformann. Seinare kom han med i styret for Frar. Assen-sambandet, i Haldor O. Opedals fond for norsk målreising og måldyrking og i Norsk Måldyrkingslag. I det to sistnemnde styret hadde han formannsuppgåver på 1980-talet.

Sandvik var ein velsedd mann på alle målmannsmøte, og det var

oftast han å lita på når det skulde skipast redaksjonsnemader, og skriv og fyrtejingar skulde utformast på stutt tid. Han var klårretnt og hadde eit eige lag til å ordleggja seg på mynstergodt vis.

Sandvik var seriøs uprosen av å vyrda og vyrdsla vårt norske mål. Han såg det slik at ingen var utlært i norsk, og at målet laut dyrkast og odfast i fridom og utan for mange statlege forbod og påbod. Sjølv hadde han lært av andre og sjølv vilde han gjerne gjeva råd og rettledning. Han hadde soleis et til eigen målteig i Bergens Tidende og i Vestmannen, og han gav ut verdifulle rettledingsbøker, fyrst i regi av Norsk Måldyrkingslag (Skriv norsk, Oslo 1987) og seinare frå Norsk bokvøidingslag (Skriv lære

norsk, Bergen 1994). Både desse bøkene, som framleis er i handelen, er til framfrå hjelp for dei som ynskjer å finna anvisningar for unorske ord og vendingar - og å leggja av språkleg jåleri og narreskap.

Sigurd Sandvik har gjort ein heilhuga innsats som måldyrkar og organisasjonsmann. Han var formann i Halsnøy mållag like til han doyde, og han var bødelslagsmann i millom anna Sunnhordland Sogelag og Vestlandske Mållag. Me som fekk den gleden å samarbeida med han, vil minnast han for fagnmanns verk i arbeidet for norsk mål og kultur.

KJELL KEISLAND
NORJANSK-VESTLANDSK MÅLLAG
JON ASKELAND
FØRSMANN I VESTMANNLAGET

BTNynorsk best i vest

Bergens Tidende
3 May 2002 4:00

DEBATT Av Oddvar Skre, Hordaland Mållag I laurdagsnummeret av BT står det at bokmålsforeldre i Kyrkjekrinsen rasar over at dei skal måtta la ungane sine læra nynorsk. Det er og intervju med

ein av dei, Øystein Lund, som meiner at nynorsk er unyttig, og at det er udemokratisk at foreldra til 28 elevar som i utgangspunktet ønskjer bokmål, skal måtta tola at ungane deira blir undervist på nynorsk.

Til dette er å seia følgjande:

Foreldra til ni elevar i neste årskull på Kyrkjekrinsen ønskjer nynorsk.

Det er altså mykje meir urett å tvinga desse ni over på bokmål enn at ein av dei 28 går over til nynorsk for å få godkjent språkdeling. Det må som kjent vera minst ti foreldre bak kvart krav om klassesdeling. Dersom det finst eit foreldrepar som ikkje er like prinsipielle motstandarar av nynorsk som Lund, slik at dei er villige til dette, så slepp han og alle dei andre 27 bokmålsforeldra å ha nynorsk. Dei får kanskje til og med ein ekstra klasse dersom det flytter til 1-2 nye elevar.

Nynorsk er ikkje unyttig for bergensarar. Fleire og fleire innser dette. I desse dagar er det klart at det blir ein ny nynorskklasser ved Landås skule, i tillegg til den som starta der i fjor. Frå før er det nynorskklassar ved Møhlenpris og Krohnengen skular i sentrum. I Arna er alle skulane nynorskskular, i Fana er det to og i Åsane tre. Dessutan er det nynorske parallellklassar på Liland skule i Ytrebygda. Ein tredjedel av foreldra i sentrumskrinsar som Nordnes og Møhlenpris ønskjer nynorsk, men på grunn av små årskull får dei ikkje klasse. Dei fleste foreldre har få problem med å skjønna at ungane deira har store pedagogiske fordeler med å læra nynorsk før dei lærer bokmål. Undersøkingar viser at dei blir betre både i bokmål og nynorsk enn elevar som startar med bokmål og må læra nynorsk som framandspråk i åttande klasse. I tillegg lærer dei lettare andre språk som engelsk og tysk.

Bergen er Vestlandets hovudstad. Det er berre rett og rimeleg at bergensarar, som i dei fleste tilfelle har røtene sine ein eller annan stad i nynorskland på Vestlandet, let ungane sine læra det språket som dei fleste vestlendingar reknar som sitt, og som er deira naturlege uttrykksmiddel og identitetsmerke. Tal dialekt, skriv bokmål, seier strilen og Frp-politikaren Arvid Blommedal. Ved å seia dette, fornektar han sin eigen bakgrunn og identitet. Salhusvinskvetten har på ein framifrå måte illustrert denne mennesketypen i visa "Halda på målet".

For dei som meiner at kunnskap om språk ikkje betyr noko, kan det nok hevdast at nynorsk er unyttig. Kanskje det er dette Øystein Lund meiner.

Men for dei aller fleste skulle eg tru at dei ser det som ein stor fordel at borna deira blir flinke i norsk og lærer å uttrykka seg skriftleg både på bokmål og nynorsk, og i andre språk. Dei ungane som berre lærer bokmål, får etter mi meining ein stor ulempe i forhold til dette.

Elles er eg ikkje redd for ei skulemålsrøysting i Kyrkjekrinsen.

Det er berre bra at det blir open debatt om skulemåls spørsmål, og det trur eg at nynorsken vil tena på. Med kjennskap til den tidlegare røystinga i 1993 og det som er nemnt ovanfor, trur eg og at dei fleste åsabuane i krinsen vil skjønna verdien av å ha nynorsk som hovudmål ved nærskulen sin, og møta opp og stemma nynorsk, når det måtte bli aktuelt.

Dramatisk oppgjør i Frp

Sammenstøt: Radiomannen Ivar Garberg og Frp-leder Arne Sortevik braket sammen i et dramatisk oppgjør i går kveld, med gjensidige personangrep og krasse beskyldninger - mens drøyt hundre Frp-medlemmer satt og måpte.

TEKST: OLAV GARVIK
FOTO: JAN M. LILLEBØ

Det var på årsmøtet i Fremskrittspartiet i Bergen dramatikken utspant seg. Rådhuskantinen var stappfull av mennesker som ante at noe var i gjære. Det var mobilisert intensitet fra såvel Sorteviks som Garbergs side. Men det viste seg snart at radiomannen Garbergs proselytter var i desdert mindretall.

Sortevik var som lokallagsleder pytt og panne under hele møtet og hadde full kontroll med vedtak og debatter fra første stund. Kommunlråden hadde bestemt seg for å ta et durabelt oppgjør med den kjente stemmen i Radio Bergen, etter at Garberg, som meldte seg inn i Frp i fjor, i lengre tid har rettet sterke beskyldninger mot Sortevik.

Garberg har klandret ham bl.a. for maktmisbruk og manipulering, etter at fem personer som stod på Bergenslisten ved siste kommunvalg ble nektet medlemskap i Frp. Arne Sortevik gjorde det allerede i åpningstalen klart at han mislikte beskyldningene og de grove personangrepene gjennom Radio Bergen.

Dessverre er det slik at roen og stabiliteten er truet, og det fra egne rekker. Selv er jeg gjennom Radio Bergen blitt utsatt for en rekke grove beskyldninger og utsgan som klart er injurerende om det hadde kommet annet steds fra.

Jeg tar avstand fra Garbergs sjofle, personlige

IVAR GARBERG lytter til sin sønn, Jan Andre, under årsmøtet i Frp.

angrep på meg. Personangrep tåler jeg å leve med, selv om det føles krenkende og skandale. Det jeg som formann derimot ikke kan leve med, er en krigserklæring fra et medlem om tre minutter til å begrunne et forslag om at Sortevik skulle fratras ekskluderingen han får fra partiet som kommunlråd.

Sorteviks lønn
Helt bakerst i salen satt den samme Garberg stille og

konfererte fortrolig med sidemannen Svein Kvalheim. Han ventet lenge med å be om ordet.

Først mot slutten av møtet sto han fram og laed forsiktig om tre minutter til å begrunne et forslag om at Sortevik skulle fratras ekskluderingen han får fra partiet som kommunlråd.

Dessuten hadde han foreslått at de fem omtalte perso-

nene skulle få bli med i Frp. Dette hadde imidlertid styret sagt nei til, og fått medhold fra partiets generalsekretær.

Ivar Garberg talte dempet, men intet da medeleder Torje Sæviens fra Os lot han slippe til.

Bak ryggen?
Det er en åpenbar misforståelse når Sortevik hevder at det er jeg som har satt dette i

gang. Bakgrunnen for mine forslag er først og fremst Arne Sortevik spilte en helt sentral rolle da Bergenslisten ble etablert ved siste kommunvalg i Bergen. Dette skjedde bak ryggen på resten av bystyret.

Dersom konsekvensen skal være at disse fem nektet medlemskap, bør følgende bli langt mer alvorlige for Sortevik: Torndet Ivar Garberg

På årsmøtet, som ellers løp fredelig for seg, ble Gunnar Bakke nesten enstemmig valgt som ny formann etter Sortevik som ikke ønsket gjenvig. Erna Mundal Pedersen ble ny nestformann. Bjørn-Tore Olsen sekretær, Kai Audun Løvold kasserer, Stig Høgholm studieleder, mens Ter Woldseth og Børnauug Espevik ble innvalgt som styremedlemmer.

Flora sentralt ved stortingsvalet -97

Nøkkelkommune: Den ustabile veljarmassen i folkerike Flora kommune kan avgjøre kven som får femte- og sistemandatet ved Stortingsvalet i 1997.

GERDRIK EITHUN

Når Harald Lindvik har varslet nominasjonskomiteen om at han stiller til valg, er neppe andreplassen god nok for det store trekkplasket på kysten.

Hegre-kreflene i kommunen ser ikke med blide øye på at Unge Høgre foreberer seg representert med Ferde-ungdomen Kjell Erik Brekke på andreplass på listeframlegget fra nominasjonsnemnda. Det er lite i samsvare med pravenominasjonen. Flertallet i lokallags hadde Flora-kandidat Eivind Hjelium på andreplassen.

Det er viktig i slaget om veljarne i den sterke Høgre-kommunen. Verfdirektøren er også førstevalget for dei fleste av næringslivsmedlemmene i Høgre.

Men Hjelium skal ikke kjenne om en plass på Stortinget, slik Lindvik eventuelt vil gjøre det. Høgre kjem til å samle seg om Selje-ordfører Sverre Hoddevik på førsteplass. Et samla nominasjonsnemnd med ti medlemmer frå alle hjerne av fylket har gitt Hoddevik full tillit og jamvel eit opprørsk nominasjonsmøte rokkar ikkje ved den plassen.

Høgre har ei kjempopp-gåve med å gjere tannlækjar og ordfører Sverre Hoddevik til eit kjent og attraktivt namn for den 14.

september neste år. Valet er ukyr vaktig Høgre i Sogn og Fjordane har vore ute av Stortinget i fleire periodar og sist størst med oppslutaden. På meiningumalingenesom ET har med jamne mellomrom, går Høgre opp og ned som ein lo-p.

Øg det er Venstre som stikk seg fram når Høgre er i nederst sving.

Men først skal det vere nominasjonsmøte, og tre av partia har valt same helgen 6. og 7. desember skal Arbeidarparti, Høgre og Senterpartiet nominere.

Ein opprivende strid i Høgre om andre- og førstevitt tredjeplassen på lista kan skade. Partiet måtte ganske sikkert betale dyrt for å kaste veteranen Julius Fure på bakken i siste nominasjon til fylkestingvalet.

Dessutan finst det fleire parti ein Venstre og Høgre. Både Senterpartiet og Kristelig Folkeparti er inne i nedrykingsstriden. Senterpartiet har vore under den raude streken ved dei siste par målingane og ville ha kome att med berre eit mandat.

Pravenominasjonen viser at Jorunn Ringstad frå Askvoll kjem trygt tilbake på førsteplass for Senterpartiet.

Det kan bli kamp om Håkon Gull på andreplasse, men med solid flertal i lokallags blir han vanskeligg å vippe av pinnen. Han har fått ein periode på Stortinget og må finne på noko veldig hurt om han skal klare det ein gang til.

Kristelig Folkeparti mobiliserer med Lars Gunnar Lie på topp for fjerde gang. Han klar klare det.

POLITIKK Dramatisk oppgjør i Frp

Bergens Tidende

13 Nov 1996 4:00

571ord

Forfatter: GARVIK, OLAV

Sammenstøt: Radiomannen Ivar Garberg og Frp-leder Arne Sortevik braket sammen i et dramatisk oppgjør i går kveld, med gjensidige personangrep og krasse beskyldninger - mens drøyt hundre Frp-medlemmer satt og måpte.

TEKST: OLAV GARVIK FOTO: JAN M. LILLEBØ

Det var på årsmøtet i Fremskrittspartiet i Bergen dramatikken utspant seg. Rådhuskantinen var stappfull av mennesker som ante at noe var i gjære. Det var mobilisert intensitet fra såvel Sorteviks som Garbergs side. Men det viste seg snart at radiomannen Garbergs proselytter var i desdert mindretall.

Sortevik var som lokallagsleder pytt og panne under hele møtet og hadde full kontroll med vedtak og debatter fra første stund.

Kommunlråden hadde bestemt seg for å ta et durabelt oppgjør med den kjente stemmen i Radio Bergen, etter at Garberg, som meldte seg inn i Frp i fjor, i lengre tid har rettet sterke beskyldninger mot Sortevik.

Garberg har klandret ham bl.a. for maktmisbruk og manipulering, etter at fem personer som stod på Bergenslisten ved siste kommunvalg ble nektet medlemskap i Frp. Arne Sortevik gjorde det allerede i åpningstalen klart at han mislikte beskyldningene og de grove personangrepene gjennom Radio Bergen.

- Dessverre er det slik at roen og stabiliteten er truet, og det fra egne rekker. Selv er jeg

gjennom Radio Bergen blitt utsatt for en rekke grove beskyldninger og utsagn som klart er injurierende om det hadde kommet annet steds fra.

- Jeg tar avstand fra Garbergs sjofle, personlige angrep på meg. Personangrep tåler jeg å leve med, selv om det føles krenkende og sårende. Det jeg som formann derimot ikke kan leve med, er en krigserklæring fra et medlem mot eget partilag, sa Sortevik som siterte flere sterke uttrykk fra radiosendingene.

Sorteviks lønn Helt bakerst i salen satt den samme Garberg stille og konfererte fortrolig med sidemannen Svein Kvalheim. Han ventet lenge med å be om ordet.

Først mot slutten av møtet steg han fram og bad forsiktig om tre minutter til å begrunne et forslag om at Sortevik skulle fratras ekstralønnen han får fra partiet som kommunalråd.

Dessuten hadde han foreslått at de fem omtalte personene skulle få bli med i Frp. Dette hadde imidlertid styret sagt nei til, og fått medhold fra partiets generalsekretær.

Ivar Garberg talte dempet, men intenst da møteleder Terje Søviknes fra Os lot han slippe til:

Bak ryggen?

- Det er en åpenbar misforståelse når Sortevik hevder at det er jeg som har satt dette i gang. Bakgrunnen for mine forslag er først og fremst at Arne Sortevik spilte en helt sentral rolle da Bergenslisten ble etablert ved siste kommunevalg i Bergen.

Dette skjedde bak ryggen på resten av bystyregruppen.

- Dersom konsekvensen skal være at disse fem nektes medlemskap, bør følgene bli langt mer alvorlige for Sortevik! tordnet Ivar Garberg.

På årsmøtet, som ellers løp fredelig for seg, ble Gunnar Bakke nesten enstemmig valgt som ny formann etter Sortevik som ikke ønsket gjenvalg. Erna Mundal Pedersen ble ny nestformann.

Bjørn-Tore Olsen sekretær, Kai Audun Lysvold kasserer, Stig Høgholm studieleder, mens Tor Woldseth og Rønnaug Espevik ble innvalgt som styremedlemmer.

IVAR GARBERG lytter til sin sønn, Jon Andre, under årsmøtet i Frp.

KULTUR DEBATT Vestlandskappleiken 1996. Svar på Ludvig Jerdal sitt innlegg

Bergens Tidende

2 Jul 1996 4:00

569ord

Forfatter: SVENNINGSEN TOBIAS F. | NILSEN ROALD K.

Vestlands-kappleiken 1996. Svar på Ludvig Jerdal sitt innlegg debatt

Av Tobias F. Svenningsen- leder i Bygdedanslaget i Bjørgvin Roald K. Nilsen- styremedlem i Bygdedanslaget i Bjørgvin Lørdag 22. juni hadde Ludvig Jerdal et innlegg i Bergens Tidende om Bygdedanslaget i Bjørgvin. Utgangspunktet var arrangementen av Vestlandskappleiken 96, der Spelemannslaget Fjellbekken uventet har trukket seg fra kappleiksnemnden. Selv om kappleiksnemnden bestod av syv medlemmer fra tre lag, derav tre fra "Fjellbekken", retter Jerdal skytset mot Bygdedanslaget. I lovene til Landslaget for spelemenn (LfS) og Hordaland folkemusikklag (Fylkeslaget for LfS i Hordaland) står det at:

"Tilskipar av kappleikar/stemner skal vere medlemslag i LfS. Dersom det er ønskeleg kan den lokale tilskipar trekke til seg andre lag/organisasjoner som ikkje står tilslutta LfS". Vestlandskappleiken arrangeres annethvert år i Hordaland og Sogn og Fjordane. De årene kappleiken arrangeres i Hordaland,

må interesserte lag søke Fylkeslaget om å få være arrangør.

Bygdedanslagets mål er å fremme bygdedansen og slåttemusikken, bl.a. gjennom å arrangere kappleiker. Vi søkte aldri om å få hovedansvaret for å arrangere Vestlandskappleiken 96, men ble oppfordret av Fylkeslaget til å ta på oss dette ettersom Bygdedanslaget med sine 130 medlemmer er det største LfS-laget i bergensområdet. I vårt svar til Fylkeslaget tok vi på oss arrangementet, men foreslo at selve Jubileumsmarkeringen ble arrangert av Fylkeslaget i samarbeid med Vestmannalaget ettersom det var Vestmannalaget som stod for den første kappleiken i 1896. Dette ble vedtatt på styremøte i Fylkeslaget 26.10.95. Så vidt vi vet søkte verken "Fjellbekken" eller Vestmannalaget om å få arrangere kappleiken i 1996.

Et vellykket kappleiksarrangement krever et enormt dugnadsarbeid som legger bånd på mye av arrangørlagenes ressurser. Dersom målet til Bygdedanslaget var å tjene penger, slik Jerdal prøver å skape inntrykk av, finnes det enklere måter å gjøre det på. Jerdal påpeker feil i den informasjon som er sendt ut til næringslivet. Denne informasjonen er sendt ut i svært begrenset omfang. Til opplysning er den savnete informasjonen tatt inn i både folderen som er laget i forbindelse med Jubileumskappleiken og i annonsen/påmeldingsskjemaet til kappleiken som vil stå på trykk i neste nummer av Spelemannsbladet.

Bruddet mellom Spelemannslaget Fjellbekken og kappleiksnemnden synes å være et resultat av den feilaktige oppfatning at Bygdedanslaget/kappleiksarrangørene ønsker å holde Vestmannalaget utenfor kappleiken. Vestmannalagets representant ble innkalt til det første møtet i kappleiksnemnden etter at Bygdedanslaget fikk hovedansvaret for kappleiken, men møtte ikke. Kappleiksnemnden har hele tiden forholdt seg til den valgte formannen i Vestmannalaget, og det har vært enighet om at Vestmannalaget skulle være langt fremme i selve jubileumsmarkeringen, men ikke i den praktiske planleggingen og gjennomføringen av kappleiken.

Senere ble det bestemt i kappleiksnemnden at Vestmannalaget skulle trekkes inn i to viktige undernemnder: Nemnden som stod for jubileums- og kulturprogrammet og nemnden som skulle sette sammen en jubileumsutstilling.

Begge disse nemndene var underlagt "Fjellbekken" sine representanter i kappleiksnemnden. Dette går fram av referat fra møte i kappleiksnemnden 25. mars d.å., et referat som er sendt både til "Fjellbekken" og Vestmannalaget.

Dagens generasjon av dansere og spelemenn oppviser et sterkt og ektefølt engasjement for å videreføre de gamle tradisjonene, og mange er medlemmer i mer enn ett lag. De er ikke interessert i å holde g